T.H.

Drumul către Sfântul Munte

„Visul meu - să-l urmez pe Sfântul Ioan Colibaşul."

Mă trag din satul Sfântul Ioan

În Evvia există un sat, Sfântul Ioan; din acest sat mă trag eu. Părinţii mei erau săraci, pentru aceasta tata a plecat din sat şi s-a dus în America. Acolo a lucrat ca muncitor la Canalul Panama. Noi, copiii, lucram încă de mici în sat. Udam grădina, copacii, păşteam vitele, alergam pretutindeni unde ne spuneau cei mari. Eu de mic păşteam vitele pe munte. Eram prostănac şi ruşinos. La şcoală am fost numai în clasa întâi şi n-am învăţat aproape nimic, căci învăţătorul era bolnav. Acolo unde păzeam oile am citit, pe silabe, viaţa Sfântului Ioan Colibaşul, şi m-a cuprins dorul de a pleca să mă fac monah. Fără să ştiu nimic. Nici călugăr nu văzusem, nici mânăstire. Nimic.

Când am împlinit şapte ani, mama m-a trimis în Halkida, să lucrez la un magazin. Vindeau acolo de toate. În acea vreme aveau la magazine unelte, chei, lacăte şi sfori, dar şi zahăr, orez, cafea şi piper, tot ceea ce are o băcănie. Era mare magazinul. Şi mai erau

acolo doi copii. Am mers şi eu. Tot ce-mi ziceau ei, făceam. Toţi îmi porunceau mie, iar eu alergam pretutindeni. Mai înainte, cei doi îşi rânduiseră când să ude florile doamnei de pe balcoane. Mergeau cu schimbul. Unul într-o zi, celălalt în următoarea. Ţineau rândul. Când m-am dus eu, m-au pus pe mine la toate. Şi la măturat, şi la flori. Eu însă nu bănuiam nimic. Le făceam pe toate. Unde îmi ziceau, acolo mergeam.

Într-o zi, măturând în magazin, în grămăjoara de gunoi pe care o strânsesem erau şi nişte boabe nemăcinate de cafea. Se vărsaseră pe jos mai mult de cincisprezece boabe. Eu m-am aplecat, le-am adunat şi le-am luat în mână să le duc la sacul în care era cafeaua. Stăpânul era în biroul său. Avea geamuri de jur împrejur şi m-a văzut când m-am aplecat, şi apoi când m-am dus la sac. A strigat:

- Anghele – adică eu, aşa mă strigau când eram mic – vino'ncoace!

M-am dus acolo.

- Ce-ai în mână, ce-i asta?

Zic:

- Cafea. Am găsit boabele pe jos şi le-am adunat.

A început să strige:

- Tasoo, Aristoo, Iannii, Iorguu!!!

Unul era în depozit, altul altundeva. Stăpânul a continuat să strige. S-au adunat toţi acolo. Apoi mi-a deschis mâna.

- Ce vedeţi? i-a întrebat. Ce-s astea?

- Boabe de cafea, au zis.

- Unde le-ai găsit, Anghele?

- Erau împrăştiate pe podea, zic. Le-am adunat şi mă duceam să le arunc în sacul cu cafea.

Aşadar, a început stăpânul meu să le ţină o întreagă învăţătură. Ce se făcea acolo! Risipă cu duiumul. Aruncau una, aruncau alta... Şi zice:

- Ascultaţi acum; de azi înainte o să puneţi o rânduială aici înăuntru. O săptămână Aristos, o săptămână Tasos, următoarea Anghelos. Şi la flori, şi la toate, la fel.

De atunci mă iubeau, deci, stăpânii mei. Mă chemau sus, în casă, şi mă puneau să le cânt troparele pe care le ştiam. Au preţuit fapta mea, căci mai înainte nu mă cunoşteau.

După doi ani am mers în Pireu, să lucrez la băcănia unei rudenii. Băcănia era şi tavernă. Avea şi o mansardă în care dormeam noaptea. Magazinul se afla pe un deal, pe strada Tsamadou. Veneau în fiecare zi să cumpere, şi mulţi dintre clienţi şedeau să bea şi să guste ceva, de vreme ce era şi tavernă.

Mi-am pus în adâncul inimii să mă fac pustnic

Într-o zi au venit la băcănie doi bătrâni. Mi-au cerut două sardele şi o jumătate de oca de vin. Le-am dus îndată. La un moment dat, unul dintre cei doi bătrâni a zis:

- Unde să mai afli vinul pe care l-am băut în Sfântul Munte! Vinul ăla nu l-am mai găsit nicăieri.

- Ai fost în Sfântul Munte? l-a întrebat celălalt.

- Da. Am plecat din Mitilini, din Kalloni, şi m-am dus în Sfântul Munte. Ce vin am băut acolo!

L-a întrebat din nou celălalt:

- Te-ai dus să te călugăreşti?

- Da, am vrut să mă fac monah, dar n-am putut, n-am răbdat. Cât de rău mi-a părut că n-am rămas acolo!

Eu ascultam cu luare aminte, căci cu ceva timp în urmă trecuseră nişte monahi şi împărţiseră broşurele. Într-una dintre ele scria despre viaţa Sfântului Ioan Colibaşul, pe care o buchisisem când păşteam oile în satul meu, precum v-am spus. O citisem din nou în mansarda mea, la lumina unui felinar, cu greutate – căci nu ştiam multă carte. Atât m-a înflăcărat viaţa Sfântului, încât am vrut să-l urmez şi eu, dar nu ştiam nimic despre Sfântul Munte.

Între timp, bătrânul a continuat:

- M-am dus să mă călugăresc, dar apoi am plecat. Ce frumos era acolo! Am văzut nevoitori, pustnici, oameni sfinţi care se străduiau să-L iubească pe Dumnezeu, luptându-se în pustie cu posturi, rele pătimiri şi rugăciuni. Le-am lăsat însă pe toate şi m-am întors în lume, unde m-am încurcat cu mii de chinuri. Mi-aduc aminte mereu şi-mi pare rău că n-am rămas acolo; am venit în lume, să mă chinuiesc atât de mult cu familie, copii, atâta hărmălaie... M-au îngenuncheat necazurile vieţii. Mi-aduc aminte...

Peste puţin timp au plecat bătrâneii, dar mintea mea rămăsese la cele auzite. M-a cuprins, din acea clipă, un dor să merg şi eu acolo unde fusese acel bătrân. Mi s-a lipit de minte gândul că aş putea să-mi

împlinesc visul - să-l urmez pe Sfântul Ioan Colibaşul. Mi s-a făcut un dor fierbinte.

După două zile a venit din nou acel bătrân. Era vecin cu noi. M-am apropiat de el şi l-am întrebat pe ascuns de ceilalţi:

- Spune-mi, nene Anton, e bine acolo sus, în Sfântul Munte?

- Ei, ai auzit data trecută, nu pot să-ţi mai zic nimic acum.

Şi nu mi-a spus nimic. A plecat. Eu însă nu mă mai puteam gândi la altceva. Mi-am pus în adâncul inimii să mă fac pustnic. Cum, însă? Nu ştiam cum se ajunge în Sfântul Munte. Nu aveam bani. Nici nu ştiam ce să-i spun stăpânului.

A venit din nou nenea Anton pe la băcănie. Tot pe ascuns l-am întrebat din nou despre Sfântul Munte, şi mi-a vorbit despre toate. Cum oare aş putea să plec? Ce să spun celorlalţi?

Hoinar din iubire pentru Hristos

Zile în şir am fost posomorât şi gânditor. Stăpânul şi-a dat seama de ceva, s-a apropiat de mine şi mi-a zis:

- De ce eşti aşa? Ce ţi s-a întâmplat?

Ei, şi atunci am fost nevoit să spun o minciună. I-am spus că, atunci când am coborât la subsol după alimente, am aflat de la un oarecare sătean de-al meu că mama era bolnavă, şi aş vrea să merg s-o văd. M-a crezut şi mi-a dat bani de drum, să merg la mama; mi-a

dat şi ceva alimente să-i duc, şi m-a condus cu milă până afară.

Am alergat la vapor. Am pornit spre Sfântul Munte! Începuse să se împlinească visul meu. Vaporul urma să treacă prin Halkida, Volos, şi apoi prin Thesalonic. La puţin timp după plecare, însă, am simţit lăuntric o strângere de inimă. Voiam să ajung la destinaţie, dar mă temeam şi mi-era milă de părinţii mei care, neştiind unde mă aflu, se vor necăji mult. N-am putut răbda şi, atunci când vaporul a ajuns în portul Limni al Evviei, am coborât şi m-am întors la Pireu cu alt vapor.

Aici le-am spus stăpânilor mei că mama s-a făcut bine. Astfel, mi-am continuat lucrul, ca şi mai înainte. Dar nu întocmai ca înainte. Eram gânditor, mă rugam neîncetat, mâncam puţin, făceam metanii. Din pricina unei astfel de vieţuiri am slăbit, m-am schimbat.

- Ce ai, Anghele, mă întrebau, ce ai? Te vedem că eşti pe gânduri şi ai slăbit mult, copile. Noi te iubim şi vrem să te avem aici, dar nu cumva vrei să mergi la părinţii tăi?

- Da, vreau să merg, le-am spus.

- Mergi, dacă vrei, să-i vezi, iar când te întorci să aduci vreun copil bun ca şi tine, pentru magazin.

Astfel mi-au dat din nou bani, alimente, dulciuri, ceva sticle cu lichior şi altele. Stăpânul m-a dus până la vapor şi mi-a luat bilet pentru Halkida. Era un vapor ce făcea cursa Halkida – Aidipsos – Volos – Thesalonic - Sfântul Munte. Vaporul se numea *Athena*. Am urcat. Vaporul a plecat. Era noapte când am plecat la drum. Am călătorit toată noaptea. La un moment dat

am ajuns la Halkida. Când vaporul a oprit, marinarii au strigat:

- Cine-i pentru Halkida? Cine-i pentru Halkida?

Eu tăceam mâlc, nu spuneam nimic. Prinsesem rădăcini într-un colţ şi nu scoteam un cuvânt. Vaporul a părăsit Halkida. Când am ajuns însă la Aidipsos, marinarii m-au găsit, căci făceau controlul biletelor.

- De ce n-ai coborât la Halkida? mi-au zis.

- Dormeam, am răspuns.

- Acum ce-o să faci? m-au întrebat. Trebuie să plăteşti.

- A, n-am decât câţiva bănuţi, le-am spus.

- Bine, mi-au răspuns.

M-au luat aşa, fără bani. Monedele erau atunci de cinci bani, de zece bani. Să fi avut cu totul poate vreo drahmă şi ceva.

Când am ajuns la Volos, m-a cuprins un mare dor. Plângeam, plângeam mult. Mă gândeam că voi pleca pentru totdeauna din lume şi părinţii mă vor pierde, că vor fi necăjiţi. Mă gândeam la fraţii mei... Ceva mă strângea de gât, voiam să mă întorc înapoi. La Volos vaporul stătea câteva ore; am coborât. Apoi a şuierat şi a pornit spre Thesalonic. Eu am rămas jos, vrând să mă întorc înapoi. Noaptea am petrecut-o pe un munte. Plângeam şi mă rugam.

În ziua următoare m-am urcat în vaporul care făcea aceeaşi cursă, spre Thesalonic. Banii mi se sfârşiseră, aşa că, neavând bilet, m-am ascuns la pupă, ca să nu mă găsească. La un moment dat, marinarii mi-au cerut biletul. Neavând, m-au certat.

Şedeam pe o bancă, pe partea stângă a vaporului, şi priveam în larg. Rosteam un irmos învăţat

de la tatăl meu, care era cântăreţ la biserică, şi pe care îl cânta la pomenirea morţilor. Irmosul acesta spunea: „Marea vieţii văzând-o înălţându-se de viforul ispitelor, la limanul Tău cel lin alergând strig către Tine; scoate din stricăciune viaţa mea, Multmilostive"[5]. Ziceam: „Dumnezeul meu, viaţa este o mare furtunoasă şi Îţi cer ca, aşa cum sunt şi eu călător pe această mare furtunoasă, să iconomisească dumnezeiasca Ta pronie să aflu un liman, să se liniştească sufletul meu acolo, la limanul care vei fi Tu, pacea". Şi ziceam acestea, sau mai degrabă le cântam încetişor, şi plângeam, căci simţământul că părăseam lumea, adică pe părinţi, era adânc. Nu-mi păsa de lume, ci de părinţi. Eram mic şi numai la ei îmi era mintea; eram trist fiindcă îi părăseam.

A sosit ora prânzului şi oamenii mâncau pe punte; aşa era în vremea aceea. Se aşezau familii-familii. În faţa mea era o femeie cu soţul şi cu cei trei copii ai lor. Eu stăteam şi priveam marea. La un moment dat a venit o doamnă – sosiseră între timp marinarii să-mi ceară biletul şi văzuseră că n-am, că sunt copil sărac – m-a tras de umăr şi mi-a dat o bucată de pâine cu trei legăturele de plevuşcă. Demult, aşa prăjeau în tigaie plevuşca, trei câte trei peştişori legaţi cu un pai pe care îl treceau prin ochişorii lor, îi tăvăleau prin făină şi îi prăjeau. Nu ştiu dacă voi făceaţi aşa.

Îi zic:

- Mulţumesc, mulţumesc mult!

Alte câteva doamne, care erau alături, i-au spus:

[5] Canonul Învierii, glasul al şaselea, irmosul cântării a şasea.

- Bravo, foarte bine! Cum de te-ai gândit? Nouă nu ne-a trecut prin minte.

Ea însă s-a întors şi le-a zis:

- La asemenea copii vagabonzi nu trebuie să se uite nimeni, nici să le dea ceva, dar ce să facem? Suntem oameni...

Eu, sărmănelul, când am auzit cuvântul „vagabonzi" m-am bucurat în adâncul sufletului, căci m-am gândit că sunt cu adevărat vagabond. M-am făcut hoinar din iubire pentru Hristos. Am zis:

- Hristoase al meu, mântuieşte-mă, călăuzeşte-mă!

Am ajuns la Thesalonic. Am coborât din vapor. Nu ştiam unde să merg. M-am dus la Sfântul Dimitrie, m-am închinat. Am îngenuncheat şi am plâns, rugându-l pe Sfânt să mă ajute să mă fac pustnic; acesta era visul meu. Apoi am mers sus, pe un deal, şi am ajuns la o bisericuţă. Era închisă, însă avea o bancă afară. Acolo am rămas toată noaptea. Am plâns mult, voiam iarăşi să merg acasă, la părinţi. Era ispită pentru mine asta: de trei ori m-am întors înapoi. Acolo, plângând, rosteam şi cuvintele Paraclisului Preacuratei, pe care le învăţasem de la tatăl meu. Repetam într-una: „...nu trece rugăciunile noastre, ci le fă de folos"[6]. O spuneam neîncetat şi plângeam. Astfel m-a luat somnul.

Am uitat să vă zic că darurile pe care mi le făcuseră stăpânii mei, ca să merg chipurile acasă, le împărţisem pe vapor unor soldaţi. Am împărţit ciocolatele, sticlele cu lichior, şi astfel m-am uşurat. Soldaţii s-au mirat de unde aveam eu atâtea să le dau, fiind aşa de mic. Au primit, însă.

[6] Paraclisul Maicii Domnului, troparele de după Sfânta Evanghelie

Deci, precum v-am spus, m-a furat somnul lângă bisericuţă. M-am trezit dimineaţă, am coborât la mare, la vapor – n-am rezistat ispitei – şi m-am întors la Pireu. Ce să vă zic, poveste mare!

Am luat hotărârea de a pleca fără întoarcere

După toate aceste preumblări şi întoarceri înapoi, trecând ceva timp, am luat hotărârea de a pleca pentru totdeauna. M-am hotărât să nu mai cobor din vapor. Am pornit iarăşi din Pireu, fără întoarcere, spre Sfântul Munte. Era a treia oară când plecam la drum, ultima după atâtea chinuri.

Când am ajuns la Thesalonic era sâmbătă. Thesalonicul se afla atunci sub stăpânirea evreilor. Oamenii nu lucrau sâmbăta. Toate erau închise. Nici vapoare nu circulau, nimic. Ajunsesem de cu seară. Toţi au coborât din vapor să-şi cumpere ceva de mâncare. Eu n-am coborât, mă temeam de ispită. Mă temeam ca nu cumva să mi se întâmple ceva şi să nu pot ajunge la destinaţie. Am dat însă cuiva cincisprezece bănuţi şi mi-a adus pâine şi scrumbii, şi am mâncat. Toţi au aşteptat întreaga zi în port fiindcă, precum am spus, nu se lucra.

După-amiază au început să vină şi să urce pe vapor călugări. Îi priveam cu uimire. Pentru prima dată vedeam călugări în rase. Eu eram lângă scară. Aşa cum stăteam, îi vedeam pe toţi cei care treceau. La un moment dat a urcat un bătrân înalt, cuvios, cu barba lungă, încărcat cu desăgi. S-a apropiat de mine. S-a aşezat pe o bancă şi mi-a spus să şed şi eu.

- Unde mergi, copile? m-a întrebat.

- Merg în Sfântul Munte, i-am răspuns.

- Ce vrei să faci acolo?

Eu i-am ascuns adevărul şi i-am zis:

- Merg să lucrez.

- Hai la Kavsokalivia, îmi zise. Acolo trăiesc eu împreună cu fratele meu la o colibă, în pustie. Vino, copilul meu, acolo, să-L slăvim împreună pe Domnul nostru. Ce cărţi citeşti, copile? m-a întrebat.

Şi eu i-am răspuns:

- *Epistolia lui Hristos, Visul Maicii Domnului, Viaţa Sfântului Ioan Colibaşul*. Nu ştiu multă carte.

N-a spus nimic despre cărţi, dacă erau bune sau nu.

- Hai cu mine, mi-a spus, că avem de lucru acolo şi te vom plăti. Şi... poate-o să te facem şi călugăr!

Îndată ce am auzit acest cuvânt, am zâmbit. Apoi mi-a zis:

- Ascultă, copilul meu, să nu te necăjeşti pentru ce-ţi voi spune. În Sfântul Munte nu sunt primiţi copiii. Eşti mititel şi nu ţi se poate îngădui să intri.

Chipul mi s-a posomorât.

- Nu te teme, însă, mi-a zis. Vom spune o mică minciună şi Dumnezeu are să ne-o ierte. În faţa lui Dumnezeu nu va fi o minciună, va fi un adevăr, căci tu Îl iubeşti pe Hristos şi vrei să mergi în Sfântul Munte să-L slujeşti, Deci, cine te întreabă – „Cine-i Bătrânul ăsta care e cu tine?", să răspunzi: „Este unchiul meu". Iar eu voi spune că eşti nepotul meu, copilul surorii mele.

Au mai urcat pe vapor mulţi călugări. A venit seara. Au şezut toţi călugării aproape unul de celălalt, şi şi-a scos fiecare mâncarea sa. Am şezut şi noi aproape de ei. Bătrânul mi-a dat pâine să mănânc.

- Părinte duhovnic, cine-i copilul acesta care e cu tine? întrebau toţi.

- Este copilul surorii mele, e nepoţelul meu. A murit sora mea şi, pentru că-i orfan, l-am luat cu mine.

S-a făcut o mare minune a proniei lui Dumnezeu

Am călătorit toată noaptea. Dimineaţa, la ora zece, am ajuns la Dafni. Toţi călugării şi-au luat desăgile pline cu lucrurile cumpărate de la Thesalonic pentru rucodelie. Am coborât scara vaporului. Pe bătrânul meu l-au lăsat înainte, căci era duhovnic. Am urcat cei dintâi în barcă şi am ajuns la scările din Dafni. Am coborât. Dar ce s-a întâmplat aici? Bătrânul s-a îndepărtat puţin, pentru a-şi lăsa desaga mai încolo, iar în clipa aceea a venit un poliţai înalt, cu fes roşu şi fundă neagră, m-a tras şi m-a aruncat în barca ce pleca spre a aduce şi alţi călugări.

- Ce treabă ai aici? mi-a zis. Este interzis copiilor! Mergi la corabie. Să pleci!

Eu plângeam; barca a început să se îndepărteze. În acea clipă, însă, Bătrânul a prins de veste, a alergat şi a strigat:

- Opreşte, întoarce copilul înapoi, este al meu!

Barca s-a întors. Am fost eliberat.

Serdarul – aşa erau numiţi atunci paznicii, poliţaii Sfântului Munte; purtau fustanelă albă şi fes

roşu, erau prezenţi la toate slujbele, peste tot – i-a spus Bătrânului:

- Este interzis să-l iei pe copil cu tine.

- O să-l iau. Este nepoţelul meu, i-a spus Bătrânul. E copilul surorii mele şi nu-l pot lăsa. Este orfan, o să se piardă.

- Da, dar pe mine au să mă pedepsească.

- Nu, asupra mea să fie. O să vorbesc eu cu Stareţii ca să nu fii pedepsit.

Astfel, împreună cu bătrânul meu „unchi", care mai târziu mi-a devenit şi Bătrân – Pantelimon era numele lui – am urcat la schit. Vreau să spun cu asta că Dumnezeu a făcut multe minuni cu mine, smeritul. Mâna Sa mă ocrotea pretutindeni în chip vădit. Astfel, şi în această împrejurare, mâna lui Dumnezeu m-a aşezat în mâinile unui bătrân duhovnic sfânt, care urma să mă ocrotească. Dumnezeu îl trimisese să mă izbăvească. S-a făcut o mare minune a proniei lui Dumnezeu. În multe m-a ajutat, dar, înainte de toate, marele ajutor a fost că am izbutit să intru în Sfântul Munte fiind atât de mic, de vreme ce nu era îngăduit. Nu ştiam nimic despre călugărie. Dumnezeu însă m-a ajutat[7].

Precum v-am spus, am ajuns la schit. De atunci a urmat o altă viaţă. Viaţa în Hristos. Slujbe, pavecerniţe, utrenii, vecernii, privegheri. Viaţă plină de har!

---

[7] Cuviosul Bătrân accentua totdeauna că intrarea sa în Sfântul Munte, la o vârstă atât de mică, a fost un eveniment excepţional şi rar, o intervenţie minunată a proniei şi a harului lui Dumnezeu în viaţa sa.

Sfântul Munte
Kavsokalivia
(1918-1925)

„Viaţa mea în Sfântul Munte
a fost rugăciune, bucurie,
ascultare faţă de Bătrânii mei."

Când am ajuns în Sfântul Munte, eram mic şi neştiutor de carte

Ca să vă istorisesc acum despre viaţa mea în Sfântul Munte, iubirea mea, dăruirea mea, *nu-mi va ajunge timpul...* (Evr. 11, 32). Iubirea mea pentru voi mă îndeamnă să vă povestesc câte-mi amintesc.

Deci, când am ajuns în Sfântul Munte eram, precum v-am spus, mic şi neştiutor de carte. Nu ştiam să citesc decât pe silabe. Bătrânii mei – care erau şi fraţi după trup, bătrânul duhovnic Pantelimon şi ieromonahul Ioanichie – m-au întrebat:

- Ştii să citeşti?

- Ei, ştiu puţin, le-am răspuns.

Era sâmbătă seara. M-au pus să citesc Catisma. Ruşinat, am început să citesc Psalmul întâi:

- *Fe... fe... ri... ri... cit băr... băr... ba... ba... tul...*

Silabiseam.

- Bine, copilul meu, las' să citesc eu, a zis părintele Ioanichie, şi citeşti tu în altă zi. Şi-a pus ochelarii şi a început:

- *Fericit bărbatul carele n-a umblat...*(Ps. 1, 1).

Îmi înţelegeţi ruşinea. Asta mi-a fost o lecţie. „Trebuie să învăţ să citesc", m-am gândit.

Am pus-o repede în faptă. Când găseam timp (şi aveam mult timp liber) luam şi citeam Psaltirea, Sfânta Scriptură a Noului Legământ, canoane, ca să mi se dezlege limba şi astfel, din multa citire, am învăţat Psaltirea pe de rost. Studiam şi noaptea.

Am simţit că nu mă aflu pe pământ, ci în cer

Într-o noapte s-a făcut priveghere în biserica mare a Sfintei Treimi. Era în primele zile după sosirea mea. Schitul nostru prăznuia. Seara, Bătrânii au plecat la biserică, iar pe mine m-au lăsat să dorm la chilie. Eram micuţ şi s-au gândit ca nu cumva să nu rezist până dimineaţa, la sfârşitul privegherii.

Părintele Ioanichie a venit după miezul nopţii şi m-a trezit.

- Scoală-te, mi-a zis, îmbracă-te, să mergem la biserică.

L-am ascultat de îndată. În trei minute am ajuns la Sfânta Treime. M-a lăsat să intru primul. Era pentru întâia oară când intram înăuntru. M-am pierdut!

Biserica era plină de călugări stând în picioare cu evlavie şi luare-aminte. Policandrele îşi împrăştiau lumina pretutindeni, luminând icoanele de pe pereţi şi de la iconostase. Candelele aprinse, mirosul de tămâie, psalmodiile răsunând în nepământeasca frumuseţe a nopţii... M-a cuprins o frică sfântă. Am simţit că nu mă aflu pe pământ, ci în cer. Părintele Ioanichie mi-a făcut semn să înaintez şi să mă închin la icoane. Eu, nimic.

- Ţine-mă, ţine-mă! am început să strig. Mi-e frică!

M-a luat de mână şi, ţinându-l strâns, m-am apropiat şi m-am închinat. A fost cea dintâi experienţă a mea. S-a întipărit adânc înlăuntrul meu. Nu o voi uita niciodată.

Pentru o vreme am trecut printr-o ispită...

Am fost foarte bucuros şi entuziasmat de viaţa mea acolo. Pentru o vreme însă, la început, am trecut printr-o ispită. Am început să mă gândesc la părinţii mei. Îi îndureresem. Îmi era milă de ei, căci nu ştiau unde mă aflu. Mă mai gândeam şi la un văr de-al meu, de-o vârstă cu mine. S-a născut în mine, deci, dorinţa de a mă întoarce în sat şi de a-l aduce pe vărul meu în Sfântul Munte, pentru a trăi şi el această minunată viaţă. Simţeam că am datoria de a-l aduce la Hristos, dar nu spuneam nimic Bătrânului meu. Am început, deci, să nu mai am poftă de mâncare, să mă îngălbenesc la faţă, să tânjesc...

Bătrânul şi-a dat seama. M-a chemat într-o zi şi mi-a spus cu iubire părintească:

- Ce ai, copilul meu? Ce ţi se întâmplă?

I-am spus totul. Asta a fost, m-am slobozit! A trecut ispita. S-a întors iarăşi pofta de mâncare, inima mi s-a umplut de bucurie.

Am continuat să fac ascultare de Bătrânii mei. Îmi strălucea faţa, m-am făcut tot mai frumos. În vreme ce la început eram neputincios, cu timpul m-am făcut frumos. Faţa mi-a devenit îngerească. Cum mi-am dat seama? Mersesem la Bătrânul şi, cum bătea soarele în geam, acesta s-a făcut ca o oglindă. Văzându-mi faţa, am zis întru sine-mi: „O, ho, ho! Cum m-a schimbat harul!". Mai înainte mă gândeam la părinţii mei, iar gândul la ei mă chinuia. Apoi nu m-am mai gândit la ei. Îi aveam numai în rugăciunea mea, să-i mântuiască Domnul. La început tânjeam după ei. Pe urmă, numai după Bătrânii mei. Îi pomeneam pe părinţii mei, dar altfel, numai în iubirea lui Hristos. Am început să postesc mai mult şi să mă nevoiesc mai mult, dar aveam şi o mai mare nebunie şi înflăcărare. Doream să mă aflu neîncetat în biserică şi voiam să fac tot ceea ce voiau Bătrânii, să le aduc mulţumire. Iată ce schimbare, ce prefacere, ce mutaţii săvârşeşte harul lui Dumnezeu!

Îi iubeam pe Bătrânii mei

Precum am spus deja, Bătrânii mei erau părintele Pantelimon şi fratele său, părintele Ioanichie. Îi iubeam, deşi erau foarte aspri. Eu nu-mi dădeam

seama de asta atunci. Nu socoteam că se poartă aspru cu mine, căci îi iubeam şi aveam mare respect şi evlavie faţă de ei. Evlavia mea era... aşa precum vedeam icoana lui Hristos, o asemenea teamă sfântă şi o astfel de evlavie aveam. După Dumnezeu erau Bătrânii. Erau preoţi amândoi, iar de fel erau din părţile Karditsei, dintr-un sat de sus. Îi spunea cumva satului... Bine ar fi să ne amintim... Mi-am amintit! E satul Mesenikolas al Karditsei. De acolo aveam pătura cu care am dormit până de curând.

Făceam deplină ascultare de ei. Ascultare! Ce să vă spun, o ştiam! M-am dăruit ei cu bucurie, cu iubire. Această ascultare desăvârşită m-a mântuit. Pentru ea mi-a dat Dumnezeu darul. Da, v-o repet, făceam deplină ascultare de Bătrânii mei. Nu ascultare silită, ci cu bucurie şi iubire. Îi iubeam cu adevărat. Şi, pentru că-i iubeam, această iubire mă făcea să simt şi să înţeleg ce voiau. Cunoşteam, înainte de a-mi spune, ce voiau şi cum voiau fiecare lucru. Mergeam aici, mergeam dincolo. Le eram dăruit cu totul. Pentru aceasta, sufletul meu zbura de bucurie lângă ei. Nu mă mai gândeam la nimeni. Au trecut părinţii, au trecut cunoscuţii, au trecut prietenii, a trecut lumea. Viaţa mea era rugăciune, bucurie, ascultare de Bătrânii mei.

O singură dată spuneau ceva, şi eu păzeam. De pildă, mi-a spus odată Bătrânul:

- Copilul meu, să-ţi speli mâinile şi înainte de masă, dar şi de fiecare dată când mergem la biserică, pentru că urmează să intrăm într-un loc sfânt şi toate trebuie să fie curate. Iar noi suntem amândoi preoţi, şi slujim; trebuie să avem curate atât mâinile, cât şi toate celelalte ale noastre.

Astfel îmi spălam cu săpun mâinile. N-a fost nevoie să-mi spună şi a doua oară. Înainte să mănânc, le săpuneam. Dacă mergeam pentru ceva la biserică, le săpuneam. Dacă atingeam ceva, le săpuneam. La rucodelie, dacă era ceva mai fin de lucrat, le săpuneam. Asta făceam cu toate lucrurile, fără să mă împotrivesc înlăuntrul meu. Ţineţi seama că aveam doi Bătrâni şi de multe ori îmi cereau şi lucruri potrivnice unul celuilalt.

Într-o zi îmi spune părintele Ioanichie:

- Ia pietrele astea de aici şi du-le acolo!

Le-am dus în locul pe care mi l-a arătat. A venit Bătrânul cel mare. Îndată ce le-a văzut, s-a mâniat şi mi-a spus:

- Ce om sucit! De ce-ai făcut asta? Acolo ne trebuie pietrele? Să le duci la loc, unde le-ai găsit!

„Om sucit" - aşa mă certa când se mânia.

În ziua următoare a trecut pe acolo părintele Ioanichie. A văzut pietrele la locul lor, s-a mâniat şi mi-a zis:

- Nu ţi-am spus să le muţi acolo?

Eu m-am ruşinat, m-am înroşit, i-am pus metanie şi i-am zis:

- Părinte, iartă-mă, le dusesem aproape pe toate, dar Bătrânul m-a văzut şi mi-a spus: „Să le duci la loc, acolo ne trebuie", şi le-am dus înapoi.

Mi-a ţinut acum morală părintele Ioanichie.

M-au supus multor alte încercări de felul acesta. Eu nu aveam deloc viclenie; nu ziceam: „Oare mă încearcă?". Nu-mi dădusem seama că mă încearcă, fiindcă lucrurile curgeau cumva firesc. Este important ce vă spun, pentru că, atunci când cineva ştie că este încercat, poate să facă şi cea mai grea muncă, să arate că este ascultător. Însă când nu ştie că este încercat şi îl vede pe celălalt mâniindu-se, nu se poate să nu se clatine înlăuntrul său şi să zică: „Măi, măi, ce-i asta? De atâţia ani călugăr şi se mânie? Se poate lucrul acesta? Poate monahul să fie mânios şi să se roage? Să nu se fi izbăvit de mânie? Oamenii ăştia sunt tare nedesăvârşiţi..."

Eu însă nu gândeam aşa, nici nu ştiam dacă mă încearcă. Dimpotrivă, mă bucuram mult de asta, pentru că-i iubeam. Dar şi ei aveau multă iubire faţă de mine, deşi nu mi-o arătau. Îi iubeam pe amândoi Bătrânii, dar în chip deosebit mă sprijineam de duhovnic, părintele Pantelimon. Precum spune David, *lipitu-s-a sufletul meu de Tine şi pe mine m-a sprijinit dreapta Ta* (Ps. 62, 8), tot aşa s-a lipit şi sufletul meu de Bătrânul. Adevărat vă spun! Şi inima mea era împreună cu inima lui. Îl vedeam, îl simţeam. Mă lua afară şi mergeam la biserica mare, iar de acolo pentru treburi împreună. Îl simţeam! M-a sfinţit mult faptul că m-am lipit de el. Asta m-a ajutat mult, că s-a lipit inima mea de a lui. Mare sfânt a fost!

Cu toate astea, Bătrânul nu-mi spunea nimic. Nu numai că nu spunea de unde se trage, dar nici numele lui de familie, nici altceva... Niciodată nu a spus „în patria mea", sau „părinţii mei", „fraţii mei" ş.a. Întotdeauna era tăcut şi întotdeauna se ruga şi întotdeauna era blând. Dacă se mânia vreodată, mânia sa şi tot ceea ce spunea erau toate prefăcute. Îl iubeam şi cred că pentru ascultarea pe care am făcut-o şi pentru iubirea pe care o aveam faţă de el m-a cercetat şi pe mine harul.

Eram atent la el, să-l imit, să iau de la el. Îl iubeam, aveam evlavie la el, îl priveam şi mă foloseam. Îmi ajungea numai să-l văd. Mergeam mult împreună. Urcam de la Kavsokalivia sus, pe munte, să tăiem copăcei. Tot drumul nu scoteam o vorbă. Îmi amintesc de Bătrânul, cum îmi arăta ce să tai. Îndată ce tăiam unul, strigam:

- Părinte, l-am tăiat!

Zicea:

- Vino aici, du-te cu un fierăstrău acolo.

Curăţam de jur împrejur, să încapă fierăstrăul. Bătrânul mergea să-mi găsească altul. Îl tăiam „dintr-o suflare". Îndată strigam:

- Părinte, l-am tăiat!

Cu bucurie. Astea nu erau lucruri fireşti. Era iubirea mea, era harul lui Dumnezeu care lucra asupra mea prin Bătrânul.

Adeveresc şi eu ce se spune: că nişte monahi mergeau la un pustnic şi, înconjurându-l, îi puneau felurite întrebări. Unul dintre ei şedea şi nu vorbea. Privea la faţa Bătrânului. Toţi întrebau, el nu vorbea. Şi îi zice pustnicul:

- Pentru ce, copilul meu, tu nu mă întrebi nimic? Nu ai nici o nelămurire?

Îi răspunde:

- Eu nu vreau nimic altceva; îmi ajunge numai să te văd, Părinte[8].

Adică acesta se bucura de părinte prin har, îl „sorbea", primea harul lui Dumnezeu prin mijlocirea lui. Şi Sfântul Simeon Noul Teolog spune acelaşi lucru. Mărturiseşte că şi el a primit harul de la Bătrânul său.

Tot ce făceam, făceam cu bucurie

Bătrânii mei nu mă puneau la munci grele. Udam grădina şi făceam rucodelie, ceva sculptură în lemn. Nici nu-mi ţineau predici. La început mergeam cu ei la slujbe, nimic altceva.

După mai multe zile, m-a chemat Bătrânul şi mi-a dat un şirag de metanii şi mi-a spus să zic în fiecare seară rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă". Nimic altceva. Nici o învăţătură, nici o lămurire. Mai întâi mi-a dat metaniile şi mi-a spus:

- Fii atent! Pune metanie, sărută-mi mâna, sărută crucea de pe metanii, să te binecuvântez ca să te ajute Dumnezeu.

De atunci am învăţat să mă rog cu metaniile.

La început nu mă trimiteau în afara Chiliei, la treburi exterioare. Toate treburile le făceam în casă. Mergeam apoi în grădină. Săpam, udam, tăiam iarba, tot ce puteam. Apoi am început rucodelia. După ce isprăveam treburile, mă puneau să citesc la Psaltire, iar ei munceau mai departe. Singurul lucru de care mă îngrijeam era cum să slujesc, cum să-i mulţumesc pe Bătrânii mei întru toate. Tot ce-mi spuneau făceam. Păzeam cuvântul întocmai. Ca să fiu sigur, îl repetam şi îl învăţam ca pe o lecţie. Îl puneam în minte şi îl lucram. De pildă, rucodelia mea era sculptura. Eram atent cum lucrau Bătrânii mei, iar seara, când intram în

[8] Vezi *Patericul*, Pentru avva Antonie, 29, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 1999, p. 11.

aşternut, repetam în minte „lecţia": luăm lemnul, îl tăiem, îl punem în apă să se îmbibe; apoi îl scoatem afară şi îl lăsăm să se usuce, îl cioplim, îl tragem la rindea, îl netezim cu glaspapir, luăm raşpa, facem aşa, aşa... Apoi îl netezim cu o piatră de mare, cristalizată, care este ca un diamant şi face lemnul să lucească; pe urmă facem schiţe ş.a. Toată rucodelia o treceam prin mintea mea, ca să nu uit nici cel mai mic lucru şi să o plinesc întocmai cum voiau ei. Mă temeam să nu fac vreo greşeală şi să-i necăjesc. De aceea învăţam pe de rost tot ce-mi spuneau.

Mă lămureau şi pentru ce trebuie să învăţ rucodelie. Îmi ziceau:

- Fii atent, să înveţi rucodelie. Aici nu poţi să stai altfel; nu-i mânăstire, adică chinovie, ca să avem grădini, vii, stafide, fructe. Trebuie să munceşti, ca să-ţi cumperi posmagii.

Acestea îmi ziceau, arătându-mi rucodelia. Ca să nu-i necăjesc, studiam şi noaptea, precum v-am spus, îndată ce intram în aşternut. Astfel, dimineaţa eram pregătit pentru muncă. Tot ce făceam, făceam cu bucurie. Ziceam: „O să mă fac monah! Trebuie să învăţ asta, să văd ce noimă are". Aveam curiozitatea să aflu orice lucru în întreaga lui adâncime şi lăţime. Voiam să le învăţ pe toate, nu gândindu-mă că voi deveni mai târziu predicator şi voi avea nevoie de ele, ci din iubire pentru Hristos. Am luat binecuvântare de la Bătrân să citesc slujba tunderii în monahism, şi în cincisprezece zile o ştiam pe de rost.

M-am obişnuit să nu-mi mai las mintea slobodă, ca să dobândesc curăţia minţii

Acolo unde lucram, unde făceam cele ale sculpturii, aveam şi Sfânta Scriptură. O deschideam şi citeam. Aveam Evanghelia şi citeam de la început, de la începutul celei după Matei: *Cartea naşterii lui Iisus Hristos, fiul lui David, fiul...*(Matei 1, 1). Citeam, munceam şi o repetam în minte. De multe ori repetam cuvintele Evangheliei, şi chiar şi acum mi le amintesc. Mă îngrijeam să am în mintea mea cuvinte sfinte. Nu mă obosea să le repet de multe ori. Iubeam cuvintele dumnezeieşti, le simţeam, mă adânceam în ele. Nu mă săturam să le spun întreaga zi. Şi zilnic dacă le ziceam, nu oboseam.

Aveam o mare înflăcărare şi, atunci când Bătrânii mei plecau dimineaţa şi se întorceau seara, eu, liber fiind, mergeam la bisericuţă, la Sfântul Gheorghe, şi mă dăruiam rugăciunii. Mă duceam acolo. Da... Cum era! Atât de mult mă bucuram, că nu mai mâncam. Nu-mi plăcea să mă desprind de acolo. Înţelegeţi? Spuneam rugăciunea, cântam, citeam. Mergeam acolo singur. Aveam un glas foarte frumos. Vă spun, aveam un glas foarte, foarte frumos! Nu vă zic acum ca să mă laud pe mine însumi, ci aşa simţeam eu. Aveam un glas foarte frumos şi, aşa cum cântam, semăna cu nişte bocete. Erau cântece de iubire pentru Hristos, tot ce vrei... Înţelegeţi? Măi... Ce slujbe de înmormântare, ce... Tot ce vrei! De-astea citeam. Ei, ce să vă fac... Uite, de-astea vă povestesc. Ceva prin care-am trecut. Înţelegeţi?

- Mâine frământăm, aşa că pregăteşte-te să mergi să aduci ceva crăci.

Luam sfoara şi plecam în munte, după crăci, pe drumuri mai uşoare sau mai anevoioase. Nu numai de acestea îmi amintesc, ci şi că de multe ori Bătrânii mei mă trimiteau să aduc buturugi sau lemne, pe care le puneam pe mine ca o sarcină de măgar. Şi aşa cum eram încărcat şi bolnav de mijloc, şedeam pe cărăruie să mă odihnesc. Dacă vreodată mi-era prea greu, îmi ziceam întru sine-mi: „Ţi-arăt eu, măgar bătrân!". Nu cunoşteam ce-i lenea. Ei, într-adevăr, nu-mi era milă de trupul meu. Pentru că mă dureau genunchii, eu mă răzbunam. Adică, cu cât mă dureau şi se „răzvrăteau" mai mult, eu luam o povară şi mai mare. „Ţi-arăt eu, măgar bătrân!", ziceam din nou. Mă răzbunam, mă răzbunam pe răul de mine. De necrezut este că eu, un copil de şaptesprezece ani, mă împovăram cu o greutate de şaptezeci de ocale, pe o distanţă cum ar fi, de pildă, din Omonia până în vârful Licavitosului.

Nu exista nici un pic de lene. Mă mulţumea să mă rog, chiar şi când eram obosit. Îl căutam pe Dumnezeu mai mult în osteneală. Asta trebuie să o credeţi şi să înţelegeţi că, într-adevăr, se poate izbândi. Este un lucru care ţine de iubire. Nu este pur şi simplu faptul că mergi repede. Faci o treabă, apoi începi alta, te întorci, faci altă treabă şi iei seama la toate să le isprăveşti, să uzi, să sapi, să aduci pământ şi crengi, să urci pe munte, să aduci lemn pentru rucodelie. Prin iubire devii veşnic mişcător. Să vezi atunci cum fug păcatele! Amorţesc toate. Auziţi? Aceasta este o viaţă cu adevărat străină, o viaţă cuvioasă, sfântă, viaţă paradisiacă.

Eram o sălbăticiune a pădurii

Nu pot să vă aduc exemple despre ce înseamnă o ascultare adevărată. Nu este ca şi când am vorbi acum despre ascultare şi, deodată, să-ţi spun „Du-te, fă o tumbă", iar tu să asculţi. Nu-i asta ascultarea. Trebuie să fii fără de grijă, adică să nu te gândeşti deloc la problema ascultării, şi dintr-o dată să îţi cer ceva, iar tu să fii gata să o faci cu bucurie. Să te afli desprins de muncă în clipa aceea, să nu fii în stare de veghe şi pregătire, şi chiar atunci să te smerească. Prin purtarea ta vei arăta atunci dacă faci ascultare sau nu.

Eu păzeam după literă poruncile Bătrânilor mei. Îmi ziceau:

- N-o să vorbeşti, n-o să spui ce facem şi ce rânduială avem la Chilie. Dacă întâlneşti pe drum vreun călugăr şi îţi spune „Binecuvântează!", să răspunzi cu evlavie şi iubire în Hristos – „Binecuvântaţi!". Fireşte, dacă este un Bătrân, să îi săruţi şi mâna. Dacă te întreabă „Ce fac Bătrânii tăi?", să spui „Bine, cu rugăciunile voastre", şi să pleci îndată mai departe. Fără alt cuvânt. Iar dacă vine din spate, se apropie şi te întreabă ceva, nu sta şi nu răspunde, pentru că nu toţi călugării sunt buni şi este nevoie de luare aminte. Orice te întreabă, să zici: „Nu ştiu, întrebaţi pe Bătrânul, nu ştiu". Să spui „Binecuvântează!" şi să pleci. Să nu-ţi zică: „Sculptura voastră nu-i aşa de bună, hai să-nveţi pictură, muzică ş.a.". Nu asculta nimic, ţine-ţi drumul.

Mi s-a întâmplat odată să mă trimită la Sfântul Nifon. Pe drum, deci, am întâlnit trei mireni – aşa li se

spune în Sfântul Munte celor care nu sunt monahi – şi, după obiceiul meu, le-am spus „Binecuvântaţi!" şi am trecut. Părându-le a fi un „sălbatic", unul dintre ei a zis:

- Sărmanul copil, nu pare a fi prea bine.

Eu trecusem deja de ei, dar aveam un auz foarte bun. Auzind acestea, m-am bucurat pentru o asemenea smerire. Am zâmbit în sinea mea. „Are dreptate, am spus, are mare dreptate, dar de unde să fi ştiut de nebunia mea!?"

Nu ieşeam prea des afară, nici la hramuri nu mă luau Bătrânii mei. Adică, dacă se prăznuia vreun sfânt, ei mergeau şi pe mine mă lăsau acasă.

În Sfântul Munte, Bătrânii aprindeau focul la chilii. Eu nu voiam să stau aproape, nu mă apropiam deloc de foc. Cei mai bătrâni şedeau lângă foc, eu şedeam mai departe. Mi-era frică. Mi-era frică să nu mă vatăme focul; le-am spus Bătrânilor mei şi ei, săracii, mă lăsau. Este şi o problemă de obişnuinţă. Dacă te obişnuieşti să stai lângă foc, nu te mai poţi căli. Dacă vreodată mă prindea guturaiul, beam un ceai fierbinte, făceam cinci-şase sute de metanii, transpiram, mă schimbam. Apoi cădeam la pat şi mă făceam bine.

Eu eram într-adevăr un om „sălbatic". Eram ca o sălbăticiune a pădurii. Vă spun sincer. Alergam desculţ prin zăpadă, pe stânci. Să fi văzut cum mi se înroşeau gleznele, picioarele! Se înroşeau în zăpadă. Nu Bătrânii mei m-au pus să umblu desculţ, şi nici ei nu erau desculţi. Eu singur am vrut. Dar nici nu-mi ziceau să nu-mi scot încălţările. În biserică, însă, purtam ciorapi şi pantofi, nu opinci. Mi-aduc aminte de ceva foarte frumos. Era primăvară şi Bătrânul m-a trimis la Kerasia. Alergând, mi-am scos opincile, căci voiam ca picioarele mele să facă „opincuţe", „tălpici" de la zăpadă şi de la ger.

Văzându-mă aşa, Bătrânii râdeau de mine. Mă mai smereau, mă mai certau; chiar şi când făceam bine îmi ziceau că am făcut rău. Fireşte, nu mereu, dar voiau „să mă afle", adică să mă prindă acolo unde nu înţelegeam.

Bătrânii mei erau sfinţi. Se îngrijeau de creşterea mea în multe chipuri, chiar aspre. Niciodată nu-mi spuneau „Bravo!", sau „Ai făcut bine". Niciodată nu mă lăudau. Întotdeauna mă sfătuiau cum să-L iubesc pe Dumnezeu şi cum să mă smeresc. Cum să-L chem pe Dumnezeu să-mi întărească sufletul, şi să-L iubesc mult. Asta am învăţat. De „Bravo!" n-am ştiut şi nici nu l-am căutat vreodată. Nici acasă la părinţi nu mă învăţaseră cu „Bravo, ce bine ai făcut!". Mama mă certa. Tata lipsea, era în America, a muncit ani de zile la Canalul Panama. Asta m-a ajutat mult. Cel ce învaţă smerenia atrage harul lui Dumnezeu. Dacă nu mă certau Bătrânii, mă necăjeam şi ziceam în sine: „Mânca-ne-ar raiul, n-am găsit Bătrâni buni". Voiam să mă încerce, să mă certe, să se poarte aspru. Acum înţeleg ce aspri erau. Atunci nu-mi dădeam seama, căci îi iubeam. Niciodată n-am vrut să mă despart de ei.

Din marea mea râvnă, câteodată alunecam pe alături

Din marea mea râvnă, însă, câteodată alunecam pe alături. Râvna mă împingea către exagerări. Făceam

şi nevoinţe fără binecuvântare. Dar asta este egoism. Să vă dau un exemplu. Ascultaţi.

Bătrânii mei lipseau întreaga zi cu treburi şi mă lăsau singur la Chilie. Eu făceam rucodelie. Rucodelia noastră era, precum v-am spus, cioplitul în lemn. Mie încă nu-mi arătaseră în întregime cum se face lucrul, de teamă să nu plec.

Într-o zi, deci, am luat un lemn alb, frumos, şi am făcut pe el o schiţă. Era o mierlă foarte frumoasă, cu aripile date pe spate, ciugulind un strugure. Ciorchinele era atârnat de o viţă cu două-trei frunze. A ieşit foarte frumos. L-am şi netezit bine. Când s-au întors Bătrânii, m-am dus să le pun metanie. Am luat cu mine şi ceea ce lucrasem, ş i-am zis părintelui Ioanichie:

- Uite ce-am făcut!

Îndată ce-a văzut-o, a făcut ochii mari şi a strigat:

- Cine ţi-a spus s-o faci? Ai întrebat pe cineva?

A apucat-o, a aruncat-o jos, a făcut-o bucăţele.

- Să mergi repede la Bătrânul să-i spui, mi-a zis.

Eu m-am necăjit mult şi le-am cerut iertare. Nu mi-am dat seama şi i-am supărat.

- De ce faci lucruri şi nu întrebi? Mergi repede la Bătrânul, arată-i bucăţile şi spovedeşte-te.

M-am dus îndată la Bătrânul, i-am arătat bucăţile, iar el mi-a spus:

- Copilul meu, nu trebuia să faci asta. Fără binecuvântare nu se face nimic. Altfel, poţi să cazi în înşelare şi să pierzi harul lui Dumnezeu. Am pus metanie, am cerut iertare cu simplitate şi fără patimă. Nu numai că nu m-a tulburat certarea, dar mi-am zis: „Bătrânii mei trebuiau să se poarte mai aspru, să mă pedepsească".

Altădată, însă, am făcut o neascultare cu bună ştiinţă. Într-o zi, înainte de a pleca Bătrânii pentru treburi, mi-a spus Bătrânul cel mare:

- Vezi acolo sus, pe raft, acea carte? Să n-o atingi. N-are rost, eşti mic. Mai încolo, când o să te faci mai bun, mai smerit, o s-o citeşti.

Aceasta era pentru mine lege. Nici nu priveam către partea aceea. Într-o altă zi, plecând Bătrânii la Kerasia, m-a ajuns curiozitatea. M-am dus şi am început s-o privesc. Era sus, eu eram mic şi nu ajungeam la ea. M-am tot învârtit, m-am învârtit... „Ei, am zis în sine-mi, cel puţin să văd ce spune". Deci, am pus un scaun, m-am suit, am ajuns la ea şi am coborât-o. Ce păcat! Literele erau toate amestecate, ca o limbă străină. Era scrisă de mână. O carte mare, foarte mare, groasă. Erau cuvinte din greaca veche pe care nu le înţelegeam, le-am învăţat mai târziu. Şi nişte litere... Nişte „s"-uri, nişte... măi, măi! Ce să vă spun! Era un manuscris. Era cartea Sfântului Simeon Noul Teolog. Dar era o carte foarte mare, cu foi groase. Oho! Cântărea multe kile. Deci, hai acum s-o citesc! N-am putut. Am suit-o la loc.

Însă după aceea m-a cuprins necazul, tulburarea, amărăciunea. Nici muncă, nici rugăciune. Nimic. Alte dăţi, când lipseau Bătrânii, mergeam în biserică şi, având glas frumos, cântam. Rosteam ceva tropare, era un fel de tânguire. Era ca o străpungere a inimii, îmi plăcea şi mă mişca mult. După această neascultare, însă, n-am mai mers în biserică. Am ieşit afară, m-am aşezat pe bordură şi priveam necăjit Marea

Egee. Şedeam şi mă uitam la mare. Nu voiam să zic nici măcar „Doamne Iisuse". Oh, mă înţelegeţi? Mare mohorâre. Deci, nu m-am dus la biserică, n-am spus „Doamne Iisuse". M-a cuprins o mare tristeţe. Ei, aveam credinţă în Dumnezeu, dar nu voiam să calc porunca Bătrânilor. Pe Dumnezeu Îl simţeam, dar nu voiam să-l necăjesc pe om. Nu voiam să fiu pricina întristării nimănui. Ce să fac... Oh!...

Seara au venit Bătrânii. Ce să fac eu, sărmanul? Gândeam să le spun. N-am putut. Am mers la biserică fiindcă trebuia să fiu cu ei. Am făcut vecernia, am făcut pavecerniţa. N-am spus nimic. Am urcat la chilie. N-am făcut metaniile, nici canonul, nici rugăciunea cu şiragul de metanii. M-am întins în pat şi mă închipuiam cum voi fi, când am să mor, în sicriu. Ei, şi m-am necăjit. Dimineaţa a sunat clopoţelul, am coborât, am citit la slujbă. Am sfârşit utrenia, s-a spus „Pentru rugăciunile...". Am ieşit afară. Am plecat de la biserică ca să mergem în trapeză. N-am mai răbdat. L-am tras puţin de mânecă pe Bătrânul, duhovnicul, şi i-am spus:

- Am nevoie de tine puţin, părinte.

S-a întors îndată, am intrat din nou în biserică.

- Sunt necăjit, i-am zis. Am făcut neascultare. Mi-ai spus să nu ating cartea, iar eu m-am uitat la ea şi din acea clipă nu pot să mai aflu linişte. Nici „Doamne Iisuse", nici canon, nici rugăciune, nici metanii.

- Ei, copilul meu, nu ţi-am spus? De ce-ai făcut asta?

- Părinte, iartă-mă, m-a pus ispita şi sunt foarte necăjit. Iartă-mă şi, cu rugăciunile tale, voi lua aminte pe mai departe, să nu-ţi mai fac neascultare.

Mi-a citit dezlegarea. Hop! Ce credeţi? Au trecut toate! Aveam ceva bun: îndată ce mă spovedeam Bătrânului meu – slavă Ţie, Dumnezeule! – treceau toate, îndată. De fiecare dată când mă spovedeam, îmi venea o mare bucurie şi mă dăruiam rugăciunii. Credeam că le-am spus pe toate lui Dumnezeu Însuşi. Că sunt iar cu Dumnezeu. Ei, cât de puternic aveam lucrul acesta în mine! Nici nu vă închipuiţi! Şi văd acum pe unii zicând: „Fii atent, să nu afle Bătrânul!" Aţi înţeles... În vreme ce la noi, Bătrânul era până în adâncurile inimii.

Îi iubeam mult pe Bătrâni; în acea vreme toţi ucenicii îşi iubeau Bătrânii. După Dumnezeu, al doilea lucru era părerea Bătrânului. Dacă făceai ceva împotrivă, neascultare, nu trebuia nici să te împărtăşeşti, nici, nici...

Taina vieţii duhovniceşti este ascultarea

În Sfântul Munte, mulţi au trăit ascuns. Au murit fără să-i ştie nimeni. Şi eu am vrut să trăiesc aşa, neştiut. Nici predicator n-am vrut să ajung, nici nimic altceva. Nici nu m-am gândit vreodată să ies din Sfântul Munte. Un copil în desăvârşita pustietate! Pentru a înţelege pustia şi lipsa de ajutor, urcam pe munte, rămâneam câteva ceasuri acolo şi voiam să trăiesc ca un pustnic. Mâncam buruieni, ca să mă nevoiesc. Voiam să trăiesc singur, precum Sfântul pe care îl iubeam de pe când eram mititel - Ioan Colibaşul. Acesta este sfântul meu iubit. Pe el l-am

urmat. M-a uimit cum a răbdat să stea acolo, lângă părinţii lui, locuind în colibă, fără să se descopere, întărindu-i neîncetat: „Ţi-ai ridicat coliba înaintea porţilor părinţilor tăi". Aşa spune troparul său:

„Din pruncie dorind fierbinte după Domnul,
lumea şi cele frumoase ale lumii ai părăsit
şi ai sihăstrit în chip desăvârşit.
Ţi-ai ridicat coliba înaintea porţilor părinţilor tăi,
zdrobit-ai cursele demonilor, preafericite;
pentru aceasta pe tine, Ioane, Hristos după vrednicie
te-a proslăvit."

Şi luminânda:

„Sărac asemenea unui alt Lazăr
ai răbdat la porţile părinţilor tăi, cuvioase părinte,
într-o colibă mică strâmtorat, preaînţelepte.
Iar acum ai aflat locaş desfătat în ceruri,
împreună cu îngerii şi cu toţi sfinţii, preacuvioase Ioane."

Bătrânului meu îi spuneam totul. Da, tot ce gândeam; iar el, văzând unele exagerări, îmi spunea când şi când:

- Înşelare, copilul meu.

Întreaga mea viaţă era un rai. Rugăciune, slujire, rucodelie, ascultare de Bătrâni. Dar ascultarea mea era rodul iubirii, nu al silniciei. Această binecuvântată ascultare m-a folosit mult. M-a schimbat. M-a făcut mai înţelept, mai limpede, mai tare la trup şi la suflet. M-a făcut să le cunosc pe toate. Trebuie să dau slavă lui Dumnezeu zi şi noapte, căci m-a învrednicit să trăiesc astfel în această viaţă.

M-am aplecat asupra ascultării. Au venit singure celelalte, pe care Dumnezeu le-a rânduit în viaţa mea. Şi darul prorociei, tot pentru ascultare mi l-a dat Domnul. Ascultarea vădeşte iubirea pentru Hristos. Iar Hristos îi iubeşte în chip deosebit pe cei ascultători. Pentru aceasta zice: *Eu iubesc pe cei ce mă iubesc, şi cei ce mă caută vor afla har*[9]. În Sfânta Scriptură se află scrise toate, dar acoperit.

Aveam multă râvnă pentru cele duhovniceşti

Bătrânii mei nu mi-au rânduit niciodată ce să fac. Mi-au dat un şirag de metanii şi mi-au spus:

- Să zici rugăciunea.

Nimic altceva. Mă vedeau că sunt habotnic şi nu-mi spuneau multe, nici ce să citesc. Nu mă lăsau să citesc nimic din Părinţii mari. Adică nu mă lăsau să-l citesc pe Sfântul Efrem, pe Sfântul Isaac, pe Sfântul Ioan Scărarul, pe Sfântul Simeon Noul Teolog, Everghetinosul ş.a. Mă opriseră de la acestea. Astfel, făcând ascultare, citeam numai vieţi de sfinţi, Psaltirea, Mineiele, Octoihul; din ele am învăţat să citesc, căci nu ştiam. Dar aveam multă râvnă pentru cele duhovniceşti. Deseori mergeam în biserica Sfântului Gheorghe, la a cărei zidire am ajutat şi eu, şi cântam multe. Cel mai mult îmi plăceau Canoanele Treimice. Şi îmi plăceau cele despre iubirea dumnezeiască. Erau tânguitoare, cântece de dragoste, spuneţi cum vreţi. Şi plângeam mult, dar nu erau lacrimi de tristeţe, ci de

[9] Pildele lui Solomon 8, 17 (Septuaginta).

bucurie, dumnezeiască bucurie. Eram mişcat. Le rosteam frumos! Asta era viaţa mea. Trăiam în harul Domnului, nu prin puterea mea. Toate erau prin dumnezeiescul har, nu erau nici prin înţelepciunea mea, nici prin ştiinţa mea – fiindcă nu o aveam – nici, nici... Erau din harul lui Dumnezeu.

Câteodată, însă, alunecam pe alături. Fără să-i întreb pe Bătrânii mei, luam ceva iniţiative. Ascultaţi. Pentru curăţia minţii am început să învăţ pe de rost din Sfânta Scriptură. Am început cu Evanghelistul Matei. Într-o zi mi s-a dat prilejul şi le-am spus pe de rost primul capitol din Ioan. Când au auzit, m-au certat că am făcut-o fără binecuvântare.

Am aşteptat cu emoţie acel ceas

Ce să vă spun, copiii mei, despre cum am devenit monah? E mare poveste viaţa mea în Sfântul Munte.

Împlinisem paisprezece ani, când Bătrânul m-a chemat şi mi-a spus:

- Ce-o să faci, ce program ai? O să rămâi aici?
- Rămân! am spus plin de mulţumire şi bucurie.
- Pune metanie.

Am pus metanie. Atunci mi-a adus o rasă de-a lui, veche, pe care o folosea la lucru. Era atât de peticită, încât nu se mai vedea pânza de la început, iar la gât era foarte unsuroasă din pricina năduşelii. Îi văzusem pe călugăraşii care veneau la biserica mare, frumos îmbrăcaţi, şi o asemenea rasă îmi închipuisem şi eu. Ca un copil ce eram, mă gândeam la veşmintele

cu care urmau să mă îmbrace, cât de frumoase, cât de noi vor fi... Dar, când a sosit ceasul, ce să văd! Zdrenţuite, peticite. M-am necăjit un pic, cinci minute. Ei, eram şi mic, paisprezece ani... Însă n-am spus nimic, nu m-am văitat. Când am văzut rasa, am simţit o greutate, precum v-am spus, dar am întors-o repede spre bine.

- Să fie binecuvântat! am spus şi am luat-o.

Nu m-am mai gândit decât la nevoitorii care purtau dulame de păr şi nu şi le scoteau niciodată, nici nu le spălau. Dumnezeu mi-a dat pentru asta mare mângâiere. M-am dus la Psaltire. Am citit şi Epistola lui Ioan. Şi, în aceeaşi zi, Dumnezeul meu, mi-ai vorbit! Dumnezeul meu, mi-ai vorbit mult...

Doi-trei ani mai târziu am devenit schimnic

Doi-trei ani mai târziu am devenit schimnic.

Cu o zi înainte am avut parte şi de o binecuvântare cu totul deosebită. Trebuia să mergem cu Bătrânul la Marea Lavră, să luăm încuviinţarea pentru tundere. Egumenul care a dat binecuvântarea era foarte sfânt. Pe drumul către Lavra, trecând pe lângă sihăstria Sfântului Nil Izvorâtorul de Mir, am simţit pentru întâia oară aroma cerească. Mireasma s-a revărsat asupra mea, şi i-am spus Bătrânului. El a ascultat cu simplitate şi a trecut mai departe, fără să spună nimic. Aşa trebuie să le vedem, simplu. A doua oară am simţit aroma la moaştele Sfântului Haralambie.

În seara tunderii mele, toţi părinţii s-au adunat în biserica mare a Schitului, a Sfintei Treimi, au făcut priveghere, au cântat cu străpungere; şi eu, desculţ, în şosete albe, eram plin de străpungere. Am pus metanie tuturor, m-am închinat la icoane, iar mai-marele a început să-mi pună întrebările tunderii. Ochii îmi erau plini de lacrimi de umilinţă. După ce s-a sfârşit privegherea, am mers la Chilie. Eram foarte bucuros, dar şi tăcut. Voiam să fiu singur cu Dumnezeu. Când eşti într-o astfel de stare, nu vrei nici să cânţi, nici să vorbeşti. Cauţi liniştea, ca să auzi limpede glasul lui Hristos.

Mult îmi plăceau privegherile în Sfântul Munte

Viaţa Sfântului Munte este o viaţă de priveghere. La priveghere, când se săvârşeşte după cuviinţă, adică toţi cei ce iau parte sunt uniţi în împreună-slujire, se naşte o atmosferă duhovnicească în care pătrund toţi cu uşurinţă şi care aduce mare folos. Se subţiază sufletul şi se ivesc cele mai potrivite temeiuri pentru înălţarea duhovnicească şi pentru o adâncă împărtăşire cu Domnul. În Sfântul Munte, la ora două se face o adevărată răscoală. Simţeam o teamă sfântă în ceasul acela. Rugăciunea cutremura acel loc, lumea duhovnicească. Iată ce înseamnă iubirea pentru Hristos.

Mie îmi plăceau mult privegherile în Sfântul Munte. Deveneam alt om. Eram întotdeauna foarte atent. Iubeam mult să ascult cuvintele slujbei. Nu

voiam ca somnul să-mi fure mintea nici măcar o clipă. Nu moţăiam, ci urmăream slujba cu dragoste. Câteodată, dacă stăteam în strană, nu mă sprijineam cu spatele, ca să nu aţipesc. Şi nici după Dumnezeiasca Liturghie nu voiam să dorm. Stăpânea iubirea, de aceea rămâneam treaz.

Harul pe care îl avea acel sfânt strălucea şi în sufletul meu

La biserica cea mare a Schitului, mergând pentru slujbe şi privegheri, am cunoscut mulţi oameni sfinţi. Ascultaţi, să vă spun despre un sfânt ascuns.

Deasupra Colibei noastre, foarte sus, vieţuia însingurat într-o colibă sărmană un rus, bătrânul Dimas. Era foarte evlavios. Bătrânul Dimas a rămas aproape necunoscut în toată viaţa sa. Nimeni nu pomeneşte despre numele sau despre darul lui. Plecase din Rusia. Cine ştie câte zile a mers. Le-a lăsat pe toate ca să vină în acest colţ de lume, la Kavsokalivia, şi toată viaţa lui a trăit aici. Şi a murit necunoscut. Nu era nicidecum egoist. Nu, nu, era nevoitor. Şi să nu aibă pe nimeni lângă el să-i spună: „Astăzi am făcut cinci sute de metanii. Am simţit asta...". Era un nevoitor în taină.

Da, da, ăsta-i un lucru desăvârşit. Desăvârşit, jertfelnic. Lipsă de grijă, slujire, sfinţenie, petrecere faţă către faţă cu Domnul, fără a plăcea oamenilor. Robul Stăpânului. Cu desăvârşire nimic altceva. Nici egumen, nici „Bravo!", nici „De ce asta-i aşa?" Am văzut un sfânt în viaţă. Da, un sfânt necunoscut. Sărmanul,

dispreţuit. Când a murit, cine ştie după câte zile sau luni l-au găsit, dacă nu cumva o fi fost şi iarnă. Cum să ajungă cineva acolo sus, la coliba lui de piatră!? Nu-l vedea nimeni. De multe ori îi aflau pe aceşti pustnici la două-trei luni după adormirea lor.

Revărsarea şi prisosul harului s-au pogorât asupra mea, smeritul, când l-am văzut pe acesta, pe bătrânul Dimas, făcând în biserică metanii şi presărându-şi rugăciunea cu suspine. Cu metaniile lui, atât de mult îl adumbrea harul, încât strălucea până şi în mine. Atunci a covârşit şi în mine harul. Adică exista şi înainte, prin iubirea pe care o aveam faţă de Bătrânul meu, însă atunci am simţit şi eu harul foarte puternic. Să vă spun cum mi s-a întâmplat.

Într-o dimineaţă, pe la trei şi jumătate, am mers la biserica cea mare, la Sfânta Treime, pentru slujbă. Era devreme, încă nu bătuse toaca. Nu se afla nimeni în biserică. M-am aşezat în pronaos, sub o scară. Mă rugam nevăzut de nimeni. La un moment dat s-a deschis uşa bisericii şi a intrat un monah înalt, în vârstă. Era bătrânul Dimas. Îndată ce a intrat, a privit în dreapta şi în stânga, dar n-a văzut pe nimeni. Atunci, ţinând în mână un şirag mare de metanii, a început să facă metanii mari, multe şi iuţi, zicând necontenit: „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă... Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuieşte-ne pe noi”. În curând a căzut în răpire. Nu pot, nu găsesc cuvinte să înfăţişez purtarea lui dinaintea lui Dumnezeu; mişcări de iubire şi slujire, mişcări ale iubirii dumnezeieşti, ale dăruirii de sine. L-am văzut stând cu mâinile desfăcute, în chipul crucii, precum a făcut Moise la Marea Roşie... Ce era asta? Petrecea înlăuntrul harului. Strălucea în lumină. Asta era! Mi s-a împărtăşit şi mie îndată rugăciunea lui. Am pătruns într-o clipită în acea atmosferă. Nu mă văzuse. Ascultaţi. Am fost mişcat şi am început să plâng. A venit harul lui Dumnezeu la mine, smeritul şi nevrednicul. Cum să vă spun? Mi-a împărtăşit harul. Adică, harul pe care îl avea acel sfânt a strălucit şi în sufletul meu. Mi-a dat harismele sale duhovniceşti.

Deci, bătrânul Dimas căzuse în răpire. Fără să vrea o făcuse. Nu s-a putut stăpâni. Nici ce zic acum nu-i bine. Nu pot s-o pun în cuvinte. Asta este să fii luat în stăpânire de Dumnezeu. Acestea nu se lămuresc prin graiuri. Nu se explică deloc, şi dacă le explici, cazi foarte pe dinafară. Nu, nu se explică, nici în cărţi nu sunt înfăţişate, nici nu se fac înţelese. Trebuie să fii sfânt ca să înţelegi.

Bătrânul Dimas mi-a împărtăşit harisma rugăciunii şi pe cea a străvederii

La ora patru s-au tras clopotele. Îndată ce a auzit clopotele, bătrânul Dimas a mai făcut câteva metanii şi a încetat rugăciunea. A şezut pe bordură – mi se pare că era zidită în pronaos – şi a venit Makaroudas, aşa îl alintau pe Macarie. Era iute şi dulce la vorbă. Era ca un înger. Ce frumos aprindea candelele! Ce frumos aprindea policandrul! Ce frumos le stingea apoi, una câte una! Ce frumos făcea metaniile! Cerea iertare în dreapta şi în stânga, lua cărţile şi făcea pe canonarhul. Măi, măi, ce-l mai iubeam! Era vrednic, căci avea harul lui Dumnezeu.

Deci, a intrat în biserică Macarie, Makaroudas. Urmându-l, bătrânul Dimas a trecut şi el în naos şi a intrat în strană, pregătindu-se pentru slujbă şi socotind că nu a fost văzut de nimeni. Am ieşit şi eu din umbra scării şi, pe ascuns şi cu teamă, am intrat în naos. Am mers şi m-am închinat la icoana Sfintei Treimi. Apoi m-am întors şi am stat mai departe. La „Cu frica lui Dumnezeu...", mulţi părinţi s-au împărtăşit. Am pus şi eu metanie şi m-am împărtăşit. Din clipa împărtăşirii m-a cuprins o foarte mare bucurie, o însufleţire.

După slujbă am plecat în pădure singur, plin de fericire şi bucurie. Nebunie! Spuneam în minte rugăciunile de mulţumire de după Sfânta Împărtăşanie, mergând spre colibă. Alergam vârtos prin pădure, săream de bucurie, deschideam în extaz mâinile cu însufleţire, cu putere, şi strigam: „Slavă Ţie, Dumnezeuleee! Slavă Ţie, Dumnezeuleee!" Da, mâinile îmi încremeniseră, înlemniseră în chipul crucii. Adică, dacă mă priveai din spate, ai fi văzut o cruce. Capul meu ridicat spre cer, pieptul şi el în afară, parcă voia să plece împreună cu mâinile spre cer. Inima voia să zboare din piept. Ceea ce vă spun e adevărat, am pătimit-o. Cât timp am fost în această stare, nu ştiu. Când mi-am revenit din starea în care eram, mi-am coborât mânuţele şi, tăcut şi cu ochii în lacrimi, am mers mai departe.

Am ajuns la Chilie. N-am luat gustarea, precum obişnuiam. Nu puteam vorbi. M-am dus în biserică, dar n-am putut să cânt nimic din cele ce cântam înainte. Am şezut în strană şi ziceam „Doamne Iisuse". A continuat acea stare, dar mai liniştit. Eram foarte mişcat. Am sfârşit în lacrimi. Curgeau nesilit din ochii

mei, singure. Nu le voiam, dar era o cutremurare pricinuită de cercetarea lui Dumnezeu. Nu s-au oprit până seara. Nu puteam să cânt, să gândesc, să vorbesc. Şi dacă s-ar fi aflat altul acolo, nu i-aş fi vorbit. Aş fi plecat, ca să fiu singur.

Un lucru este neîndoielnic. Bătrânul Dimas mi-a împărtăşit harisma rugăciunii şi a străvederii în ceasul în care el însuşi se ruga în biserica Sfintei Treimi, biserica cea mare a Kavsokaliviei. Ceea ce mi s-a întâmplat – nu mă gândisem niciodată la aşa ceva, nici nu-mi dorisem, nici nu aşteptam. Bătrânii nu-mi vorbiseră niciodată despre aceste harisme. Aşa aveau predania. Nu mă învăţau prin cuvinte, ci numai prin starea lor. Citind vieţile sfinţilor şi ale cuvioşilor, vedeam harismele pe care le dăruia lor Dumnezeu. Părinţii nu ispiteau, nu cereau semne, nu căutau harisme. Credeţi-mă, eu nu mi-am spus niciodată: „Ce-ar fi să-mi dea Dumnezeu vreo harismă?...". Nu m-am gândit vreodată la aşa ceva. Iar acest lucru, la care nu m-am gândit niciodată, s-a petrecut pe neaşteptate şi eu nu i-am dat niciodată vreo însemnătate.

În după amiaza aceleiaşi zile am ieşit din biserică. Am şezut pe bordură şi priveam spre mare. S-a apropiat vremea ca Bătrânii să se întoarcă. Privind dacă nu cumva vin, i-am văzut ca într-o proiecţie, coborând nişte scări de marmură. Însă acest loc era îndepărtat, în chip firesc n-aş fi putut să-l văd. I-am văzut pe Bătrâni prin harul lui Dumnezeu. M-am înflăcărat. Era întâia oară când mi se întâmpla aşa ceva. Am zburat afară, am alergat la ei şi le-am luat desăgile.

- De unde ai ştiut că venim? zice bătrânul.

Eu n-am spus nimic. Însă, când am ajuns la Chilie, m-am apropiat de marele Bătrân, părintele Pantelimon, şi, pe ascuns de părintele Ioanichie, i-am zis:

- Părinte, nu ştiu cum să-ţi explic. În vreme ce vă aflaţi dincolo de munte, eu v-am văzut încărcaţi şi am alergat. Muntele era ca un geam şi vedeam prin el.

- Bine, bine, a zis Bătrânul, nu da nici o însemnătate, şi nici să nu spui cuiva, căci vicleanul urmăreşte.

Trăiam printre stele, în nemărginire, în cer

Precum v-am spus, nu-mi dorisem niciodată darul străvederii. Nici când l-am primit nu m-am străduit să înaintez, adică nu l-am cultivat. Nu i-am dat vreo însemnătate. N-am cerut niciodată şi nici nu cer de la Dumnezeu să-mi descopere ceva, pentru că socotesc că aceasta este potrivnic voii sale. După întâmplarea cu bătrânul Dimas, m-am schimbat cu desăvârşire. Întreaga mea viaţă era numai bucurie şi fericire. Trăiam printre stele, în nemărginire, în cer. La început nu fusesem aşa.

De când am simţit harul lui Dumnezeu, toate harismele s-au înmulţit. M-am înţelepţit. Am învăţat canoane treimice, Canonul lui Iisus, alte canoane. Numai ce le citeau sau le cântau în biserică, şi le învăţam pe de rost. Psaltirea o spuneam pe dinafară. Eram atent şi la anumiţi psalmi, ale căror stihuri se asemănau, ca să nu-i încurc. M-am schimbat cu adevărat. „Vedeam” multe lucruri, dar nu vorbeam; adică nu aveam dreptul să o spun, nu aveam „încredinţare”. Le vedeam pe toate, luam aminte la toate, le ştiam pe toate. De bucurie, nu păşeam pe pământ. Mi s-au deschis ochii, urechile, mirosul. Înţelegeam de departe. Animalele, păsările, le deosebeam pe toate. Ştiam după tril dacă este mierlă, sau vrabie, dacă este cinteză, dacă este privighetoare ori sturz. Cunoşteam după viers toate păsărelele. Noaptea, către zori, mă bucuram de concertul pe care îl dădeau privighetorile, mierlele, toate, toate...

Am devenit altul, nou, diferit. Tot ceea ce vedeam, prefăceam în rugăciune şi o întorceam astfel către sine-mi. De ce pasărea cântă şi slăveşte pe Făcătorul? Voiam s-o fac şi eu. La fel cu florile. Cunoşteam florile după miros, iar aroma le-o simţeam de la jumătate de ceas depărtare. Priveam ierburile, copacii, apele, stâncile. A! Cu stâncile vorbeam. Câte văzuseră! Le întrebam şi-mi istoriseau toate tainele Kavsokaliviei. Iar eu eram mişcat şi dobândeam străpungere a inimii. Le vedeam pe toate prin harul lui Dumnezeu. Vedeam, dar nu vorbeam. Deseori mergeam în pădure. Mă bucura mult să merg printre pietre şi ierburi, printre copaci mari şi mici.

Iubeam privighetoarea şi ea mă insufla

Într-o dimineaţă, m-am dus de unul singur în fecioreasca pădure. Toate, răcorite de roua dimineţii, scânteiau în soare. M-am aflat pe o vale înverzită. Am şezut pe o stâncă. Lângă mine curgeau liniştit ape reci,

iar eu rosteam rugăciunea. Linişte desăvârşită. Peste puţin, am auzit în acea linişte un glas dulce, îmbătător, cântând, lăudând pe Făcătorul. Am privit, dar n-am desluşit nimic. În cele din urmă, după o ramură, am văzut o păsărică; era o privighetoare. Ascultam privighetoarea cântând, învârtoşându-se, umflându-şi pieptul. Această pasăre mititică îşi dădea aripile pe spate, ca să aibă putere să slobozească acele sunete prea dulci, acel glas frumos. Măi, măi, măi! Să fi avut un păhăruţ cu apă, să bea şi să se răcorească!...

Mi-au venit lacrimi în ochi. Aceleaşi lacrimi ale harului, care curgeau nesilit şi pe care le dobândisem de la bătrânul Dimas. Era a doua oară când le încercam.

Nu pot să vă împărtăşesc ceea ce simţeam. V-am descoperit, însă, taina. Mă gândeam: „De ce să scoată privighetoarea aceste sunete? De ce aceste triluri? De ce să cânte această preaminunată cântare? De ce, de ce... Cu ce scop? Nu cumva aşteaptă s-o laude cineva? Nu, de bună seamă, acolo nimeni n-o să facă asta". Filosofam de unul singur. Aceasta am deprins-o după întâmplarea cu bătrânul Dimas. Înainte de asta n-o făceam. Câte nu mi-a spus privighetoarea! Şi câte nu i-am spus în tăcere: „Mica mea privighetoare, cine ţi-a spus că voi trece pe aici? Aici nu se apropie nimeni, este un loc nestrăbătut. Cât de frumos îţi împlineşti, fără răgaz, îndatorirea ta, rugăciunea ta către Dumnezeu! Câte îmi spui, privighetoarea mea, câte mă înveţi! Dumnezeul meu, sunt mişcat. Privighetoarea mea, cu cântecul tău îmi arăţi cum să-L laud pe Dumnezeu, îmi spui mii de lucruri, multe, foarte multe..."

Nu sunt bine cu sănătatea, ca să le spun pe toate după cum le simt. S-ar putea scrie o carte întreagă. Am îndrăgit mult acea privighetoare. O iubeam şi ea mă insufla. Cugetam: „De ce ea, şi eu nu? De ce ea se ascunde şi eu nu?" Şi mi-a venit în minte că trebuie să plec, să mă pierd, să nu mai exist. Am zis: „De ce? Avea lume în faţa ei? Ştia că sunt eu şi o auzeam? Cine o asculta? De ce a mers în locuri atât de ascunse? Dar celelalte privighetori din desiş, de pe maluri, care cântă ziua şi noaptea, seara şi dimineaţa, cine le ascultă pe toate? De ce fac asta? De ce merg în locuri aşa de ascunse? Scopul este închinarea, cântarea Ziditorului lor, slujirea lui Dumnezeu". Aşa îmi ziceam.

Pe toate aceste păsări care Îl slăveau pe Domnul le socoteam îngeri ai lui Dumnezeu, ai Făcătorului tuturor. Da, se ascundeau ca să nu le audă nimeni, credeţi-mă! Nu le păsa dacă le aude cineva, dar tânjeau după singurătate, după linişte, după pustie, după tăcere, ca să le audă – cine altul, dacă nu Făcătorul şi Ziditorul tuturor, Cel ce le-a dăruit viaţă, şi suflare, şi glas? Veţi întreba: „Aveau minte?" Ce să vă spun, nu ştiu dacă o făceau conştient sau nu. Nu ştiu. De aceea sunt păsărele. Poate că acum sunt în viaţă, iar apoi n-au să mai existe, precum spune Sfânta Scriptură. Noi nu trebuie să cugetăm diferit de Sfânta Scriptură. Dumnezeu poate să ne arate că toate acestea erau îngeri ai Săi. Noi nu ştim asta. Oricum, ele se ascundeau ca să nu audă nimeni doxologia lor.

Tot astfel şi viaţa monahilor acolo, în Sfântul Munte, este necunoscută. Trăieşti împreună cu Bătrânul tău, îl iubeşti. Metaniile, nevoinţele, toate se

fac, dar nici nu le ţii minte, nici nu zice nimeni despre tine: „Ce-i cu ăsta?" Îl trăieşti pe Hristos, eşti al lui Hristos. Trăieşti în toate şi în Dumnezeu, în Care şi prin Care toate viază şi se mişcă[10]. Intri în Biserica cea nezidită şi trăieşti acolo ca un necunoscut. Şi, în vreme ce te mistui în rugăciune pentru semenii tăi, rămâi necunoscut tuturor oamenilor, fără ca ei să te cunoască poate niciodată.

Mi-a venit în minte să plec la pustie, să fiu singur cu Dumnezeu

Mintea îmi era la plecare. Să cer voie de la Bătrânul, să iau un săculeţ cu pesmeţi şi să mă pierd, ca să-L laud şi să-L slăvesc neîncetat pe Dumnezeu. Dar mă gândeam: „Unde să merg? N-am învăţat încă bine rucodelia". Nu mă învăţaseră. Poate se temeau să nu plec. Această teamă stăpânea în Sfântul Munte. Nu-l învăţau pe ucenic să isprăvească rucodelia, ca să nu le plece. Pentru că rucodelia este aer pentru monah, căci prin ea îşi poate agonisi posmagul.

Mi-a intrat, deci, în minte acest lucru – să plec în pustie, singur cu Dumnezeu. Dezgolit de sine. Fără mândrie, fără egoism, fără slavă deşartă, fără, fără... Mă credeţi? De acolo mi s-a născut negrijirea de sine. Desăvârşirea au izbutit-o anumiţi nevoitori care s-au pierdut înlăuntrul pustiei. Nu doreau nici lume, nici altceva, nimic, nimic... Se topeau de lacrimi către Dumnezeu şi se rugau pentru Biserică. Se osteneau

[10] Vezi antifonul întâi de la utrenia Învierii, glasul al treilea.

întâi pentru lume şi pentru Biserică, iar apoi pentru ei înşişi.

În mine, deci, a prins rădăcini scopul acela al privighetoarei. Cu ce scop să cânte înlăuntrul pustiei? Închinarea, lauda, slavoslovirea lui Dumnezeu, Creatorul. Pentru ce, deci, să nu merg în pustie, să slujesc lui Dumnezeu în tăcere, pierdut de lume şi de societate? Există vreun lucru mai desăvârşit? Toate aceste noime le căpătasem de la privighetoare. Măi, măi, măi, ce de planuri îmi făceam! Cum aş merge în pustie, cum m-aş bucura, cum aş muri! Oho, aş mânca ierburi, aş face una, alta! Aş merge ca un necunoscut zdrenţăros la vreo mânăstire, mi-ar da vreun posmag şi aş mânca, fără să spun unde stau şi cine sunt. Îmi tocmisem un plan întreg. Asta era taina mea.

M-am întors la Chilie plin de toate aceste simţăminte şi vise. M-am spovedit Bătrânului, care a zâmbit.

- Înşelare, mi-a spus, scoate astea din mintea ta, şi să nu te mai gândeşti vreodată la ele, căci vei pierde şi rugăciunea din pricina lor.

Şi, precum v-am spus de multe ori, aveam un lucru tare bun. Tot ceea ce spovedeam la Bătrânul lua sfârşit chiar în acea clipă, şi simţeam înlăuntrul meu o bucurie mare. Era, se pare, binecuvântarea Bătrânului.

Astfel trăiam ca ucenic în raiul pământesc al Sfântului Munte. N-aş fi vrut să plec niciodată de acolo. Dar planul lui Dumnezeu era altul.

Dumnezeu m-a izbăvit

Era o zi ploioasă. Când s-a oprit ploaia, am văzut din atelierul în care lucram mulţi părinţi de la alte Chilii mergând către Sfântul Nifon ca să adune melci. Părintele Ioanichie i-a văzut şi s-a întristat. Ar fi vrut să merg şi eu. I-am zis:

- Bătrânul mi-a spus să nu merg. Pornisem, dar m-a întors înapoi. Dar dacă vrei să merg, eu o să fac ascultare şi plec.

Atunci mi-a spus şi el:

- Du-te. Azi sunt mulţi melci.

Ei, şi smulg eu o desagă şi alerg. La început nu alergam, ca să nu mă vadă Bătrânii mei. După ce mă îndepărtam, o luam la goană. Am ajuns sus, pe nişte stânci abrupte, unde nu ajungeau mistreţii, căci porcii sălbatici, atunci când plouă, se adună şi aleargă să mănânce melci. Trei ore am adunat. Am adunat mulţi, am umplut desaga. Eram năduşit tot, şi la coborâre – era după amiază şi se răcorise atmosfera – m-a îngheţat un vânt rece care cobora de pe vârful Athonului către mare. Desaga, îmbibată cu ceea ce cursese din melci, mi-a îngheţat şi ea spatele.

Coborând prin locuri greu de străbătut, trebuia să trec şi peste un povârniş. Când am ajuns la jumătatea lui, a început avalanşa: întreg povârnişul aluneca asemenea unui râu, trăgând după sine din vârful muntelui pietre, stânci şi altele. Lăţimea era de 15-20 de metri. Picioarele mi se afundaseră până la

genunchi. Era cu neputinţă să înaintez. Încărcat cum eram, în primejdie să mor, am strigat: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu!" Într-o clipită am fost azvârlit de o putere nevăzută 20 de metri mai departe, pe malul celălalt al râpei, deasupra unor stânci care erau şi ele gata să plece la vale. În acea clipă prin partea de jos treceau părinţii, întorcându-se de la Sfântul Nifon, de la culesul melcilor. Au văzut avalanşa, toată primejdia, şi au început să strige: „Hei! N-a fost nimeni pe-acolo?" Eu eram în afară de orice primejdie, nu păţisem nimic. Numai pantofii mei, adică opincile, rămăseseră sub pietre, iar picioarele îmi erau pline de sânge. Părinţii au strigat din nou, dar eu nu vorbeam. Voiam, dar nu puteam. Mă speriasem rău de tot. Îi auzeam, dar nu răspundeam. Desaga din spate, care nu păţise nimic, cântărea mai mult de 80 de ocale. Când mi-am revenit, am început să mă caţăr şi să mă agăţ de stânci, până ce am ajuns jos. Îndată ce am coborât, altă primejdie: am văzut un şarpe căruia îi spune galata. M-am speriat foarte tare...

Dumnezeu m-a izbăvit. Am ajuns la Chilie înfricoşat. M-am prăbuşit. Am povestit Bătrânilor toate câte mi se întâmplaseră. Mă îngrozisem: avalanşa, pierderea opincilor, picioarele pline de sânge, şarpele. Bătrânul s-a necăjit foarte tare şi l-a pedepsit pe părintele Ioanichie. I-a dat canon să nu mai slujească multe luni, iar el plângea pentru toate câte se petrecuseră.

M-a sărutat pe frunte şi ne-am despărţit plângând

De la acea răceală m-am îmbolnăvit însă de pleurezie şi mă durea rău. Nu aveam poftă de nimic, nu mâncam. Bătrânii au dat de ştire şi a venit un prieten, un nevoitor sfânt, părintele Antonie. Biserica Chiliei sale era închinată Cuvioşilor Părinţi ce s-au nevoit în Sfântul Munte, care au strălucit prin nevoinţă. El făcea puţin şi pe doctorul. A venit, m-a văzut, s-a întors la el acasă şi mi-a adus un fel de piele pe care mi-a pus-o pe spate. Toată noaptea, acea piele a absorbit lichidul din mine, făcându-l ca o perniţă sub pielea spinării mele, de care era lipită. În cealaltă zi, pe la ora zece, părintele a luat o foarfecă, a dezinfectat-o cu alcool şi a tăiat acea piele. Durerea mea din clipa aceea a fost cu neputinţă de purtat. Eram foarte istovit. Am leşinat. Şi, când mi-am revenit puţin, am simţit o mare bucurie înlăuntrul meu, căci puteam să mă rog. Am început să cânt: „Pentru păcatele mele cele multe mi se bolnăveşte trupul, slăbeşte şi sufletul meu..."[11]. Auzindu-mă, părintele Ioanichie a venit lângă mine, m-a îmbrăţişat, m-a sărutat pe frunte şi mi-a zis:

- Copilul meu, să mă ierţi!

Vine Bătrânul. Îi zice cu sălbăticie:

- A, omul cel rătăcit!

Eu nu aveam poftă de mâncare, nu voiam să mănânc, mâncam foarte puţin, în fiecare zi tot mai rău; mergeam spre moarte. Bătrânii s-au înfricoşat,

[11] Paraclisul Maicii Domnului.

temându-se ca nu cumva să mor. La fel şi părintele Antonie.

- Copilul trebuie să plece, a spus părintele Antonie, n-o să reziste, e nevoie de medicamente pe care nu le avem aici. Nici nu poate mânca orice. Cu cât stă mai mult aici, cu atât va merge mai rău.

Gândiţi-vă că am luat o înghiţitură de migdale pisate şi mi-a făcut rău. Aşa de tare îmi slăbise stomacul.

Bătrânii mei mă voiau tare mult, dar s-au văzut nevoiţi să mă trimită afară, în lume, căci acolo nu se găsea nici lapte, nici carne. Şi astfel au luat aprobare de la conducerea Schitului să mă întorc în satul meu pentru vreo două luni, ca să-mi revin. Şi am plecat. M-a luat părintele Ioanichie şi m-a dus la Dafni cu barca cu vâsle. Pe atunci nu aveam în Schit nici bărci cu motor, nici mulari. Asceţii cărau pe umăr sau în spate tot ce aveau de urcat sus. Am ajuns, deci, la Dafni. Nu puteam să stau drept, aşa că m-au întins într-o cameră, unde era adăpostită poşta. În curând m-au apucat dureri înfricoşătoare de rinichi. Plângeam de durere. Plângea şi părintele Ioanichie. Eu am găsit, cu toată durerea, putere să-l mângâi:

- Nu plânge, părinte, o să mă fac bine, n-am nimic.

Iar el mă mângâia pe mine, printre lacrimi, zicând:

- Nu plânge, copilul meu, o să te faci bine.

A venit vaporul, m-a urcat, m-a sărutat pe frunte şi ne-am despărţit plângând.

Evvia
(1925-1940)

„Li se înmuiau inimile şi cereau ei singuri să postească, să se nevoiască, să vrea a-L cunoaşte pe Hristos."

Nu-mi închipuisem niciodată că mă voi întoarce în lume

Nu-mi închipuisem niciodată că mă voi întoarce în lume. Patria mea era Kavsokalivia. Fireşte, Îl rugasem pe Dumnezeu să-mi dea o boală. Şi mi-a dat boală. Dar zic: „Bine, Dumnezeul meu, mi-ai dat-o, dar nu să mă şi scoţi din Sfântul Munte". Însă m-a scos. Din pricina bolii am plecat. Adică m-au trimis afară. Dumnezeu a ascultat voia mea, dar nu prea bine. Adică mi-a dat şi ceva ce nu voiam, fiindcă din pricina bolii am plecat din Sfântul Munte. Şi astfel, după atâţia ani, m-am întors iarăşi la casa mea!... Ceasuri nesfârşite pe corabie. Toate erau ciudate pentru mine. Nu văzusem de ani de zile copii, femei.

Am trecut prin Halkida, prin Aliveri. Am ajuns în satul meu, Sfântul Ioan. Mai întâi am trecut pe la

Perivolia. Am găsit pe cineva, anume pe cumnatul meu, pe Nicola, tatăl Elenei. Îl întreb:

- Cine mai e pe-aici?

- Ei, zice, puţin mai încolo este Leonida Bairaktaris, tatăl tău, iar mai jos alţii – le-a spus numele.

Cu inima bătându-mi cu putere, am plecat să-l întâlnesc pe tata. Nu-l văzusem de mulţi ani. Precum v-am spus, fusese mulţi ani în America. L-am recunoscut îndată. El, însă, de unde să-şi dea seama! Eram călugăr, cu barbă şi plete. Mi-era ruşine, îmi vârâsem părul sub dulamă; eram numai piele şi oase din pricina bolii!...

I-am dat bună ziua. Îmi zice:

- Cine eşti? Şi de unde?

- Sunt călugăr, i-am răspuns. Aveţi familie, copii? Câţi copii aveţi?

- Am avut patru, dar un fiu de-al meu s-a pierdut cu mulţi ani în urmă. L-am pierdut. Muncea în Pireu şi s-a pierdut.

- În Pireu? Şi cum îl chema?

- Vangheli.

- Vangheli? A fost prietenul meu.

- Spune-mi, ştii unde e?

- A, din nenorocire a murit...

- A murit?

Inima tatălui meu s-a frânt. A început să plângă. Atunci n-am mai putut răbda. Şi de fier dacă eram, tot m-aş fi înmuiat. Plângeam şi eu. Îmi bătea inima. N-am mai răbdat să-i văd inima de părinte sfâşiată şi i-am destăinuit:

- Eu sunt, tată! Evanghelos.

Ce-a fost în clipa aceea! Bucurie împreunată cu lacrimi. Ne-am îmbrăţişat şi, mişcaţi, am pornit spre casă, s-o găsim pe mama. Mama, însă, era aspră. Când m-a văzut, m-a certat mult. Socotea o mare jignire să ajungă copilul ei călugăr.

Lumea venea să mă vadă

A aflat lumea. Veneau feluriţi oameni să mă vadă. Eram tânăr flăcău. Înainte de a mă îmbolnăvi eram foarte frumos, roşu. Dar faţa mea nu avea o frumuseţe lumească, ci una dumnezeiască. Venind în lume, toţi vorbeau de mine şi de pletele mele. Din clipa când am intrat în Sfântul Munte nu-mi mai tăiasem părul. Acesta crescuse până mai jos de mijloc. S-a făcut multă zarvă în sat. De aceea şi eu, ca să nu-l tai, am fiert o oală cu apă, am băgat părul înăuntru şi l-am clocotit mult. Atunci s-a stricat şi mi-a căzut. Am făcut chelie.

Şi veneau în sat, precum v-am spus, ca să mă vadă. S-a împrăştiat vestea că băiatul lui Leonida Bairaktaris, pe care îl socoteau pierdut şi mort, s-a întors din Munte, unde fusese ascet. Şi venea lumea să mă vadă, din curiozitate. Eu nu vorbeam, mi-era foarte ruşine. M-am dus la biserica satului. Toţi mă luau peste picior. Mamei îi era ruşine, plângea şi se jeluia. Nu voia nici să mă vadă; nu mă voia, sărmana, şi m-a izgonit de acasă.

La început m-a luat la ea mătuşa mea. Acolo am început cu mâncare bună - lapte, brânză, ouă, carne, ca să-mi revin. Dar n-am putut să stau acolo, căci eu

voiam aşa... alt mediu. Ce să fac acasă? Ei, deja mă ruşinam, căci eu nu oferisem nimic alor mei... Şi acum să vreau să-mi poarte ei de grijă?

Când m-am simţit mai bine, am alergat iarăşi în Sfântul Munte

La patru-cinci ore de mers pe jos de satul meu era o mânăstire, Sfântul Haralambie. I-am spus tatei într-o zi să mă ducă acolo, dar nu ca să rămân. Nu ştiam ce va fi acolo, dacă m-ar primi. Între timp l-am întâlnit din întâmplare în Aliveri pe părintele Ioan Papavasiliou. Acesta i-a dat telefon vlădicăi – exista atunci o linie telefonică din Aliveri la Kimi – spunându-i că a sosit un monah din Sfântul Munte. Vlădica i-a zis:

- Părinte Ioan, să-l păzeşti, să nu plece!

Mitropolitul de Kimi, Pantelimon Fostinis, îi iubea pe călugări.

Tata m-a luat, am vrut să sărut mâna mamei, dar ea, săraca, şi-a tras-o înapoi. Tata m-a luat, deci, şi am mers la Sfântul Haralambie. Egumenul m-a primit cu bucurie, m-a îndrăgit, a stat de vorbă cu mine. Când i-am spus de greutăţi, mi-a zis:

- Să rămâi aici. Avem şi ouă, şi lapte, şi carne de pui, avem de toate.

Şi am rămas acolo. Egumenul mă iubea într-atâta încât îmi gătea şi mâncare deosebită. La început nu aveam poftă de mâncare, dar încet-încet mi-am revenit. Tata a stat cu mine o vreme, ca să-mi poarte de grijă. El

era cântăreţ la strană şi se învrednicise să-l cunoască pe Sfântul Nectarie. Avea multă credinţă şi evlavie.

Când m-am simţit mai bine, am alergat iarăşi spre Sfântul Munte. Ce bucurie pe Bătrânii mei! Dar în zece-douăsprezece zile m-am prăbuşit iar. Mi s-a tăiat pofta. Am devenit palid, m-am istovit, am slăbit de la fidea şi de la cele asemenea. Vedeţi, mă îmbolnăvisem rău. Iarăşi, o nouă aprobare pentru a pleca, şi iarăşi la Sfântul Haralambie. Aici din nou ouă, brânză, unt şi celelalte, ca şi mai înainte. Mi-am revenit iarăşi, m-am întărit. Apoi iarăşi trei luni în Sfântul Munte. De trei ori m-am dus şi m-am întors, dar după câteva luni păţeam la fel.

A treia oară Bătrânii mei mi-au spus:

- Suntem răspunzători pentru sănătatea ta, nu putem să te ţinem. Te iubim, te vrem, dar Dumnezeu arată că trebuie să pleci, ca să nu mori.

Chiar au adăugat:

- Noi te iubim şi, dacă vreodată Dumnezeu te va învrednici – şi credem că te va ajuta să te faci bine – şi vei voi să vii aici, să mai găseşti un copil, tot aşa ca tine. Te vrem.

Şi m-au trimis cu aprobare. Mi-au spus:

- Ne temem să nu ne judece fraţii dacă mori aici, copil tânăr. Nu ne place că te trimitem afară, dar nu putem face altfel. Cu toată iubirea noastră, nu mai avem ce să facem. De trei ori ai plecat şi te-ai întors, dar n-ai putut rămâne aici.

Mi-au dat şi o pătură pentru drum, pe care am păstrat-o şi este cea mai bună pătură a mea. O aveam în chilie, pe ea făceam metaniile, pe ea mă întindeam, pe ea aţipeam, stând în picioare. Adică dormeam

iepureşte! Pe această pătură mi-am săvârşit toate nevoinţele mele duhovniceşti.

Astfel am plecat de tot din Sfântul Munte, şi am mers la Sfântul Haralambie. Aici toată lumea mă voia, mă iubeau şi s-au bucurat că m-am întors. Am început din nou să mănânc lapte, unt, ouă.

Să vă spun şi un lucru însemnat de care-mi aduc aminte. Un călugăr din Sfântul Munte, părintele Ioachim, care vieţuia la Chilia Sfântului Nil (acum trăiesc acolo ucenicii lui), a scris mamei o scrisoare care a rănit-o tare, foarte tare. I-a scris că până şi fiarele sălbatice îşi iubesc proprii copii. Multe lucruri, foarte frumoase, dar dureroase, foarte grele. Mama a fost foarte zdrobită.

Mai târziu, sărmana, s-a schimbat. S-a dăruit Bisericii. Când slujeam, ea stătea în faţă, cu mâinile încrucişate şi rugându-se. Mă privea tot timpul, nu mă slăbea deloc. „Părintele meu!", spunea cu mândrie. Într-un sat în care am mers şi am stat o vreme după hirotonia mea, la Tsakeous, îi spuneau mama-presviteră. Îi sărutau şi mâna, iar ea se mândrea, sărmana. A murit lângă mine. „Copile, de i-aş fi avut pe toţi călugări! îmi zicea. Apucasem pe căi rătăcit la început. Ce bine ar fi fost să se facă toţi copiii mei călugări!"

Porfirie al III-lea m-a făcut preot

La Sfântul Haralambie am petrecut în aceeaşi rânduială a vieţii călugăreşti. Îmi plăcea mult să citesc vieţi de sfinţi, canoane ş.a. Învăţam pe de rost din Noul

Legământ, rugăciuni... Psaltirea o ştiam de ani de zile, toţi psalmii. Ştiam să leg versetele unele de altele. Psaltirea era hrana cugetului meu. Precum v-am spus, trăiam călugăreşte în mânăstire. Eram un călugăraş îmbrăcat în haine vechi. Pentru că nu se citea acolo la Psaltire, noaptea ieşeam afară şi mă rugam rostind psalmi. Ajutam la treburile mânăstirii, alergam în sus şi în jos. Îmi dăduseră şi cheile de la lăptăria mânăstirii, căci erau numai doi-trei călugări bătrâni şi aveau nevoie de ajutor. Îmi arătau multă încredere, săracii... Dar nici la treabă nu-mi lăsam mintea slobodă; o strâmtoram. Adică nu o strâmtoram, căci făceam lucrul acesta din iubire. Cum să vă zic, ca o fată care deşi este bolnavă, să spunem, de pleurezie, în mintea ei este tot cel de care e îndrăgostită. Înţelegeţi? Cel iubit. Dăruire faţă de Cel iubit, faţă de Hristos. Acolo m-au făcut preot. Ascultaţi să vă povestesc.

Vlădica Fostinis se îngrijea mult de teologi. A mers la el la Kimi un student teolog aflat în ultimul an ca să studieze pentru licenţă. În timp ce şedeau la masă, vlădica şi toţi ceilalţi călugări au început să vorbească despre felurite lucruri duhovniceşti. Adică, să vă dau un exemplu. Vlădica întreba:

- Copii, spuneţi-mi, care este cea mai mare virtute?

Apoi veneau părerile monahilor. Erau cu toţii vreo cincisprezece la masă. Temele erau diferite: din Scriptură, despre religie, despre monahism. Într-o seară, venind vorba despre monahism, vlădica a suspinat şi a zis:

- Ah, aduceţi-mi monahi! Nu vreau nimic altceva. Monahi buni, credincioşi, răbdători. Nu vreau nimic altceva. Numai aceasta. Şi voi putea face multe.

În acea clipă a sărit teologul – era din Kokla Thivei – şi i-a zis:

- Stăpâne, ce să vă spun... Strigaţi după călugări, iar un călugăr moare încet la Sfântul Haralambie, fără să prindeţi de ştire.

- Ce spui? întrebă vlădica.

- Da, a venit un copilandru, sărmanul, din Sfântul Munte. Este foarte bun, dar neputincios, numai piele şi oase. Iar egumenul îl pune să facă şi treburi.

A venit cu scrisoare la egumen, cerându-l pe Nichita – atunci aşa mă chema, era numele meu de călugăr. Am mers, deci, la vlădica, şi când am ajuns lângă el mi-a pus mâna pe cap, zicând:

- Copilul meu, cum eşti?

M-a luat şi am şezut împreună.

- De unde eşti? Cum ai ajuns aici?

În scurt, i-am spus cât Îl iubeam pe Hristos şi viaţa ascetică, i-am povestit cum am mers de mic în Sfântul Munte, cum m-am îmbolnăvit, iar Bătrânii mei m-au trimis în lume, să mă fac bine. Măi, măi, ce-a fost atunci! A adus pe cel mai bun doctor din Kimi. M-a vizitat, m-a consultat, mi-a dat o grămadă de medicamente. Voia să mă oprească acolo, dar mi-era ruşine să rămân cu vlădica. Mie îmi plăcea pădurea, tăcerea, simplitatea. M-am întors înapoi la Sfântul Haralambie.

Vlădica cerceta des mânăstirea. Era un om sfânt. Eu l-am cunoscut prin harismă. Într-o zi venise la Sfântul Haralambie. L-am ascultat cum vorbea şi mi-au plăcut mult cuvintele sale. Nu mai auzisem niciodată un predicator. Vlădica acesta întemeiase un aşezământ lângă Kimi, numit „Ordinul Sfântului Pantelimon". Câteodată vlădica venea la mânăstire cu copiii de la acest ordin.

Altă dată, vlădica a venit împreună cu Arhiepiscopul Muntelui Sinai, Porfirie al III-lea. Şi s-au pornit ei să mă facă preot. Eu nu voiam, înţelegeţi? Ştiam că este bine să vrei să ajungi monah, dar nu să vânezi preoţia sau episcopia. Trebuie să fugi când ţi se propune. Asta ştiam eu. În cele din urmă, Porfirie m-a făcut preot şi mi-a dat numele lui. Ei, îl entuziasmasem. Îi descoperisem prin har ceva personal, în timp ce mergeam spre munte, şi i-a spus vlădicăi:

- Să nu-l pierzi!

Aveam atunci douăzeci de ani. N-am vrut să ajung preot, dar n-a fost cu putinţă. Vlădica a stăruit mult, iar vlădica este modelul lui Hristos. Nu-l poţi refuza pe episcop la nesfârşit. Nu poţi să strici legătura cu episcopul, căci rugăciunea ta nu mai urcă la cer, rămâne fără roadă. Astfel, m-au făcut diacon în ziua praznicului Sfintei Paraschiva, şi preot în ziua praznicului Sfântului Pantelimon.

Spovedeam neîncetat ziua şi noaptea

După doi ani m-au făcut şi duhovnic. La o sărbătoare mare, fiind şi lume, mi-au citit rugăciunea de hirotesie întru duhovnic. Eram tânăr, de unde să ştiu! Eram şi prostănac... nu ştiam încă bine carte, nici canoanele. Ce să vă spun, foarte prostănac... Ce să fac?

Am plecat capul şi am făcut ascultare. Acum o înţeleg. Atunci n-o prea înţelegeam. Cât mă iubeau monahii şi lumea care venea pentru spovedanie! Acolo spovedeam fără încetare ziua şi noaptea. Adică începeam dis de dimineaţă, continuam toată ziua, toată noaptea, şi în ziua următoare, şi în cealaltă noapte – fără întrerupere. Adică două zile şi două nopţi fără mâncare. Din fericire, Dumnezeu o lumina pe sora mea şi-mi aducea puţin lapte să beau. Exista către locul unde spovedeam o scară cu multe trepte, pe care oamenii urcau la spovedanie. Aşteptau toată noaptea acolo ca să prindă rând. Când plecau, ziceau unul altuia: „Ehee, un preot cunoscător de inimi!". Am rămas acolo cincisprezece ani.

Când veneau, aveam obiceiul să-i întreb. Adică întrebam: „Câţi ani ai? Cu cine stai?" Unul zicea: „Cu soţia mea". Altul spunea: „Cu părinţii mei". Altul – „Stau singur". Şi continuam: „Ce-ai studiat? Ce serviciu ai? De când nu te-ai mai spovedit? De când nu te-ai mai împărtăşit?" Ceva de felul ăsta. Apoi, în funcţie de ce-mi spusese, îi vorbeam puţin şi, întrucât afară se aştepta la coadă, îi ziceam:

- Copilul meu, ce-ţi aminteşti acum? Ce simţi că-ţi îngreuiază sufletul, conştiinţa? Ce greşeli ai făcut, ce păcate? Şi începea acesta să-şi mărturisească greşelile, iar eu îl ajutam cumva acolo unde era nevoie, deşi la început îi spusesem să le zică aşa cum poate.

Pe cei care veneau la spovedanie îi cam „opăream" la început. Aveam lângă mine cartea despre spovedanie a Sfântului Nicodim Aghioritul. De pildă, cel care se spovedea îmi descoperea un păcat greu; eu

mă uitam în carte, acolo scria: „Optsprezece ani să nu se împărtăşească". Nu ştiam, n-aveam experienţă. Îi dădeam canonul de acolo. Ce scria în carte era lege. Veneau oamenii şi anul următor; veneau din felurite locuri, mai îndepărtate, mai apropiate. Îi întrebam:

- De cât timp nu te-ai mai spovedit?

- De anul trecut, tot pe vremea asta. M-am spovedit tot la sfinţia voastră.

- Şi ce ţi-am spus atunci?

- Să fac o sută de metanii în fiecare seară.

- Le-ai făcut?

- Nu.

- De ce?

- Ei, mi-aţi spus „Optsprezece ani să nu te împărtăşeşti". Eu m-am gândit „Oricum sunt pierdut", aşa că le-am lăsat pe toate.

Înţelegeţi? Apoi venea altul. Se întâmpla la fel. Mi-am zis: „Ce fac eu aici?" Atunci m-am deşteptat. Duhovnicul are puterea de a lega şi a dezlega. Îmi amintesc pe deasupra un canon de-al Sfântului Vasile cel Mare. Pe el m-am întemeiat şi am schimbat tactica la spovedanie. Spune canonul:

„Toate acestea însă le scriem ca să se cerce rodurile pocăinţei; căci, negreşit, nu după timpul de penitenţă le judecăm pe unele ca acestea, ci ţinem seama de felul pocăinţei. Iar dacă cu greu se vor despărţi de năravurile lor, şi vor voi să slujească mai mult plăcerilor trupului decât Domnului, şi nu vor primi viaţa cea după Evanghelie, cu aceştia nu avem nici o cauză comună. Căci noi în privinţa poporului

nesupus şi împotrivă grăitor, ne-am învăţat a auzi că: *Mântuind, mântuieşte-ţi sufletul* (I Moise 19, 17)."[12].

Astfel am început să-i îndemn pe oameni să citească rugăciuni mici, canoane de-ale sfinţilor, să facă metanii, să citească Sfânta Scriptură. Şi aşa au început să dea însemnătate lucrurilor legate de religia noastră. Li se înmuiau inimile şi cereau ei singuri să postească, să se lupte, voiau să-L cunoască pe Hristos. Una am înţeles: că dacă cineva Îl cunoaşte pe Hristos, Îl iubeşte şi este iubit de El, toate sunt după aceea bune, şi sfinte, şi fericite, şi uşoare.

În faţa acelei măreţii, am îngenuncheat ca un nevrednic

Îmi amintesc multe întâmplări din viaţa mea la Sfântul Haralambie. Să vă spun ceva frumos. V-am mai spus că-mi plăcea mult pădurea. Mă obişnuisem cu singurătatea şi-mi plăcea să fiu singur. Îmi plăcea pe afară, mai ales noaptea. Mă urcam într-un copac, la mai mult de doi metri şi jumătate. Îmi împleteam un pat de ramuri, puneam o pătură şi mă înfăşuram în ea. Era foarte frumos. Urcam pe o scară pe care mi-o făcusem singur şi, când ajungeam sus, o trăgeam şi nu mă mai deranja nimeni. „Patul" era înconjurat de o viţă sălbatică, ale cărei nenumărate flori miroseau foarte frumos. Sub copacul meu, la vreo doi-trei metri mai încolo, era un arbust mare de mastic. Mă urcam în pat căţărându-mă. Acolo eram pe de-a-ntregul rugăciune.

[12] Arhidiacon prof. dr. Ioan N. Floca, Canonul 84 al Sfântului Vasile cel Mare, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, p. 387, Sibiu, 1992.

Eram aghiorit. Voiam singurătate şi Psaltire. Dar şi „Doamne Iisuse...". Mă rugam acolo ceasuri în şir, în patul meu de crengi, printre florile de viţă.

Într-o seară, după ce m-am căţărat în patul meu plin de flori, îmi făceam rugăciunea. Era noapte, pustietate. Natura era scăldată de lună. Mă însoţeau privighetorile, care numai ce se deşteptaseră şi începuseră trilurile. Am zis multe din Psaltire, apoi „Doamne Iisuse...". La un moment dat, m-am ridicat în picioare şi am spus pe de rost pavecerniţa. Apoi, rugându-mă Maicii Domnului, mi-a apărut chipul Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, aşezată pe tron şi înconjurată de cetele îngerilor, arhanghelilor, serafimilor, mucenicilor, cuvioşilor, prorocilor. În faţa acestei măreţii, am îngenuncheat ca un nevrednic şi am început să rostesc cu putere: „Nepătată, neîntinată, nestricată, fără prihană, Preacurată Fecioară, a lui Dumnezeu Mireasă, Stăpână...". M-a cuprins o frică sfântă atunci când o rază luminoasă, venind de la Preasfânta, mi-a atins capul pe care-l plecasem smerit, pentru marea mea nevrednicie.

În clipa în care am sfârşit rugăciunea către Preasfânta şi am tăcut, am auzit pe cineva sub copacul meu. Era un bărbat care mi-a spus:

- Omule al lui Dumnezeu, coboară-te jos, am nevoie de tine.

Am coborât. M-a salutat şi mi-a zis:

- Mi-e foame rău.

- Alerg să-ţi aduc.

- Ascultă-mă. M-am întors din America, am omorât-o pe soţia mea. Mă urmăreau şi am luat calea munţilor ca să nu mă aresteze, dar mor de foame.

M-am dus şi i-am adus trei prescuri. Mi-a explicat că femeia lui îşi luase pe altul, iar el, când a auzit, a venit şi a făcut răul. Se pocăise apoi, dar ce făcuse – făcuse.

- Te rog, omule al lui Dumnezeu, să nu spui nimic despre mine, mi-a zis şi s-a pierdut în întuneric.

Când s-a luminat de ziuă, a venit poliţia şi îl căuta. Mi l-au descris.

- Nu, le-am spus, n-am văzut nimic.

A fost harul Maicii Domnului că acel om s-a spovedit la mine.

Adevărat vă spun, era Născătoarea de Dumnezeu în faţa mea şi a trimis acea rază luminoasă spre mine, smeritul! Eram călugăraş, preot, în jur de douăzeci şi unu de ani.

„Hai să facem sfeştanie"

Pentru o vreme, am fost rânduit slujitor într-un sat din Evvia. Din multele întâmplări, o să vă povestesc una singură. Într-o zi a venit la biserică o femeie, călare pe măgăruşul ei. Îndată ce m-a văzut, a coborât, s-a apropiat şi mi-a zis:

- Părinţele, am un copil bolnav.
- Ce are?
- I-a pierit glasul.
- De mult e aşa?
- Da. Nu vorbeşte deloc.

Era un băieţandru cam de optsprezece ani. Am luat deci epitrahilul şi am coborât cu ea în sat. Am

ajuns la casa ei. Am văzut copilul care, într-adevăr, nu vorbea. I-am zis:

- Hai să facem sfeştanie.

A aşezat pe un scaun o farfurie cu apă şi un şervet. Am început să citesc. Copilul tăcea. Deci, am isprăvit sfeştania şi am început să stropesc cu aghiazmă, zicând: „Mântuieşte, Doamne, poporul Tău..." Când l-am atins pe frunte cu crucea şi busuiocul, copilul mi-a spus:

- Îţi mulţumesc mult.

După aceasta copilul m-a iubit mult. Mai târziu a botezat un copilaş şi i-a pus numele Porfirie. A venit după aceea şi mi-a zis:

- I-am pus numele tău.

Îi zic:

- M-ai întrebat?
- Eu, zice, te iubesc şi am vrut să-i pun numele tău.

Mai ascultaţi una. S-a întâmplat şi asta tot în Evvia.

Odată m-a căutat o doamnă cu fata ei. Copila era mută. Mama mi-a zis:

- Părinţele, am mare necaz cu fata mea. Nu vorbeşte de o lună.

Îi zic:

- Ce-a păţit?
- Legasem o capră la râpă. Erau acolo mulţi mărăcini. Fata s-a dus să ia de acolo capra. Era noapte. Când s-a întors, era mută.

I-am făcut sfeştanie. Mama era chiar preoteasă.

Îi zic:

- A cărui preot eşti?

- Sunt a preotului din...

- A, eşti a părintelui Hristou?

- Da, părinţele.

Am citit sfeştania şi fetiţa părintelui s-a făcut bine; fireşte, cu harul lui Dumnezeu.

Am mers la Vatheia Evviei, la Mânăstirea Sfântului Nicolae

După ani de zile, şi pe când mă aflam în Evvia, căutam un nou loc de retragere, ca o păsărică prigonită ce dorea să ajungă în sânurile lui Dumnezeu prin rugăciunea minţii. Eram singur şi stingher.

Am mers la Vatheia Evviei, la Mânăstirea Sfântului Nicolae, şi am rămas acolo zece zile. Avea câteva chilii pustii, pline de şobolani. Ce s-a întâmplat? Două zile a fost mare vijelie şi furtună. A plouat fără încetare; ploaia bătea în ziduri, în geamuri, parcă ar fi fost grindină. Vântul sufla vijelios pe deasupra marelui platan. Auzeam crengile lovindu-se unele de altele. Sfârşit de lume în această pustietate... Toate stihiile naturii mugeau. Iar eu, săracul, în bisericuţa Sfântului Nicolae cea pictată pe dinăuntru, sfinţită de sufleţelele pe care le „vedeam" cum ani în şir se plecaseră înaintea sfinţilor şi-şi deschiseseră inimile.

Parcă eram în pustie, în plin crivăţ, ca o păsărică a cerului prigonită. Gândeşte-te, ce-ar putea face o păsărică în mijlocul unei asemenea furtuni? N-ar căuta un cuib, o peşteră în care să se vâre? Acelaşi lucru l-am făcut şi eu în mijlocul larmei şi al furtunii, înfricoşat de stihiile naturii. Am alergat să aflu adăpost,

am alergat în braţele Tatălui meu Cel ceresc. Simţeam căldura lui Hristos, unirea mea cu Dumnezeu. Am simţit mare bucurie, fericire şi uşurare adăpostindu-mă în cele dumnezeieşti. Nu-mi păsa de furtună, de vijelie, care sunt ale acestei lumi. Sufletul meu căuta ceva mai înalt, mai desăvârşit. Mă simţeam odihnit, ocrotit, în bună pază. Am petrecut zile de aur. Am tras foloase din vremea foarte rea.

Aşa trebuie să cugetăm mereu. Aşa trebuie să trecem prin greutăţi şi nenorociri. Pe toate să le socotim prilejuri bune pentru rugăciune, pentru apropiere de Dumnezeu. Aceasta este taina: cum omul lui Dumnezeu face din toate rugăciune. Asta vrea să spună Apostolul Pavel, când zice *Mă bucur în pătimirile mele* (Col. 1, 24), pentru toate necazurile prin care trecea. Aşa se săvârşeşte sfinţirea. Să ne învrednicească Dumnezeu. Eu o cer mult în rugăciunile mele.

La Vatheia, la Sfântul Nicolae, am rămas destul – trei ani întregi. Am plecat mai înainte de a începe războiul cu Italia.

În Athena, la policlinică
(1940-1973)

„Am trăit acolo treizeci şi trei de ani.
Ani binecuvântaţi, dăruiţi omului şi durerii."

Am trăit acolo treizeci şi trei de ani ca pe o singură zi

O dată cu declararea războiului am venit în Athena. Am fost rânduit preot slujitor la Sfântul Gherasim, la Paraclisul Policlinicii Athenei, exact la începutul războiului. Aveam înlăuntrul meu o mare dorinţă să lucrez la o fundaţie. Dumnezeu mi-a împlinit această dorinţă şi am fost numit la bisericuţa Policlinicii, spre marea mea bucurie. Precum m-am obişnuit să vă spun mereu câte ceva din viaţa mea, aşa cum le-am trăit şi le-am simţit, ascultaţi să vă spun acum istoria de la început.

Odată, pe când eram la Schit, la Kavsokalivia, am ascultat la biserica mare tâlcuirea lui Nichifor Theotokis la Evanghelia duminicii de rând. Spunea deci Theotokis cât de mare bine face omul care mângâie sufletele îndurerate, pe cei ce pătimesc de cancer, de lepră, de tuberculoză. Eu, când am auzit, am fost mişcat şi m-a cuprins o râvnă pornind de la

cele pe care le zicea atât de viu cel ce citea, aşa cum mă însufleţeam eu din orice. Şi am început să visez. Dacă aş fi putut şi eu, să fi studiat, să fi ştiut să vorbesc, să merg la un aşezământ! Undeva unde să fie leproşi, la un sanatoriu de tuberculoşi... Cam la astea mă gândeam. Şi, când doream ceva, voiam să şi trăiesc. De câte ori mă apuca râvna să trăiesc la pustie, trăiam pustniceşte acolo unde mă aflam. Era osteneală zadarnică, dar o trăiam. Adică mă simţeam ca şi când aş fi fost sus, pe Carmel, la Sfântul Vasile, mai sus de Kerasia, unde este locul cel mai pustnicesc al Sfântului Munte. Simţeam că sunt pustnic, şi ziceam: „Aşa o să citesc, aşa o să-mi aprind opaiţul, aşa o să spun noaptea «Doamne Iisuse», o să fac atâtea metanii, o să mănânc pesmeţi şi buruieni". Şi făceam visul realitate. Osteneală zadarnică! Dar eram mulţumit, iar după aceea îmi trecea. Şi în ceasurile mele de neputinţă – de obicei, atunci când se află în neputinţă, omul primeşte gânduri nu tocmai bune – cugetam la astfel de lucruri pe care sufletul meu le dorea foarte tare şi le trăia.

La fel am făcut şi atunci: visam că merg pe o insulă cu leproşi, vorbeam cu ei, le slujeam şi le purtam de grijă, îi ajutam pe cei infirmi. Am trăit, să zicem, cu cei leproşi în închipuire. Mai apoi am uitat de asta. S-a întâmplat însă să mă îmbolnăvesc, iar Bătrânii mei m-au trimis de trei ori în lume ca să mă fac bine. Dar nu mă făceam bine şi, la sfârşit, mi-au dat binecuvântarea lor să trăiesc în afara Sfântului Munte, precum v-am povestit, acolo unde aş fi avut şi lapte, şi carne, şi toate cele ce erau de trebuinţă pentru boala mea. Pentru aceasta am plecat la Sfântul Haralambie, în Evvia, şi am rămas acolo vreo cincisprezece ani.

Apoi au început iar să năvălească gândurile pe care le avusesem şi în Sfântul Munte, adică voiam să merg să lucrez la un sanatoriu. Şi m-am gândit să merg în Pendeli. Un cunoscut de-al meu îmi spusese că au nevoie de un preot. Sanatoriul din Pendeli era pe atunci plin de tuberculoşi. M-am dus la director şi mi-a zis:

- Am luat, părinte, am luat preot.

I-am vorbit despre dorul meu, iar el mi-a zis:

- A, şi eu tot dorul acesta l-am avut! Iar Dumnezeu m-a adus aici.

Am coborât apoi în Athena. Aici am întâlnit un aghiorit care slujea în Spata, la Cruce. I-am spus:

- Părinte Matei, am râvnirea asta, ce să fac?

- A, îmi zice, ascultă-mă. Au voit să mă pună pe mine la un spital, la Policlinica Athenei, dar n-am vrut. Am preferat aici, la Cruce. Vrei să vorbesc cu domnul Amilkas Alivizatos[13] să te ia acolo?

Zic:

- Mergem să vedem.

Am mers, am văzut. Măi, măi! Am văzut lume, aglomeraţie, zgomot...

- Părinte Matei, îi spun, nu sunt eu pentru locul acesta...

- De ce să nu fii? îmi zice.

Aşa că am mers la domnul Amilkas şi i-am vorbit. Părintele Matei a plecat, iar mie mi-a spus domnul profesor:

- Veniţi mâine.

[13] Amilkas Alivizatos (†1969): academician, profesor de drept canonic şi pastorală la Facultatea de Teologie a Universităţii din Athena, preşedinte al Policlinicii din Athena.

Am mers în cealaltă zi şi l-am întâlnit pe profesor la el acasă. Slujnica m-a dus în salon şi am aşteptat, căci ieşise puţin. Am scos Dumnezeiasca Scriptură a Noului Legământ – îl aveam în format mic, şi citeam, ca să nu pierd timpul. Când a apărut domnul profesor, l-am închis. S-a apropiat, m-a salutat şi mi-a zis:

- Ce carte era aceea, părinte?

Îi spun:

- Noul Legământ, domnule profesor.

Îmi zice:

- Sunteţi teolog?

- Nu.

- Ce studii aveţi?

- Clasa întâi primară, şi nici pe aceea n-am isprăvit-o bine. Carte am învăţat în Sfântul Munte, la Kavsokalivia. Am avut doi Bătrâni cu care am trăit împreună.

- Ştiţi să cântaţi?

- Ştiu să şi cânt.

- Am o biserică, şi n-am preot. Am tot primit, dar pleacă.

Îi spun:

- Domnule profesor, nu ştiu, cum voiţi. Eu am o dorinţă, să slujesc la o fundaţie. Această dorinţă o am de pe vremea când eram la pustie. Cu toate acestea, nu voiam să plec din Sfântul Munte. Vă spun sincer! Nu m-am gândit să ies din Sfântul Munte şi să lucrez într-o leprozerie. Numai pentru că mi-a plăcut ca idee atunci când am auzit-o, voiam să o trăiesc, şi am trăit-o astfel în închipuire. Însă m-a învrednicit Dumnezeu şi aş

putea acum să prefac în faptă această închipuire după care tânjeam.

Atunci profesorul s-a dus înăuntru şi a telefonat la Mitropolie, la Kimi, căci mă întrebase:

- Ce vlădică v-a hirotonit?

I-am zis:

- Mitropolitul de Kimi.

Precum am aflat mai târziu de la protosinghelul Spiridon, care ţinea de Mitropolie şi se afla acolo când a telefonat profesorul, vlădica a spus despre mine lui Alivizatos:

- Policlinica şi-a găsit preotul!

Amilkas mi-a spus:

- Trebuie să mergem să liturghisiţi.

Îi zic:

- Domnule profesor, nu pot să slujesc, mi-e teamă. Nu pot să slujesc fără aprobarea Arhiepiscopiei.

Îmi zice:

- Asta-i treaba mea! Treaba dumneavoastră este să liturghisiţi.

Îi zic:

- Trebuie să avem aprobare de la Arhiepiscopie.

- Nu, zice, o să liturghisiţi. N-o să luăm aprobare.

M-a necăjit, dar în cele din urmă am ascultat.

M-au pus să slujesc zilnic Dumnezeiasca Liturghie la Sfântul Gherasim, la Policlinică.

- O să vă luăm ca preot, mi-a zis la sfârşit.

Şi aşa s-a şi făcut. Dar ce s-a întâmplat? La Sfântul Gherasim voia să meargă şi un teolog, arhimandrit, care studiase la Londra, dar domnul Amilkas s-a îngrijit şi m-a pus pe mine. Acela, Veletsas,

s-a mâniat. Vorbise cu protosinghelul, părintele Ghervasie Paraskevopoulos, şi fusese rânduit să meargă el. Apoi, însă, au aflat că eu liturghiseam acolo şi atunci părintele Ghervasie m-a chemat la Arhiepiscopie. Îndată ce m-a văzut, a început să strige.

- O să te trimit în surghiun, mi-a zis. Ce-ai făcut? Eşti nătâng? Nu ştii că trebuie să ai aprobare de la rangurile înalte?

M-a certat mult timp; m-am dus la Amilkas şi i-am spus:

- M-a certat rău protosinghelul.

Îmi zice:

- Veniţi încoace.

M-a luat Amilkas şi am urcat la Arhiepiscop. Pe atunci era Hrisant al Trapezundei. Era în 1940, când a început războiul cu Albania. Preafericitul mi-a spus:

- Ce studii ai?

Îi zic:

- Preafericite, nu ştiu carte. Am învăţat în pustie să citesc.

- Cât ai mers la şcoală?

- Numai în clasa întâi primară.

L-a privit pe profesor.

- Ei, domnule profesor, acolo e Omonia, ce să facem? O să ne interpreteze lumea greşit.

- Nu, zice Amilkas, eu pe dânsul îl vreau.

- Cum o să facem?

Îmi zice Preafericitul:

- Părintele meu, ştii să cânţi?

- Ştiu aşa, practic.

- Ascultă, copilul meu, în acel loc vrem să punem un cleric cultivat, care să poată vorbi cu oamenii, să-i înveţe, căci acolo este un centru în care oamenii sunt plini de stricăciuni. Însă domnul profesor te vrea pe tine. Eu aş zice că, nefiind cultivat, măcar un cuvânt bun dacă poţi să ţii; s-ar putea ca acest cuvânt al tău să fie mai bun decât al unui teolog, care ar predica lumii cu graiuri ritoriceşti.

Îi spun:

- Preafericite, cu rugăciunile voastre!

Aşa s-a şi făcut. I-am pus metanie şi am plecat. A rămas profesorul cu Preafericitul.

În ziua următoare am avut Liturghie. Mi-am găsit iar belele, căci am avut şi parastas. A aflat-o şi pe asta părintele Ghervasie şi s-a mâniat că am făcut parastasul, căci nu era voie fără hârtie scrisă. Poveste mare... Toate astea, însă, nu mă deranjau, am trecut peste ele. Cu neputinţă de răzbit a fost altceva, o să vă povestesc mai târziu.

L-am iubit mult pe Sfântul Gherasim, dar şi pe bolnavi. Într-adevăr, nu treceam cu vederea pe nimeni. Cercetam toţi bolnavii. După Dumnezeiasca Liturghie vizitam toate saloanele. Când nu aveam Dumnezeiasca Liturghie dimineaţa, îi spovedeam pe cei ce aşteptau. Apoi mergeam să-i cercetez pe bolnavi. Am trăit acolo treizeci şi trei de ani ca pe o singură zi. Am petrecut o viaţă plină de har. Eram atât de necunoscut şi de nebăgat în seamă în Policlinică, încât la prânz, când eram foarte ostenit, şi după amiaza aveam multă treabă şi de aceea nu plecam acasă, ci rămâneam acolo şi nimeni nu-mi dădea nici o atenţie. Mă ascundeam într-o cămăruţă, înşiruiam nişte scaune şi cădeam cu faţa în jos, ca să nu răcesc, şi dormeam puţin, fără să prindă nimeni de veste. Nu prea făcusem cunoştinţă cu

nimeni, şi pentru aceasta eram foarte dispreţuit. Eram prost, neînsemnat, sărac. În Biserică stăpâneau alţii, eu nu ştiam nimic. Şi totuşi am trăit acolo treizeci şi trei de ani. Ani binecuvântaţi, dăruiţi bolnavilor, durerii. S-a împrăştiat faima că sunt duhovnic bun, astfel că veneau mulţi să se spovedească. Veneau multe suflete sfâşiate să-şi verse acolo, la Sfântul Gherasim, lacrimile. Şi cu ce credinţă se spovedeau!

Precum v-am spus, spovedesc de mai bine de cincizeci de ani. Îl lăsam mai multă vreme pe cel ce se spovedea să spună ce voia el, iar la urmă spuneam şi eu ceva. În timp ce el spunea multe, şi nu numai din cele personale ale lui, eu vedeam ce fel de suflet este acela. Din întreaga lui aşezare îi înţelegeam starea, iar la sfârşit îi spuneam ceva care să-i fie spre folos. Chiar şi cele care nu erau ale sale personale, aveau şi acestea o oarecare legătură cu el, cu sufletul său. Şi toţi mă iubeau, pentru că nu le vorbeam şi îi lăsam să spună slobod tot ce voiau ei. Iar dacă venea cineva care nu avea vreo legătură cu religia, sau îmi mărturisea vreo greşeală ceva mai însemnată, nu-i accentuam prea mult acel lucru. Când îl faci pe om să-şi simtă mult greşeala, îi vine o anume împotrivire, ca să n-o poată tăia după aceea. Şi spuneam la sfârşitul spovedaniei ceva legat de greşeala lui cea mare, pe care şi el se silise să o mărturisească. Astfel, nici eu nu mă arătam cu totul nepăsător, dar nici nu o accentuam. Cumpăneam lucrurile. Poate mă arătam câteodată nepăsător.

Iar la sfârşit spuneam:

- Copilul meu, pe toate câte le-ai spus, Dumnezeu le-a iertat. Ei, ia aminte pe mai departe,

roagă-te să te întărească Domnul, şi după atâtea zile să mergi să te împărtăşeşti.

Fără să accentuez înadins acel lucru. Are mare preţ asta. De altfel, nu este numai omul acela singurul răspunzător pentru greşeala sa.

În zgomotul Omoniei trăiam ca în pustia Sfântului Munte

În aglomeraţia, în zgomotul şi între oamenii Omoniei, eu ridicam mâinile către Dumnezeu şi trăiam înlăuntrul meu ca în pustia Sfântului Munte. „Ah, ziceam înlăuntrul meu, eu nu sunt pentru lume, eu sunt pentru pustie. Acolo, tot ce faci, nu te ştie nimeni". Şi cu toate acestea am rămas în lume. Acolo unde mă adusese Dumnezeu.

Îi iubeam pe toţi, mă durea pentru toţi, mă mişcau toate. Aceasta mi-o dăduse dumnezeiescul har. Vedeam asistentele cu ţinuta lor albă, ca nişte îngeri înveşmântaţi în alb, coborând la biserică, şi lăcrimam când le vedeam. Le iubeam mult pe asistente. Iar când vedeam o soră medicală în uniformă, mă gândeam că este soră a milei, soră a iubirii, care merge să slujească în biserica iubirii lui Dumnezeu, adică în spital, să slujească celor bolnavi, fraţilor. Îngerul, îngerul alb. Câte lucruri trecem cu vederea! Eram mişcat, iarăşi, când vedeam o mamă alăptându-şi pruncul. Când vedeam o femeie însărcinată, lăcrimam. Vedeam învăţătoarele ducând copiii la biserică şi lăcrimam pentru lucrarea iubirii.

Cea mai mare mulţumire o simţeam, de bună seamă, în timpul Dumnezeieştii Liturghii. Când citeam

în tihna bisericii. Îmi ieşeam din sine. Liturghiseam cu multă dăruire, căci îmi plăcea să liturghisesc. Dar şi oamenii se însufleţeau din felul simplu în care slujeam.

Fiindcă nu ştiam carte, făceam multe strădanii. Veneau la Sfântul Gherasim să cânte oameni foarte învăţaţi. Mulţi erau profesori la Universitate, precum fraţii Alivizatos, profesorul de religie Leonidas Filipidis ş.a. Acolo, alături de Policlinică, era Odeonul Athenei. Veneau şi de acolo profesorii cu familiile lor la biserică. La strană cântau cei de la Teatrul Regal. Îmi era, însă, greu să mă armonizez cu glasurile şi cu toate celelalte, aşa că m-am hotărât să merg la Odeon. Nu pierdeam ceasurile care-mi rămâneau. Mergeam şi învăţam muzică ore în şir, cu râvnă şi stăruinţă. Am făcut-o ca să-i uşurez pe cântăreţi. Nu voiam să stânjenesc cântarea în biserică. Voiam să iau bine tonul, ca să nu-i obosesc şi să nu-i necăjesc. Am fost nevoit, deci, să merg la Odeon, să învăţ muzică. Ascultaţi, însă, nebunia mea.

Voiam să învăţ şi orgă, ba încă având un ţel înalt. Mă gândeam că atunci când o să fac o mânăstire, o să avem o orgă la arhondaric, astfel încât, atunci când ne-am fi aflat acolo şi am fi stat de vorbă despre multe învăţături bune şi frumoase, să fi folosit la cântări şi orga. Dar la Odeon nu aveau orgă, aşa că m-au pus la pian. Am învăţat deci şi pian, dar ca instrument îmi plăcea mai mult orga. Cum le rânduieşte Dumnezeu pe toate! Ce să vă spun! La Odeon m-au îndrăgit şi mi-au dat o profesoară care era sfântă.

Într-o zi, deci, când liturghiseam, am luat o prescură frumoasă pe care mi-o aduseseră. Ce alt dar mai de preţ putea fi în acea vreme de foamete – eram sub ocupaţie... I-am dus-o şi, zâmbind, i-am zis:

- Mi-au adus o prescură frumoasă.

- Nu, nu, îmi zice, nu pot, nu pot, n-o mănânc!

- Vă rog, îi zic.

- Nu, nu se cade.

Mi s-a făcut ruşine. Am isprăvit ce aveam de învăţat la clape, iar la sfârşit i-am zis:

- M-am necăjit.

Şi a luat, săraca, prescura.

Însă nu voiam nici s-o necăjesc din pricina lecţiilor. Ce m-am gândit eu? Seara, după ce-mi făceam smerita mea rugăciune, întindeam mâinile ca şi când aş fi cântat la pian şi repetam în minte lecţia: „do, si, la, sol, sol, sol, mi". Şi aşa învăţam lecţia. De ce-o făceam? Ca să n-o necăjesc pe profesoara mea. Am învăţat lucrul acesta din Sfântul Munte. Adică nu pot să-l necăjesc pe celălalt, căci am învăţat de mic să fac ascultare. Aşa am făcut şi greşeli în viaţa mea. Când văd, adică, pe cineva necăjit care stăruie şi mă roagă să fac ceva sau să spun ceva, mi-e milă şi o fac, chiar şi atunci când nu vreau.

Când am fost rânduit acolo, la început, am trecut printr-o mare ispită

Dar încă nu v-am spus prin ce ispită mare am trecut la început, când am fost rânduit acolo, însă m-a ajutat Dumnezeu.

În prima duminică m-am dus să slujesc cu multă bucurie. Dorinţa mea de a lucra într-o fundaţie se împlinea. Îmi dăduse Dumnezeu acest dar. Dar ce-am păţit! În ceasul în care trebuia să încep slujba la Sfântul Gherasim, am auzit afară foarte tare un gramofon cu

cântece de dragoste: „Te iubesc, te iubesc...” ş.a. Am continuat... nimic, aceleaşi. Eu – rugăciunile, Dumnezeiasca Liturghie. Afară cântecele, înăuntru biserica plină de lume. Ieşeam să spun „Pace tuturor” din Uşile Împărăteşti, dar Liturghia era foarte tulburată. Când am isprăvit, deznădăjduit, am potrivit Sfintele Taine, am împachetat veşmintele şi am ieşit îndată afară. Peste drum de biserică era un magazin de gramofoane şi de plăci de gramofon. Am mers cu nobleţe la proprietar, la domnul Koureta, şi l-am rugat, dacă este cu putinţă, cel puţin la vremea Dumnezeieştii Liturghii, să oprească gramofonul.

Îmi zice:

- Eu vreau să-mi scot pâinea. Ce voiţi dumneavoastră nu se poate. Am copii, plătesc chirie.

- Vă rog, i-am spus, mă necăjesc, e păcat ce se petrece.

- Părinte, tu cu treaba ta! mi-a zis.

Eu acum ce să fac? M-am gândit să plec de la biserica asta, să caut alta. Iată, însă, că făgăduisem şi mi se dăduse acest post, deşi nu aveam calităţile cerute, adică nu aveam certificat de absolvire nici măcar a unei singure clase. Ce să-i spun Preafericitului, care a fost atât de îngăduitor şi m-a aşezat acolo din dragoste? Ce să spun domnului Alivizatos, care a făcut totul ca să fiu rânduit acolo? Am căzut astfel într-o mare amărăciune. Stăteam în Sfântul Altar şi mă gândeam. Ce să fac? Socoteam că trebuie să plec, nu mai puteam rămâne. Cum să trăiesc acolo, cum să liturghisesc? Eram un om venit de la pustie, dintr-o linişte desăvârşită, în mijlocul unui tărăboi drăcesc. Pe la uşa bisericii treceau toate autobuzele din cartierele

Nikeia, Peristeri, din Pireu. Treceau şi se întorceau, claxonând. M-am gândit să plec. Dar cum să le spun? M-am întors acasă întristat, nu ştiam ce să fac...

Locuiam atunci lângă Likavitos, pe strada Doxapatri. M-am întors, deci, acasă, şi mă gândeam, mă tot gândeam... Nu voiam nici să mănânc. Eram tare necăjit. Ce-o să fac? Şi mă bucurasem că voi merge la spital, voi vedea bolnavii, îi voi îngriji, le voi vorbi, îi voi spovedi şi împărtăşi... Acum ce să fac? Singur Dumnezeu mă putea scoate din situaţia asta grea. Am răspuns înlăuntrul meu acestei probleme înfricoşate aşa: „Ce va zice Dumnezeu!” Zic: „Dumnezeul meu, nu vreau să-mi vorbeşti, nu vreau să-mi arăţi semne. Aşa, cu a Ta iubire, arată-mi ceva simplu din care să înţeleg că trebuie să plec sau să rămân. Ceva foarte simplu. Nu cer vreo minune, mi-e ruşine”. Şi m-am hotărât să postesc trei zile, fără să pun nici apă în gură, şi să petrec aceste trei zile în desăvârşită tăcere şi rugăciune, aşteptând răspuns de la Dumnezeu.

Şi răspunsul a venit. În vreme ce mă aflam la Sfântul Gherasim, veneau feluriţi închinători să aprindă o lumânare. La un moment dat, a intrat o doamnă cu copilul ei. Copilul părea a fi în clasa a cincea. Ţinea în mână câteva cărţi de şcoală. Una dintre ele era manualul de Fizică. I l-am cerut ca să arunc o privire. Obişnuiam să fac lucrul acesta, din dragoste de învăţătură. Răsfoind cartea, am ajuns la pagina unde era înfăţişat un experiment: dacă într-un lac liniştit arunc o piatră, apa va forma „unde” pe o întindere mică. Dacă arunc o piatră mai mare, „undele” se formează mai mari şi pe o întindere mai mare, „înglobându-le” pe celelalte. În acea clipă mi-a venit

răspunsul la dilema mea. A fost o luminare de la Dumnezeu. M-am gândit aşa: „undele" mici ale cântecelor din afara bisericii pot fi absorbite de intensitatea duhovnicească a marilor rugăciuni care se fac înlăuntrul bisericii. În aceeaşi clipă mi-a venit în minte cu tărie: „Şi dacă tu liturghiseşti aici şi ai mintea la Dumnezeu, cine te poate vătăma?"

M-am pregătit, deci, să fac aşa. Să mă dăruiesc mult – în Liturghia mea – iubirii lui Hristos, să săvârşesc cu mare râvnă şi mare intensitate duhovnicească drama Dumnezeieştii Liturghii, înfricoşata dramă a Golgotei. Bucuria mea era foarte mare. Credeam că Dumnezeu mi-a găsit dezlegarea. Într-adevăr, duminică dimineaţa am ajuns la biserică plin de nădejde. Am început. Mintea mea era concentrată doar la dumnezeiasca slujire. Simţeam că sunt în cer, împreună cu cei din biserică, oile cele cuvântătoare ale lui Dumnezeu. Am simţit că toţi suntem în harul dumnezeiesc. Afară gramofonul cânta furios. Nu auzeam nimic. Trăiam pentru prima dată o asemenea Dumnezeiască Liturghie. A fost cea mai frumoasă din viaţa mea. Şi de atunci toate au fost la fel.

Voiam să le învăţ pe toate, în toată adâncimea şi lăţimea

Am trăit multe în acei ani, la Policlinică. Grecia, şi mai cu seamă Athena, sufereau din pricina ticăloşiilor războiului, a ocupaţiei, a foametei şi a morţii, care îi secerau în fiecare zi pe oameni. Împărţeam cu ei prescurile şi tot ce mi se aducea. Dar

şi durerea sufletească mă făcea să împreună-pătimesc, văzând adâncul sufletului lor prin harisma străvederii. Dacă venea cineva şi-mi vorbea despre o durere trupească, făceam din ea temă de rugăciune. Acest lucru mă mişca şi spre studiu. „Văzând" o parte a trupului bolnavă, voiam să cunosc denumirea ştiinţifică a bolii, dar şi poziţia pe care o au organele în trup, fierea, pancreasul şi celelalte. Pentru aceasta am cumpărat cărţi de medicină, anatomie, fiziologie ş.a., astfel încât să studiez şi să mă pot orienta. Pentru o mai bună instruire, am urmat pentru o vreme chiar câteva cursuri la Facultatea de Medicină. Aveam această dragoste de studiu pentru orice lucru. Voiam să le învăţ pe toate, în toată adâncimea şi lăţimea. Vizitam o fabrică? Voiam să cunosc toate amănuntele, cum funcţionează. Vizitam un muzeu? Ore în şir examinam exponatele. Aici o să vă spun o întâmplare.

Într-o duminică, la prânz, treceam pe lângă Muzeul de Arheologie. Aveam puţin timp şi m-am gândit să intru. Am străbătut sălile, privind statuile. Într-o sală era un grup. O doamnă ghid le dădea explicaţii. Era linişte deplină. M-am apropiat puţin. Când m-a văzut, însă, ghida le-a spus şoptit:

- A venit un preot. Eu pe preoţi nu-i înghit, dar acesta nu-mi pare ca ceilalţi.

M-am apropiat mai mult. Am zis:

- Bună ziua!

- Bună ziua, a răspuns ghida.

- Pot să urmăresc ceea ce spuneţi? i-am zis.

- Bineînţeles.

Mergeam de la o statuie la alta. La un moment dat, am ajuns la statuia lui Zeus. Zeus era pe tronul său

şi arunca un fulger spre oameni. După ce le-a spus câte ştia, ghida s-a întors la mine şi mi-a zis:

- Dumneavoastră ce spuneţi, părinte? Cum vi se pare statuia?

- Eu nu ştiu lucruri de felul acesta, am zis. Numai aşa, precum văd, mă minunez atât de lucrarea artistului, cât şi de făptura lui Dumnezeu, care a creat-o atât de desăvârşit. Şi înţeleg că artistul care a făcut-o avea o adâncă simţire a dumnezeiescului. Îl vedeţi pe Zeus: deşi aruncă fulgere peste oameni, faţa sa este liniştită. Nu este mânios. Este nepătimaş.

Ghida a fost foarte mulţumită de comentariul meu, ca de altfel întregul grup. Ce ne spune acest lucru? Ce spune? Că Dumnezeu este nepătimaş, chiar şi atunci când pedepseşte.

Aveam spre toate o mare dragoste de învăţătură, precum v-am spus. Astfel, odată am mers să studiez despre creşterea păsărilor. Da, vă spun adevărul! Altădată am mers la un profesor care preda apicultura. Profesorul era din Kerkyra. Erau feluriţi în clasă: băieţi, fete, tineri, bătrâni. Când s-a sfârşit lecţia, profesorul s-a apropiat şi mi-a zis:

- Părinte, ştiţi ce-am înţeles? Că o să reuşiţi în chip excepţional în apicultură.

Zic:

- Cum v-aţi dat seama?

- V-am văzut din felul în care aţi privit, aţi urmărit, că sunteţi bun de apicultor. Veţi excela. Vă veţi înţelege cu albinele, le veţi vorbi şi ele vă vor vorbi.

Îi zic:

- Aşa este. O să merg la stup, o să vorbesc cu albinele, o să le ascult, o să le înţeleg, o să înnebunesc după ele, dar o să „pierd" rasa şi camilafca!

Voiam să mă nevoiesc, fie şi în mijlocul Athenei

În acei ani, însă, întâia mea lucrare a fost spovedania. Ceasuri nesfârşite, zile şi nopţi, câte douăzeci şi patru de ore spovedeam, fie că m-am aflat la Sfântul Haralambie în Evvia, fie la Sfântul Gherasim, fie la Sfântul Nicolae în Kallisia, ori acum, aici la mânăstire. Chiar şi când eram bolnav – multe şi îndelungate boli am avut – primeam cu iubirea lui Hristos sufletele pe care mi le trimitea Dumnezeu.

Voiam să mă nevoiesc, fie şi în mijlocul Athenei; pentru aceasta m-am ascuns la Tourkovounia. Trăiam acolo cu părinţii mei, cu sora şi nepoata mea, într-o căsuţă din plăci prefabricate. Nopţile munceam în tăcere şi rugăciune. Aveam maşini şi împleteam pulovere şi veste, şi le vindeam. Cu economiile făcute doream să zidim o mânăstire.

De asemenea, făceam şi tămâie. Tămâie foarte bună. Fabricată după reţetele mele, compoziţiile mele, din cincizeci de substanţe aromate. Cunoşteam tămâia după mireasmă, dar şi după concentraţie. Umplusem un caiet întreg cu compoziţiile pe care le făcusem. Un caiet plin de reţete ale aromelor pentru tămâie. Aşezam un rând cu toate substanţele aromate pe care le aveam. Vreo cincizeci de flacoane: rutinol, rinanol, rinalil ş.a. Lucru minunat: cunoşteam toate aceste flacoane, cunoşteam mireasma şi concentraţia fiecăruia. Ştiam că, dacă din acela trebuiau zece părţi, din acesta trebuiau două, sau trei, sau una, şi făceam nişte compoziţii foarte bune, rare. Le-am avut pe toate

scrise pe un caiet, precum v-am spus, dar mi l-au furat. Ştiu cine l-a furat, dar nu vreau să spun, nu se spune...

Eram foarte simplu

Eram foarte simplu şi fără cunoaşterea celor lumeşti, a comportamentului care se cere în societate. Nu cunoşteam prea mult despre modul de a te purta, căci crescusem la munte. Ceva, puţin, dobândisem la Pireu, dar şi acolo mă îngrijisem singur de mine. Mâncare îmi puneau fetele stăpânului, mâncam singur, dormeam în pod. Astfel că nu ştiam cum se ţine la masă furculiţa, lingura şi celelalte. Ascultaţi, să vă zic ceva. Eu nu mergeam unde eram invitat. Dar odată m-au chemat să citesc Paraclisul unei bolnave care lucra lângă Policlinică, aproape de Primărie. O doamnă foarte bună, credincioasă. Până am ajuns acasă, până i-am citit, a trecut timpul şi au început să stăruie:

- Rămâneţi să mâncăm.

- Nu, zic, nu pot. Trebuie să plec.

Bărbatul doamnei zise:

- Îl socotim un semn de mare dispreţ, de vreme ce eşti şi flămând. O să ne necăjim, părinte. Fă-ne bucuria asta. Suntem şi cu fetiţa noastră.

Aveau o fetiţă, erau căsătoriţi de curând. Era o fetiţă foarte bună.

Deci, am primit. Am făcut rugăciunea, am binecuvântat masa şi am început să mâncăm. Văzându-mă cum mănânc, fetiţa zise:

- Mamă, nu ţine bine lingura.

Iar ei:

- Taci, taci!

Peste puţin:

- Nu ţine lingura bine.

Bre, săracul de mine, ce-am păţit! M-am uitat şi-am făcut şi eu ca ei. Apoi nu ştiu ce-au mai pus, trebuia să mănânc cu furculiţa.

Ei, sare cea mică:

- Nu ţine bine furculiţa.

Oh, ce-am păţit! Vedeţi cât de simplu eram...

Bastonul Sfântului Gherasim

La Tourkovounia, unde locuiam, aşezarea era foarte povârnită. Mă sculam dis de dimineaţă, plecam la biserică, la Sfântul Gherasim, şi mă întorceam seara. Drumul spre casa noastră era greu şi cobora abrupt. Într-o dimineaţă am căzut şi mi-am rupt piciorul. Era duminică dimineaţa, nu se luminase bine de ziuă, era linişte. Astfel au auzit gemetele mele nişte oameni, au ieşit afară şi au chemat îndată salvarea. A venit salvarea, m-au dus la spital. Ruptura era la gamba piciorului stâng. Oasele erau sfărâmate. Durerile erau de neîndurat. Am ajuns la Policlinică, m-au coborât din salvare şi m-au aşezat pe un pat. Doctorii au hotărât să-mi pună piciorul în ghips. Lumea aştepta să liturghisesc. Au fost nevoiţi să plece.

După cincisprezece zile, fiind încă întins în pat, am aruncat o privire către piciorul meu. Am văzut, deci, prin harul lui Dumnezeu, că piciorul fusese pus strâmb în ghips. Le-am cerut doctorilor să-mi scoată ghipsul. Când a aflat, profesorul a zis râzând:

..., ... loc să-şi vadă de biserica lui, acolo unde-şi are competenţa, vrea să ne verifice pe noi? Am făcut treaba bine, am trecut piciorul pe la raze. Ce vrea acum, să ne tot sâcâie?

N-a dat nimeni nici o atenţie. Eu aşteptam să-mi vadă piciorul. Ei - nimic. Când mi-au adus mâncarea la prânz am refuzat-o, zicând că cer să mă ducă la raze. Insist să se facă asta, căci oasele se vor suda strâmb şi piciorul va rămâne aşa pentru totdeauna. Profesorul a trimis vorbă:

- Să-şi vadă de preoţia lui! Piciorul este bine.

A venit seara. Mi-au adus mâncarea, dar iarăşi n-am mâncat, stăruind să-mi vadă piciorul. În cealaltă zi, de dimineaţă, a venit profesorul şi a zis mânios:

- Ce-i asta, bre părinte? Ce ne tot sâcâi aici?

Până la urmă m-au coborât la raze. Au văzut că, într-adevăr, piciorul fusese pus strâmb, şi deja începuseră oasele să se sudeze. Profesorul şi-a pus ochelarii.

- Bre părinte, zice, eşti foarte păcătos. Acum mi-am dat şi eu seama. O să vezi ce-o să tragi acum! Trebuie să-ţi rupem piciorul şi să-l punem din nou bine.

Au început să lovească cu putere ghipsul, ca să se spargă. Eu nu ziceam nimic, îmi făceam smerita mea rugăciune.

- A, acuma nu vorbeşti, îmi zice. Dar acuma o să-ţi iert eu păcatele.

La un moment dat au tras, au scos ghipsul. Mă durea tare. Doi doctori mă trăgeau de picior, iar profesorul, cu podul palmei, mă lovea peste gambă cu putere, ca să rupă oasele.

- Ei, bre părinte, o să-ţi iert eu păcatele, dar lângă ale tale au să fie iertate şi ale mele.

Îmi rupeau osul. Se sudase puţin şi mă durea de nesuportat. Îmi strângeam buzele. În cele din urmă l-au rupt. M-au întins iarăşi la raze, au întins piciorul şi l-au aşezat drept. Apoi mi-au pus din nou ghipsul, cu atenţie, şi m-au trimis la pat.

Două-trei luni -- nu-mi amintesc bine – am rămas întins la pat. După acest răstimp m-au ridicat şi mi-au dat să ţin două cârje, ca să pot păşi. Eu nu le voiam. Îmi zice profesorul:

- Să le iei, să te poţi ridica, fiindcă te-a istovit repausul.

N-am ţinut mult cârjele, căci am început să mă târăsc singur. Mă temeam de cârje, nu cumva să mă obişnuiesc cu ele şi apoi să nu le mai pot lăsa.

Atunci profesorul mi-a spus:

- Să te îngrijeşti să cumperi un baston.

- Nu, îi zic, nu-l vreau.

- Eşti preot, îmi zice, şi eşti neascultător? Să asculţi, altfel cazi şi-ţi rupi toate oasele.

Am fost nevoit atunci să-i spun surorii mele:

- Să-mi cumpăraţi un baston. Suntem săraci, dar trebuie să-mi cumpăraţi un baston. Să pot arunca astea, căci mă strâmtorează.

Era ora unsprezece dimineaţa şi am coborât în cârje la biserica spitalului. Sora mea s-a pregătit îndată să meargă pe strada Eolou, ca să cumpere un baston. Când să plece, o doamnă cu un baston în mână a intrat în biserică.

- Sfântul Gherasim e aici?

- Da, copilul meu, aici este, i-a zis bătrâna care îngrijea biserica.

- Şi unde e icoana Sfântului?

- Uite-o, a răspuns, şi i-a arătat-o.

Atunci acea doamnă necunoscută a căzut în faţa icoanei Sfântului şi, cu lacrimi, i-a spus tare – că am auzit şi noi:

- Sfinte al meu, eu nu te cunoşteam. Nici nu auzisem vreodată de tine. Nici de numele tău nu auzisem, şi totuşi m-ai cinstit şi m-ai cercetat şi mi-ai cerut bastonul pe care l-am cumpărat de la Ierusalim, ca să îl aduc la casa ta. Şi uite, sfinte al meu, l-am adus. Mi-ai spus: „Vreau să-mi aduci bastonul mâine dimineaţă!" Eu nu ştiam unde te afli şi, întrebând, am aflat şi te-am găsit.

Eu cu sora mea şi cu paraclisera stăteam în străni, lângă pangar. S-a apropiat şi ne-a zis:

- Ce lucru e acesta? De ce mi-a cerut Sfântul bastonul? De ce-l vrea?

Şi paraclisera i-a spus:

- Ascultă să vezi de ce vrea Sfântul bastonul. Nu are nevoie el însuşi de baston, dar Sfântul îl are şi pe slujitorul său, pe părintele pe care-l vezi aici. Şi-a rupt piciorul şi a suferit luni de zile, însă astăzi s-a ridicat şi doctorii i-au spus să poarte baston. Şi uite, sora lui era pregătită să plece pe strada Eolou, să-i cumpere bastonul. Hai, ia bastonul de la Sfântul şi adu-l aici, la slujitorul lui.

Mişcată, doamna mi-a adus bastonul şi mi-a sărutat mâna.

- Luaţi-l, părintele meu, şi iertaţi-mi păcatele. L-am cumpărat la Ierusalim. E de la Sfântul Mormânt. Vin, îmi zice, din cartierul Prombona, din Patisia. Acolo locuiesc. Acolo l-am văzut pe Sfântul în vis.

I-am mulţumit. Am luat bastonul şi l-am folosit îndată, după ce mai întâi am aruncat cârjele. Am numit acest baston „al Sfântului Gherasim", şi l-am îndrăgit mult. Am grijă să nu-l pierd. Dar este şi făcător de minuni: dacă pe cineva îl doare ceva din trup, îl lovesc puţin cu bastonul şi se face bine. Cu adevărat, este făcător de minuni. Ce lucru! Sfântul să se îngrijească de mine, cel mai mic! S-a arătat viu doamnei, care nu auzise nici de Sfântul Gherasim, nici de mine. Tare minunate lucruri mai fac sfinţii... Pentru aceasta trebuie să-i cinstim. Şi eu mă închin Sfântului Gherasim, care este sprijinul celor bolnavi, prin sfinţenia şi harul său.

„Plouă peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi"

La biserica Sfântului Gherasim, la Policlinică, veneau mulţi închinători să aprindă o lumânare. Unii rămâneau pentru spovedanie, unii luau numai binecuvântare, în vreme ce alţii aprindeau o lumânare, îşi făceau cruce şi plecau. Veneau tot felul de oameni - bărbaţi, femei, mici, mari, cultivaţi, simpli. În împrejurimile Omoniei locuiau oameni de toate categoriile.

Mai demult obişnuiam ca la praznicul Botezului Domnului să sfinţim casele. Vreme de câţiva ani am mers şi eu cu botezul. Băteam la uşile apartamentelor, îmi deschideau şi intram cântând: „În Iordan

botezându-te Tu, Doamne..."[14]. Mergând pe strada Mezonos, văd o poartă de fier. Deschid, intru în curtea plină de mandarini, portocali, lămâi, şi înaintez spre scară exterioară. Am urcat, am bătut la uşă şi a apărut o doamnă. După ce mi-a deschis, eu am început ca de obicei: „În Iordan botezându-te Tu, Doamne...". M-a oprit brusc. Între timp, din dreapta şi din stânga holului au ieşit, din camere, fete tinere. „Am înţeles, am nimerit într-un bordel", mi-am zis întru sine-mi. Femeia a ieşit în faţă, ca să mă oprească.

- Să plecaţi, mi-a spus. Ele nu pot să sărute crucea. Sărut eu crucea şi plecaţi, vă rog.

Eu am luat o înfăţişare serioasă şi dojenitoare, şi i-am zis:

- Nu pot să plec! Eu sunt preot, nu pot să plec! Am venit aici să botez.

- Da, dar nu se cade să sărute ele crucea.

- Nu ştim dacă se cade să sărute ele sau tu crucea. Căci, dacă mă întreabă Dumnezeu şi-mi cere să-I spun cine-i vrednic să sărute crucea, tu sau ele, aş putea să zic că ele sunt vrednice, iar nu tu, căci sufletele lor sunt mai bune decât al tău.

În acea clipă s-a înroşit puţin. Îi zic deci:

- Lasă fetele să sărute crucea.

Le-am făcut semn să se apropie. Am cântat mai melodios decât la început „În Iordan botezându-te Tu, Doamne...", căci mă bucuram înlăuntrul meu că Dumnezeu a iconomisit aşa lucrurile încât să merg şi la aceste suflete.

Au sărutat toate crucea. Erau îngrijite, îmbrăcate în fuste colorate. Le-am zis:

[14] Troparul Praznicului Botezului Domnului.

- La mulţi ani, copiii mei! Dumnezeu ne iubeşte pe toţi. Este foarte bun şi *plouă peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi* (Matei 5, 45). Toţi Îl avem ca Tată şi de toţi se îngrijeşte Dumnezeu. Numai să ne sârguim să-L cunoaştem, să-L iubim şi să ne facem mai buni. Să-L iubiţi şi o să vedeţi ce fericite o să fiţi.

Priveau nedumerite. Ceva au primit în sărmanele lor sufleţele.

- M-am bucurat, le-am zis la sfârşit, că m-a învrednicit Dumnezeu să vin astăzi şi să vă botez. La mulţi ani!

- La mulţi ani! au spus şi ele, şi am plecat.

Rugăciunea aceasta a fost foarte înălţătoare

Câteodată, în afară de Bobotează, mă chemau să fac sfeştanie pe la case, cu diferite prilejuri. Odată mi s-au întâmplat acestea:

Era pe vremea ocupaţiei, iar eu eram la Policlinică. A venit un oarecare reprezentant al Crucii Roşii ca să mă ia să facem sfeştanie.

- A, îi zic, trebuie să îl luaţi pe părintele de la Sfântul Constantin – aceea era parohia lui.

- Nu, zice, mergeţi dumneavoastră. Există o pricină anume şi, vreţi-nu vreţi, o să mergeţi pe strada 3 Septembrie!

Iar eu, sărmanul, l-am urmat, luând cu mine culionul şi rasa cea bună. Când am ajuns, m-am pierdut! Mă aflam în faţa unei lumi cultivate, domni, doamne, rectorul Universităţii, care preda filosofia –

Veis mi se pare că se numea. Îndată ce am intrat, m-am prezentat curajos, salutându-i. Dar carte nu luasem, iar eu, cum eram prost...

- Să facem sfeştania, le-am spus.

Mă apucase tremuratul văzându-i bine îmbrăcaţi, cu platourile pline cu deserturi, şi asta în vreme de ocupaţie.

Mi-am pus rasa, culionul, am luat crucea. Am început sfeştania fără carte, am prins îndrăzneală şi le rosteam pe toate limpede, cuvânt cu cuvânt. Încet-încet am început să zic mai bine, dar priveam numai în lighean.

„Pace tuturor!" „Capetele voastre Domnului să le plecaţi." „Pleacă, Doamne, urechea Ta şi ne auzi pe noi Tu, Cel ce ai primit a Te boteza în Iordan şi ai sfinţit apele; şi ne binecuvântează pe noi pe toţi, care prin plecarea capului nostru arătăm semnul supunerii. Şi ne învredniceşte a ne umple de sfinţenia Ta prin gustarea şi stropirea cu apa aceasta. Şi să ne fie nouă, Doamne, spre sănătatea sufletului şi a trupului. Că Tu eşti sfinţirea sufletelor şi a trupurilor noastre, şi Ţie slavă şi mulţumire şi închinăciune înălţăm, împreună şi Celui fără de început al Tău Părinte, şi Preasfântului şi Bunului şi de viaţă făcătorului Tău Duh..."

Când am isprăvit sfeştania nu m-am dus să-i stropesc cu aghiazmă – mulţi nu doresc asta – ci am luat crucea în mână şi i-am aşteptat să vină. Cel dintâi a venit ministrul, apoi ceilalţi. I-am şi binecuvântat: „Dumnezeu să binecuvânteze, să lumineze, să dea putere". Aveam însă neîncetat simţământul că sunt prost. Înainte de a pleca am făcut o cruce în aer, i-am

binecuvântat şi le-am zis: „Bună ziua, copii!" Şi erau profesori la Universitate!

- Rugăciunea aceasta a fost foarte înălţătoare, a spus domnul rector, am fost foarte mulţumit. M-a bucurat sfeştania; le-ai spus pe toate aşa de bine, şi din minte! Eşti teolog? Ai făcut însă o greşeală la Evanghelie: ai spus *să se facă sănătos*, dar este *se făcea*.

- Vă mulţumesc, îi zic. Nu sunt cărturar.

Această Evanghelie se citeşte în Duminica Slăbănogului, când prăznuim minunea legată de acesta. Evanghelia spune aşa:

În vremea aceea S-a suit Iisus la Ierusalim, iar în Ierusalim, lângă Poarta Oilor, era o scăldătoare care se numea pe evreieşte Vitezda, având cinci pridvoare. În acestea zăcea mulţime multă de bolnavi, orbi, şchiopi, uscaţi, aşteptând mişcarea apei. Căci un înger al Domnului se cobora la vreme în scăldătoare şi tulbura apa, şi cine intra întâi, după tulburarea apei, se făcea sănătos, de orice boală era ţinut (Ioan 5, 1-3).

Vă amintesc şi condacul zilei, care zice:

„Ridică, Doamne, cu dumnezeiescul Tău ajutor,
sufletul meu cel slăbănogit
prin tot felul de păcate şi prin fapte netrebnice,
precum odinioară ai ridicat pe slăbănogul;
ca mântuit fiind să strig Ţie:
Slavă puterii Tale, Hristoase, Îndurate!"

Este bine să ne aducem aminte de acest condac şi să-l spunem ca rugăciune.

Îl vedeam pe Hristos foarte viu

La biserică, înţeleg adică la Sfântul Gherasim, eram foarte mişcat. Ascultam Evanghelia şi eram mişcat. Pătimeam asta pentru că „vedeam" icoana, pe Hristos Însuşi.

Într-o zi, în Vinerea Mare, mă aflam la slujbă. Biserica era plină de lume. Ce-am păţit! Citeam Evanghelia şi, când am ajuns la *Eli, Eli, lama sabahtani? adică: Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, pentru ce M-ai părăsit?* (Matei 24, 46), n-am putut să mai sfârşesc. N-am mai spus *pentru ce M-ai părăsit?* Am fost cuprins de o cutremurare sfântă. Mi s-a tăiat glasul. Dinaintea mea aveam întreaga scenă tragică. Am văzut faţa aceea. Am auzit acel glas. Îl vedeam pe Hristos foarte viu.

Lumea aştepta. Eu – nimic; îmi era cu neputinţă să continui. Am lăsat Evanghelia pe analog şi m-am întors în Sfântul Altar. Mi-am făcut cruce, am sărutat Sfânta Masă. Am aşezat în mintea mea altă imagine, mai frumoasă. Adică nu mai frumoasă. Mai frumoasă decât aceea nu exista, dar mi-a venit în minte Învierea. M-am liniştit îndată. Apoi am ieşit în Uşile Împărăteşti şi am zis:

- Iertaţi-mă, copiii mei, m-am lăsat purtat...

Am citit Evanghelia de la început.

Au plâns atunci toţi cei din biserică, dar n-a fost bine. Fiecare poate să gândească ce vrea. Nu e bine să ne lăsăm aşa, trebuie să ne stăpânim.

Ce face iubirea şi pronia lui Dumnezeu

Anii de după război au fost foarte grei, iar oamenii se luptau să trăiască. Eu, precum v-am spus, eram în acea vreme la Policlinică. Îmi amintesc multe întâmplări de atunci. Ascultaţi una dintre ele.

Efi avea şaptesprezece ani şi vara locuia cu părinţii şi fratele ei la Boghiati. Aveau şi livadă, şi grădină de legume, şi vindeau ceea ce scoteau din ele. Într-o seară mama a trimis-o pe Efi la un magazin, aproape de ei, să cumpere gaz pentru lampă. Gândiţi-vă că atunci nu aveau curent. Întorcându-se acasă, Efi a întâlnit un băiat, coleg de-al ei. Vorbeau despre lecţii. Se opriseră însă în spatele unui camion şi, trecând fratele ei pe acolo, i-a văzut şi s-a smintit, bănuind-o de viclenie, şi a pârât-o mamei.

- Efi ne face de ruşine, a zis, stă la taclale în drum cu un băiat.

Când Efi a ajuns acasă, mama a certat-o mult şi a şi bătut-o. Principiile erau foarte aspre atunci. Efi s-a amărât mult. S-a răzvrătit pentru nedreptatea şi bănuielile fratelui ei.

În ziua următoare s-a întors acasă şi tatăl, care lipsise. El s-a purtat însă diferit, cu înţelegere adică, şi cu bunătate.

- Eu aşa ceva nu cred, i-a spus. Hai să udăm grădina. Tu stai acolo şi, când vezi că s-a udat un rând, îmi spui, iar eu mut apa la următorul.

Aşa au făcut. Efi, însă, nu dormise toată noaptea. Necazul şi nedreptatea o înăbuşeau.

Deznădăjduită, a hotărât să-şi pună capăt vieţii. Când a plecat deci cu tatăl în grădină, şi-a făcut un plan: să ia o substanţă toxică pentru stropit grădina şi seara, după udat, să o bea şi să moară. Se gândea: „O să văd atunci, or să mă iubească?" A luat deci acea substanţă, a pus-o în buzunar şi aştepta să se însereze, să o poată lua. Ceasul cel greu n-a întârziat să vină. Fără grijă, tatăl i-a spus:

- Mergi la capătul grădinii şi închide apa.

S-a dus repede. Nu o vedea nimeni, era singură. Tatăl era destul de departe. Tremurând, a băgat mâna în buzunar. În acea clipă a auzit paşi. N-a apucat să se mişte, şi în faţa ei a apărut un preot necunoscut. A salutat-o şi i-a zis:

- Efi, ştii cât de frumos este raiul!... Lumină, bucurie, fericire. Hristos este în întregime lumină, şi răspândeşte bucurie şi fericire tuturor. Ne aşteaptă în cealaltă viaţă, să ne dăruiască raiul. Există însă şi iadul, care este întreg întuneric, tristeţe, necaz, chin, amărăciune. Dacă iei ce ai în buzunar, o să mergi în iad. Arunc-o de îndată, ca să nu pierdem frumuseţea raiului.

La început Efi s-a pierdut, dar peste puţin timp şi-a revenit şi, după ce a aruncat, fără să-şi dea seama, ce avea, a zis:

- Aşteptaţi puţin să-l chem şi pe tata, să vă vadă.

A alergat prin grădină, rătăcindu-se printre cocenii de porumb. În cele din urmă l-a găsit pe tata şi i-a spus:

- Tată, hai repede să vezi un preot care a venit la capătul grădinii noastre!

Însă, când au ajuns la locul unde trebuia să aştepte preotul, nu era nimeni.

Pentru multă vreme Efi n-a putut să-şi explice toate câte se întâmplaseră în acea seară. Nu-şi putea explica apariţia preotului. Îşi dorea să-l întâlnească. Îi salvase viaţa.

În fiecare iarnă întreaga familie cobora în Athena. Efi mergea de multe ori la naşa ei, care era foarte credincioasă, şi rămânea multă vreme lângă ea. Naşa ei obişnuia să primească şi să găzduiască în casa ei teologi, preoţi, monahi. Odată, deci, când Efi era la naşa ei, aceasta avea pe cineva în vizită, în salon. Efi nu ştia cine este. La un moment dat naşa a intrat în bucătărie şi i-a zis Efei:

- Efi, pregăteşte dulceaţă şi cafea pentru oaspete, şi adu-le în salon.

Efi le-a pregătit. A întârziat însă puţin şi, când era gata să le ducă, a venit naşa, care i-a spus:

- Nu tava asta. Pune-o pe cea de argint, căci avem un oaspete de seamă.

Efi s-a întors la bucătărie, a schimbat tava şi a mers în salon. Dar, ce să vadă! În faţa ei era acel preot pe care îl văzuse în acea seară grea, la ei în grădină.

- Sunt părintele Porfirie, i-am zis zâmbind.

Aşa ne-am cunoscut şi, de atunci, suntem buni prieteni. Efi are acum o familie cu mulţi copii. A binecuvântat-o Dumnezeu. Vedeţi ce căi poate meşteşugi Dumnezeu, când vrea să mântuiască un om?

În Kallisia, la Sfântul Nicolae (1955-1979)

„Câte o mare durere, sau vreo problemă, îi silea să străbată drumul nepietruit către Sfântul Nicolae."

Ne-am aşezat, pentru mai bine de douăzeci de ani, în pustie

Dumnezeu mi-a împlinit dorinţa de a lucra la un aşezământ: am lucrat treizeci şi trei de ani la Policlinică. Aveam, însă, înlăuntrul meu şi o altă dorinţă adâncă: să găsesc o proprietate şi să înalţ o mânăstire. Căutând, am aflat biserica Sfântului Nicolae, în Kallisia, metoc al Sfintei Mânăstiri Pendeli.

Cu harul lui Dumnezeu am ajuns într-o bună zi acolo. Bisericuţa se vedea de departe. Am ajuns, am intrat înăuntru. Era veche, cu puţine icoane, şi insufla o atmosferă de străpungere. Afară erau câteva chiliuţe afumate. Între timp s-a înserat. Eram singur, nu mă puteam întoarce în Athena. M-am culcat în biserică. Peste puţină vreme am auzit o lovitură în zidul de deasupra capului meu. Acolo era agăţată icoana

Sfântului Nicolae. Lovitura era din icoană. Am simţit că Sfântul vrea să mă statornicesc acolo.

Am mers, i-am adus pe părinţii mei, pe sora şi pe nepoata mea. Eu, ca şi călugăr ce eram, mi-am dat seama că monahii care rămân singuri în „lume" se pierd. Acolo am avut linişte. Trăiam frumos, chiar dacă în condiţii primitive. Ne-am aşezat, pentru mai bine de douăzeci de ani, în pustie. Atunci era cu adevărat pustie. Tot pământul dimprejurul Sfântului Nicolae era plantat cu pini mai bătrâni sau mai tineri, cu platani, cu arbuşti din loc în loc, cu cimbrişor care-şi răspândea buna mireasmă, cu ciclamen ce se ivea printre crăpăturile stâncilor, anemone şi alte flori sălbatice, în funcţie de anotimp. Era foarte frumos, un adevărat rai. Acolo voiam eu să zidesc mânăstirea, dar Dumnezeu n-a îngăduit.

Sfântul Nicolae nu e departe de Pendeli, dar atunci nu exista drum. Trebuia să mergi pe jos sau cu măgăruşul vreme de un ceas pe un drum greu de străbătut, şi încă vreo douăzeci de minute pe o cărăruie folosită de capre, pentru a ajunge la Sfântul Nicolae, care era înălţat pe un deluşor stâncos. Încet-încet am deschis şi un drumeag, ca să putem să ne mişcăm şi să cărăm cele necesare traiului, ce nu puteam scoate din grădina noastră.

Mi-a plăcut grădina. Am cumpărat şi un tractoraş, ca să se facă treaba cât mai bine cu putinţă. Grădina avea de toate: roşii, vinete, dovleci, ceapă, usturoi ş.a. Marea mea iubire erau copacii. Mă bucuram văzându-i. Am plantat patru sute de copaci: nuci, corcoduşi, peri, meri, caişi, migdali, aluni, rodii. Aveam mare dor de muncă. Pentru aceasta spuneam

mereu, şi o spun şi acum: „Să munceşti până la moarte, şi să trăieşti ca şi când ai fi pe patul de moarte". Adică să ai nouăzeci de ani şi să plantezi nuci, smochini şi măslini. Cum să nu-ţi tresalte inima în ceasul în care îi plantezi! Dacă trece cineva şi te vede ostenindu-te, să zică: „Nefericitul!"

Ca să păzim copacii de boli, îi stropeam cu pucioasă şi piatră vânătă. Căram în spate de la Pendeli sacii cu puieţi. Îi îngrijeam mult. Foloseam şi muncitori, căci nu aveam mult timp; lucram încă la Policlinică şi datoria mea era să fiu la Sfântul Gherasim dis de dimineaţă, aşa că plecam spre Athena de cu seară. Însă, atunci când venea cineva să stăm de vorbă şi mă ţinea până târziu, plecam şi la miezul nopţii de la Sfântul Nicolae.

Apă pentru grădină aveam din belşug la Sfântul Nicolae. Jos, într-o văioagă plină de platani, era un izvor; am pus acolo o pompă care împingea apa sus, pe deal, şi acolo am făcut un bazin. Apa era potabilă, bineînţeles. Vara, fiindcă voiam puţină apă rece, iar acolo nu aveam frigider, foloseam un ulcior mare, cu gât lung, pe care îl adusesem din Eghina şi care ţinea apa rece.

Făceam şi comerţ cu pui de găină. Închiriasem o proprietate a Mânăstirii Pendeli, vizavi de Observatorul astronomic, şi am pus acolo vreo mie de găini. Nu puteam avea mai multe, căci terenul era mic. Îmi pusesem în minte să înalţ o mânăstire, precum v-am spus, şi căutam căi de a strânge bani.

La Kallisia eram izolaţi, de aceea am fi vrut să ascultăm la vreun post de radio o slujbă sau Dumnezeiasca Liturghie, vremea, ştirile, să aflăm ce se

petrece în lume – ca să ne rugăm. Aşa m-am hotărât şi am făcut eu un aparat de radio, invenţia mea. Am pus şi o antenă într-un pin, la cincisprezece metri înălţime; am întins un cablu între zidul bisericii şi un păr sălbatic. Acest aparat de radio improvizat nu avea buton ca să-l închizi. Funcţiona douăzeci şi patru de ore fără întrerupere, dar îl reglasem să se audă încet, ca să nu ne deranjeze.

Când nu era nevoie de mine la Sfântul Gherasim, liturghiseam la Sfântul Nicolae. Încet-încet au început să vină şi aici oameni la slujbă sau la spovedanie. Cu toţii am devenit o mare familie, familia Kallisiei.

Îl slăveau pe Dumnezeu pentru minune

Veneau oamenii. Câte o durere mare, sau vreo problemă, îi silea să străbată drumul nepietruit către Sfântul Nicolae.

Astfel, într-o zi a venit o doamnă, cu soţul dânsei şi cei patru copii. Oameni tineri, căsătoriţi de puţini ani. La început nu voiau copii; după aceea s-au hotărât: „Să facem". Şi au avut la o naştere doi copii, iar mai apoi altă naştere, cu alţi doi copii, şi aşa au dobândit patru. Această familie, deci, venise la mine. Tânăra, în vârstă de treizeci de ani, mi-a zis:

- Părinte, sufăr foarte tare, nu sunt bine.

În timp ce-mi vorbea, eu o priveam cu luare aminte şi i-am pus mâna la baza gâtului.

- Aici, i-am spus, simţi o strângere aşa şi aşa.

- Da, îmi zice.

- Şi te apucă o tristeţe, care-şi face lucrarea ei. Adică, la început te apucă sufocarea, apoi îţi vine întristarea şi nu poţi să te mai mişti. Te mişti, poţi să şi râzi, dar lăuntric trăieşti această stare.

- Da, m-a încredinţat.

Deci, i le-am zugrăvit pe toate aşa de frumos! Ea era bucuroasă. Apoi i-am pus din nou mâna la gât.

- Să nu socoteşti că ai ceva. Acum nu ai nimic din toate astea.

Mâna o aveam tot acolo şi deodată i-am zis:

- Uite, au plecat toate!

Căci văzusem; gâtul ei nu avea nimic.

Mi-a zis:

- Mi s-a dus totul şi simt o bucurie lăuntrică.

Apoi îi spun:

- Îngenunchează.

A îngenuncheat, i-am pus o mână pe gât şi una la ceafă, am început cu „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă", şi am continuat cu puţină tăcere. Apoi, aşa cum era îngenuncheată, a strigat „Ah!" de uşurare.

- Bine, mergi, mergi, ridică-te, i-am zis, căci acum aşteaptă şi alţii.

Mi-a sărutat mâna şi a plecat. S-a dus ceva mai departe şi i-a răscolit pe toţi. Şi bărbatul ei era pe de-a-ntregul numai bucurie. L-au slăvit pe Dumnezeu pentru minune.

Să vedeţi ce durere au unii oameni!

Altădată au venit de la Xilokastro părinţii lui Kostas. Să vedeţi ce durere au unii oameni! Aceştia erau oameni buni, dar amândoi copiii, Kostas şi Maria, au devenit adepţi fanatici ai indianului Sai Baba. Kostas era student la medicină. A plecat împreună cu sora sa de acasă în ajun de Paşti. În ceasul plecării, tatăl i-a zis fetei sale:

- Bună Înviere, Maria mea!

- Învierea a venit, tată, dar lumea nu a cunoscut-o, i-a răspuns ea.

Înainte, părinţii le dădeau mereu bani. Acum au încetat, căci copiii îi foloseau acum pentru... dumnezeul lor. Kostas a mers la Thesalonic să facă propagandă, şi a fost şi bătut acolo. A mers să atragă nişte copii, ai căror părinţi l-au prins şi l-au lovit.

Aşadar, aceşti oameni buni mi-au adus un periodic, şi urmau să-mi aducă şi altele. Pe copertă avea o fotografie a lui Sai Baba. Acesta întocmise o nouă religie; el era noul hristos, care venise în lume să o mântuiască, să o călăuzească la adevăr. Se spunea că este „noul dumnezeu". Sai Baba trăieşte acum, este însurat şi are şi doi copii. În partea de jos a fotografiei se vedeau mulţi tineri care îl urmau, mulţi dintre ei cu studii. Cum au mers acolo aceşti copii cultivaţi? La o altă pagină, în altă fotografie, îi sărută picioarele. „Celălalt Hristos – adică Cel adevărat – a trecut", li se spune. Altă eră. Toate se schimbă. Seamănă cu un basm. S-ar putea ca Sai Baba să fie nebun. Se spune că a adunat şi mulţi bani.

Să vă spun şi altă întâmplare, care are o legătură cu asta.

Într-o zi un comandant de vapor m-a dus în Oropos, pe ţărm. Am mers pe dig, şi acolo era cineva care pescuia. Îi zic comandantului:

- Du-te să-mi aduci un peşte din cei pe care i-a pescuit acel om.

Pescarul, însă, a răspuns:

- Coşul e gol. De azi dimineaţă mă străduiesc, dar n-am făcut nimic. Mergeţi, lăsaţi-mă în pace...

Îi zic:

- Aruncă undiţa în mare.

- Plecaţi! ne-a zis necăjit.

Am plecat. În acea clipă, aruncând undiţa în mare, pescarul a simţit că a prins ceva. A tras, şi în undiţă se zbătea un peşte mare. Ne-a strigat:

- Nu plecaţi! Veniţi, nu plecaţi. Am prins un peşte!

Comandantul a spus:

- Ştiu, părinte, de ce s-a întâmplat asta. S-a întâmplat pentru a crede eu în dumneavoastră, care sunteţi al lui Dumnezeu, şi ca să creadă şi pescarul. Până acum am crezut în noul hristos, în Sai Baba. Acum cred în Cel adevărat.

Rămâneam ceasuri întregi în lumina dumnezeiască...

La Sfântul Nicolae, în Kallisia, cele mai multe ceasuri le dăruiam spovedaniei. Exista, fireşte, şi mult timp pentru rugăciune, mai ales seara. O să vă povestesc şi o întâmplare legată de asta.

Odată – era seară – m-am înţeles cu sora mea să mergem împreună în biserică, la Sfântul Nicolae, să ne rugăm. Am zis să mâncăm mai întâi, să se liniştească toţi, apoi ne-am sculat şi am mers pe ascuns în biserică. Am închis uşa. Am început rugăciunea,

„Doamne Iisuse...". După puţin timp ne-a inundat o lumină, o lumină dumnezeiască. Am continuat cu „Doamne Iisuse..." şi simţeam o bucurie de negrăit. Am rămas ceasuri întregi în lumina dumnezeiască, care încet-încet a plecat; am continuat cu „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă", apoi ne-am întors la chilie. Mama era trează şi ne aştepta. Îndată ce am deschis uşa, a zis:

- Unde-aţi fost? De-asta m-aţi pus să mă culc? Aţi socotit că nu v-am văzut? V-am văzut de la geam. Am văzut tot. Am văzut o lumină care a coborât din cer şi a intrat în biserică. M-am uitat şi am plâns. Uite, ochii mei sunt plini de lacrimi.

Bătrâna era necăjită. Deşi uşa era închisă, a văzut lumina care se revărsase în biserică.

Altădată, pe când locuiam în Pendeli – era o sărbătoare mare, Crăciunul sau Paştile, nu-mi mai aduc aminte – bătrâna s-a sculat şi a zis:

- Mă duc la Sfântul Nicolae, că sunt candelele stinse, aşa simt.

O oră şi jumătate de mers pe jos, o oră şi jumătate ca să se întoarcă. S-a dus şi a găsit biserica plină de lumină, iar toate candelele erau aprinse.

Milesi
Mănăstirea Schimbării la Faţă a Domnului (1979-1991)

„Aş fi vrut ca mânăstirea să fie centrul la care să caute adăpost oamenii îndureraţi şi necăjiţi, şi să afle mângâiere, întărire şi tămăduire."

Aveam dorinţa lăuntrică de a înălţa o mânăstire

Visul meu mai vechi, precum v-am spus, era să înalţ o mânăstire. Să fie un atelier duhovnicesc unde să se sfinţească şi să se cultive sufletele, şi să se slăvească necontenit numele lui Dumnezeu. Aş fi vrut ca mânăstirea să fie centrul la care să caute adăpost oamenii îndureraţi şi necăjiţi, şi să afle mângâiere, întărire şi tămăduire.

Ani de zile, deci, pe când locuiam la Tourkovounia împreună cu sora şi nepoata mea, aveam maşini şi lucram. Da, împleteam flanele. Banii îi adunam pentru acest scop. Făceam mare economie la mâncare, la haine, la toate. Astfel, primele proprietăţi aşa le-am cumpărat, cu banii ăştia. Mai apoi, au

început să dea şi creştinii care au preţuit această lucrare, ajutând şi cu bani şi cu muncă personală.

Ani de zile am căutat să găsesc un loc potrivit. Niciodată n-am recurs la intermediari pentru proprietăţi. M-am dus în multe locuri. Voiam să fie adăpostit de vânturi, dar să fie şi o privelişte frumoasă. Mă rugam, după obicei, ca să mă călăuzească Domnul. Voiam să mă încredinţeze harul lui Dumnezeu pentru asta. Ziceam neîncetat rugăciunea „Doamne Iisuse...". În cele din urmă, Dumnezeu ne-a înştiinţat despre locul din Milesi, sus pe deal, ca să zidim acolo mânăstirea. Un cioban mi-a spus că locul se numeşte „Sfânta-Mântuitorul". Mi-a plăcut acest loc. Am întrebat dacă e de vânzare.

- Da, mi-a zis, e al lui Baloka din Milesi; terenul e trecut pe numele fetelor lui, Elena şi Spiridoula. Cu ele trebuie să stai de vorbă.

M-am dus lângă acea proprietate şi m-am rugat. Doream să aflu dacă are apă. Am „văzut" că avea apă, şi încă foarte bună. Asta m-a mulţumit mult. Dar am „văzut" că era la mare adâncime şi m-am gândit: „Cum să fie scoasă apa asta?" Am „văzut" şi în alte locuri apă; era aceeaşi. Mai jos, la un kilometru şi jumătate de vârful dealului, apa nu era la aşa de mare adâncime. Aşa că m-am gândit să cumpăr şi acolo un teren, să sap o fântână şi să aduc apa pe terenul unde voi înălţa mânăstirea. Am asigurat, deci, apa, prin luminare de la Dumnezeu.

Apoi am fost atent dacă se poate face drum, dacă se poate trage curent, telefon. M-am uitat dacă este un loc deschis, dacă este ferit de vânt, dacă nu bate crivăţul, dacă are umezeală. Voiam să văd cum

bate soarele, aşa încât iarna să nu fie camere fără lumină. Luni de zile am mers şi am urmărit soarele la răsărit, la miezul zilei, la apus, aşa încât construcţia să aibă, în cel mai desăvârşit chip, lumină de la soare, începând cu răsăritul şi până la ultima rază înainte de apus. Toate acestea erau favorabile, aşa că am început demersurile pentru acte. Am cumpărat terenul şi am început lucrările.

M-am aplecat şi am băut apă... cu mintea

Am început săpăturile şi zidirea fără apă. Nu a fost deloc uşor. Am construit un bazin mare, de şase sute patruzeci de metri cubi, şi îl umpleam cu apă de ploaie. Cu toate astea, apa nu ne ajungea. Cinci-şase ani am cumpărat din Kifisia. Dădeam în fiecare an mulţi bani pentru apă. Plantasem copaci şi îi udam cu apă de cumpărat. Trebuia, deci, să săpăm după apa pe care o „văzusem". Era nevoie, însă, de mulţi bani, fiindcă era la mare adâncime şi trebuia găsit omul potrivit pentru asta. Problema mă frământa. Trebuia să se găsească soluţia, şi Dumnezeu a găsit-o. Ascultaţi ce s-a întâmplat.

Într-o zi a venit să se sfătuiască cu mine un domn. Despre familia lui, Hristos mi-a descoperit anumite lucruri. Uimit şi mişcat, mi-a zis:

- Cele pe care mi le-aţi spus nu le ştie nimeni în afară de soţia mea. Sunt lucruri de taină.

Plin de entuziasm, mi-a mai zis:

- Ce vreţi să vă aduc, părinte?

- Nimic.

- Apă aveţi la mânăstire?

- Nu, nu avem.

- Atunci o să rezolv eu. Am maşină de forat.

- Cât o să coste? îl întreb.

- Nimic, îmi răspunde. Eu o să suport toate cheltuielile forajului, o să aduc pompă şi ce mai trebuie.

- Ei, bine, îi zic, dinaintea lui Hristos ai spus.

Şi a plecat.

Peste puţine zile a adus instalaţia de forat. A săpat până la treizeci şi opt de metri adâncime, dar a dat de o stâncă dură şi nu mai voia să înainteze. L-am rugat şi a adus o instalaţie mai bună, cu care a ajuns până la optzeci de metri adâncime. Nu a găsit apă. Din nou au dat de stâncă şi nu se mai putea înainta. Mi-a spus deznădăjduit:

- Părinte, nu găsesc apă. Plec.

- Nu trebuie să plecaţi, îi zic.

- Trebuie să plec, a repetat.

Atunci şi eu, deoarece eram orb, am rugat pe o soră să mă ducă la vreo douăzeci şi cinci de metri mai departe de locul unde forau, între nişte pini, ca să nu mă vadă. Aici m-am rugat, am mers şi am aflat cu mintea izvorul. M-am închinat şi iarăşi am făcut rugăciune. De acolo am măsurat în minte la ce adâncime este apa, după cum obişnuiam. Şi altădată, când eram mai tânăr, găsisem apă pentru oamenii care îmi cereau, şi o încercam cu mintea dacă este sălcie, dulce sau sărată. Am luat un băţ de un metru şi măsuram în jos, în minte. Am măsurat: unu, doi, trei... Apa era la foarte mare adâncime, pentru asta am

început să socotesc zece metri la un băţ, iarăşi în minte: zece, douăzeci, treizeci, patruzeci, cincizeci, o sută... Am simţit o mare bucurie. Am găsit apa, chiar dacă aşa de adânc! Am simţit o fericire de nespus. Îndată m-am gândit să o încerc, dacă este bună. M-am aplecat şi am băut apă... cu mintea. Era foarte, foarte bună! Mulţumit şi înflăcărat, m-am întors la chilia mea. Peste puţin l-am chemat pe Nicolas Mitas – acesta era numele celui care avea instalaţia – şi i-am zis:

- O să mergeţi foarte adânc.

Îmi zice:

- O să fie stâncă, părinte, nu există apă. Nu am atâtea ţevi. Plec!

- N-o să plecaţi, îi zic. Să mergeţi să găsiţi ţevi. Nu vă las să plecaţi!

În ziua următoare a adus ţevi şi a forat adânc acolo unde-i spusesem. Acolo a găsit izvor, apă bună din belşug. S-a bucurat şi el, ne-am bucurat şi noi, toţi. Era binecuvântarea Domnului, apă sfinţită. Am făcut Paraclisul la Schimbarea la Faţă, ca să mulţumim Domnului pentru marea minune. Era minunea Schimbării la Faţă a Domnului.

La „Universitatea Bisericii"

Atunci când mă gândeam la construirea mânăstirii de maici, îmi treceau multe gânduri prin minte. Foarte multe. Cel mai important era să adun nişte maici, să fie toate lângă mine şi să le iubesc în Hristos, şi să mă iubească în Hristos. Aş fi vrut ca toate să fie monahii adevărate, să aibă duh de viaţă

monahală, fără invidii, fără lucruri de felul ăsta, pe care de obicei le au femeile. Să aibă iubire între ele, şi rânduială. De asemenea, aş fi vrut să facem şi o rucodelie, să avem un meşteşug care să ţină două-trei ore pe zi, dimineaţa.

Centrul de greutate, însă, aş fi vrut să fie „Universitatea Bisericii". Mă gândesc la imne, canoane, miezonoptică, mijloceasuri, Psaltire, Octoih, Mineie, canoanele Maicii Domnului, Triod, Penticostar. Aş fi vrut să le citim pe toate, pe cât este cu putinţă, aşa cum prevede tipicul. Iar catismele să le citim înainte de prânz, pentru uşurarea programului. Să nu le citim noaptea, să nu obosească surorile. Dăruirea, grija pentru cântări şi citiri este pentru mine lucru mare, căci îl sfinţeşte pe om fără ca acesta să-şi dea seama. Omul dobândeşte şi iubire, şi smerenie, pe toate, ascultând cuvintele sfinţilor, ale Mineielor, ale Octoihului şi ale celorlalte. Să ne adâncim în ele. Aceasta trebuie să fie desfătarea noastră de fiecare zi în biserică. Şi iarăşi, în fiecare zi, să şedem un ceas sau un ceas şi jumătate înainte ori după masă, şi să citim din Părinţii cei mari. Înţelegeţi? După amiaza, citire toţi împreună. Şi iarăşi, la chilie, la ora rânduită. Trebuie că va fi frumos.

Mulţi au un obicei: la o anumită oră sună clopotul de trei ori şi, vreme de zece minute, îngenunchează fiecare – oriunde s-ar afla – şi zice „Doamne Iisuse...". În faptă e greu aşa ceva, dar ia gândiţi-vă, ce frumos este să uzi grădina şi, îndată ce auzi clopotul, să îngenunchezi? Sau toţi să iasă afară şi să îngenuncheze în rugăciune? Adică să zicem zece minute cu înflăcărare „Doamne Iisuse..." toţi

împreună, oriunde ne-am afla, ca un singur om, să ne unim în rugăciunea minţii cu Hristos, iar apoi munca să meargă mai departe. Trebuie să ne fie însă ca o şcoală, altfel nu se poate face. Şcoală, înţelegeţi ce vrea să spună şcoală?

Să avem purtare de grijă. Nu putem dormi. Şi fără carte, şi oricum ai fi, să vii acolo, la citit. Una, două, trei, cinci, zece... te vei deştepta. Ei, încet-încet o să înveţi „Tatăl nostru", „Crezul". O să ai o altă soră să-ţi arate. Într-un an, doi, trei trebuie să înveţi. Însă aş vrea să citească toate frumos, adică limpede şi din inimă.

Cred că Domnul ar face multe minuni prin iubirea noastră

Am visat un adevărat rai pentru mânăstire. Să se facă slujbe şi spovedanie douăzeci şi patru de ore. Să fie mulţi preoţi şi duhovnici, să se înlocuiască unii pe alţii, aşa ca la spitale, unde se fac gărzi. La orice oră din zi şi din noapte să poată afla scăpare oamenii răniţi de păcat şi de felurite necazuri, trupeşti şi sufleteşti. Să existe, de asemenea, un telefon la care să răspundă ziua şi noaptea maicile ce pot mângâia atâţia deznădăjduiţi de viaţă din pricina feluritelor traume, şi să-i călăuzească prin cuvintele lor la Mângâietorul Cel Mare, la Hristos; să se mântuiască astfel sufletele şi să primească lumină cerească de la dumnezeiescul har.

Şi eu aş vrea să spovedesc lumea care va veni. Când va veni cineva bolnav, să-l spovedesc, iar apoi să vină surorile şi să-i cânte Paraclisul cu evlavie. Adică,

l-aş pune pe bolnav să îngenuncheze, iar eu, aşezat în scaun şi cu epitrahilul la gât, să-i citesc, în vreme ce toate monahiile, cu evlavie şi cu o singură gură, să cânte Paraclisul. Cred că Domnul ar face multe minuni prin iubirea aceasta a noastră. Mulţi bolnavi s-ar face bine, prin harul lui Dumnezeu. Vine, de pildă, un tată îndurerat şi zice: „Pe copilul meu îl cuprinde ameţeala şi se prăbuşeşte". Îl ţii câteva ceasuri în mânăstire. Îngenunchează toate surorile, care sunt un duh, un suflet, o inimă cu Bătrânul, şi rugăciunea tuturor influenţează starea aceluia. Un sobor de surori care se roagă influenţează, face minuni, şi asta cer şi doresc şi eu cu ardoare.

Şi încă ceva aş mai vrea pentru mânăstire. Aş vrea să înalţ o biserică mare şi frumoasă. S-ar putea ca într-o zi să vină mulţi aici pentru spovedanie, pentru împărtăşanie, pentru rugăciune, să înveţe rugăciunea minţii. Visul meu este ca la subsolul bisericii să se adune părinţi din Sfântul Munte, care în mijlocul pustiei s-au deprins cu tărie în cele ale teologiei mistice, ca să înveţe şi pe alţii rugăciunea minţii. Să vină fie şi numai pentru o zi. De bună seamă, sunt mulţi care nu vor nici să iasă, nici să se vădească. Îi putem aduce şi pe aceştia pentru o zi, iar în ziua următoare să plece. Câtă uşurare ar afla astfel toate sufletele chinuite de patimi şi de celelalte necazuri ale vieţii!

Mânăstirea trebuie să primească întru frica lui Dumnezeu sufletele, şi să insufle nu cu învăţătura şi cu predicile, ci cu rugăciunea, cu frica lui Dumnezeu şi cu exemplul. Acesta este un lucru foarte delicat. De pildă: vine cineva la mânăstire? Să-l găzduim. Nu este

nevoie însă să vorbim mult. Găzduirea să se facă prin Biserică; adică, să-l ducem pe oaspete la rugăciune, la vecernie, la pavecerniţă. Se va citi totul foarte limpede. Vom cânta cuviincios, va stăpâni rânduiala şi tăcerea. Vom spune şi câteva cuvinte spre zidire. Vom oferi şi cele materiale, vreun ceai şi celelalte; va stăpâni însă tăcerea şi va vorbi exemplul. Mai multe va învăţa din modul nostru de vieţuire. Nu e nevoie să ieşim din rânduiala noastră. Mai mult se va folosi de ea decât de cuvinte. Dacă avem o bună rânduială şi suntem dăruiţi lui Hristos, toată mânăstirea va fi sfinţită. Asta se va face însă simplu, fără siliri şi strădanii din partea maicilor. Acesta socotesc că este cel mai bun misionarism.

Foarte curând vor începe să vină la mânăstire păsărelele. Vor auzi clopoţelul şi vor veni să mănânce. Vor sta afară şi vor asculta vecernia. Ele sunt tovarăşii noştri din pădure, care vor veni să ia parte la rugăciunea noastră.

„Hristos a înviat!"

M-au cercetat astăzi [15] la chilie nişte fii duhovniceşti de-ai mei şi am cântat împreună de trei ori „Hristos a înviat!" I-am binecuvântat aşa: „Mă rog ca Praznicul Învierii Domnului nostru Iisus Hristos să învieze în sufletele noastre orice simţământ nobil şi frumos. Să ne călăuzească pe toţi spre sfinţenie şi să biruiască omul cel vechi, *dimpreună cu patimile şi cu poftele lui* (Gal. 5, 24). Aceasta cere Domnul. Pentru

---

[15] Întâmplarea s-a petrecut în anul 1989.

aceasta ne rugăm să ne ajute Praznicul Învierii Sale, să binevoiască a ne ajuta să omorâm pe *omul nostru cel vechi* (Rom. 6, 6), să devenim vrednici de Biserica Sa. Aşa ne rugăm, ca Domnul să ne ajute. Cea mai mare minune pe care a făcut-o Domnul este Învierea Lui. Să nu uităm asta niciodată. La mulţi ani!"

Cineva spunea că astăzi toate se roagă: pământul, cerul, stelele, florile care împrăştie bună mireasmă, pâraiele ce susură, apele înspumate, privighetorile care cântă, fluturii în zbor, toate cântă «Hristos a înviat!». Şi atât de mult se însufleţise, încât striga de bucurie, cu putere – «Hristos a înviat!».

Aşa am păţit şi eu în Sfântul Munte. Erau Paştile. Am urcat singur pe munte, către vârful Athonului, pe la opt sute de metri înălţime. Aveam cu mine Scriptura Vechiului Legământ, şi priveam cerul albastru şi limpede, marea neţărmurită, fără sfârşit, copacii, păsările, fluturii, frumuseţile toate, şi am strigat cu putere, plin de însufleţire: „Hristos a înviat!" În timp ce strigam, fără să-mi dau seama, mi-am deschis braţele şi le-am ţinut aşa; încremenisem acolo. Mă cuprinsese un fel de nebunie! Peste puţin timp am deschis Vechiul Legământ la cuvintele acestea din Înţelepciunea lui Solomon:

Dumnezeule al părinţilor şi Doamne al milei, Cel ce ai făcut toate cu cuvântul Tău, şi cu înţelepciunea Ta ai rânduit pe om ca să stăpânească peste zidirile cele făcute de Tine şi să cârmuiască lumea cu cuviinţă şi cu dreptate şi cu suflet drept să facă judecată, dă-mi mie înţelepciunea care stă aproape de scaunul Tău şi nu mă lepăda dintre slujitorii Tăi. Căci robul Tău sunt eu şi fiul roabei Tale, om slab şi cu viaţă scurtă şi puţin destoinic să înţeleg judecata şi legile (Înţ. Lui Sol. 1-5).

M-am dăruit cu tot sufletul acestor cuvinte dumnezeieşti. Am uitat de timp...

Ascultaţi mai departe pe înţeleptul Solomon:

Cu Tine este înţelepciunea care ştie faptele Tale şi care era de faţă când ai făcut lumea şi care ştie ce este plăcut înaintea ochilor Tăi şi ce este drept, potrivit poruncilor Tale. Trimite această înţelepciune, din sfintele Tale ceruri, de lângă tronul slavei Tale, ca să mă ajute în ostenelile mele şi ca să cunosc ce este bineplăcut înaintea Ta. Fiindcă înţelepciunea toate le ştie şi le înţelege, şi mă va povăţui înţelepţeşte în lucrările mele, şi prin slava sa mă va păzi (Înţ. Lui Sol. 9, 9-11).

Înţelegeţi ce noimă aveau acestea pentru mine?

Ce este *plăcut înaintea ochilor Tăi* şi ce este *bineplăcut înaintea Ta*. Pe acestea să le cereţi, în ele să vă desfătaţi, după ele să doriţi. Fără să vă daţi seama, o să vă îndrăgostiţi de Hristos.

Kavsokalivia
1991

„Vă rog pe toţi să mă iertaţi pentru toate cu câte v-am necăjit."

Kavsokalivia, 4/17 iunie 1991

Iubiţii mei fii duhovniceşti,

Acum, când mintea mi-e încă întreagă, voiesc să vă dau câteva poveţe.

De mic copil mă aflam tot în păcate. Când mă trimitea mama să păzesc vitele pe munte – căci tatăl meu, fiindcă eram săraci, plecase în America să lucreze – acolo unde păşteam vitele citeam silabisind viaţa Sfântului Ioan Colibaşul. L-am îndrăgit foarte mult pe Sfântul Ioan şi mă rugam îndelung, ca un copil ce eram, de doisprezece-cincisprezece ani, nu-mi mai amintesc prea bine. Vrând să-l urmez pe Sfânt, cu foarte multă luptă am plecat de la părinţii mei pe ascuns şi m-am dus la Kavsokalivia în Sfântul Munte, unde am intrat în ascultare la doi Bătrâni ce erau fraţi buni, Pantelimon şi Ioanichie. Mi s-a întâmplat ca ei să fie foarte evlavioşi şi plini de virtuţi, aşa că i-am

îndrăgit foarte şi de aceea, cu rugăciunile lor, făceam deplină ascultare. Acest lucru m-a ajutat foarte mult. Simţeam o mare iubire şi pentru Dumnezeu, şi petreceam foarte bine. Însă, cu îngăduinţa lui Dumnezeu, pentru păcatele mele, m-am îmbolnăvit tare, iar Bătrânii mei mi-au spus să mă duc la părinţii mei, în satul meu, la Sfântul Ioan din Evvia.

Şi, deşi de mic copil săvârşisem multe păcate, când m-am întors în lume am stăruit în păcate, care s-au înmulţit foarte mult până astăzi. Lumea însă m-a luat de bun şi toţi strigă că sunt sfânt. Eu simt însă că sunt cel mai păcătos om din lume. Câte păcate mi-am amintit, fireşte că le-am mărturisit şi ştiu că Dumnezeu mi le-a iertat pe cele spovedite, însă acum simt că şi păcatele mele cele sufleteşti sunt foarte multe, aşa încât vă rog pe voi, cei care m-aţi cunoscut, să vă rugaţi pentru mine, fiindcă şi eu, cât am trăit, m-am rugat cu multă smerenie pentru voi. Însă acum, că mă îndrept spre cer, am simţământul că Dumnezeu îmi va spune: „Ce cauţi tu aici?". Eu însă am să-I spun un singur lucru: „Nu sunt vrednic, Doamne, de acest loc, ci, ceea ce iubirea Ta va voi, aceea să mi se facă mie". Mai departe nu ştiu ce va fi. Însă îmi doresc să lucreze iubirea lui Dumnezeu.

Şi întotdeauna mă rog ca fii mei duhovniceşti să-L iubească pe Dumnezeu Cel ce este totul, ca să ne învrednicească să intrăm în nezidita Sa Biserică de pe pământ. Fiindcă de aici trebuie să începem.

Eu întotdeauna am încercat să mă rog şi să citesc imnele Bisericii, Sfânta Scriptură şi vieţile sfinţilor noştri, şi mă rog ca şi voi să faceţi acelaşi lucru.

Vă rog pe toţi să mă iertaţi pentru toate cu câte v-am necăjit.

Ieromonah Porfirie,
Kavsokalivia, 4/17 iunie 1991[16]

[16] Simţindu-şi sfârşitul, Cuviosul Bătrân a mers în anul 1991 în Sfântul Munte, unde a adormit în Domnul pe 2 decembrie, la Coliba sa, la Sfântul Gheorghe – Kavsokalivia. Epistola de mai sus, pe care a lăsat-o ca moştenire duhovnicească, a fost dictată în iunie unuia dintre monahii obştii sale.

PARTEA A DOUA

CUVINTE ALE

BĂTRÂNULUI PORFIRIE

Despre Biserică

„Intrând în Biserica cea nezidită,
venim către Hristos, pătrundem în nezidit."

„Mare este taina dreptei credinţe"

Biserica este fără de început, fără de sfârşit, veşnică, precum întemeietorul ei, Dumnezeu Cel în Treime, este fără de început, fără de sfârşit, veşnic. Biserica este nezidită, precum Dumnezeu este nezidit. Ea exista mai înainte de veci, mai înainte de îngeri, mai înainte de crearea lumii. *Înainte de întemeierea lumii* (Efes. 1, 4), spune Apostolul Pavel. Este aşezământ dumnezeiesc în care *locuieşte toată plinătatea dumnezeirii* (Col. 2, 9). Este întruchiparea înţelepciunii celei de multe feluri a lui Dumnezeu. Este taina tainelor. Ea exista în chip nevădit, şi s-a făcut vădită *în anii cei mai de pe urmă* (I Petru 1, 20). Biserica rămâne neclintită, deoarece este înrădăcinată în iubirea şi în înţeleapta pronie a lui Dumnezeu.

Cele trei Persoane ale Sfintei Treimi alcătuiesc Biserica cea veşnică. În gândirea şi în iubirea Dumnezeului Celui în Treime existau de la început şi îngerii şi oamenii. Noi, oamenii, nu ne-am născut

acum; înlăuntrul atotcunoaşterii lui Dumnezeu existam mai înainte de veci.

Iubirea lui Dumnezeu ne-a plăsmuit după chipul şi după asemănarea ei. Ne-a cuprins în Biserică, deşi cunoştea dinainte lepădarea noastră. Ni le-a dat pe toate, ca să ne facă şi pe noi dumnezei după har şi în dar. Cu toate acestea, noi, folosind rău libertatea noastră, am pierdut frumuseţea cea dintâi, dreptatea cea dintâi, şi ne-am rupt de Biserică. În afara Bisericii, departe de Sfânta Treime, am pierdut Raiul, totul. Însă în afara Bisericii nu există mântuire, nu există viaţă. Pentru aceasta, milostiva inimă a lui Dumnezeu-Tatăl nostru nu ne-a lăsat afară de iubirea Lui. A deschis iarăşi pentru noi uşile Raiului, în anii cei mai de pe urmă, şi S-a arătat în trup.

Prin dumnezeiasca întrupare a Fiului Cel Unul-născut al lui Dumnezeu, s-a descoperit oamenilor din nou planul cel mai înainte de veci al lui Dumnezeu pentru mântuirea omului. Spune Apostolul Pavel către Timotei: *Cu adevărat, mare este taina dreptei credinţe: Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a îndreptat în Duhul,* a *fost văzut de îngeri, S-a propovăduit între neamuri,* a *fost crezut în lume, S-a înălţat întru slavă* (I Tim. 3, 16). Cuvintele Apostolului Pavel sunt bogate în noime, cuvinte dumnezeieşti, cereşti!

Dumnezeu, în neţărmurita Lui iubire, ne-a unit iarăşi cu Biserica Sa în persoana lui Hristos. Intrând în Biserica cea nezidită, venim către Hristos, pătrundem în nezidit. Adică, suntem chemaţi şi noi, credincioşii, să devenim neziditi prin har, să ne facem părtaşi ai dumnezeieştilor lucrări ale lui Dumnezeu, să pătrundem în taina Dumnezeirii, să depăşim modul

nostru lumesc de gândire, să murim după *omul cel vechi*[17] şi să ne îndumnezeim. Când trăim în Biserică, Îl trăim pe Hristos. Aceasta este o temă foarte delicată, n-o putem înţelege. Numai Duhul Sfânt ne poate învăţa.

În Biserică suntem toţi una, iar Hristos este capul

Capul Bisericii este Hristos, iar noi oamenii, creştinii, suntem trupul. Spune Apostolul Pavel: *El este capul trupului, al Bisericii* (Col. 1, 18). Biserica şi Hristos sunt una. Trupul Bisericii se hrăneşte, se sfinţeşte, trăieşte cu Hristos. Acesta este Domnul, atotputernicul, atotcunoscătorul, Cel ce pretutindenea este şi pe toate le plineşte, sprijinitorul nostru, prietenul nostru, fratele nostru. Stâlpul şi temelia Bisericii. El este Alfa şi Omega, începutul şi sfârşitul, temelia, totul. Fără Hristos nu există Biserica. Mirele este Hristos, iar mireasă – fiecare suflet.

Hristos a unit trupul Bisericii cu cerul şi cu pământul; cu îngerii, cu oamenii şi cu toate făpturile, cu întreaga zidire a lui Dumnezeu, cu animalele şi cu păsările, cu fiecare floricică sălbatică, cu fiecare insectă. Astfel, Biserica a devenit *plinirea Celui* ce *plineşte toate întru toţi* (Efes. 1, 23), adică a lui Hristos. Toate în Hristos şi cu Hristos. Aceasta este taina Bisericii.

Hristos Se descoperă în unirea dintre noi şi în iubirea Lui, în Biserică. Biserica nu sunt numai eu, ci şi

---

[17] Col. 3, 9; Rom. 6, 6; Efes. 4, 22.

voi împreună. În trupul Bisericii sunt cuprinşi toţi. Suntem toţi una, iar Hristos – capul. Un trup, trupul lui Hristos: *Voi sunteţi trupul lui Hristos şi mădulare fiecare în parte* (I Cor. 12, 27). Suntem toţi una, pentru că Dumnezeu este Tatăl nostru şi este pretutindeni. Când trăim aceasta, suntem înlăuntrul Bisericii. Aceasta cere Domnul în rugăciunea Sa arhierească, *ca toţi să fie una*[18], pentru toate mădularele Bisericii. Ei, aceasta numai prin har o poate înţelege cineva. Trăim bucuria unităţii, a iubirii. Şi devenim una cu toţi ceilalţi. Nu există ceva mai frumos!

Lucrul de căpătâi este să intrăm în Biserică. Să ne unim cu semenii noştri, cu bucuriile şi cu tristeţile tuturor. Să-i simţim ai noştri, să ne rugăm pentru toţi, să ne doară pentru mântuirea lor, să ne uităm pe noi înşine. Să facem totul pentru ei, precum Hristos pentru noi. Înlăuntrul Bisericii devenim una cu fiecare nenorocit şi îndurerat şi păcătos.

Nimeni nu trebuie să vrea să se mântuiască de unul singur. Este o greşeală a se ruga cineva pentru sine, ca să se mântuiască el. Pe ceilalţi trebuie să-i iubim, şi să ne rugăm să nu se piardă nimeni, să intre toţi în Biserică. Acest lucru este de preţ. Cu dorirea aceasta trebuie să plece cineva din lume, pentru a merge la mânăstire sau la pustie.

Când ne separăm pe noi înşine, nu suntem creştini. Creştini adevăraţi suntem atunci când simţim adânc că suntem mădulare ale tainicului trup al lui Hristos, ale Bisericii, într-o necurmată legătură a iubirii. Atunci când trăim uniţi în Hristos, adică atunci când trăim unitatea înlăuntrul Bisericii Sale, cu simţământul

[18] Ioan 17, 11 şi 22.

că suntem una. Pentru aceasta, Hristos Se roagă Tatălui *ca toţi să fie una*. O spune şi o repetă, iar Apostolii stăruie asupra acestui lucru pretutindeni. Este adâncimea cea mai mare, cel mai înalt înţeles pe care îl are Biserica. Aici se află taina: să se unească toţi precum un singur om în Dumnezeu. O altă asemenea religie nu există. Nici o religie nu spune astfel de lucruri. Spun ceva, dar nu această taină, această subţirime a tainei pe care o cere Hristos, zicându-ne că aşa trebuie să devenim, că voieşte să fim ai Lui.

Suntem una chiar şi cu oamenii care nu sunt aproape de Biserică. Ei sunt departe din neştiinţă. Să ne rugăm ca Dumnezeu să-i lumineze şi să-i schimbe, ca să vină şi ei la Hristos. Noi vedem lucrurile omeneşte, ne mişcăm în alt fel şi socotim că Îl iubim pe Hristos. Însă Hristos, Care *plouă peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi* (Matei 5, 45), ne spune: *Iubiţi pe vrăjmaşii voştri* (Matei 5, 44). Să ne rugăm să fim toţi împreună, toţi împreună în Dumnezeu. Atunci, dacă trăim aceasta, vom dobândi roade pe măsură, vom fi toţi în dragoste şi în unire.

Pentru oamenii lui Dumnezeu nu există depărtare, chiar dacă se află la mii de kilometri unii de alţii. Oriunde ne-am afla, suntem toţi împreună. Oricât de departe s-ar afla aproapele nostru, trebuie să-i venim în ajutor. Pe mine mă sună nişte semeni de-ai noştri dintr-o localitate de pe ţărmul Oceanului Indian; localitatea se numeşte Derban – dacă o pronunţ bine – este în Africa de Sud, la două ore depărtare de Johannesburg. Au trecut pe aici chiar zilele acestea; însoţeau un bolnav care trebuia dus în Anglia, şi au venit să le citesc o rugăciune. Am fost foarte mişcat.

Atunci când ne leagă Hristos, nu mai există distanţe. Când voi pleca din această viaţă va fi mai bine. Voi fi mai aproape de voi.

În Biserică înaintăm către nemurire

Biserica este viaţă nouă în Hristos. În Biserică nu există moarte, nu există iad. În Evanghelia lui Ioan se spune: *Dacă cineva va păzi cuvântul Meu, nu va vedea moartea în veac* (Ioan 8, 51). Hristos desfiinţează moartea. Cel ce intră în Biserică se mântuieşte, devine veşnic. Viaţa este una, o curgere fără de sfârşit în care nu există moarte. Cel ce urmează poruncilor lui Hristos nu moare niciodată. Moare după trup, după patimi, dar se învredniceşte a trăi încă din această viaţă în Rai, în Biserica noastră, iar apoi în veşnicie. Cu Hristos, moartea devine puntea pe care va trebui să o trecem cândva pentru a continua să trăim în lumina cea neînserată.

Şi eu, după ce m-am făcut monah, am crezut că nu mai există moarte. Aşa am simţit şi simt mereu, că sunt veşnic şi nemuritor. Cât de frumos!

În Biserică, prin Tainele care ne mântuiesc, nu există deznădejde. Chiar dacă suntem foarte păcătoşi, ne spovedim, ne citeşte preotul şi aşa suntem iertaţi, înaintăm către nemurire fără nici o frământare, fără nici o teamă.

Când Îl iubim pe Hristos, trăim viaţa lui Hristos. Îndată ce izbândim aceasta, cu harul lui Dumnezeu, trăim o altă stare, una de invidiat. Pentru noi nu există

nici o spaimă. Nici moarte, nici diavol, nici pierzanie. Toate acestea există pentru oamenii care se afl departe de Hristos, pentru cei ce nu sunt creştini. Pentru noi, creştinii, cei ce facem voia Lui, aceste lucruri nu există. Adică există, dar atunci când ucidem în noi pe omul cel vechi, *dimpreună cu patimile şi cu poftele lui* (Gal. 5, 24), nu mai dăm însemnătate nici diavolului, nici răului. Nu ne mai preocupă. Ceea ce ne preocupă este iubirea, slujirea lui Hristos şi a aproapelui său. Îndată ce ajungem la măsura de a simţ bucuria, iubirea, slujirea lui Dumnezeu fără de nici o teamă, atunci putem să spunem: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine* (Gal. 2, 20). Nimeni nu ne împiedică să pătrundem această taină.

Biserica este Raiul pământesc

Prin slujirea lui Dumnezeu trăieşti în Rai. Îndată ce-L cunoşti şi-L iubeşti pe Hristos, trăieşti în Rai. Hristos este Raiul. Raiul începe de aici. Biserica este Raiul pământesc, aidoma cu cel ceresc. Raiul, care este în cer, acelaşi este şi aici pe pământ. În el toate sufletele sunt una, precum Sfânta Treime este trei Persoane, Care sunt însă unite şi astfel sunt una.

Întâia noastră grijă este să ne dăruim lui Hristos şi să ne unim cu Biserica. Dacă intrăm în iubirea lui Hristos, intrăm în Biserică. Dacă nu intrăm în Biserică, dacă nu devenim una cu cea de aici, cu Biserica pământească, există teama că o vom pierde şi pe cea cerească. Şi când spunem cerească, să nu socotiţi că vom afla în cealaltă viaţă grădini cu flori, munţi, ape şi păsări. Nu sunt acolo frumuseţile pământeşti; este

altceva, ceva mult mai înalt. Dar pentru a ajunge la acel altceva, trebuie să trecem prin acestea, prin pământeştile privelişti şi frumuseţi.

Cel care-L trăieşte pe Hristos se face una cu El, cu Biserica Lui. Trăieşte o nebunie! Această viaţă este diferită de viaţa celorlalţi oameni. Este bucurie, este lumină, este fericire, este înălţare. Aceasta este viaţa Bisericii, viaţa Evangheliei, Împărăţia lui Dumnezeu. *Împărăţia lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru*[19]. Înlăuntrul nostru vine Hristos, iar noi suntem înlăuntrul Lui. Se întâmplă ca şi cu o bucată de fier care, aşezat în foc, devine foc şi lumină. Scos afară din foc, este iarăşi fier întunecat, întuneric.

În Biserică se săvârşeşte dumnezeiasca împreunare, devenim îndumnezeiţi. Când suntem cu Hristos, suntem în lumină, iar când trăim în lumină, acolo nu există întuneric. Lumina, însă, nu este veşnică; de noi depinde. Se întâmplă ca şi cu fierul, care în afara focului devine întunecat. Întunericul şi lumina nu pot vieţui împreună. Niciodată nu putem avea întuneric şi lumină în acelaşi timp. Ori lumină, ori întuneric. Când aprinzi lumina, se mistuie întunericul.

Să iubim mult Biserica

Pentru a păstra unitatea dintre noi trebuie să facem ascultare de Biserică, de episcopii ei. Ascultând de Biserică, ascultăm de Hristos Însuşi. Hristos voieşte să fim o turmă, cu un păstor[20].

---
[19] Cf. Luca 17, 21.
[20] Cf. Ioan 10, 16.

Să ne doară pentru Biserică. Să o iubim mult. Să nu îngăduim a fi judecaţi reprezentanţii ei. În Sfântul Munte duhul pe care l-am învăţat a fost cel ortodox, adânc, sfânt, tăcut, fără dezbinări, fără certuri şi judecăţi. Să nu-i credem pe cei ce judecă cele sfinte. Şi chiar de am vedea cu ochii noştri vreun lucru rău săvârşit de un sfinţit slujitor, să nu o credem, să nu ne gândim la asta, nici să o transmitem mai departe. Acelaşi lucru este valabil şi pentru mădularele laice ale Bisericii, pentru fiecare om. Toţi suntem Biserica. Cei ce judecă Biserica pentru greşelile reprezentanţilor ei, chipurile pentru a ajuta la îndreptare, fac o mare greşeală. Aceştia nu iubesc Biserica. Şi, fireşte, nici pe Hristos. Iubim Biserica atunci când îmbrăţişăm fiecare mădular al ei şi facem tot ceea ce face Hristos. Ne jertfim, priveghem, facem totul ca şi Acela, Cel care *ocărând fiind, nu răspundea cu ocară; suferind, nu ameninţa* (I Petru 2, 23).

Să luăm aminte şi la rânduială. Să trăim Tainele, îndeosebi Taina Sfintei Împărtăşanii. În ele se află Ortodoxia. Hristos Se aduce pe Sine Bisericii prin Taine, şi mai ales prin Sfânta Împărtăşanie. Să vă spun despre o vizită pe care Dumnezeu mi-a făcut-o mie, smeritului, ca să vedeţi cât har au Tainele.

Cu mult timp în urmă, îmi ieşise pe spate un coş care mă durea foarte tare. Era foarte mic, ca o gămălie de ac. Durerea s-a întins pe partea stângă a spatelui. Era cu neputinţă de purtat. Mi s-a făcut Sfântul Maslu la chilie, în Milesi. Aşa, cum mă durea, m-au uns cu untdelemn sfinţit şi îndată s-a stins durerea! Atât de mult m-a bucurat această cercetare a lui Dumnezeu, încât oricui venea, îi ziceam:

- Ia din mirul acesta. Orice durere ai, să pui din el.

Iertaţi-mă că v-am spus, dar este spre slava lui Dumnezeu.

„...s-au umplut toţi de Duhul Sfânt"

La Cincizecime s-a revărsat harul lui Dumnezeu nu numai peste Apostoli, ci şi peste întreaga lume ce se afla împrejurul lor. I-a înrâurit şi pe cei credincioşi şi pe cei necredincioşi. Ce spun *Faptele*? *Şi când a sosit ziua Cincizecimii, erau toţi împreună în acelaşi loc. Şi din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet, ca de suflare de vânt ce vine repede... şi s-au umplut toţi de Duhul Sfânt şi au început să vorbească în limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi... şi s-a adunat mulţimea şi s-a tulburat, căci fiecare îi auzea pe ei vorbind în limba sa* (Fapte 2, 1-6).

În vreme ce Apostolul Petru vorbea în limba lui, această limbă se preschimba chiar în acelaşi timp în mintea celor ce-l ascultau. În chip tainic, Duhul Sfânt îi făcea să înţeleagă cuvintele sale în limba lor, tainic, pe nesimţite. Aceste lucruri minunate se săvârşesc prin lucrarea Sfântului Duh. De pildă, cuvântul „casă" ar fi fost auzit de cel ce ştia franceză „maison". Era un fel de străvedere; auzeau în propria lor limbă. Sunetul lovea în ureche, însă lăuntric, prin luminare de la Dumnezeu, cuvintele se auzeau în limba celor care ascultau. Părinţii Bisericii nu descoperă foarte vădit tâlcuirea Cincizecimii, temându-se de răstălmăciri. Acelaşi lucru se întâmplă şi cu *Apocalipsa* lui Ioan. Cei

neiscusiţi nu pot pătrunde înţelesul tainei lui Dumnezeu.

Mai jos se spune: *Şi tot sufletul era cuprins de teamă...* (Fapte 2, 43). Această *teamă* nu era teamă, era altceva, ceva străin, ceva neînţeles, ceva ce nu poate fi spus. Era frica sfântă, era umplerea, era harul. Era umplerea de către harul dumnezeiesc. La Cincizecime, oamenii s-au aflat într-o asemenea stare de îndumnezeire, încât s-au pierdut pe sine. Astfel, atunci când harul dumnezeiesc i-a adumbrit, i-a înnebunit pe toţi – în înţelesul cel bun – i-a înflăcărat. Asta m-a impresionat mult. Era ceea ce numesc eu câteodată „stare". Era înflăcărare. Starea unei nebunii duhovniceşti.

Şi, frângând pâinea în casă, luau împreună hrana întru bucurie şi întru curăţia inimii, lăudând pe Dumnezeu şi având har la tot poporul. Iar Domnul adăuga zilnic Bisericii pe cei ce se mântuiau (Fapte 2, 46-47).

„Frângerea pâinii" era Sfânta Împărtăşanie. Şi se înmulţeau necontenit cei ce se mântuiau, de vreme ce vedeau pe creştini *întru bucurie şi întru curăţia inimii, lăudând pe Dumnezeu*. Acest *întru bucurie şi întru curăţia inimii* este asemenea cu acel *şi tot sufletul era cuprins de teamă*. Aceasta este înflăcărare, după cum este şi nebunie. Eu, când trăiesc asta, o simt şi plâng. Acesta este dumnezeiescul har. Aceasta este şi iubirea către Hristos.

Ceea ce trăiau Apostolii între ei, şi simţeau deplin această bucurie, s-a petrecut mai departe cu toţii prin înrâurire. Adică se iubeau, se bucurau unul de altul, se uniseră unul cu altul. Acest fel de vieţuire străluceşte, şi îl trăiesc şi ceilalţi.

Iar inima şi sufletul mulţimii celor ce au crezut erau una, şi nici unul nu zicea că este al său ceva din averea sa, ci toate le erau de obşte (Fapte 4, 32). *Faptele* vorbesc despre viaţa de obşte. Aici este taina lui Hristos. Este Biserica. Mai bune cuvinte pentru Biserica cea dintru început nu există.

Religia creştină îl preschimbă şi îl tămăduieşte pe om

Religia noastră este religia religiilor, sau, prin revelaţie, adevărata religie. Celelalte religii sunt omeneşti, găunoase. Ele nu cunosc măreţia Dumnezeului Celui în Treime. Nu cunosc că ţelul, chemarea noastră este să devenim dumnezei după har, să ne asemănăm cu Dumnezeu cel în Treime, să devenim una cu El şi în mijlocul nostru. Aceste lucruri nu sunt cunoscute de celelalte religii. Cel mai înalt ţel al religiei noastre este *ca toţi să fie una*. În aceasta se întregeşte lucrarea lui Hristos. Religia noastră este iubire, este dragoste, este înflăcărare, este nebunie, este dorire arzătoare a celor dumnezeieşti. Toate acestea sunt înlăuntrul nostru. Dobândirea lor este o sete a sufletului nostru.

Pentru mulţi, însă, religia este o luptă, un chin şi o frământare. De aceea, ei îi socotesc pe mulţi dintre cei „credincioşi" nenorociţi, căci văd în ce hal se află. Şi de fapt aşa şi este. Pentru că, dacă cineva nu înţelege adâncimea religiei şi nu o trăieşte, religia sfârşeşte prin a deveni boală, şi încă una înfricoşătoare. Atât de înfricoşătoare, încât omul îşi pierde stăpânirea propriilor fapte, devine nehotărât şi slab, este plin de

chinuri şi de frământări, şi este purtat de duhul cel rău. Face metanii, plânge, strigă, chipurile se smereşte, şi întreagă această smerenie este o lucrare drăcească. Asemenea oameni trăiesc religia ca pe un fel de iad. În biserică fac metanii, cruci, zic „suntem păcătoşi, nevrednici", şi îndată ce ies afară încep să hulească cele dumnezeieşti dacă cineva îi necăjeşte puţin. Se vede limpede că la mijloc este un diavol.

În realitate, religia creştină îl preschimbă şi îl tămăduieşte pe om. Întâia temelie pentru ca omul să desluşească şi să deosebească adevărul este smerenia. Egoismul întunecă mintea omului, îl încurcă, îl duce la înşelare, la erezie. Este important ca omul să cunoască adevărul.

Mai demult, oamenii, care erau într-o stare primitivă, nu aveau nici case, nimic. Intrau în peşterile fără ferestre, închideau şi intrarea cu pietre şi crăci, aşa încât să nu pătrundă aerul. Nu înţelegeau că afară este viaţa, oxigenul. În peşteră omul se strică, se îmbolnăveşte, se nimiceşte, în vreme ce afară prinde viaţă. Poţi să înţelegi adevărul? – atunci eşti în soare, în lumină, vezi toate măreţiile; altfel, eşti în peşteră întunecoasă. Lumină şi întuneric. Ce este cel mai bine? Să fii blând, smerit, liniştit, să ai înlăuntrul tău iubire, sau să fii nervos, necăjit, certat cu toţi? Fără îndoială, cea mai înaltă este iubirea. Religia noastră are toate aceste bunătăţi şi este adevărul. Însă mulţi se călăuzesc după altceva.

Cei ce neagă acest adevăr sunt bolnavi sufleteşte. Sunt ca şi copiii bolnavi care, fiindcă au fost lipsiţi de părinţi, ori s-au despărţit, ori s-au certat, au devenit inadaptabili. Şi la erezii se duc toţi rătăciţii. Copii rătăciţi ai unor părinţi rătăciţi. Însă toţi aceşti rătăciţi şi inadaptaţi au o putere şi o stăruinţă... şi

izbândesc în multe lucruri. Îi supun pe oamenii normali şi liniştiţi, deoarece îi influenţează şi pe alţii asemenea lor şi slujesc şi lumii, fiindcă aceştia sunt cei mai mulţi, şi îşi află adepţi. Există şi alţii care, deşi nu tăgăduiesc adevărul, sunt totuşi rătăciţi şi bolnavi sufleteşte.

Păcatul îl face pe om foarte încurcat sufleteşte. Rătăcirea nu se risipeşte prin nimic. Numai prin lumina lui Hristos vine izbăvirea. Cea dintâi mişcare o face Hristos: *Veniţi la Mine toţi cei osteniţi...* (Matei 11, 28). Pe urmă, noi, oamenii, primim această lumină prin buna noastră intenţie, pe care o vădim prin iubirea noastră faţă de El, prin rugăciune, prin părtăşia la viaţa Bisericii, la Sfintele Taine.

De multe ori, nici osteneala, nici metaniile, nici crucile nu atrag harul. Există taine. Cel mai însemnat lucru este să te fereşti de formă şi să ajungi la substanţă. Tot ceea ce se face, să se facă din iubire.

Iubirea pe toate le înţelege şi se jertfeşte pe sine. Sufletul se împotriveşte tuturor celor ce se fac din constrângere. Iubirea atrage harul lui Dumnezeu. Când vine harul, atunci vin şi darurile Sfântului Duh: *Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credinţa, blândeţea, înfrânarea, curăţia* (Gal. 5, 22-23). Acestea sunt cele pe care trebuie să le aibă un suflet sănătos în Hristos.

Cu Hristos, omul se umple de har şi trăieşte astfel deasupra răului. Pentru el, răul nu există. Există numai binele, Dumnezeu. Nu poate exista răul. Adică, atâta vreme cât are lumina, nu poate avea întunericul. Nici nu-l poate cuprinde întunericul, pentru că are lumina.

Despre dragostea dumnezeiască

„Cel ce iubeşte puţin, dă puţin;
cel ce iubeşte mai mult, dă mai mult.
Iar cel ce iubeşte foarte mult, ce are vrednic de dat?
Se dă pe sine însuşi!"

Hristos este iubirea noastră, dragostea noastră

Hristos este bucuria, lumina cea adevărată, fericirea. Hristos este nădejdea noastră. Legătura cu Hristos este iubire, este dragoste, este înflăcărare, este dorinţă arzătoare după cele dumnezeieşti. Hristos este totul. El este iubirea noastră, El este dragostea noastră. Dragostea lui Hristos este o dragoste ce nu se poate pierde. De acolo izvorăşte bucuria.

Bucuria este Hristos Însuşi. Este o bucurie ce te face alt om. Este o nebunie duhovnicească, dar în Hristos. Acest vin duhovnicesc te îmbată precum vinul cel curat. Aşa cum spune David: *Uns-ai cu untdelemn capul meu, şi paharul Tău este adăpându-mă ca un puternic* (Ps. 22, 5). Vinul duhovnicesc este curat, adevărat, foarte tare, şi când îl bei, te îmbată. Această

beţie dumnezeiască este darul lui Dumnezeu ce se dă celor *curaţi cu inima*[21].

Postiţi cât puteţi, faceţi câte metanii puteţi, desfătaţi-vă de câte privegheri puteţi, numai să fiţi bucuroşi. Să aveţi bucuria lui Hristos. Este bucuria care ţine veşnic, care poartă într-însa veşnica fericire. Este bucuria Domnului nostru, care aduce liniştea cea neclătinată, bucuria cea liniştită şi liniştea cea fericită. Este bucuria cea plină de tot harul, care covârşeşte orice bucurie. Hristos voieşte şi simte mulţumire dacă răspândeşte bucuria, dacă îi îmbogăţeşte pe cei credincioşi ai Săi cu bucurie. Mă rog ca *bucuria noastră să fie deplină* (I Ioan 1, 4).

Aceasta este religia noastră. Într-acolo trebuie să mergem. Hristos este Raiul, copiii mei. Ce este Raiul? Este Hristos. Raiul începe de aici. Este exact acelaşi lucru: cei care Îl trăiesc aici pe pământ pe Hristos, trăiesc Raiul. Aşa este, întocmai cum vă spun. Este adevărat, credeţi-mă! Lucrarea noastră este strădania de a afla chipul în care să intrăm în lumina lui Hristos. Să se deştepte sufletul şi să-L iubească pe Hristos, să devină sfânt. Să se predea dragostei dumnezeieşti. Astfel şi El ne va iubi, şi atunci nimeni nu ne va mai putea răpi această bucurie. Aceasta voieşte cel mai mult Hristos, să ne umple de bucurie, fiindcă El este izvorul bucuriei. Această bucurie este darul lui Hristos. În această bucurie Îl vom cunoaşte pe Hristos. Nu-L putem cunoaşte, dacă El nu ne cunoaşte. Precum zice David: *De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc; de n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar ar priveghea cel ce o păzeşte* (Ps. 126, 1).

---

[21] Cf. Matei 5, 8.

Acestea toate doreşte sufletul nostru să le dobândească. Dacă ne pregătim cum se cuvine, harul ni le va da. Nu este greu. Dacă agonisim harul, toate sunt uşoare, aducătoare de bucurie şi binecuvântate de Dumnezeu. Dumnezeiescul har bate neîncetat la uşa sufletului nostru şi aşteaptă să deschidem, ca să vină în inima noastră cea însetată şi să o plinească. Plinătatea este Hristos, Maica Domnului, Sfânta Treime. Ce lucruri frumoase!

Atunci când iubeşti, trăieşti în Omonia şi nu ştii că te afli în Omonia. Nu vezi nici maşinile, nici lumea, nimic. Eşti înlăuntrul tău împreună cu persoana pe care o iubeşti. O trăieşti, te bucuri de ea, te însufleţeşte. Nu sunt acestea adevărate? Gândiţi-vă că persoana pe care o iubiţi este Hristos. Hristos în mintea ta, Hristos în inima ta, Hristos în întreaga ta fiinţă, Hristos pretutindeni.

Hristos este viaţa, izvorul vieţii, izvorul bucuriei, izvorul luminii celei adevărate, totul. Cel care-L iubeşte pe Hristos şi pe ceilalţi, acesta trăieşte viaţa. Viaţa fără Hristos este moarte, este iad, nu este viaţă. Acesta este iadul – neiubirea. Viaţa este Hristos. Iubirea este viaţa lui Hristos. Fie vei fi în viaţă, fie în moarte. De tine atârnă alegerea.

Una este ţinta noastră – iubirea lui Hristos, a Bisericii, a aproapelui. Iubirea, slujirea lui Dumnezeu, dorul fierbinte, unirea cu Hristos şi cu Biserica este Raiul pământesc. Iubirea lui Hristos este iubirea aproapelui, a tuturor, a vrăjmaşilor. Pe creştin îl doare pentru toţi, vrea ca toţi să se mântuiască, toţi să guste din Împărăţia lui Dumnezeu. Acesta este creştinismul. Prin mijlocirea iubirii către fratele, izbutim să-L iubim

pe Dumnezeu. Harul dumnezeiesc vine prin mijlocirea aproapelui, atunci când o dorim, când o vrem, când suntem vrednici. Atunci când îl iubim pe fratele, iubim Biserica, pe Hristos. Înlăuntrul Bisericii suntem şi noi.

Una vreau, una doresc, una cer, Hristoase al meu

Să-L iubim pe Hristos şi singura noastră nădejde şi grijă să fie El. Să-L iubim pe Hristos numai pentru El. Niciodată pentru noi. Să ne aşeze unde voieşte. Să ne dea orice voieşte. Să nu-L iubim pentru darurile Lui. Este egoism să spunem: „O să mă aşeze Hristos într-un locaş frumos, pe care mi l-a făcut, mi l-a pregătit El Însuşi, precum spune Evanghelia: *În casa Tatălui Meu multe locaşuri sunt... ca să fiţi şi voi unde sunt Eu* (Ioan 14, 2-3). Corect este să spunem: „Hristoase al meu, ce voieşte iubirea Ta îmi ajunge ca să trăiesc în dragostea Ta".

Eu, sărmanul, ce să vă spun... sunt foarte neputincios. N-am izbutit să-L iubesc atât de mult pe Hristos, să-L dorească fierbinte sufletul meu. Simt că sunt mult în urmă. Aşa simt. Nu am ajuns acolo unde vreau, nu trăiesc această iubire. Dar nu deznădăjduiesc. Mă încredinţez iubirii lui Dumnezeu. Îi zic lui Hristos: „Ştiu, nu sunt vrednic. Trimite-mă unde voieşte iubirea Ta. Asta vreau, asta doresc. Ţi-am slujit toată viaţa mea".

Când am fost grav bolnav şi era să plec spre ceruri, nu voiam să mă gândesc la păcatele mele. Voiam să mă gândesc la iubirea Domnului meu, a Hristosului meu, şi la viaţa veşnică. Nu voiam să am frică. Voiam să merg la Domnul şi să mă gândesc la bunătatea Lui, la iubirea Lui. Iar acum, când se apropie sfârşitul vieţii mele, nu am frământări, nici chinuri, dar mă gândesc că, atunci când mă voi înfăţişa la A Doua Venire şi Domnul îmi va spune: „Prietene, cum ai intrat aici, neavând haină de nuntă?"[22], îmi voi pleca îndată capul şi voi zice: „Ce vrei Tu, Doamne, ce voieşte iubirea Ta; sunt vrednic de iad. Şi în iad dacă mă aşezi, mi-ajunge să fiu împreună cu Tine. Eu una vreau, una îmi doresc, una cer: să fiu împreună cu Tine, unde şi cum voieşti Tu".

Mă străduiesc să mă dăruiesc iubirii şi slujirii lui Dumnezeu. Am simţământul păcătoşeniei, dar trăiesc cu nădejdea. Este rău să deznădăjduieşti, fiindcă cel deznădăjduit se amărăşte şi îşi pierde bunăvoirea şi puterea, în vreme ce acela care nădăjduieşte înaintează mereu. Întrucât simte că este sărac, se străduieşte să se îmbogăţească. Ce face, săracul? Dacă este grijuliu, se străduieşte să găsească un chip de a se îmbogăţi.

Deşi mă simt atât de neputincios şi n-am izbândit ceea ce-mi doresc, totuşi nu deznădăjduiesc. Ceea ce mă mângâie este că nu contenesc a mă strădui. Însă nu fac ceea ce voiesc. Să faceţi rugăciune pentru mine. Problema este că nu-L pot iubi deplin pe Hristos fără harul Lui. Hristos nu-Şi lasă vădită iubirea, dacă sufletul meu nu are ceva care să-L atragă.

Şi s-ar putea ca tocmai acest „ceva" să-mi lipsească, de aceea mă rog lui Dumnezeu şi zic: „Sunt foarte slab, Hristoase al meu. Numai Tu vei izbândi, prin harul Tău, să mă învredniceşti aşa, ca pe Apostolul

---

[22] Matei 22, 12.

Pavel care se bucura şi se mândrea, să pot zice şi eu împreună cu el: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine* (Gal. 2, 20)".

Cu acestea mă îndeletnicesc. Mă străduiesc să aflu chipuri de a-L iubi pe Hristos. Această iubire nu se satură vreodată. Cu cât Îl iubeşti pe Hristos, cu atât ţi se pare că nu-L iubeşti şi tânjeşti în întregime, tot mai mult, să-L iubeşti. Însă, fără să-ţi dai seama, urci tot mai sus, tot mai sus!

Când vine Hristos în inimă, viaţa se schimbă

Când Îl afli pe Hristos, este de-ajuns, nu vrei nimic altceva, te linişteşti. Devii alt om. Trăieşti pretutindeni unde este Hristos. Trăieşti în stele, în nemărginire, în cer împreună cu îngerii, cu sfinţii, pe pământ împreună cu oamenii, cu animalele, cu toţi şi cu toate. Acolo unde există iubirea lui Hristos, singurătatea se risipeşte. Eşti liniştit, bucuros, plin. Nici melancolie, nici boală, nici apăsare, nici frământare, nici tristeţe, nici iad.

Hristos este în toate gândurile tale, în toate faptele tale. Ai harul şi poţi suferi toate pentru Hristos. Poţi chiar să şi pătimeşti pe nedrept. Să rabzi nedreptăţi pentru Hristos, ba chiar cu bucurie. Precum El a pătimit, tot aşa poţi şi tu poţi să pătimeşti pe nedrept. L-ai ales pe Hristos ca să nu pătimeşti? Ce zice Apostolul Pavel? *Mă bucur în pătimirile mele* (Col. 1, 24). Aceasta este religia noastră. Să se deştepte sufletul şi

să-L iubească pe Hristos, să devină sfânt. Să se predea numai dragostei dumnezeieşti. Aşa şi El îl va iubi.

Când vine Hristos în inimă, viaţa se schimbă. Hristos este totul. Cel ce trăieşte în Hristos, trăieşte lucruri despre care nu se vorbeşte, lucruri sfinte. Trăieşte în bucurie. Ele sunt adevărul. Le-au trăit oameni, asceţi din Sfântul Munte. Fără încetare, cu dor fierbinte şopteau rugăciunea: „Doamne Iisuse...".

Când intră Hristos în inimă, patimile se mistuie. Nu mai poţi nici să înjuri, nici să urăşti, nici să te răzbuni, nici, nici... Unde să se mai găsească urile, antipatiile, osândirile, egoismele, frământările, întristările? Stăpâneşte Hristos şi dorul fierbinte după lumina cea neînserată. Acest dor te face să simţi că moartea este numai puntea pe care o vei trece cândva pentru a continua viaţa cu Hristos. Aici pe pământ ai de înfruntat o piedică, de aceea este nevoie de credinţă. Această piedică este trupul. În vreme ce după moarte credinţa dispare şi Îl vezi pe Hristos aşa precum vezi soarele. În veşnicie, fireşte, le vei trăi pe toate mai intens.

Însă atunci când nu trăieşti cu Hristos, trăieşti în melancolie, în necaz, în frământare, în strâmtorare; nu trăieşti corect. Atunci apar multe anomalii şi în organism. Este influenţat trupul, glandele endocrine, ficatul, fierea, pancreasul, stomacul. Ţi se spune: „Ca să fii sănătos ia de dimineaţă lapte, un ouşor, unt şi doi-trei pesmeţi". Însă, dacă trăieşti corect, dacă-L iubeşti pe Hristos, cu o portocală sau cu un măr eşti foarte bine. Marele medicament este ca omul să se dăruiască slujirii lui Hristos. Toate se tămăduiesc. Toate lucrează după rânduială. Iubirea lui Dumnezeu

le preface pe toate, le sfinţeşte, le îndreaptă, le schimbă.

Mult se va mângâia sufleţelul nostru când vom dori fierbinte după Domnul. Atunci nu ne vom mai îngriji de cele zilnice şi ticăloase, ci de cele duhovniceşti şi de sus, vom trăi în lumea cea duhovnicească. Când trăieşti în lumea duhovnicească, trăieşti într-o altă lume, în aceea după care tânjeşte sufletul tău şi care îi place sufletului tău. Nu eşti însă nepăsător faţă de om; vrei să-şi afle şi el mântuirea, lumina, sfinţirea. Să intre toţi în Biserică.

Iubirea lui Hristos nu se saturǎ niciodatǎ

Hristos este cel mai înalt lucru care poate fi dorit. Ceva mai înalt nu există. Toate cele simţite duc la o săturare, numai Dumnezeu nu. El este totul. Dumnezeu este cel mai înalt lucru care poate fi dorit. Nici o altă bucurie, nici o altă frumuseţe nu se poate compara cu El. Ce altceva ar putea sta alături de lucrul cel mai înalt? Dragostea pentru Hristos este altceva. Ea nu are sfârşit, este nesăturată. Dă viaţă, dă putere, dă sănătate, dă, dă... Şi cu cât dă, cu atât mai mult omul vrea să se îndrăgostească. În vreme ce dragostea omenească îl poate strica pe om, îl poate înnebuni. Când Îl iubim pe Hristos, toate celelalte iubiri rămân în umbră. Celelalte iubiri au o săturare, numai iubirea lui Hristos nu are. Iubirea trupească ajunge la acest saţiu. Apoi poate începe gelozia, nemulţumirea, până şi crima. Se poate preface în ură. Iubirea în Hristos nu se

schimbă. Iubirea lumească durează puţin şi încet-încet se stinge, în vreme ce iubirea dumnezeiască se măreşte şi se adânceşte. Orice altă dragoste poate să-l aducă pe om la deznădejde. Dragostea dumnezeiască însă ne înalţă către tărâmul lui Dumnezeu, ne dăruieşte linişte, bucurie, plinătate. Celelalte plăceri istovesc, în vreme ce aceasta nu se satură niciodată. Este o plăcere fără de saţiu, de care omul nu se îngreuiază vreodată. Este cel mai înalt lucru care poate fi dorit.

Doar într-un singur punct încetează dorirea: când omul se uneşte cu Hristos. Iubeşte, iubeşte, iubeşte, şi cu cât iubeşte, cu atât vrea mai mult să iubească. Vede că încă nu s-a unit, nu s-a predat iubirii lui Dumnezeu. Are mereu imboldul, dorinţa, bucuria, spre a izbuti să ajungă la cel mai înalt lucru care poate fi dorit, la Hristos. Tot posteşte, tot face metanii, tot se roagă, şi totuşi nu află mulţumire. Nu-şi dă seama că a ajuns deja la această iubire. Nu simte că ceea ce doreşte l-a umplut, a primit-o deja, o trăieşte. După această dragoste dumnezeiască, după această iubire dumnezeiască tânjesc fierbinte toţi asceţii. Ei se îmbată cu o beţie dumnezeiască. În această beţie trupul poate îmbătrâni, poate trece, însă duhul întinereşte şi înfloreşte.

Imnele şi troparele Bisericii noastre sunt pline de dragoste dumnezeiască. Auziţi ce spune canonul Sfântului Apostol Timotei:

„Dorind fierbinte desăvârşirea celor ce stau în putinţa noastră
şi înfrânându-te, prin dragoste
ţi-ai petrecut viaţa potrivit doririi tale, cugetătorule de Dumnezeu,

căutând totdeauna către ţinta dragostei tale
şi umplându-te de cugetarea la dânsa."[23]

O, cuvinte mari! Să cugetaţi la astfel de cuvinte, care vădesc iubirea dumnezeiască, nebunia dumnezeiască. Nu te mai saturi de ele! Da, iubirea pentru Hristos nu se satură niciodată. Cu cât Îl iubeşti, socoteşti că nu-L iubeşti şi vrei să-L iubeşti tot mai mult. În acelaşi timp însă, se umple sufletul tău de prezenţa Lui şi de bucuria cea în Hristos, nerăpită. Nu vrei atunci să mai tânjeşti după nimic. Ceva asemănător scrie Sfântul Isaac Sirul:

„Bucuria cea în Dumnezeu este mai puternică decât viaţa de aici. Iar cel ce a aflat-o pe ea, nu numai că nu mai caută spre patimi, ci nu se mai întoarce nici către viaţa sa; şi nu mai are vreo altă simţire a ei, dacă bucuria aceasta i-a venit din adevăr. Dragostea e mai dulce ca viaţa. Căci e mai dulce înţelegerea cea după Dumnezeu, din care se naşte dragostea cea mai dulce ca mierea şi ca fagurele. Dragostea nu se întristează când trebuie să primească moartea pentru cei pe care îi iubeşte... iar cunoaşterea de Dumnezeu este împărăteasa tuturor doririlor. Şi sufletul ce o primeşte nu mai are nevoie de vreo dulceaţă pământească. Fiindcă nimic nu este asemenea dulceţei cunoaşterii lui Dumnezeu."[24]

Şi la Fericitul Augustin citim:

„Te iubesc, Doamne Dumnezeul meu, şi doresc
să te iubesc pururi şi tot mai mult.

[23] Canonul Sfântului Apostol Timotei, troparul al treilea din cântarea a patra.
[24] Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte despre nevoinţă*, Cuvântul XXXVIII, *Filocalia*, vol. X, pp. 205-206, E.I.B.M.B.O.R., 1981.

Căci Tu eşti, într-adevăr,
mai dulce decât mierea cea mai bună,
mai desfătat decât laptele cel mai ales,
şi mai strălucitor decât toată lumina.
De aceea eşti, pentru mine,
mai de preţ decât aurul, şi argintul, şi nestematele...

O, iubire, care totdeauna eşti mai presus de orice ardere,
Şi niciodată nu devii căldicică!
Aprinde-mă!

Iubi-Te-voi, Doamne, căci Tu m-ai iubit Cel dintâi.
Şi unde să aflu cuvinte din destul spre a înfăţişa
toate cele pe care marea Ta iubire le-a făcut pentru
mine?...

M-ai înălbit
Încă şi cu lumina feţei Tale,
pe care ai pus-o ca pecete
la poarta inimii mele..."

Prin iubirea dumnezeiască, toate devin Hristos, devin Rai

Despre iubirea dumnezeiască vorbeşte foarte frumos canonul Sfântului Pahomie, pe care l-a scris Teofan.

„Fiind cuprins, părinte, cu căldură de dragostea nepătimirii, ai veştejit pricinuirile cele materialnice ale patimilor, Pahomie, şi într-aripându-te prin dragoste, ai

luat toată lumina cea din izvorul dumnezeirii preafericite.

Pentru dragostea lui Dumnezeu ai grăit cu învăţăturile Duhului, din care luminându-te, ai ajuns la desăvârşirea virtuţii, slobozindu-ţi sufletul de patimi.

Împungându-te de dragostea Stăpânului, ai stins prin înfrânare buna-pătimire a trupului, Pahomie, şi toată viaţa ta ai afierosit-o Lui, ca o jertfă cu preabună mireasmă."[25]

A, acestea sunt o comoară de mult preţ. Mare poet e Teofan! „Capătul virtuţii" este iubirea lui Dumnezeu, care este desăvârşită şi absolută. Când sufletul nostru este mistuit de dorul dumnezeiesc, atunci buna-pătimire a trupului se veştejeşte. Dumnezeiescul dor biruieşte orice durere, şi astfel orice durere se preface în iubire a lui Hristos. Iubiţi-L pe Hristos şi vă va iubi şi El. Toate durerile vor trece, vor fi biruite, vor fi preschimbate. Atunci toate devin Hristos, toate devin Rai. Dar, ca să trăim în Rai, trebuie să murim, să murim pentru toate. Atunci vom trăi într-adevăr, vom trăi în Rai. Dacă nu murim omului celui vechi, nimic nu se face.

Îmi place mult poezia lui Veritis, *Alături de Hristos*:

„Alături de Hristos tânjit-am a trăi,
iubirea Lui fierbinte în pieptu-mi să închid.
Şi strâmtul piept deschide-se şi se lărgeşte,
Iară pe cât iubesc mai mult, pe-atât nu mă mai satur".

Pe-atât nu mă mai satur. Cu cât bei mai mult vin, cu atâta vrei să bei mai mult. Cu cât mai mult te dăruieşti

[25] Canonul Sfântului Pahomie, tropare la cântările întâi, a cincea şi a patra.

iubirii lui Hristos, cu atât mai mult vrei să te dăruieşti. Pe El trebuie să-L iubim din tot sufletul, din toată inima, din toată vârtutea, puterea şi cugetul nostru. Să punem „priza" inimii noastre în iubirea lui, ca să ne unim cu El. Aceasta o cere Domnul, şi nu pentru El, din egoism, ci pentru noi, pentru a ne dărui totul - bucuria, fericirea.

Poetul a izbutit asta. L-a iubit pe Hristos şi a fost iubit de către El. A aflat taina iubirii dumnezeieşti. Nu este greu; dimpotrivă, este atât de uşor să o descoperim... Depinde de mod şi de pregătire, căci este nevoie de duh ortodox.

Această iubire, această dragoste, această însufleţire te duce până şi la mucenicie. Te face să te jertfeşti, să nu mai ţii seama de nimic. Să nu te temi de nimic. Să pleci departe, în peşterile şi crăpăturile pământului. Această nebunie dumnezeiască o avea şi Sfântul Ioan Colibaşul, cel ce m-a însufleţit. De la această nebunie dumnezeiască pornindu-se, sfinţii şi mucenicii nu s-au îndărătnicit de la nimic, au alergat la mucenicie cu bucurie şi înflăcărare. Cel ce iubeşte puţin, dă puţin; cel ce iubeşte mai mult, dă mai mult. Iar cel ce iubeşte foarte mult, ce are vrednic de dat? Se dă pe sine însuşi!

Din pricina acestei iubiri a lor pentru Hristos, sfinţii nu simţeau durerile muceniciei, oricât de cumplite ar fi fost. Amintiţi-vă de Sfinţii Trei Tineri în cuptor: lăudând şi slavoslovind, erau răcoriţi în mijlocul văpăii. Amintiţi-vă de Sfântul Dimitrie, de Sfântul Gheorghe, de Sfânta Ecaterina, de Sfânta Varvara, de Sfânta Paraskevi, de cei Patruzeci de

Mucenici în lacul îngheţat. Un *nor de mărturii* (Evr. 12, 1), aşa cum zice Apostolul Pavel.

Toţi aceşti sfinţi şi mucenici, precum aici pe pământ, tot astfel şi cu mult mai vârtos în cer, Îl laudă şi-L slăvesc acum pe Domnul. Sunt în Rai şi-L văd pe Dumnezeu *faţă către faţă* (I Cor. 13, 12). Şi aceasta este totul. Cum zice în prima rugăciune de mulţumire de după Sfânta Împărtăşanie? „...văd frumuseţea cea nespusă a feţei Tale". Iată Raiul! Rai este să vadă cineva pururi faţa lui Dumnezeu. Este mai presus decât florile, decât păsările exotice, decât apele susurânde, decât trandafirii şi decât toate cele frumoase care există pe pământ, decât toate micile iubiri.

Când Îl iubeşti pe Hristos, în ciuda neputinţelor şi a simţământului că le ai, dobândeşti încredinţarea că ai biruit moartea, fiindcă te afli întru împărtăşirea iubirii lui Hristos. Pentru aceasta mă lupt şi eu, dar... Domnul să mă miluiască! De acestea mă îngrijesc ziua şi noaptea. Aşa este, când îl iubeşti pe Hristos, vrei să suferi pentru Hristos.

Să ne rugăm să ne învrednicească Dumnezeu să vedem faţa Domnului şi aici, pe pământ.

Hristos este prietenul nostru

Pe Hristos să-L privim ca pe prietenul nostru. Este prietenul nostru. O adevereşte El Însuşi când zice: *Voi sunteţi prietenii Mei*...(Ioan 15, 14). Ca la un prieten să ne uităm şi să ne apropiem de El. Cădem? Păcătuim? Să alergăm către El cu iubire şi încredere; nu cu teamă că o să ne pedepsească, ci cu îndrăzneala pe

care ne-o va da simţirea de prieten. Să-I spunem: „Doamne, am făcut-o, am căzut, iartă-mă". Dar, în acelaşi timp, să simţim că ne iubeşte, că ne primeşte cu gingăşie, cu iubire, şi ne iartă. Să nu ne despartă păcatul de Hristos. Când credem că ne iubeşte şi Îl iubim, atunci nu ne simţim străini şi despărţiţi de El nici când păcătuim. Ne-am încredinţat de iubirea Lui şi, oricum ne-am purta, ştim că ne iubeşte.

Dacă Îl iubim cu adevărat pe Hristos, nu există teama de a pierde cinstirea pe care I-o dăm. Pe aceasta se sprijină cuvântul Apostolului Pavel: *Cine ne va despărţi pe noi de iubirea lui Hristos? Necazul, sau strâmtorarea... Căci sunt încredinţat că nici moartea, nici viaţa... nici înălţimea, nici adâncul... nu va putea să ne despartă de iubirea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru*[26]. Este o legătură înaltă, unică, legătura sufletului cu Dumnezeu, pe care nu o desface nimic şi nici nu o înfricoşează, nici nu o clinteşte nimic.

Fireşte, Evanghelia spune în cuvinte simbolice despre cel nedrept că se va afla acolo unde este *plângerea şi scrâşnirea dinţilor*[27], căci departe de Dumnezeu aşa este. Şi dintre părinţii trezvitori ai Bisericii, mulţi vorbesc despre frica morţii şi despre iad. Spun: „Să ai necontenit pomenirea morţii". Aceste cuvinte, dacă le cercetăm adânc, nasc frica de iad. Omul, străduindu-se să fugă de păcat, cugetă la acestea, aşa încât sufletul său să fie stăpânit de frica de moarte, de iad şi de diavol.

---

[26] Rom. 8, 35 şi 38-39.
[27] Cf. Matei 8, 12; 13, 42.

Toate au însemnătatea, timpul şi locul lor. Înţelesul fricii este bun pentru primele trepte. Este bun pentru începători, pentru cei în care trăieşte omul cel vechi. Începătorul, care încă nu s-a subţiat, se înfrânează de la rău prin frică. Şi frica este trebuincioasă, de vreme ce suntem oameni materialnici şi ticăloşiţi. Dar aceasta este o altă măsură, o treaptă joasă a legăturii cu cele dumnezeieşti. Mergem ca la schimb, spre a câştiga raiul sau a scăpa de iad. Asta, dacă o cercetăm bine, arată un oarecare interes personal, către un anumit avantaj. Mie nu-mi place felul acesta. Atunci când omul înaintează şi intră în iubirea lui Dumnezeu, la ce-i mai trebuieşte frica? Tot ceea ce face, face din iubire, iar aceasta are o valoare cu mult mai mare. A deveni cineva bun din frică de Dumnezeu şi nu din iubire nu are atâta valoare.

Pe măsură ce înaintăm, ne dă şi Evanghelia să înţelegem că Hristos este bucuria, adevărul, că Hristos este Raiul. Precum spune Evanghelistul Ioan: *În iubire nu este frică, ci iubirea desăvârşită alungă frica, pentru că frica are cu sine pedeapsa, iar cel ce se teme nu este desăvârşit în iubire* (I Ioan 4, 18). Străduindu-ne prin frică, încet-încet intrăm în iubirea lui Dumnezeu. Se duce atunci iadul, se duce frica, se duce moartea. Ne îngrijim numai de iubirea lui Dumnezeu. Facem totul pentru această iubire. Tot ceea ce face mirele pentru mireasă.

Dacă vrem aceasta şi-L urmăm, vedem că această viaţă cu Hristos este bucurie, fie şi în mijlocul greutăţilor. Precum spune Apostolul Pavel: *Mă bucur în pătimirile mele*. Aceasta este religia noastră, acolo

trebuie să ajungem. Nu sunt atât rânduielile, cât faptul de a trăi cu Hristos. Când izbândeşti asta, ce altceva vrei? Ai câştigat totul. Îl trăieşti pe Hristos, iar Hristos trăieşte înlăuntrul tău. Pe urmă toate sunt mai uşoare - ascultarea, smerenia, pacea...

Hristos este Mirele sufletului

Din această slăvire a lui Hristos izvorăşte *Cântarea Cântărilor*, a înţeleptului Solomon. Cartea aceasta cultivă dorul dumnezeiesc, slăvirea şi trezvia în legătura omului cu Mirele ceresc. Ce cuvinte frumoase, pline de iubire, de înflăcărare, de dragoste dumnezeiască! Par cuvinte omeneşti, dar sunt dumnezeieşti. „Căci mă rănesc de iubirea Ta”[28], spune un tropar. Adică „pătimesc, sufăr, Te caută sufletul meu, Te doreşte pe Tine, Care eşti lumina, viaţa, Dumnezeu, Domnul meu şi Dumnezeul meu”.

Cu osebire în *Cântarea Cântărilor* Îl vedem pe Hristos ca Mire. Hristos este Mirele sufletului nostru. Sufletul nostru, mireasa Lui, Îl urmează în toate: şi la mucenicie, şi pe Golgota, şi pe Cruce, dar şi la Înviere. Când ajungem la această iubire, atunci Hristos Se va sălăşlui întru noi şi ne va umple sufletul.

Să priviţi neîncetat către cele de sus, către Hristos, să deveniţi casnici ai Lui, să lucraţi cu Hristos, să trăiţi cu Hristos, să respiraţi cu Hristos, să vă doară cu Hristos, să vă bucuraţi cu Hristos. Hristos să fie pentru voi totul. Sufletul nostru să caute, să-L strige pe

---

[28] Cf. slava de la laude, slujba Sfintei Eufimia.

Mire: „Pe Tine, Mirele meu, te doresc..."[29]. Hristos este Mirele, este Părintele, este totul. Nu există lucru mai înalt în viaţă decât a-L iubi pe Hristos. Tot ceea ce voim este în Hristos. Hristos este totul. Întreaga bucurie, întreaga fericire, întreaga viaţă plină de rai. Atunci când Îl avem pe Hristos înlăuntrul nostru, avem toate măreţiile. Sufletul care este îndrăgostit de Hristos este totdeauna bucuros şi fericit, oricâte osteneli şi jertfe l-ar costa asta.

Nimeni nu poate tăgădui că Hristos este plinătatea. Cei care tăgăduiesc acest adevăr sunt bolnavi sufleteşte, sunt stăpâniţi de un duh rău. Tăgăduiesc ceea ce le lipseşte. Diavolul află sufletul lor pustiu şi intră în ei. Şi, precum copilul este adânc rănit dacă este lipsit de tata şi de mama, tot astfel, şi cu mult mai vârtos, dacă omul este lipsit de Hristos şi de Preasfânta Fecioară.

În *Cântarea Cântărilor*, mireasa Îi spune Mirelui Hristos: *De dormit dormeam, dar inima-mi veghea. Auzi glasul celui drag! El la uşă bătând zice: Deschide-mi...*(Cântarea Cântărilor 5, 2).

Mireasa priveghează şi visează la El. Deşi doarme, sufletul ei se întoarce către El. Îşi arată, astfel, iubirea şi deplina dăruire. Îl are totdeauna în minte, în inimă, chiar şi în somn. Îl adoră. Aţi înţeles? Adorarea să se facă din tot sufletul şi din toată inima. Ce vrea să spună asta? Singurul vostru sens să fie Dumnezeu. Nu precum celelalte sensuri. Acest sens este diferit. Este un fel de adorare a lui Hristos. Acesta este sensul care uimeşte şi atrage. Nu este ceva care se face cu silnicie. Simţi bucurie şi plăcere duhovnicească. Nu este ca o

[29] Troparul de obşte al sfintelor muceniţe.

lecţie pe care copilul o citeşte ca să meargă la şcoală. Este ca dragostea dintre doi oameni, dar mai înaltă, duhovnicească.

Ca femeia însărcinată şi gata să nască prunc, care se zvârcoleşte şi strigă în durerea ei, aşa am fost şi noi, Doamne, în faţa Ta! Zămislit-am, dureri de facere am avut şi am născut vânt... (Isaia 26, 17-18), spune Isaia.

Tot astfel şi sufletul nostru strigă către Dumnezeu din pricina durerii pe care o simte atunci când Îl caută. Şi face şi o oarecare osteneală, o oarecare strădanie. Ce înseamnă durerea naşterii şi plânsul? Nu sunt durerea şi suferinţa, până ce Hristos Se va sălăşlui înlăuntrul nostru? Această durere este cea mai mare. O cunosc cei ce au încercat-o. Este o mucenicie de nepurtat...

Cel ce voieşte să devină creştin trebuie mai întâi să devină poet

Sufletul creştinului trebuie să fie delicat, sensibil, să zboare, să tot zboare, să trăiască printre visări. Să zboare în nemărginire, în stele, în măreţiile lui Dumnezeu, în tăcere.

Cel ce voieşte să devină creştin trebuie mai întâi să devină poet. Asta e! Trebuie să te doară. Să iubeşti şi să te doară. Să te doară pentru cel pe care îl iubeşti. Iubirea se osteneşte pentru cel iubit. Aleargă toată noaptea, priveghează, îşi însângerează picioarele ca să-l întâlnească pe cel iubit. Se jertfeşte, nu ia nimic în seamă, nici ameninţări, nici greutăţi, din pricina iubirii.

Iubirea pentru Hristos este alt lucru, nemărginit mai înalt.

Şi când zicem iubire, nu este vorba de virtuţile pe care le vom dobândi, ci de inima iubitoare către Hristos şi către ceilalţi. Toate să le întoarcem către aceasta. Vedem o mamă cu copilaşul în braţe, sărutându-l şi răsfăţându-l? Îi vedem chipul luminos atunci când îşi ţine în braţe îngeraşul? Omul lui Dumnezeu vede toate acestea, îl impresionează şi, însetat, zice: „Să fi avut şi eu această dragoste fierbinte pentru Dumnezeul meu, pentru Hristosul meu, pentru Maica Preacurată, pentru sfinţii noştri!". Da, aşa trebuie să-L iubim pe Hristos, pe Dumnezeu. O doreşti, o vrei şi o dobândeşti prin harul lui Dumnezeu.

Noi, însă, avem o asemenea înflăcărare pentru Hristos? Alergăm, atunci când suntem osteniţi, să ne odihnim în rugăciune, în Cel iubit, sau o facem ca pe o corvoadă şi zicem: „Oh, acum am de făcut rugăciunea şi canonul..."? Ce ne lipseşte, de simţim asta? Lipseşte dragostea dumnezeiască. O astfel de rugăciune nu are valoare. Ba, s-ar putea să facă şi rău.

Dacă sufletul se zbârceşte şi devine nevrednic de iubirea lui Hristos, atunci Hristos rupe legăturile, căci El nu vrea lângă Sine suflete „grosolane". Sufletul trebuie să-şi revină, pentru a deveni vrednic de Hristos, să se pocăiască *de şaptezeci de ori câte şapte* (Matei 18, 22). Adevărata pocăinţă va aduce sfinţenia. Să nu zici „trec anii, nu sunt vrednic", ci „mi-amintesc că am avut şi eu zile deşarte, când nu trăiam aproape de Dumnezeu...". Şi în viaţa mea trebuie că au fost zile deşarte. Eram de doisprezece ani când am plecat în Sfântul Munte. Ăştia nu sunt ani? Bineînţeles, eram mic copil, dar am trăit

doisprezece ani departe de Dumnezeu. Atât de mulţi ani!...

Ascultaţi ce zice undeva Sfântul Ignatie Briancianinov:

„Toată lucrarea cea trupească şi duhovnicească ce nu are durere sau osteneală niciodată nu aduce roadă, căci Împărăţia cerurilor se sileşte, şi cei ce se silesc o răpesc pe ea, înţelegând prin silire nevoinţa cea trupească cu durere".

Atunci când Îl iubeşti pe Hristos, te osteneşti, dar e o osteneală binecuvântată. Suferi, dar cu bucurie. Faci metanii, te rogi, fiindcă acestea sunt dor, dor dumnezeiesc. Şi durere, şi dor, şi dragoste, şi tânjire fierbinte, şi fericire, şi bucurie, şi iubire. Metaniile, privegherea, postul sunt osteneli ce se fac pentru Cel iubit. Osteneală, ca să-L trăieşti pe Hristos. Dar această osteneală nu se face de nevoie, nu eşti silit. Tot ceea ce faci ca şi corvoadă naşte un mare rău atât în fiinţa cât şi în lucrarea ta. Silirea, înghiontirea, aduc împotrivire. Osteneala cea pentru Hristos, dorul adevărat este iubirea lui Hristos, este jertfă. Asta simţea şi David: *Doreşte şi se sfârşeşte sufletul meu după curţile Domnului* (Ps. 83, 2). Doreşte fierbinte şi se topeşte sufletul meu după iubirea lui Dumnezeu. Ce spune David se potriveşte cu poezia lui Veritis:

„Alături de Hristos tânjit-am a trăi,
până în clipa cea mai de pe urmă, a ieşirii sufletului".

Este trebuinţă de luare aminte şi de străduinţă, pentru ca cineva să înţeleagă cele pe care le învaţă şi să le însuşească. Va cunoaşte apoi, fără să se ostenească, starea aceea de fierbinte străpungere,

însoţită de lacrimi. Acestea urmează, sunt darurile lui Dumnezeu. Dragostea are nevoie de străduinţă? Prin înţelegerea troparelor, a canoanelor şi a Scripturilor intri în adevărata desfătare. *Dat-ai veselie în inima mea* (Ps. 4, 8), precum spune David. Astfel intri pe dată în starea de străpungere, fără de sângerare. Aţi înţeles?

Eu, sărmanul, doresc să aud cuvintele Părinţilor, ale asceţilor, ale Vechiului şi ale Noului Legământ. Întru ele vreau să mă desfăt. Acestea cultivă dragostea dumnezeiască. Le doresc şi mă străduiesc, dar nu pot. Sunt bolnav şi *duhul este osârduitor, dar trupul neputincios* (Matei 26, 41). Nu pot face metanii. Nimic. Doresc, am râvnă şi dragoste să fiu în Sfântul Munte şi să fac metanii, să mă rog, să liturghisesc şi să mai fiu împreună cu încă un nevoitor. Este mai bine să fie doi. A spus-o Însuşi Domnul: *Unde sunt doi sau trei, adunaţi în numele Meu, acolo sunt şi Eu în mijlocul lor* (Matei 18, 20).

Smerenie şi negrijire de sine în adorarea lui Dumnezeu

Hristos stă afară de uşa sufletului nostru şi bate ca să-I deschidem, nu intră înăuntru. Nu vrea să ne siluiască libertatea pe care El însuşi ne-a dat-o. O spune în *Apocalipsă*: *Iată, stau la uşă şi bat; de va auzi cineva glasul Meu şi va deschide uşa, voi intra la el şi voi cina cu el şi el cu mine* (Apoc. 3, 20). Hristos este nobil. Stă afară de uşa sufletului nostru şi bate lin. Dacă Îi deschidem, va veni înlăuntrul nostru şi ne va dărui totul, pe Sine, tainic, fără zgomot.

Pe Hristos nu-L vom putea cunoaşte dacă El nu ne cunoaşte. Nu pot să le explic pe acestea exact, sunt taine. Auziţi pe Apostolul Pavel: *Acum, după ce aţi cunoscut pe Dumnezeu, sau mai degrabă după ce aţi fost cunoscuţi de Dumnezeu* (Gal. 4, 9). Nici nu putem să-L iubim, dacă El Însuşi nu ne iubeşte. Pentru a ne iubi, trebuie să găsească în noi ceva deosebit. Vrei, ceri, te străduieşti, rogi, dar nu primeşti nimic. Te pregăteşti să dobândeşti cele pe care le vrea Hristos, ca să vină înlăuntrul tău harul dumnezeiesc, dar el nu poate intra atunci când nu există ceea ce omul trebuie să aibă. Ce este aceasta? Este smerenia. Dacă nu există smerenie, nu putem să-L iubim pe Hristos. Smerenie şi negrijire de sine în adorarea lui Dumnezeu. *Să nu ştie stânga ta ce face dreapta ta* (Matei 6, 3).

Nimeni să nu vă vadă, nimeni să nu-şi dea seama de mişcările adorării voastre către dumnezeiesc. Toate pe ascuns, în taină, precum asceţii. Vă amintiţi ce v-am spus despre privighetoare? Cântă în mijlocul pădurii. În tăcere. Să spună că o aude cineva, că cineva o laudă? Nimeni. Ce tril minunat în mijlocul pustiei! Aţi văzut cum i se umflă gâtul, pieptul? Aşa se întâmplă şi cu cel ce se îndrăgosteşte de Hristos. Se duce într-o peşteră, într-o vâlcea, şi-L trăieşte pe Dumnezeu tainic, întru *suspine negrăite* (Rom. 8, 26). Semn că-L trăieşte pe Dumnezeu, „întru Carele toate se mişcă şi viază”[30]; căci *în El trăim şi ne mişcăm şi suntem* (Fapte 17, 28).

Ei, când ajungi la o asemenea smerenie, iar harul lui Dumnezeu este „nevoit” să locuiască înlăuntrul tău, atunci le-ai câştigat pe toate. Când ai

[30] Primul antifon al glasului al treilea.

smerenie, când devii un înrobit al lui Dumnezeu, înrobit în înţelesul cel bun, adică vas al harului dumnezeiesc, atunci poţi să spui împreună cu Apostolul Pavel: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine.* Este foarte uşor să se împlinească lucrul acesta, să facem, adică, cele pe care le voieşte Dumnezeu. Nu simplu, uşor, ci foarte uşor. Ajunge să punem începutul. Atunci când punem acest început pentru a primi cele dumnezeieşti, devenim vrednici de Dumnezeu, pentru a Se sălăşlui înlăuntrul nostru Hristos. Şi dacă Hristos Se sălăşluieşte întru noi, ne dăruieşte libertatea. Cum să găseşti cuvinte pentru astfel de taine!... Întreaga taină este iubirea, dragostea către Hristos; dăruirea către cele ale lumii duhovniceşti. Omul nu mai simte atunci nici singurătate, nici altceva. Trăieşte în altă lume. Acolo unde sufletul se bucură, este fericit şi nu se satură niciodată.

Sfânta Scriptură şi Sfinţii Părinţi cultivă dragostea dumnezeiască

Din Sfânta Scriptură izvorăsc toate. Trebuie să o citiţi neîncetat, ca să aflaţi tainele luptei duhovniceşti. În iubita mea *Înţelepciune* a lui Solomon, în capitolul al nouălea, scrie:

Dumnezeule al părinţilor şi Doamne al milei, Cel ce ai făcut toate cu cuvântul Tău, şi cu înţelepciunea Ta ai rânduit pe om ca să stăpânească peste zidirile cele făcute de Tine şi să cârmuiască lumea cu cuviinţă şi cu dreptate şi cu suflet drept să facă judecată, dă-mi mie înţelepciunea care stă aproape de scaunul Tău şi nu mă lepăda dintre slujitorii Tăi. Căci robul Tău sunt eu şi fiul roabei Tale, om slab şi cu viaţă scurtă şi puţin destoinic să înţeleg judecata şi legile (Înţ. lui Sol. 9, 1-5).

Vedem aici pe înţeleptul Solomon cerând în chip atât de smerit de la Dumnezeu înţelepciunea Sa. Şi Dumnezeu i-a dat-o cu atâta îmbelşugare! Toate aceste lucruri înţelepte pe care le scrie nu sunt ale sale. Sunt insuflate de acelaşi duh ca şi cuvintele canoanelor pe care le-au scris imnografii. De aceea şi eu le iubesc mult. Pe ele să le citiţi, cu ele să vă desfătaţi. Astfel veţi dobândi dragostea dumnezeiască. Ascultaţi ceva dintr-un canon treimic:

„Lăudăm trei Ipostasuri dumnezeieşte-începătoare
ale unei fiinţe, pe un chip neschimbat,
pe Bunul Dumnezeu, Cel iubitor de oameni,
Care dăruieşte nouă curăţire de greşeli."[31]

Spune-mi, cum de le ştiu? Am aşa o nebunie, o beţie, dumnezeiască beţie... Nu mă satur de ele. Spune şi în prima rugăciune de mulţumire de după Sfânta Împărtăşanie: „Şi aşa, ieşind dintru această viaţă întru nădejdea vieţii celei veşnice, să ajung la odihna cea de-a pururi, unde este glasul cel neîncetat al celor ce laudă şi dulceaţa cea fără de sfârşit a celor ce văd frumuseţea cea nespusă a feţei Tale. Că Tu eşti dorirea cea adevărată şi veselia cea nespusă a celor ce Te iubesc, Hristoase Dumnezeul nostru, şi pe Tine Te laudă toată făptura în veci".

Praznicul şi miezul întregii bucurii este Persoana lui Hristos. Ce este exact nu putem înţelege

---

[31] Canonul Treimic al glasului al şaselea, cântarea întâi.

în adâncime, căci Dumnezeu e nemărginit, este taină, este tăcere. Dumnezeu este foarte tainic, dar există peste tot. Îl trăim pe Dumnezeu, Îl respirăm pe Dumnezeu, dar nu putem simţi măreţia Sa, pronia Sa. Deseori El ascunde lucrările proniei Sale dumnezeieşti. Însă, când dobândim sfânta smerenie, atunci pe toate le vedem şi le trăim; Îl trăim pe Dumnezeu vădit, în chip deplin, şi simţim tainele Lui. Atunci începem să-L iubim. Şi acesta este un lucru pe care îl cere El Însuşi. Este primul lucru pe care îl cere pentru fericirea noastră, precum spune: *Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău şi din tot cugetul tău. Aceasta este marea şi întâia poruncă* (Matei 22, 37-38).

O asemenea iubire aveau sfinţii. O asemenea iubire avea şi Sfântul al cărui nume îl port, Sfântul Porfirie, Episcop al Gazei. Cel dintâi tropar al cântării a şasea a canonului său spune:

„La dorirea cea adevărată ai ajuns,
înfrângându-ţi patimile prin postire;
şi, bucurându-te, te-ai apropiat de Dumnezeu
şi stai înaintea doririi celei desăvârşite, fericite Porfirie,
dreptarul cel desăvârşit al ierarhilor şi al păstorilor."[32]

„La dorirea cea adevărată ai ajuns... şi bucurându-te, te-ai apropiat de Dumnezeu". Dorirea cea adevărată este Dumnezeu, Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh. Toate Persoanele sunt una între ele şi una cu Biserica.

[32] Canonul Sfântului Porfirie al Gazei, troparul întâi al cântării a şasea.

Hristoase al meu, eşti iubirea mea!

Nu mă gândesc la moarte. Ce va voi Domnul. Eu vreau să mă gândesc la Hristos. Deschideţi-vă şi voi mâinile şi aruncaţi-vă în braţele lui Hristos. Atunci va trăi înlăuntrul vostru. Şi veţi socoti că nu-L iubiţi mult, şi veţi voi să vă apropiaţi mai mult şi să fiţi una cu El. Dispreţuiţi patimile, nu vă îngrijiţi de diavol. Întoarceţi-vă către Hristos. Pentru a se face asta, trebuie să vină harul. „Dumnezeiescul har, care pe cele neputincioase le vindecă şi pe cele cu lipsă le plineşte"[33].

[33] Rugăciune la hirotonie.

Despre rugăciune

„Să vă rugaţi lui Dumnezeu cu dor fierbinte şi iubire, în linişte, cu blândeţe, lin, fără constrângere"

Domnul Însuşi ne va învăţa rugăciunea

Omul caută în cer bucuria şi fericirea. Caută veşnicia departe de toţi şi de toate, caută să găsească bucuria în Dumnezeu. Dumnezeu este taină. Este tăcere, este nemărginire, este totul. Aplecarea către cer o are întreaga lume; toţi caută ceva ceresc. Către El se întorc toate fiinţele, fie şi inconştient.

Către El să vă întoarceţi mintea voastră la toată vremea. Iubiţi rugăciunea, vorbirea cu Domnul. Iubirea este totul, dragostea de Domnul, de Mirele Hristos. Ca să nu trăiţi în întuneric, întoarceţi butonul rugăciunii, aşa încât lumina dumnezeiască să vină în sufletul vostru. În adâncul fiinţei voastre vi Se va descoperi Hristos. Acolo, în adânc, este Împărăţia lui Dumnezeu: *Împărăţia lui Dumnezeu este înăuntrul vostru* (Luca 17, 21).

Rugăciunea se face numai prin Duhul Sfânt. Acesta învaţă sufletul cum să se roage. *Căci noi nu ştim să ne rugăm cum trebuie, ci Însuşi Duhul Se*

roagă pentru noi cu suspine negrăite (Rom. 8, 26). Noi nu trebuie să facem vreo strădanie. Să ne îndreptăm spre Dumnezeu cu cuvânt de rob smerit, cu glas rugător. Atunci rugăciunea noastră este bineplăcută lui Dumnezeu. Să stăm cu evlavie înaintea Celui Răstignit şi să zicem: „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă". Asta le cuprinde pe toate. Când mintea omului se mişcă spre rugăciune, într-o clipită vine dumnezeiescul har. Atunci omul se umple de har şi le vede pe toate cu alţi ochi. Totul este să-L iubim pe Hristos, rugăciunea, învăţătura. Luăm un milion şi-l tăiem într-un milion de bucăţele. Cât o astfel de bucăţică este strădania omului.

Înainte de rugăciune, omul trebuie să se pregătească prin rugăciune. Rugăciune pentru rugăciune. Ascultaţi ce zice preotul în taină, în timp ce se citeşte Apostolul la Dumnezeiasca Liturghie:

„Străluceşte în inimile noastre, Iubitorule de oameni, Stăpâne, lumina cea curată a cunoaşterii Dumnezeirii Tale, şi deschide ochii cugetului nostru spre înţelegerea evangheliceştilor Tale propovăduiri. Pune în noi şi frica fericitelor Tale porunci, ca toate poftele trupului călcând, vieţuire duhovnicească să petrecem, cugetând şi săvârşind toate cele ce sunt spre bună-plăcerea Ta. Că Tu eşti luminarea şi sfinţirea sufletelor şi a trupurilor noastre, Hristoase Dumnezeule, şi Ţie slavă înălţăm, împreună şi Celui fără de început al Tău Părinte, şi Preasfântului şi bunului şi de viaţă făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor".

În rugăciune pătrundem fără să ne dăm seama. Este trebuinţă să ne aflăm şi într-o atmosferă potrivită.

Întoarcerea către Hristos, împreună-vorbirea, învăţătura, cântarea, cădeluţa, tămâia – toate alcătuiesc atmosfera potrivită, astfel încât toate să se facă simplu, întru simplitatea inimii[34]. Psalmodiind, citind slujbele cu dragoste, ajungem sfinţi fără să ne dăm seama. Ne veselim de cuvintele dumnezeieşti. Această veselie, această bucurie este strădania noastră de a intra cu uşurinţă în atmosfera rugăciunii, „încălzirea", cum se spune. Această strădanie este lină, neînvârtoşată. Dar să nu uităm ce a spus Domnul: *Fără Mine nu puteţi face nimic* (Ioan 15, 5).

Domnul Însuşi ne va învăţa rugăciunea. Nu o vom învăţa singuri, şi nimeni altcineva nu va putea să ne înveţe. Să nu spunem: „Am făcut atâtea metanii, m-am asigurat acum de har", ci să căutăm să strălucească înlăuntrul nostru lumina cea nestricăcioasă a cunoaşterii dumnezeieşti, şi să se deschidă ochii noştri cei duhovniceşti, spre a înţelege dumnezeieştile Lui cuvinte.

În acest chip, fără să ne dăm seama, Îl iubim pe Dumnezeu fără silnicie, străduinţă şi luptă. Cele ce sunt grele pentru oameni sunt foarte uşoare pentru Dumnezeu. Pe Dumnezeu Îl vom iubi dintr-o dată, când harul ne va adumbri. Dacă Îl vom iubi mult pe Hristos, rugăciunea se va rosti singură. Hristos va fi necontenit în mintea şi în inima noastră.

Pentru a rămâne, însă, în această stare şi a nu o pierde, este trebuinţă de dragoste dumnezeiască, de iubire dumnezeiască arzătoare către Hristos. Dragostea se poartă către o fiinţă mai înaltă. Cel iubit, Dumnezeu, doreşte după cel iubit, şi cel iubit doreşte

[34] Cf. Înţ. lui Sol. 1, 13.

să ajungă la Cel iubit. Dumnezeu, Care îl iubeşte pe om cu o iubire dumnezeiască şi desăvârşită, nu caută la ale Sale.

Iubirea către Dumnezeu este mai înaltă atunci când se manifestă ca recunoştinţă. Este nevoie să iubim, nu ca o datorie, ci aşa precum este nevoie să mâncăm. De multe ori ne apropiem de Dumnezeu din nevoia de a afla un reazem, pentru că cele dimprejurul nostru nu ne odihnesc, şi ne simţim singuri.

Pentru ca Hristos să Se sălăşluiască înlăuntrul nostru, trebuie ca inima să ne fie curată

Harul dumnezeiesc ne învaţă care este datoria noastră. Ca să-l atragem, e nevoie de iubire, de dor fierbinte. Harul lui Dumnezeu voieşte dragostea dumnezeiască. Iubirea este de-ajuns pentru a ne aduce în „forma" potrivită pentru rugăciune. Hristos va veni singur şi se va sălăşlui în sufletul nostru; este de-ajuns să găsească anumite lucruşoare care să-L mulţumească: bunăvoinţă, smerenie şi iubire. Fără astea nu putem spune „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă".

Avem, de pildă, un aparat de radio. Când avem, să zicem, antena lui întoarsă către postul 1, pentru care există mai multe emiţătoare, atunci emisiunea se aude mai bine. Pe postul 2, care nu are atâtea emiţătoare, se aude mai slab. Pe postul 3 nu se aude deloc bine. În acelaşi chip se face şi comunicarea cu cele dumnezeieşti. Când sufletul este întors către 1, comunicarea se face foarte bine. Asta se datorează, de

bună seamă, celor două pietre de temelie - smerenia şi iubirea. Cu aceste temelii, sufletul comunică cu Dumnezeu, aude glasul Lui, primeşte cuvântul Său, primeşte putere şi har dumnezeiesc, se transfigurează. Se întoarce lin către Dumnezeu şi se străpunge la inimă. Când există mai puţină iubire şi smerenie, pe postul 2, comunicăm mai puţin bine cu cele dumnezeieşti. Când sufletul trece pe postul 3, nu se face deloc o comunicare bună, întrucât este plin de patimi, ură, vrăjmăşii, nu poate prinde frecvenţa.

Pentru ca Hristos să Se sălăşluiască înlăuntrul nostru, atunci când Îl chemăm cu „Doamne Iisuse...", trebuie ca inima să fie curată, să nu întâlnească nici o piedică, să fie liberă de ură, de egoism, de răutate. Trebuie să-L iubim şi să ne iubească. Însă, dacă avem înlăuntrul nostru vreo osândă, se petrece iarăşi ceva tainic. Şi taina este să cerem iertare şi să o spunem duhovnicului. Dar pentru asta trebuie smerenie, precum am spus. Când împlineşti cuvintele lui Dumnezeu şi nu ai mustrări de conştiinţă, şi ai pace şi săvârşeşti fapte bune, intri în rugăciune lin, fără să-ţi dai seama. Apoi aştepţi simplu, încet-încet, până vine harul.

În tot ceea ce se întâmplă, să aruncaţi povara asupra voastră. Să vă rugaţi cu smerenie, să nu vă îndreptăţiţi pe voi înşivă. Vedeţi, de pildă, împotrivire de cealaltă parte? Să vă rugaţi voi cu iubire, ca să aruncaţi iubire peste împotrivire. Auziţi o clevetire împotriva voastră? Rugaţi-vă. Luaţi aminte, căci *o ureche geloasă aude totul şi sunetul şoaptelor nu-i scapă* (Înţ. lui Sol. 1, 20). Cel mai mic murmur împotriva aproapelui vă înrâureşte sufletul şi nu vă

puteţi ruga. Duhul Sfânt, atunci când află astfel sufletul, nu îndrăzneşte să Se apropie.

Să cerem de la Dumnezeu să se facă voia Lui în viaţa noastră

Rugăciunile noastre nu sunt ascultate, pentru că nu suntem vrednici. Trebuie să devii vrednic pentru a te ruga. Nu suntem vrednici, fiindcă nu-l iubim pe aproapele nostru ca pe noi înşine. O spune Însuşi Hristos: *Dacă îţi vei aduce darul tău la altar şi acolo îţi vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, înaintea altarului, şi mergi întâi şi împacă-te cu fratele tău şi apoi, venind, adu darul tău* (Matei 5, 23-24). Să mergi întâi să te împaci cu fratele tău, să ierţi, ca să devii vrednic. Dacă nu eşti vrednic, nu poţi face nimic. Abia după ce le-ai limpezit pe toate, mergi şi du darul tău.

Vrednici se fac cei ce doresc fierbinte să devină ai lui Hristos, cei ce se predau voii lui Dumnezeu. Să nu ai nici o voie, acesta este lucrul de mare preţ, aceasta este totul. Robul nu are nici o voie. La a nu avea nici o voie se poate ajunge în chip lin: prin iubirea lui Hristos şi păzirea poruncilor Lui. *Cel ce are poruncile mele şi le păzeşte, acela este care Mă iubeşte; iar cel ce Mă iubeşte pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu, şi-l voi iubi şi eu şi Mă voi arăta lui* (Ioan 14, 21). Este nevoie de luptă. Avem de luptat *împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac* (Efes. 6, 12).

Avem de luptat cu cel ce răcneşte *ca un leu*[35]. Nu este îngăduit ca în această luptă să biruiască vicleanul cel preaiscusit.

Asta presupune lacrimi, pocăinţă, rugăciune, milostenie, cerere, toate însoţite cu încredere în Hristos, iar nu cu puţinătate de credinţă. Numai Hristos ne poate scoate din laţul singurătăţii. Rugăciune cu pocăinţă şi milostenie. Daţi fie şi numai un pahar cu apă, dacă nu aveţi bani. Şi să ştiţi că, cu cât vă sfinţiţi, cu atât sunt mai bineprimite rugăciunile voastre.

Să nu-L constrângem cu rugăciunile noastre pe Dumnezeu. Să nu cerem de la Dumnezeu să ne scape de ceva, de boală sau altele, sau să ne rezolve problemele noastre, ci să cerem de la El putere şi întărire, ca să le răbdăm pe toate. Precum El bate cu nobleţe la uşa sufletului nostru, tot astfel şi noi să cerem cu nobleţe ceea ce dorim, şi dacă Domnul nu ne răspunde, să contenim a mai cere. Atunci când Dumnezeu nu ne dă un lucru pe care îl cerem cu stăruinţă, înseamnă că are el raţiunea Lui. Are şi Dumnezeu „tainele” Lui. De vreme ce credem în buna Sa pronie, de vreme ce credem că El cunoaşte toate ale vieţii noastre şi voieşte totdeauna binele, de ce să nu arătăm încredere? Să ne rugăm simplu şi lin, fără patimă şi constrângere. Ştim că trecut, prezent şi viitor, toate sunt *goale*, descoperite şi cunoscute înaintea lui Dumnezeu. Precum zice Apostolul Pavel, *...nu este nici o făptură ascunsă înaintea Lui, ci toate sunt goale şi descoperite pentru ochii Lui* (Evr. 4, 13). Noi să nu stăruim; strădania aduce rău în loc de bine. Să nu

---

[35] Cf. I Petru 5, 8.

căutăm cu tot dinadinsul a dobândi ceea ce cerem, ci să le lăsăm în voia lui Dumnezeu. Căci, cu cât „vânăm" lucrul pe care îl dorim, cu atât el se îndepărtează. Aşadar – răbdare, credinţă şi linişte. Şi chiar dacă noi uităm, Domnul nu uită niciodată şi, dacă este pentru binele nostru, ne va da ceea ce trebuie şi când trebuie.

Să cerem în rugăciune numai mântuirea sufletelor noastre. N-a spus Domnul: *Căutaţi mai întâi Împărăţia lui Dumnezeu... şi toate acestea se vor adăuga vouă* (Matei 6, 33; Luca 12, 31)? Uşor, foarte uşor poate Hristos să ne dea tot ceea ce dorim. Iată taina: să nu vă puneţi deloc în minte să cereţi un anumit lucru. Secretul este să cereţi unirea voastră cu Hristos în chip dezinteresat, fără să spuneţi: „Dă-mi asta, dă-mi...". Este de-ajuns să spunem „Doamne Iisuse, miluieşte-mă". N-are trebuinţă Dumnezeu să-L înştiinţăm noi despre feluritele noastre nevoi. El le cunoaşte pe toate mult mai bine decât noi, şi ne dăruieşte iubirea Sa. Totul este să răspundem acestei iubiri prin rugăciune şi prin păzirea poruncilor Lui. Să cerem să se facă voia lui Dumnezeu. Acesta este lucrul cel mai folositor, cel mai sigur pentru noi şi pentru toţi cei pentru care ne rugăm. Hristos ni le va da pe toate din belşug. Când există fie şi cât de puţin egoism, nu se face nimic.

Trebuie să mergem singuri către Dumnezeu, întru smerenia şi simplitatea inimii

Când avem cu Hristos o legătură de încredere desăvârşită, atunci suntem fericiţi, avem bucurie. Avem bucuria Raiului. Aceasta este taina. Şi atunci strigăm cu Apostolul Pavel: *Căci pentru mine viaţa este Hristos şi moartea un câştig* (Filip. 1, 21), şi *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine* (Gal. 2, 20). O, ce sunt acestea!... Nebunie! Toate să se facă simplu, lin.

Trebuie să mergem singuri către Dumnezeu, întru smerenia şi simplitatea inimii. Ce spune înţeleptul Solomon? Este trebuinţă de simplitate. *Cugetaţi drept despre Domnul şi căutaţi-L cu inimă smerită; căci El Se lasă găsit celor care nu-L ispitesc şi Se arată celor care au credinţă în El* (Înţ. lui Sol. 1, 1-2). Simplitatea este sfânta smerenie, adică desăvârşită încredere în Hristos. Să dăm lui Hristos întreaga noastră viaţă. Spunem la Sfânta Liturghie – „toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm", şi, în alt loc, „Ţie, Stăpâne, Iubitorule de oameni, Îţi încredinţăm toată viaţa şi nădejdea noastră, şi cerem şi ne rugăm şi cu umilinţă cădem înaintea Ta"[36].

Cu mult timp înainte, a venit un vlădică şi am stat de vorbă despre rugăciune. Îi zic:

- Ce înseamnă să ne rugăm *întru smerenia şi simplitatea inimii*?

- Cu simplitate.

---

[36] Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Ioan Hrisostom; rugăciunea preotului înainte de *Tatăl nostru*.

...lucrul acesta, Prea Sfinţite?

- Înţeleg.

- Ei, eu nu înţeleg, este taină. Asta se face numai prin harul dumnezeiesc.

- A, nici eu nu înţeleg, îmi zice. Îţi mulţumesc că îmi spui că numai prin harul dumnezeiesc se pot înţelege şi izbândi simplitatea şi curăţia.

Aşa să vă luptaţi în viaţa duhovnicească: simplu, lin, fără siluire. Acesta este un chip mai sfânt al vieţii duhovniceşti, dar nu este cu putinţă să-l înveţi aşa, pe de rost. Trebuie să pătrundă în chip tainic înlăuntrul tău, aşa încât sufletul tău să-l îmbrăţişeze prin harul lui Dumnezeu. Însă, de multe ori, deşi vrem să-l izbândim, prinde de veste potrivnicul şi ne împiedică. Atunci să punem în faptă acel *să nu ştie stânga ta ce face dreapta ta* (Matei 6, 3). Când îl vrei, când sileşti lucrul dumnezeiesc, nu vine. Va veni *în ziua când nu se aşteaptă şi în ceasul pe care nu-l cunoaşte*[37]. Aici e o taină; nu pot să v-o lămuresc. Aşa cum mi s-a întâmplat în Patmos.

Când pierdeţi harul dumnezeiesc, să nu faceţi nimic. Să vă continuaţi viaţa şi lupta voastră lin, simplu, până ce, fără zbucium, vor veni iarăşi iubirea şi dragostea şi dorul fierbinte după Hristos. Şi atunci toate vor merge bine. Atunci harul vă va umple şi vă veţi bucura. O altă taină sunt slujbele: să vă dăruiţi acestora, şi harul lui Dumnezeu va veni în chip tainic.

---

[37] Cf. matei 24, 50. Luca 12, 46.

Cheia pentru viaţa duhovnicească este rugăciunea

Să vă rugaţi lui Dumnezeu cu mâinile deschise. Aceasta este taina sfinţilor. Îndată ce-şi întindeau mâinile, îi cerceta harul dumnezeiesc. Părinţii Bisericii folosesc – ca fiind cea mai aducătoare de roade – rugăciunea scurtă: „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă". Cheia pentru viaţa duhovnicească este rugăciunea. Nimeni nu te poate învăţa rugăciunea: nici cărţile, nici Bătrânul, nimeni. Singurul dascăl este dumnezeiescul har. Dacă v-aş spune că mierea curge, este dulce, este aşa şi pe dincolo, n-aţi înţelege, dacă n-aţi gusta-o. La fel şi cu rugăciunea: dacă v-aş spune „este aşa, simţi aşa" ş.a.m.d., n-aţi înţelege, nici nu v-aţi putea ruga, *decât în Duhul Sfânt* (I Cor. 12, 3).

Numai Duhul Sfânt, numai harul lui Dumnezeu poate să insufle rugăciunea. Nu este greu să spuneţi rugăciunea; dar n-o puteţi spune aşa cum trebuie, fiindcă se împotriveşte sinele vostru cel vechi. Dacă nu pătrundeţi în atmosfera harului, nu veţi putea face rugăciunea. Îndată ce auziţi un cuvânt de ocară, vă întristaţi, şi îndată ce vi se spune un cuvânt bun, vă bucuraţi şi străluciţi? Prin aceasta arătaţi că nu sunteţi pregătiţi, că nu aveţi temeiurile – smerenia şi iubirea – şi astfel se naşte împotrivirea. Ca să intraţi în „formă", veţi începe de la ascultare. Trebuie ca mai întâi să vă dăruiţi ascultării, ca să vină smerenia. Văzând smerenia, Domnul trimite harul dumnezeiesc, iar mai apoi rugăciunea vine singură, nesilit. Dacă nu faceţi ascultare şi nu aveţi smerenie, rugăciunea nu vine şi

există primejdia înşelării. Să vă pregătiţi încet-încet, lin, şi să faceţi rugăciunea în minte. Tot ceea ce este în minte este şi în inimă.

Când vine harul, spune numele „Hristos", şi se umple şi mintea, şi inima

Numai în harul dumnezeiesc te poţi ruga. Nici o rugăciune nu se poate face fără harul dumnezeiesc. Aduceţi-vă aminte de *Înţelepciunea lui Isus Sirah*: *Că întru înţelepciune se va grăi lauda, şi Domnul o va îndrepta pe ea* (Înţ. lui Isus Sirah 15, 10). Adică, numai Acela care stăpâneşte înţelepciunea cea dumnezeiască poate să-L slăvească, după cuviinţă, pe Dumnezeu. Numai Domnul dă har pentru asta. Când vine harul, spune numele „Hristos", şi se umple şi mintea, şi inima. Această iubire şi acest dor fierbinte au şi trepte. Când trăieşti această iubire, nu numai că doreşti să dobândeşti cele duhovniceşti atunci când eşti treaz, dar pe aceleaşi le vezi chiar şi în vis. Pe toate să le faci în iubire. Din iubire să faci osteneala, orice osteneală. Să simţi iubire, recunoştinţă către Dumnezeu, fără să ai în mintea ta că trebuie să dobândeşti ceva. Lucrul de preţ este să spui rugăciunea cu delicateţe a sufletului, cu iubire, cu dor fierbinte, şi atunci nu ţi se va părea istovitoare; tot aşa precum atunci când spui „mama mea... tatăl meu", simţi deplină odihnă.

Aşadar, fără siluire în dobândirea rugăciunii! Nu: „mă voi lupta ca să dobândesc rugăciunea şi să câştig Raiul". Să nu te gândeşti la faptul că în cer vei primi însutit. Să zici rugăciunea fără socoteli, fără

prefăcătorii, nu ca să câştigi ceva. Chiar dacă faci mii de metanii ca să intri în Rai, ele nu au valoare. Să le faci din iubire şi, dacă Dumnezeu vrea să te aşeze în iad, atunci să facă precum voieşte. Asta înseamnă să nu cauţi la ale tale. N-are valoare să faci o sută de metanii şi să nu simţi nimic. Fă douăzeci sau cincisprezece cu simţire şi cu iubire pentru Domnul, şi cu ascultare de dumnezeieştile Lui porunci. Astfel, încet-încet patimile pleacă, păcatele se risipesc şi, lin-lin, fără sforţări, intrăm în rugăciune. Iar dacă eşti gol, adică dacă nu ai iubire, şi metanii şi rugăciune dacă faci, nimic nu faci. Iar dacă ajungi în orice chip la străpungere, să nu pierzi prilejul de a spune rugăciunea şi astfel, încet-încet, ea devine felul tău de vieţuire. Când înaintezi, nu mai este cugetul rugăciunii cel care se aude în minte, ci este altceva. Este ceva pe care îl simţi înlăuntrul tău, dar fără ca tu să te străduieşti în vreun fel. Acest „ceva" este harul dumnezeiesc, pe care ţi-l dăruieşte Hristos.

Străpungerea este pătimire sfântă; suferi fără să te sileşti. Eu pe toate le tâlcuiesc prin Sfânta Scriptură: *Ci unul din ostaşi cu suliţa a împuns coasta Lui, şi îndată a ieşit sânge şi apă* (Ioan 19, 34). „Străpungere" de la asta vine, de la „împungere". Fiind vorba de suflet, asta înseamnă că mă rănesc de iubirea lui Dumnezeu: „...m-am rănit de dragostea Ta"[38]. *Fete din Ierusalim, vă jur: De-ntâlniţi pe dragul meu, ce să-i spuneţi lui oare? Că-s rănită de iubire*. Adică, mireasa caută să-L afle pe Mirele Hristos: *Sunt rănită de iubirea mea pentru El. Cum să-L uit? Cum să trăiesc fără El? Sufăr*

[38] Slava de la laude, slujba Sfintei Eufimia.

adânc când El este departe (Cântarea Cântărilor 5, 8). Străpungerea este o durere adâncă. Pătimire sfântă.

Hai să luăm o imagine din cele omeneşti. Cel îndrăgostit nu poate trăi departe de persoana iubită, nici nu-i nevoie să-i aducă chipul din minte în inimă, ci îndată ce-o vede pe iubită, îi tresaltă inima. Când este departe şi se gândeşte la ea, iarăşi îi tresaltă inima. Nu este nevoie să facă vreo strădanie. Tot astfel este şi cu Hristos. Dar, fireşte, acolo toate sunt dumnezeieşti. Dragoste dumnezeiască, iubire dumnezeiască, nu trupească. Este liniştită, dar şi mai arzătoare, mai adâncă. Şi, precum în iubirea firească, atunci când nu vezi chipul iubit, suferi, tot aşa suferi şi aici. Precum atunci când eşti aproape de persoana iubită, suferi din iubire şi lăcrimezi, tot aşa şi aici suferi din iubire şi, fără să-ţi dai seama, te topeşti în lacrimi de iubire, de străpungere, de bucurie. Aceasta este străpungerea. Nu sunt însă totdeauna lacrimile un semn. Deseori acestea sunt doar o slăbiciune femeiască.

Să-L punem lin pe Hristos în mintea noastră, rostind rugăciunea

Rugăciunea minţii se săvârşeşte numai de către cel ce a dobândit harul lui Dumnezeu. Nu trebuie să se facă sub înrâurirea cugetului: „Să o învăţ, să o izbândesc, să ajung la ea!", căci poate duce la egoism şi la mândrie. Este nevoie de experienţă, de dor fierbinte, dar întru cuminţenie, cu băgare de seamă şi înţelepciune. Un singur gând – „Sunt sporit" – le

pierde pe toate. Cu ce să ne mândrim? N-avem nimic al nostru. Lucrurile acestea sunt subţiri.

Să vă rugaţi fără imagini în minte. Nu vi-L închipuiţi pe Hristos. Părinţii au stăruit asupra lipsei imaginilor în rugăciune. Împreună cu imaginea este şi ceva alunecos, căci este cu putinţă ca o imagine să strecoare altă imagine. Se poate ca şi diavolul să se amestece şi astfel să pierdem harul.

Rugăciunea să se facă înlăuntrul nostru cu mintea, nu cu buzele, ca să nu se împrăştie mintea şi să meargă pe ici-colo. Să-L punem lin pe Hristos în mintea noastră, rostind uşor-uşor: „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă". Nu vă gândiţi la nimic, decât la cuvintele „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă". Nimic altceva. Nimic. Liniştit, cu ochii deschişi, ca să nu vă primejduiţi de închipuiri şi rătăciri, cu luare aminte şi dăruire să vă întoarceţi la Hristos. Să ziceţi rugăciunea lin şi nu continuu, ci atunci când există aplecare şi duh de umilinţă, care este dar al harului dumnezeiesc. Fără har te laşi pradă nălucirilor şi poţi cădea în „lumini", în înşelare, în nebunie.

Rugăciunea să nu se facă silit. Forţarea poate să aducă o împotrivire înlăuntrul nostru, să facă rău. Mulţi s-au îmbolnăvit de la rugăciune, căci au făcut-o cu forţare. Ceva se întâmplă, bineînţeles, şi când o faci silit, dar nu e sănătos. Şi nici să nu folosiţi modalităţi tehnice. Nu-i nevoie nici de scăunel, nici de aplecarea capului, nici de închiderea ochilor. Mulţi zic: „Şezi pe un scăunel, ghemuieşte-te şi concentrează-te". Dar unde... Încercaţi să vedeţi. Nu este nevoie să vă concentraţi în mod deosebit ca să spuneţi rugăciunea. Nu e nevoie de nici o străduinţă, atunci când ai

dragoste dumnezeiască. Oriunde v-aţi afla – pe scăunel, pe scaun, în maşină, pe drum, la şcoală, la birou, la muncă – puteţi să spuneţi rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă” lin, fără forţare. Să nu vă legaţi de loc. Dragostea pentru Hristos este totul. Sufletul nu se satură repetând cu dăruire, cu dor, cuvintele „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă”. Sunt cuvinte de care nu te poţi sătura! Să le rostiţi în întreaga voastră viaţă. Ascund atâta sevă!

Să aveţi mintea la Dumnezeu, şi inima saltă de bucurie de la sine

Ascultaţi să vă spun ce mi s-a întâmplat cu câteva zile înainte. Venise din Sfântul Munte un monah care se grijeşte de rugăciunea minţii. Îmi zice:

- Cum faci rugăciunea? Şezi pe scăunel, îţi pleci capul şi te concentrezi?

- Nu. Zic limpede în minte „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă”, şi sunt atent la cuvinte. „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă... Doamne Iisuse...”. Aşa o fac, în minte. Şi sunt atent numai la cuvinte.

- Părinte, nu zici bine, foarte rătăcit le spui. Mintea trebuie să fie în inimă, de-aia îi spune „rugăciunea inimii”.

- Să-ţi mai spun ceva. Câteodată, când se întâmplă să am ispite, pun în mintea mea imaginea lui Hristos răstignit, cu mâinile şi picioarele ţintuite, şiroind sânge, cu cunună de spini pe frunte, iar eu, îngenuncheat la picioarele Lui, zic „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă”.

- Şi nu-ţi cobori mintea în inimă?

- Nu, îi zic.

- Eşti în înşelare, îmi zice. Mintea trebuie să fie în inimă, de-aia îi şi spune „rugăciunea inimii”. Înşelare!

A pornit să plece.

- Părinte, îi zic, ascultă-mă. Când spun rugăciunea în minte, câteodată creşte bucuria când zic „Doamne Iisuse...”, şi simt cum mintea tresaltă împreună cu inima. Adică simt mintea căzând în inimă şi acolo simt toată această bucurie, zicând rugăciunea. Încep în minte, apoi mintea coboară singură atunci când vine bucuria.

- A, aşa, asta e! îmi zice. Iartă-mă că am spus „înşelare”.

Mintea este cea care cugetă. Inima nu cugetă. Să aveţi mintea la Dumnezeu, şi inima saltă de bucurie de la sine. Se străpunge. Ca să vină Hristos în inimă, trebuie să-L iubiţi. Ca să-L iubiţi, trebuie ca El să vă iubească mai întâi. Trebuie ca mai întâi să vă cunoască Dumnezeu, apoi e rândul vostru. Dacă Îi cereţi, El Se va sălăşlui. Ca să vă iubească, trebuie să fiţi vrednici. Ca să fiţi vrednici, trebuie să faceţi pregătirea.

Mai întâi de toate, departe cu interesul. Rugăciunea trebuie să fie dezinteresată. Toate să se facă tainic, dezinteresat. Adică să nu vă gândiţi că, dacă v-aţi concentrat mintea, harul va veni în inimă şi o va face să tresalte. Să nu vă rugaţi cu această socoteală, ci cu simplitate şi smerenie. Să ţintiţi întotdeauna către slava lui Dumnezeu. Ce v-am spus

La cântă fără să fie văzută de nimeni. Aşa să fiţi, dezinteresaţi. Să vă dăruiţi slăvirii lui Dumnezeu în taină.

Luaţi aminte însă! Precum am spus, *să nu ştie stânga ta ce face dreapta ta*. Să nu prindă de veste cel rău. Să trăiţi în Rai fără ca cel rău să ştie şi să vă pizmuiască. Nu uitaţi că există şi pizma celui potrivnic.

Pregătire este încă şi să învăţaţi a păzi poruncile lui Dumnezeu. Să izgoniţi patimile, judecata, mânia şi celelalte, în chip lin. Adică nu loviţi direct răul, ci, dispreţuind patima, să vă întoarceţi cu iubire către Dumnezeu. Să vă îndeletniciţi cu imnele, cu troparele sfinţilor, ale mucenicilor, cu psalmii lui David. Să studiaţi Sfânta Scriptură şi pe Părinţii Bisericii. În acest fel sufletul vostru se va înmuia, se va sfinţi, se va îndumnezei, va fi gata să primească vestiri de la Dumnezeu.

Încet-încet vă va cerceta harul. Veţi intra în bucurie. Veţi începe să trăiţi în pace, aşa încât după aceea veţi deveni mai puternici prin harul dumnezeiesc. Nu vă veţi mânia, nu vă veţi aprinde, nu veţi răstălmăci, nu veţi judeca, îi veţi primi pe toţi cu iubire. Veţi ajunge la ce spune Apostolul Pavel: *Dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuieşte, nu se laudă, nu se trufeşte. Dragostea nu se poartă cu necuviinţă, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândeşte răul. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduieşte, toate le rabdă. Dragostea nu cade niciodată* (I Cor. 13, 4-8). Rugăciunea curăţeşte sufletul, păzeşte mintea. Lucrarea cea mai desăvârşită se face

în adâncurile sufletului omului, care sunt închise pe de-a-ntregul, cunoscute numai lui Dumnezeu. Astfel vedem ceva mişcător: oameni care se preschimbă în copii ai lui Dumnezeu, deşi ajunseseră în adâncurile pierzării de sine.

Şi eu, sărmanul, sunt un hârb, dar fac această strădanie. Nu mă las duş de rugăciune aşa, vădit, ci mă rog în taină. Aţi înţeles? Vine harul lui Dumnezeu şi vă adumbreşte şi pe voi. Vă dă o răcorire, un har şi vouă, cu care locuim împreună, mâncăm împreună, vorbim, ne rugăm, ne purtăm simplu. Aţi înţeles? Numai un nechibzuit, un „grosolan”, pe care rugăciunea nu l-a mişcat, rămâne străin de har. Să vă rugaţi să vă descopere Dumnezeu toate cele nevăzute. Sunt multe şi nu le ştim. Să spuneţi lui Hristos: „Ce voieşti Tu, ce vrea iubirea Ta, Doamne”. El vă va călăuzi. Spre El să priviţi.

Rugăciunea minţii nu se face fără povăţuitor duhovnicesc

Pentru a vă îndeletnici numai cu rugăciunea minţii, trebuie să aveţi povăţuirea duhovnicului. Rugăciunea minţii nu se face fără povăţuitor duhovnicesc. Există primejdia ca sufletul să se rătăcească. E nevoie de luare aminte. El vă va învăţa să intraţi în rânduiala rugăciunii, căci, dacă nu intraţi în rânduială, există teama de a vedea lumina cea potrivnică, de a trăi în înşelare şi de a vă întuneca, aşa încât cel ce trăieşte astfel începe să se sălbăticească, să-şi schimbe purtarea ş.a. Aceasta este dezbinarea

personalităţii. Aţi văzut cum se naşte rătăcirea? Însă, dacă înaintaţi în rugăciune prin poveţele Bătrânului, veţi vedea lumina cea adevărată.

Duhovnicul trebuie să fie deprins în rugăciunea minţii. Dacă se roagă mecanic şi nu a simţit el însuşi rugăciunea prin harul lui Dumnezeu, nu poate să spună celuilalt cum să se roage. Îi va spune, fireşte, după cum a citit în cărţi şi după cum spun Părinţii. S-au scris cărţi întregi care vorbesc despre rugăciune. Atâţia şi atâţia le citesc, şi nimeni nu ştie să se roage. O să spui: „Le citim, învăţăm, ne pregătim, şi Dumnezeu binecuvântează şi ne trimite harul Său şi le înţelegem". Da, dar e taină. Rugăciunea, şi mai presus de toate rugăciunea inimii, este taină.

Prin rugăciunea minţii se poate naşte o înfricoşătoare rătăcire. Celelalte rugăciuni le facem cumva cu creierul nostru. Le spunem simplu şi le auzim cu urechile noastre; au un alt mod. Dar rugăciunea minţii este altceva. Tocmai de aceea, dacă avântul minţii este legat nu de sinele cel bun al tău ci de celălalt, cel egoist, vei începe a vedea luminile, însă nu lumina lui Hristos, şi vei începe să simţi o falsă bucurie. Dar în afară, în viaţa ta, în relaţiile tale, vei fi mai sălbatic, mai mânios, mai nervos, mai neliniştit. Ei, iată aşadar harisma celui înşelat. Este fanatizat şi face rău. Aşa cum se întâmplă cu zelotiştii, care au râvnă, dar nu întru cunoştinţă. Ascultaţi un exemplu.

Bătrânul, Sfântul Macarie, mergea la un praznic oarecare cu ucenicul său. Ucenicul mergea înainte. Era încă începător, şi avea râvna de început. Aşadar, pe drum, cum mergea, a întâlnit un idolatru, un preot al idolilor. I-a vorbit urât, zicându-i:

- Unde te duci, înşelatule?

Atunci acela s-a mâniat, l-a bătut şi l-a lăsat aproape fără simţire.

După ceva vreme îl întâlneşte pe Bătrân. Avva Macarie, purtător de Dumnezeu cum era, văzându-l aşa de tulburat, i-a zis:

- Omule al lui Dumnezeu, unde te duci?

Acela, îndată ce a auzit aceste cuvinte, s-a înmuiat, s-a oprit brusc şi i-a spus:

- Cuvântul tău m-a îndulcit.

- Da, i-a zis părintele Macarie. Te văd că alergi, numai că nu ştii unde alergi.

Dar i le-a spus într-un chip smerit şi cu frăţească dragoste.

Zice idolatrul:

- Cuvintele tale, când grăieşti, îmi deschid inima, în vreme ce altul aici, cu puţin mai înainte, mi-a vorbit potrivnic şi l-am umplut de bătaie.

I-a vorbit atât de frumos Sfântul Macarie, încât încet-încet şi-a schimbat credinţa, s-a făcut monah şi s-a mântuit. Întru bunătate, Sfântul i-a împărtăşit duhul cel bun. I-a împărtăşit lucrarea cea nezidită, care a pătruns în sufletul idolatrului. În vreme ce celălalt, ucenicul, a împrăştiat duhul mâniei şi al tulburării, din ceea ce avea înlăuntru[39].

Vedeţi ce înseamnă înşelare? Când ai Bătrân, nu treci prin primejdia înşelării. Când ai Bătrân bun, purtător de Dumnezeu, înveţi tainele rugăciunii. Te rogi împreună cu Bătrânul şi, încet-încet, intri în viaţa

---

[39] Vezi *Patericul*, Pentru avva Macarie, 37, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 1999, p. 149.

duhovnicească şi înveţi cum se roagă Bătrânul. El nu poate să-ţi spună: „Fă aşa şi aşa...". Orice vezi la el, fă şi tu. Mergi la Bătrânul, îţi spune despre rugăciunea minţii. Trebuie să cunoşti că, dacă nu o trăieşte el însuşi, nu va face nimic. Însă, când el a trăit şi trăieşte rugăciunea minţii, există o taină: cel ce este învăţat aude cuvintele Bătrânului, dar vede şi chipul cum i se deschide inima şi cum mintea aceluia vorbeşte cu Dumnezeu. Sufletul lui îl vede. Nu doar atât, ci şi comunică sufletele între ele, un suflet îl simte pe celălalt. Simte cum ia naştere „forma", starea aceasta prin harul dumnezeiesc.

Nu este un lucru simplu. Aceasta este învăţătura. Fiindcă zicem că rugăciunea nu se învaţă, dar ea cu adevărat se învaţă, atunci când trăieşti lângă cineva care se roagă cu adevărat. Atunci când iei şi citeşti o carte despre rugăciune, s-ar putea să nu înţelegi nimic. Însă, când îl ai pe Bătrânul lângă tine şi se roagă, tot ceea ce îţi spune despre rugăciune înţelegi, îţi însuşeşti, intri în rugăciune, te rogi şi tu fără să-ţi dai seama, comunici. Nu este cartea, nu este ştiinţa, este simţământul, este chipul, este deschiderea, este îmbrăţişarea.

Nu cumva chiar şi acestea pe care vi le zic acum, nu sunt ele o rugăciune? Căci le zic din inima mea şi simţim acea tresărire şi tânjire fierbinte. Dacă nu este aşa, cum se explică atunci că avem atâta dor fierbinte?

Revărsarea iubirii dumnezeieşti umple sufletul de bucurie şi veselie

Să-L iubim pe Hristos. Atunci numele Lui va ieşi dinlăuntrul nostru cu dor fierbinte, cu căldură, cu dragoste dumnezeiască, vom striga numele Său în taină, negrăit. Să stăm înaintea lui Dumnezeu cu dăruire, cu smerenie, deasupra urmelor paşilor lui Hristos. Să ne slobozească Hristos de fiece cută a omului celui vechi. Să ne rugăm să ne vină lacrimile înainte de rugăciune. Dar, atenţie! *Să nu ştie stânga ta ce face dreapta ta*. Să vă rugaţi cu zdrobire: „Sunt eu vrednic să-mi dai atâta har, Hristoase al meu?" Şi atunci aceste lacrimi se fac lacrimi de recunoştinţă. Sunt mişcat; n-am făcut voia lui Dumnezeu, ci cer mila Lui.

Să vă rugaţi lui Dumnezeu cu dor fierbinte şi iubire, în linişte, cu blândeţe, lin, fără silire. Şi, când ziceţi rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă", să o spuneţi rar, smerit, lin, cu dragoste dumnezeiască. Cu dulceaţă să rostiţi numele lui Hristos. Să ziceţi cuvintele unul câte unul, „Doamne... Iisuse... Hristoase... miluieşte-mă", lin, delicat, iubitor, tainic, în minte, în tăcere, dar şi cu avânt, cu dor fierbinte, cu dragoste, fără forţare, siluire sau încrâncenare necuviincioasă. Cum vorbeşte mama care-şi iubeşte copilul? „Copilaşul meu!... Fetiţa mea!...". Cu dor fierbinte. Dor fierbinte! Aceasta este taina. Aici grăieşte inima. „Copilaşul meu, sufletul meu!" „Domnul meu, Iisuse al meu, Iisuse al meu, Iisuse al meu!..." Ceea ce ai în inima ta, în mintea ta, aceasta o rosteşti *din toată*

inima ta şi din tot sufletul tău şi din toată puterea ta şi din tot cugetul tău (Luca 10, 27).

Câteodată este bine să ziceţi cu glas tare „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă", pentru a o auzi şi simţurile, pentru a o auzi şi urechea! Suntem trup şi suflet, şi există o influenţă a unuia asupra celuilalt..

Însă, când te îndrăgosteşti de Hristos, preferi tăcerea şi rugăciunea minţii. Atunci cuvintele contenesc. Este tăcerea lăuntrică ce premerge, însoţeşte şi urmează cercetarea dumnezeiască, unirea dumnezeiască a sufletului cu cele dumnezeieşti. Când te afli în această stare, nu mai este nevoie de cuvinte. Acesta este un lucru pe care îl trăieşti. Ceva ce nu se explică. Numai cel care trăieşte această stare înţelege. Simţământul iubirii te copleşeşte, te uneşte cu Hristos. Te umpli de bucurie şi veselie, care arată că ai înlăuntrul tău iubirea dumnezeiască, iubirea desăvârşită. Iubirea dumnezeiască este dezinteresată, simplă, adevărată.

Cel mai desăvârşit mod al rugăciunii este cel tăcut. Liniştea. „Să tacă tot trupul omenesc"[40]. Acolo se săvârşeşte îndumnezeirea: în linişte, în tăcere, în taină. Acolo se săvârşeşte adevărata adorare. Însă ca să trăiţi aceasta, trebuie să ajungeţi la măsuri... Atunci cuvintele se mistuie. Aduceţi-vă aminte: „Să tacă tot trupul omenesc". Acest mod, al liniştii tăcute, este cel mai desăvârşit. Aşa te îndumnezeieşti. Pătrunzi în tainele lui Dumnezeu. Nu trebuie să vorbim noi mult. Să lăsăm harul să vorbească.

[40] Heruvicul din Sâmbăta Mare.

Ziceam „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă" şi se deschideau noi orizonturi. Lacrimi de bucurie şi fericire curgeau din ochii mei pentru iubirea şi jertfa pe cruce a lui Hristos. Dor fierbinte! Aici se ascunde măreţia, Raiul. Întrucât Îl iubeşti pe Hristos, rosteşti aceste cuvinte cu dor fierbinte, din inimă. Şi încet-încet cuvintele se pierd. Inima este atât de plină, încât ajunge să spui „Iisuse al meu!" şi nici un alt cuvânt. Iubirea se exprimă mai bine fără nici un cuvânt. Când un suflet se îndrăgosteşte cu adevărat de Domnul, preferă tăcerea şi rugăciunea minţii. Revărsarea iubirii dumnezeieşti umple sufletul de bucurie şi veselie.

Mai întâi, un astfel de suflet este înfăţişat în Psaltire, în Octoih, în Mineie ş.a. Acum au încetat cuvintele. Trăieşte în adâncul său smerenia dumnezeiască. Acolo Se sălăşluieşte Hristos, înlăuntrul său, şi simte glasul dumnezeiesc. Se află în lume şi în afara lumii, în Rai, adică în Biserică, în Raiul nezidit. Spune Sfântul Ignatie Briancianinov:

„Mult dorită este rugăciunea inimii, mult dorită este tăcerea inimii, mult dorit este să trăim în cea mai însingurată pustie, căci acestea slujesc în chip osebit rugăciunii inimii şi tăcerii inimii".

Tăcerea inimii înseamnă a nu fi împrăştiat de nimic. Să trăieşti singur cu Dumnezeu.

Dumnezeu este pretutindeni şi pe toate le plineşte. Mă străduiesc să mă arunc în nemărginire, în stele. Mintea mea se avântă în măreţia atotputerniciei lui Dumnezeu, socotind distanţele miliardelor de ani lumină. Îl simt dinaintea mea pe Atotputernicul Dumnezeu şi-mi deschid mâinile şi sufletul, să mă unesc cu El, să mă împărtăşesc de Dumnezeire...

În rugăciune, însemnătate are intensitatea

În rugăciune, însemnătate are nu durata în timp, ci intensitatea. Să vă rugaţi fie şi numai cinci minute, dar să vă dăruiţi lui Dumnezeu cu iubire şi dor fierbinte. Unul se poate ruga o noapte întreagă, iar altul numai cinci minute, şi această rugăciune de cinci minute să fie mai înaltă. De bună seamă, aceasta este o taină, dar aşa este. Ascultaţi-mă, copiii mei, să vă dau un exemplu.

Un monah călătorea prin pustie şi a întâlnit un alt monah. S-au salutat.

- De unde vii? îi zice.

- Din satul cutare.

- Cum petreceţi acolo?

- E o secetă cumplită. Suntem necăjiţi.

- Ei, şi ce-aţi făcut? V-aţi rugat?

- Da.

- A plouat?

- N-a plouat.

- Se pare că nu v-aţi rugat cum trebuie. Să facem şi aici o rugăciune către Dumnezeu, să ne ajute.

Şi, aşa cum erau acolo, au început să se roage. Îndată a venit un norişor care s-a mărit, s-a întunecat, a coborât şi, iată! A slobozit multă ploaie. Ce se făcuse? Rugăciune adevărată. Puţină rugăciune s-a făcut, şi a plouat. Însemnătatea intensităţii...

„Întru durere şi cu tărie", cum spune Sfântul Macarie. Sfântul Macarie se ruga îndelung din toată inima şi din tot sufletul şi din tot cugetul. Se dăruise trup şi suflet adorării. Putea astfel să-şi ridice mâinile şi să le ţină până i se făceau ca nişte lemne. Dimpotrivă,

cel ce face o blestemăţie şi-şi ridică mâna asupra cuiva, poate să transmită răul.

Cineva mi-a zis:

- Vrem să ne faci o rugăciune.

I-am răspuns:

O să mă rog în inima mea, cu smerenie, Domnului. O să mă rog „cu înţelegere".

Zice:

- Ce înseamnă „cu înţelegere"?

- Adică rugăciune întru cunoştinţă, cu mintea adunată. Uite! Odată se adunase lumea în piaţă şi cereau Prorocului David să le vorbească, căci se întâmplase un oarecare eveniment însemnat şi întreaga lume striga. Şi a ieşit Prorocul şi le-a zis:

Cântaţi Dumnezeului nostru, cântaţi;
cântaţi Împăratului nostru, cântaţi.
Că Împărat a tot pământul este Dumnezeu;
cântaţi cu înţelegere (Ps. 46, 7-8).

A fost mulţumit şi mi-a zis:

- Unde se află în Sfânta Scriptură, să merg să-l găsesc? Care psalm este?

- Îmi pare că începe aşa:

Toate noroadele bateţi din palme,
strigaţi lui Dumnezeu cu glas de bucurie...(Ps. 46, 1).

Omul lui Dumnezeu pe toate le preface în rugăciune

Toate problemele noastre, cele materiale, cele trupeşti, toate să le încredinţăm lui Dumnezeu. Precum spune în Dumnezeiasca Liturghie „şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm". Toată viaţa noastră o

lăsăm în seama Ta, Doamne. Ce voieşti Tu. *Facă-se voia Ta, precum în cer aşa şi pe pământ.*

Omul lui Dumnezeu pe toate le preface în rugăciune. Şi greutatea, şi necazul, le preface în rugăciune. Orice i s-ar întâmpla, îndată începe: „Doamne Iisuse Hristoase...". Dragostea este folositoare la orice, şi la cele mai simple lucruri. De pildă, suferi de insomnie: să nu te gândeşti la somn. Să te scoli, să ieşi afară, să vii iar în cameră, să te aşezi în pat ca şi prima dată, fără să te gândeşti dacă o să dormi sau nu. Să te concentrezi, să spui doxologia şi apoi de trei ori „Doamne Iisuse Hristoase...", şi aşa o să vină somnul.

Toate se pun în rânduială prin rugăciune. Dar trebuie să ai iubire, înflăcărare în rugăciune. Să nu ai nelinişte, ci încredere în iubirea şi în pronia lui Dumnezeu. Toate sunt înlăuntrul vieţii duhovniceşti. Toate se sfinţesc, şi cele bune, şi cele grele, şi cele materiale, şi cele duhovniceşti, şi toate câte le faceţi, spre slava lui Dumnezeu să le faceţi. Cum spune Apostolul Pavel? *Ori de mâncaţi, ori de beţi, ori altceva de faceţi, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceţi* (I Cor. 10, 31). Când eşti în rugăciune, toate se fac cum trebuie. De pildă, speli farfuriile şi nu spargi niciuna, nu faci pagube. Vine înlăuntrul tău harul lui Dumnezeu. Când ai harul, toate se fac cu bucurie, fără osteneală.

Când săvârşim neîncetat rugăciune, ne va lumina Dumnezeu ce să facem de fiecare dată, şi în cele mai grele împrejurări. Ne va înştiinţa Dumnezeu înlăuntrul nostru. Va găsi Dumnezeu mijloace. Fireşte, putem însoţi rugăciunea cu postul. Adică, atunci când

avem o problemă serioasă sau o nedumerire, să punem mai întâi multă rugăciune şi post. Şi eu aşa am făcut de multe ori.

Iarăşi, când înălţăm cereri pentru lume, să le spunem tainic, prin rugăciunea care se face *întru ascuns* (Matei 6, 6) şi nu se vede. Multa împrăştiere nu uşurează rugăciunea. Lăsaţi telefoanele, comunicările şi multele cuvinte cu oamenii. Dacă Domnul nu ajută, ce să facă strădaniile noastre? Rugăciunea, rugăciunea cu iubire. Îi ajutăm mai bine de departe cu rugăciunea. Îi ajutăm în cel mai bun, în cel mai desăvârşit chip.

Când ne rugăm pentru ceilalţi, să spunem „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă"

Să ne rugăm pentru Biserică, pentru lume, pentru toţi. Toată creştinătatea se află înlăuntrul rugăciunii. Dacă vă rugaţi numai pentru voi, asta ascunde interes. Pe când, dacă vă rugaţi pentru Biserică, înlăuntrul Bisericii sunteţi şi voi. În Biserică este Hristos unit cu Biserica, dar şi cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt. Sfânta Treime şi Biserica sunt una. Dorul vostru fierbinte trebuie să fie îndreptat spre aceasta, ca lumea să fie sfinţită, ca toţi să devină ai lui Hristos. Atunci intraţi în Biserică, trăiţi în bucuria Raiului, în Dumnezeu, pentru că întreaga plinătate a Dumnezeirii sălăşluieşte în Biserică.

Suntem toţi un trup, având cap pe Hristos. Toţi suntem Biserica. Religia noastră are această măreţie, uneşte lumea în minte. Puterea rugăciunii e mare, foarte mare, mai ales când este făcută de către mulţi

fraţi. În rugăciunea comună se unesc toţi. Să-l simţim pe aproapele nostru ca pe noi înşine. Acesta este viaţa noastră, bucuria noastră, comoara noastră. Toate sunt uşoare în Hristos. Hristos este centrul; toţi tind către centru şi se unesc într-un duh şi într-o inimă. Aşa s-a întâmplat la Cincizecime. Când toţi aud în acelaşi ceas, în acelaşi loc, Psaltirea şi toate citirile, se unesc prin auzire cu harul lui Dumnezeu, pentru că ceea ce este spus de către citeţ este auzit şi împărtăşit tuturor. Puterea celor mulţi se înmulţeşte, ca şi când ar vedea un lucru frumos şi l-ar privi toţi cu ardoare. Ei, privirea lor, care se întâlneşte pe acest lucru frumos, îi uneşte. De pildă, izbăvirea Apostolului Petru din temniţă: *...se făcea necontenit rugăciune către Dumnezeu pentru el, de către Biserică* (Fapte 12, 5). Această rugăciune l-a slobozit pe Petru din legăturile temniţei.

Iubirea, dăruirea către Dumnezeu, ardoarea, unirea cu Dumnezeu, unirea cu Biserica sunt Raiul cel de pe pământ. Dacă dobândim harul dumnezeiesc, toate sunt uşoare, fericite, şi devin binecuvântare a lui Dumnezeu. Hai, ia găseşte-mi altă religie care să-l facă pe om desăvârşit şi fericit. Şi este păcat să nu înţelegem această măreţie!

Când avem vreo problemă oarecare, noi sau altcineva, să cerem şi de la alţii rugăciune şi să-L rugăm toţi pe Dumnezeu cu credinţă şi iubire. Să fiţi încredinţaţi că lui Dumnezeu Îi sunt bineplăcute aceste rugăciuni ş intervine, făcând minuni. Asta n-am înţeles-o noi bine. Am luat-o aşa, simplu, şi zicem: „Fă o rugăciune pentru mine".

Să vă rugaţi mai mult pentru ceilalţi decât pentru voi. O să ziceţi „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă" şi o să-i aveţi totdeauna înlăuntrul vostru şi pe ceilalţi. Toţi suntem fiii aceluiaşi Tată, suntem toţi una; pentru aceasta, când ne rugăm pentru ceilalţi, putem zice „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă", şi nu „miluieşte-i". Astfel, îi facem una cu noi înşine.

Rugăciunea pentru ceilalţi, atunci când este făcută lin şi cu iubire adâncă, este dezinteresată şi aduce un mare folos duhovnicesc. Aduce har şi celui ce se roagă, şi celui pentru care se roagă. Când aveţi o iubire mare, iar această iubire vă mişcă spre rugăciune, atunci valurile iubirii voastre merg şi-l influenţează pe cel pentru care vă rugaţi; creaţi în jurul lui un scut de apărare şi-l înrâuriţi, îl călăuziţi spre bine. Văzând strădania voastră, Dumnezeu vă dă har bogat şi vouă, şi aceluia. Dar trebuie să murim pentru noi înşine. Aţi înţeles?

Voi sunteţi necăjiţi atunci când ceilalţi nu sunt buni, în vreme ce ar trebui să vă dăruiţi rugăciunii, ca să se împlinească ceea ce dorim prin harul lui Dumnezeu. Voi vă faceţi cunoscuţi prin înţelepciunea voastră, dar asta nu-i chiar aşa de bine. Taina este alta, nu ce vom spune sau ce vom arăta celorlalţi. Taina este dăruirea noastră, rugăciunea către Dumnezeu, pentru ca fraţii noştri să aibă parte de ceea ce trebuie, prin harul lui Dumnezeu. Asta este. Ceea ce noi nu putem face, o va face harul lui Dumnezeu.

În viaţa mea, locul cel dintâi îl are rugăciunea. Nu mă tem de iad şi nu mă gândesc la Rai. Cer numai lui Dumnezeu să miluiască întreaga lume şi pe mine. Dacă rostesc cu ardoare „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă", chiar şi atunci când mă vizitează lumea, nu mă rup de rugăciune. Este acelaşi lucru. Mă rog, îi

primesc pe toţi cu Duhul lui Hristos, şi sunt mereu gata să mă rog pentru lume. Mă străduiesc să-L iubesc pe Hristos. Acesta este scopul meu. Din pricina multelor mele boli, nu pot vorbi mult. Însă mai mult decât cuvintele, ajută rugăciunea.

Mă rog pentru problemele voastre, dar asta nu ajunge. Trebuie ca rugăciunea mea să afle şi de la voi un răspuns. Dumnezeu, Care ne trimite harul Său, trebuie să afle braţele noastre deschise spre a-L primi. Şi tot ce va îngădui El va fi spre folosul nostru sufletesc. Însă nu noi să ne rugăm, iar voi să dormiţi.

Unii mă învinovăţesc deseori, dar eu *ca un surd nu auzeam şi ca un mut ce nu-şi deschide gura sa* (Ps. 37,13). Să vă rugaţi pentru cei ce vă judecă. Să spuneţi „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă", şi nu „miluieşte-l", şi va fi în această rugăciune şi cel ce vă judecă. Vă spune altul vreun necaz? Ştie Dumnezeu. Voi să deschideţi mâinile către Dumnezeu, zicând „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă". Să-l faceţi una cu voi înşivă. Domnul cunoaşte ce îl chinuieşte în adânc pe acela şi, văzând iubirea voastră, grăbeşte spre ajutor. Domnul cercetează dorurile inimii. Ce spune Apostolul Pavel către romani? *Iar Cel ce cercetează inimile ştie care este dorirea Duhului, căci după Dumnezeu El se roagă pentru sfinţi* (Rom. 8, 27).

Să vă rugaţi pentru curăţirea fiecărui om, ca să vă faceţi următori chipului îngeresc în viaţa voastră. Da, îngerii nu se roagă pentru ei înşişi. Eu aşa mă rog pentru oameni, pentru Biserică, pentru trupul Bisericii. În ceasul în care vă rugaţi pentru Biserică, vă izbăviţi de patimi. În ceasul în care slavosloviţi, se linişteşte

sufleţelul vostru şi se sfinţeşte de către harul dumnezeiesc. Acest meşteşug vreau să-l învăţaţi.

Dumnezeu vrea să ne asemănăm îngerilor. Îngerii nu fac altceva decât să slavoslovească pe Dumnezeu. Numai aceasta este rugăciunea lor - slavoslovia. Slavoslovia este un lucru delicat, scapă celor pământeşti. Noi suntem oameni foarte materialişti şi ticăloşiţi, pentru aceea ne şi rugăm lui Dumnezeu cu interes. Îl rugăm se ne pună în bună rânduială problemele, sănătatea, copiii. Ne rugăm omeneşte, interesat. Slavoslovia este o rugăciune dezinteresată. Îngerii nu se roagă pentru a câştiga ceva, sunt dezinteresaţi. Dumnezeu ne-a dăruit şi nouă această putinţă - să ne fie rugăciunea o necontenită slavoslovie, o rugăciune îngerească. Aici se află marea taină. Când vom pătrunde în această rugăciune, Îl vom slăvi pe Dumnezeu neîncetat, lăsându-le pe toate în grija Lui, precum se roagă Biserica noastră: „...toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm". Acestea sunt „matematicile superioare" ale religiei noastre!

Despre lupta duhovnicească

„Ceea ce-l face pe om sfânt
este iubirea, adorarea lui Hristos."

Când vine Hristos în sufletul nostru, le va preface pe toate cele dinlăuntru

Omul este o taină. Purtăm înlăuntrul nostru o moştenire de veacuri, tot binele pe care l-au trăit prorocii, sfinţii, mucenicii, apostolii şi, mai cu seamă, Domnul nostru Iisus Hristos; dar, de asemenea, purtăm şi răul care există în lume de la Adam şi până astăzi. Toate sunt înlăuntrul nostru, şi instinctele şi totul, şi se cer hrănite. Dacă nu le hrănim, cândva se vor răzbuna, fără numai dacă le îndreptăm altundeva, mai sus, la Dumnezeu.

Pentru aceasta, trebuie să murim după omul cel vechi şi să ne îmbrăcăm în cel nou. Aceasta mărturisim în Taina Botezului. Prin botez intrăm în bucuria lui Hristos. *Câţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi îmbrăcat* (Gal. 2, 27). Al doilea botez este spovedania, prin care se face curăţirea de patimi, ridicarea din morţi. Astfel vine harul dumnezeiesc prin mijlocirea Tainelor.

Domnul a spus ucenicilor Săi: *Când va veni Duhul Sfânt, vă va învăţa toate*[41]. Duhul Sfânt ne învaţă toate. Ne sfinţeşte. Ne îndumnezeieşte. Când avem Duhul lui Dumnezeu, nu mai putem săvârşi nici un păcat. Având pe Duhul Sfânt, nu mai putem face răul. Nu ne mai putem mânia, urî, gândi răul...

Să devenim plini de Duhul Sfânt. Aici este cuprinsă fiinţa vieţii duhovniceşti. Aceasta este un meşteşug. Meşteşugul meşteşugurilor. Să ne deschidem mâinile şi să ne aruncăm în braţele lui Hristos. Când vine Hristos, am câştigat totul. Hristos le va preface pe toate cele dinlăuntrul nostru. Va aduce pacea, bucuria, smerenia, iubirea, rugăciunea, înălţarea. Harul lui Hristos ne va înnoi. Dacă ne întoarcem către El cu dor, cu înflăcărare, cu dăruire, cu dragoste, Hristos ne va da totul.

Fără Hristos este cu neputinţă să ne îndreptăm pe noi înşine; nu ne vom putea dezlega de patimi. Singuri nu putem să ne facem buni. *Fără Mine nu puteţi face nimic* (Ioan 15, 5). Oricât ne-am strădui, nimic nu vom izbândi. Un singur lucru trebuie să facem: să ne întoarcem la El şi să-L iubim *din tot sufletul* (Marcu 12, 30). Cea mai bună tămăduire a patimilor este numai iubirea lui Hristos.

Dumnezeu a pus în sufletul omului o putere; de om atârnă felul cum o întrebuinţează, pentru bine sau pentru rău. Dacă asemănăm acea putere cu apa, binele cu o grădină plină de flori, copaci şi iarbă, iar răul cu o grădină plină de spini, atunci se poate întâmpla aceasta: când îndreptăm apa spre grădina cu flori, atunci toate înverzesc, cresc, înfloresc, învie; în acelaşi

[41] Cf. Ioan 14, 26.

timp, spinii, pentru că nu sunt udaţi, se usucă şi pier. Şi invers.

Nu-i nevoie, deci, să vă îngrijiţi de spini. Nu vă lăsaţi prinşi de urmărirea răului. Aşa ne vrea Hristos, să nu ne îngrijim de patimi şi de vrăjmaşul. Îndreptaţi apa, adică toată puterea sufletului vostru, către flori, şi atunci vă veţi bucura de frumuseţea, mireasma şi răcoarea lor.

Nu ajungeţi sfinţi vânând răul. Lăsaţi răul. Să priviţi către Hristos, iar El vă va mântui. În loc să staţi în afara uşii şi să alungaţi răul, mai bine dispreţuiţi-l, nebăgându-l în seamă. Năvăleşte asupra voastră răul? Voi dăruiţi-vă toată puterea lăuntrică binelui, adică lui Hristos. Rugaţi-vă: „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă". Ştie El cum să vă miluiască, în ce chip. Şi, când vă umpleţi de bine, nu vă mai întoarceţi spre rău. Deveniţi, prin harul lui Dumnezeu, buni. Unde să mai afle răul loc atunci? Se risipeşte!

Toate sunt cu putinţă împreună cu Hristos. Unde sunt osteneala şi strădania de a te face bun? Lucrurile sunt simple. Chemaţi-L pe Dumnezeu şi El va preface totul spre bine. Dacă-I daţi Lui inima voastră, nu va rămâne loc pentru celelalte. Când vă veţi îmbrăca în Hristos, nu veţi mai face nici o strădanie pentru virtute, căci v-o va da El. Vă apucă frica şi dezamăgirea? Întoarceţi-vă către Hristos. Iubiţi-L simplu, smerit, fără pretenţii, şi vă va izbăvi El Însuşi. Să vă întoarceţi la Hristos şi să spuneţi cu smerenie şi nădejde, ca şi Apostolul Pavel: *Cine mă va izbăvi de trupul morţii acesteia?*(Rom. 7, 24) Vă veţi mişca, deci, către Hristos, iar El va veni îndată. Îndată va lucra harul Său.

În viaţa duhovnicească să vă luptaţi simplu, lin, fără siluire

Religia noastră este desăvârşită, adânc filosoficească. Lucrul simplu este şi cel mai de preţ. În viaţa duhovnicească să vă luptaţi simplu, lin, fără siluire. Sufletul se sfinţeşte şi se curăţeşte prin studiul cuvintelor Părinţilor, prin învăţarea psalmilor, a vieţilor sfinţilor, a psaltichiei, a rugăciunii.

Dăruiţi-vă, aşadar, lucrurilor duhovniceşti, şi lăsaţi-le pe toate celelalte. La slujirea lui Dumnezeu putem ajunge uşor, fără chinuială. Sunt două căi de a ajunge la Dumnezeu: cea crâncenă şi istovitoare, cu sălbaticele năvăliri împotriva răului, şi cea uşoară, prin iubire. Există mulţi care au ales calea cea anevoioasă şi „au dat sânge, ca să ia Duh", până ce au ajuns la o mare virtute. Eu găsesc că drumul mai scurt şi mai sigur este acesta, prin iubire. Pe acesta să-l urmaţi şi voi.

Vă puteţi dărui, adică, unei alte strădanii. Să studiaţi, să vă rugaţi şi să aveţi drept ţel înaintarea în iubirea lui Dumnezeu şi a Bisericii. Nu vă luptaţi să alungaţi întunericul din cămara sufletului vostru. Faceţi o găurică, pentru a intra lumina, şi întunericul va pleca. Acelaşi lucru este valabil şi pentru patimi şi neputinţe. Nu vă luptaţi cu ele, ci sârguiţi-vă să le preschimbaţi în putere, dispreţuind răul. Să vă grijiţi de tropare, canoane, de slăvirea lui Dumnezeu, de dragostea dumnezeiască. Toate sfintele cărţi ale Bisericii noastre - Octoihul, Ceaslovul, Psaltirea, Mineiele – cuprind cuvinte sfinte, de dragoste, către

Hristosul nostru. Să le citiţi cu bucurie, cu iubire şi veselie. Când vă dăruiţi acestei strădanii cu înflăcărare, sufletul vostru se va sfinţi în chip lin, tainic, fără să vă daţi seama.

Vieţile sfinţilor, şi mai ales viaţa Sfântului Ioan Colibaşul, m-au impresionat. Sfinţii sunt prietenii lui Dumnezeu. Ziua întreagă vă puteţi îndulci şi desfăta de izbânzile lor, şi să le urmaţi viaţa. Sfinţii s-au dăruit în întregime lui Hristos.

Prin acest studiu veţi dobândi încet-încet blândeţea, smerenia, iubirea, şi sufletul vostru va deveni bun. Să nu alegeţi mijloace negative pentru îndreptarea voastră. Nu-i nevoie nici să vă temeţi de diavol, nici de iad, nici de nimic. Acestea nasc împotrivire. Am şi eu o mică experienţă în astea. Scopul nu este să şedeţi, să vă răniţi şi să vă trudiţi, spre a vă îndrepta. Scopul este să trăiţi, să studiaţi, să vă rugaţi, să înaintaţi în iubire, în iubirea lui Hristos, în iubirea Bisericii.

Acesta este lucrul cel sfânt şi frumos, acela care fericeşte şi izbăveşte sufletul de orice rău – strădania de a se uni cineva cu Hristos. Să-L iubească pe Hristos, să-L adore pe Hristos, să trăiască în Hristos, precum Apostolul Pavel care zice: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine* (Gal. 2, 20). Aceasta este ţinta noastră. Celelalte strădanii să fie tainice, ascunse. Ceea ce trebuie să stăpânească este iubirea lui Hristos. Aceasta să existe în minte, în cuget, în imaginaţie, în inimă, în voinţă. Această strădanie să fie cea mai arzătoare – cum să-L întâlniţi pe Hristos, cum să vă uniţi cu El, cum să-L îmbrăţişaţi înlăuntrul vostru.

Lăsaţi toate neputinţele, ca să nu prindă de veste duhul cel potrivnic şi să vă afunde, să vă doboare şi să vă zvârle în necaz. Să nu faceţi nici o strădanie ca să scăpaţi de astea. Să vă luptaţi lin şi simplu, fără neliniște şi siluire. Nu ziceţi: „Acum o să mă trudesc, o să fac rugăciune să dobândesc iubire, să devin bun..." Nu este bine să te trudeşti şi să te loveşti, vrând să devii bun. Aşa o să vă poticniţi mai rău. Toate să se facă în chip lin, nesiluit şi liber. Nici să ziceţi: „Dumnezeul meu, scapă-mă de asta!", de pildă de mânie, de tristeţe. Nu este bine să ne rugăm aşa, gândindu-ne la o patimă anume; s-ar putea să se întâmple ceva în sufletul nostru şi să ne încurcăm mai rău. Năvăleşte asupra patimii ca să o biruieşti şi vei vedea atunci cum te va îmbrăţişa, te va strânge şi nu vei putea să faci nimic.

Nu luptaţi nemijlocit cu ispita, nu vă rugaţi să plece, nu ziceţi: „Ridic-o de la mine, Dumnezeul meu!", căci aşa îi daţi însemnătate şi ispita are să vă împresoare. Pentru că, zicând „Ridic-o de la mine, Dumnezeul meu!", de fapt îi daţi însemnătate, luând aminte la ea. Fireşte, dorinţa de a scăpa de ea trebuie să existe, dar nu trebuie să se vadă; să fie foarte delicată şi tainică. Amintiţi-vă ce spune Sfânta Scriptură: *Să nu ştie stânga ta ce face dreapta ta*. Toată puterea voastră să se îndrepte către iubirea lui Dumnezeu, către slăvirea Lui, către alipirea de El. Astfel, izbăvirea de rău şi de neputinţe se va face tainic, fără să prindeţi de veste, fără osteneală.

Această străduinţă o fac şi eu. Am găsit că este cel mai bun chip de sfinţire, nesângeros. Mai bine, adică, să mă arunc în iubire, să studiez canoanele,

troparele, psalmii. Fără să-mi dau seama, studiul şi desfătarea aceasta duc mintea mea către Hristos şi-mi îndulcesc inima. În acelaşi timp, mă rog deschizându-mi mâinile cu ardoare, cu iubire, cu bucurie, iar Domnul mă înalţă către iubirea Lui. Acesta este ţelul nostru: să ajungem acolo. Ce ziceţi, calea aceasta nu este oare nesângeroasă?

Există şi multe alte chipuri, cum ar fi, de pildă, pomenirea morţii, a iadului, teama de diavol. Astfel, din socoteală şi din teamă, ocoleşti răul. Eu, cel mai mic, n-am pus în faptă în viaţa mea aceste chipuri care istovesc, aduc împotrivire şi, de multe ori, roade potrivnice. Sufletul, mai ales dacă este sensibil, se bucură de iubire şi se înflăcărează, se întăreşte şi preface în bune toate cele rele şi urâte.

Pentru aceasta prefer eu „calea cea uşoară", adică aşezarea aceea pe care o izbândim prin studierea canoanelor sfinţilor. În canoane vom găsi toate cele pe care le-au deprins sfinţii, cuvioşii, asceţii, mucenicii. Este bine să facem acest „furtişag". Să facem şi noi ce au făcut ei. Aceştia s-au aruncat în iubirea lui Hristos. Şi-au dăruit toată inima. Să furăm meşteşugul lor.

Lucrarea duhovnicească pe care o faceţi în adâncul sufletului vostru să nu fie văzută

Lucrarea duhovnicească pe care o faceţi în adâncul sufletului vostru să fie tainică, să nu fie simţită nu doar de ceilalţi, dar nici de voi înşivă. Tot ceea ce face sinele vostru cel bun să nu fie cunoscut de către

cel rău. *Să nu ştie stânga ta ce face dreapta ta.* Stânga este sinele vostru cel potrivnic care, atunci când prinde de veste, le va strica pe toate. Potrivnicul este sinele nostru cel rău – îi spunem aşa din nobleţe. Nou este sinele nostru cel în Hristos, iar celălalt este cel vechi. E nevoie de meşteşug, ca să nu prindă de veste cel vechi. E nevoie de meşteşug şi, întâi de toate, de harul lui Dumnezeu.

Există câteva secrete. Evanghelia şi Hristos Însuşi ne îndeamnă cum trebuie să ne ferim de anumite lucruri, care altfel ne vor îngreuia în lupta duhovnicească. Pentru aceea zice: *Să nu ştie stânga ta*...De pildă, vreţi să gustaţi o bucurie de la Dumnezeu? Care este aici secretul? Chiar şi dacă credeţi şi cereţi acea bucurie, şi ziceţi: „Nu se poate să nu mi-o dea Dumnezeu", cu toate acestea El nu o dă. Iar pricina sunteţi voi înşivă. Nu că Dumnezeu nu vrea să-ţi dea această bucurie, dar tot secretul este simplitatea şi delicateţea noastră. Când lipseşte simplitatea şi ziceţi „O să fac asta şi Dumnezeu o să-mi dea ceea ce cer, voi face aia, voi face ailaltă...", nu se împlineşte. Da, să fac asta, cealaltă, dar atât de tainic, cu atâta simplitate, atât de lin, încât nici măcar eu însumi, care cer, să nu prind de veste.

Simplu, lin să le faceţi pe toate. Să nu faceţi nimic cu scop. Să nu spuneţi „O să fac aşa, ca să obţin acest rezultat", ci să lucraţi aşa, lin, fără să o ştiţi. Adică să vă rugaţi simplu şi fără să vă gândiţi la ce vă va dărui Dumnezeu înlăuntrul sufletului. Nu faceţi socoteli. Ştiţi, fireşte, ce dăruieşte Dumnezeu atunci când vii în atingere cu El, dar e ca şi când n-aţi şti. Să nu vorbiţi despre asta nici măcar cu voi înşivă. Astfel, când ziceţi

rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă", să o ziceţi lin, lin, şi să nu vă gândiţi la nimic altceva în afară de rugăciune. Acestea sunt lucruri foarte delicate şi este nevoie să lucreze harul lui Dumnezeu.

Inima voastră să fie simplă, nu cu două feţe şi nesinceră; bună, iar nu vicleană şi interesată. Sufletul simplu şi bun este căutat de toţi, toţi se odihnesc întru el, se apropie de el fără teamă, fără bănuieli. Acest suflet trăieşte cu pace lăuntrică şi este într-o relaţie bună cu toţi oamenii şi cu întreaga zidire.

Cel bun, cel bun şi frumos, care nu are gânduri viclene, atrage harul lui Dumnezeu. Întâi de toate, bunătatea şi simplitatea atrag harul lui Dumnezeu; sunt temeiurile pentru ca Dumnezeu să vină şi să-Şi afle locaş în noi[42]. Dar cel bun trebuie să cunoască şi vicleniile diavolului şi ale oamenilor, deoarece mult se va chinui.

În Sfânta Scriptură cuvântul lui Dumnezeu ne vorbeşte limpede despre simplitate şi delicateţe: *Iubiţi dreptatea, judecători ai pământului; cugetaţi drept despre Domnul şi căutaţi-L cu inimă smerită. Căci El se lasă găsit celor care nu-L ispitesc şi Se arată celor care au credinţă în El. Într-adevăr, cugetele viclene depărtează de Dumnezeu, şi puterea Lui, când Îl ispiteşti, mustră pe cei fără de minte. Înţelepciunea nu pătrunde în sufletul viclean şi nu sălăşluieşte în trupul supus păcatului* (Înţ. lui Sol. 1, 1-4).

Simplitate şi bunătate. Asta-i totul, pentru a dobândi harul dumnezeiesc. Câte taine se ascund în Sfânta Scriptură! „Sufletul viclean" este cel ce meşteşugeşte răul. Nici nu vine, nici nu sălăşluieşte

---

42 Cf. Ioan 10, 9; 14, 23.

înţelepciunea cea dumnezeiască într-un asemenea suflet. Acolo unde există stricăciune şi viclenie nu vine harul lui Dumnezeu.

„Poporul care stătea în întuneric a văzut lumină mare"

V-am spus de multe ori: să vă dăruiţi studiului Sfintei Scripturi, al psalmilor, al scrierilor patristice, să vă dăruiţi studiului cu dragoste. Căutaţi în dicţionar fiecare cuvânt şi citiţi corect, limpede şi cu înţeles, să cercetaţi de câte ori se află un cuvânt în Sfânta Scriptură, de pildă cuvântul „simplitate", şi de câte ori altul. Lumina lui Hristos se va revărsa în sufletul vostru. Astfel se va împlini ceea ce spune Evanghelistul Matei: *Poporul care stătea în întuneric a văzut lumină mare* (Matei 4, 16).

Lumina aceasta este lumina cea nezidită a lui Hristos. Dacă dobândim această lumină, vom cunoaşte adevărul. Şi adevărul este Dumnezeu. Dumnezeu le cunoaşte pe toate. Pentru El toate sunt cunoscute, luminoase. Lumea este lucrarea lui Dumnezeu. El luminează această lume cu lumina Sa nezidită. Dumnezeu este El Însuşi lumină. Este lumină, pentru că Se cunoaşte pe Sine. Noi nu ne cunoaştem pe noi înşine, de aceea suntem în întuneric. Când lăsăm lumina să ne îmbibe, atunci avem părtăşie cu Dumnezeu. Dacă nu se întâmplă aşa, atunci avem alte lumini, mii de lumini, dar nu avem Lumina. Când suntem uniţi cu El, Hristos ne face luminoşi. Lumina cea mare o dăruieşte fiecăruia dintre noi. Măcar să o

primim. Atunci dobândim şi o credinţă mai adâncă, şi se împlineşte ceea ce spune Înţelepciunea lui Solomon: ...*Se arată celor care au credinţă în El.*

Celor îndoiţi în credinţă, celor neîntăriţi şi nestatornici, care gândesc numai raţional şi nu sunt deschişi lui Dumnezeu, El nu li Se descoperă. În suflete încuiate, Dumnezeu nu intră; nu siluieşte, nu forţează. Dimpotrivă, celor ce au o credinţă simplă, fără clătinări, Dumnezeu li Se arată şi le dăruieşte lumina Sa nezidită. O dă îmbelşugat şi în această viaţă, şi, cu mult mai mult, în cea viitoare.

Să nu socotiţi, însă, că aici toţi văd la fel de limpede lumina adevărului. Fiecare o vede după măsura sufletului său, a duhului său, a formării sale, a stării lui sufleteşti. Aţi înţeles? De pildă, mulţi văd o imagine, dar nu au toţi aceleaşi simţăminte. La fel este şi cu lumina dumnezeiască. Adevărata lumină nu străluceşte în toate inimile omeneşti la fel. Adică, soarele natural are aceeaşi lumină pentru toţi, dar în casa cu geamuri negre vor pătrunde puţine raze. Aţi înţeles? De-asta spun că acelaşi lucru se petrece şi cu lumina nezidită: sunt negre geamurile noastre, nu ne este curată inima, nu-i îngăduie negreala să intre.

Chiar şi sfinţilor şi prorocilor noştri li s-a întâmplat acelaşi lucru. Chiar şi ei simţeau lumina dumnezeiască după măsura curăţiei lor. Nu sunt toate acestea îndreptăţite teologic?

Trezvia este dragostea pentru Dumnezeu

Să aveţi neîncetat pomenirea lui Dumnezeu. Astfel mintea voastră va dobândi tărie. Tăria minţii vine din trezvie. Trezvia este dragostea pentru Dumnezeu. Este să ai întotdeauna în mintea şi în inima ta pe Hristos, chiar şi când te îndeletniceşti cu alte treburi. Este nevoie de dragoste către Hristos, de ardoare. Pomenirea morţii o veţi dobândi prin rugăciunea „Doamne Iisuse...”, prin rugăciunile Bisericii, prin imne, aducându-vă în minte lucrările lui Dumnezeu şi fragmente din Sfânta Scriptură şi din alte cărţi duhovniceşti. Asta, de bună seamă, cere o aplecare către bine; nu se face din constrângere, ci întâi de toate prin harul dumnezeiesc. Însă harul dumnezeiesc are nevoie de temeiuri, de iubire şi de smerenie.

Dacă trăiţi în har, răul nu vă va lovi. Dacă nu trăiţi cele dumnezeieşti, răul vă va înconjura, vă va cuprinde moleşeala şi vă veţi chinui. Dacă vedeţi moleşeală, omul nu este bine sufleteşte. De multe ori, când vedem un om liniştit, discret, părând a avea chiar discernământ, zicem: „Un om foarte bun, un sfânt”. El, însă, s-ar putea să fie doar un molâu. Molâii, leneşii, puturoşii nu sunt plăcuţi înaintea lui Dumnezeu. Lenevia este un lucru tare rău. Moleşeala este boală, este păcat. Dumnezeu nu ne vrea molâi. „Am uitat să fac treaba asta”, sau „Am uitat să închid uşa când am ieşit”. Ce înseamnă „am uitat”? Să nu uiţi! Să fii atent! În vreme ce multa strădanie, mişcarea, osteneala, făptuirea – sunt virtute. Osteneala duhovnicească este

luptă, luptă duhovnicească. Cu cât mai nechibzui sunteţi, cu atât veţi fi mai chinuiţi. Dimpotrivă, cu câ veţi fi mai evlavioşi şi mai atenţi, cu atât veţi fi ma fericiţi.

În Sfântul Munte, la chilia mea, uşa are o clanţ veche. Trebuie apăsată bine ca să se deschidă uşa, ş atunci face un zgomot foarte puternic. De fiecare dat când venea cineva, făcea „craaaac!”. Se auze zgomotul la o sută de metri. Nu puteau deschide fără să facă gălăgie. Deşi era uşor, şi le arătam, şi încercau şi ei, iarăşi făceau zgomot.

Aceste lucruri par simple, dar au legătură cu întreaga noastră viaţă. Cu cât vă apropiaţi de Dumnezeu, cu atât sunteţi mai atenţi, fără să urmăriţ asta, în toate lucrurile, dar şi în cele duhovniceşti. Fiind atenţi la sufletul vostru, deveniţi prin haru dumnezeiesc mai înţelepţi.

Creştinul nu trebuie să fie molâu, nu trebuie să doarmă. Oriunde ar merge, trebuie să zboare, şi cu rugăciunea şi cu imaginaţia. Şi, într-adevăr, creştinul care Îl iubeşte pe Dumnezeu poate să zboare cu imaginaţia sa. Să zboare în stele, în taină, în veşnicie, în Dumnezeu. Să fie „astronaut”. Să se roage şi să simtă că devine şi el Dumnezeu după har. Să devină puf şi să zboare cu cugetul său. Acest cuget nu este o fantezie pură. Când spunem „zboară”, nu este vorba de fantezie, este realitate, nu născocire. Creştinul nu trăieşte „în nori”, cum se spune de obicei. El surprinde realitatea şi o trăieşte. Cele pe care le citeşte în Evanghelie şi la Părinţi le îmbrăţişează, le trăieşte, intră în amănunte, le adânceşte, face din ele viaţă. Devine un fin primitor al vestirilor de la Dumnezeu.

Când cineva devine un „rob" al binelui, păcatul încetează şi trăieşte Hristos

Înlăuntrul nostru avem două lumi: cea bună şi cea rea. Amândouă îşi sorb puterea din acelaşi izvor. Această putere este ca o baterie. Dacă la ea se conectează răul, ne duce la dezastru. Dacă se foloseşte de ea binele, atunci toate în viaţa noastră sunt frumoase, liniştite, dumnezeieşti. Deci, aceeaşi putere poate alimenta fie sinele cel bun, fie sinele cel potrivnic. Suntem robi unuia dintre cei doi - celui bun sau celui rău. Să urmărim să fim ai celui bun, nu ai celui rău.

Să vă mai dau un exemplu. În toate părţile lumii există undele hertziene, dar nu le sesizăm. Îndată ce deschidem receptorul, le simţim, le auzim.

Acelaşi lucru se întâmplă şi când pătrundem în lumea duhovnicească. Îl trăim pe Hristos, zburăm! Atunci simţim mari bucurii şi avem frumoase trăiri duhovniceşti. Atunci, încet-încet, devenim robi ai binelui, robi ai lui Hristos. Şi, când cineva devine rob al binelui, atunci nu mai poate grăi de rău, nu mai poate urî, nu poate minţi. Nu poate, chiar de-ar voi. Cum să vină în sufletul său vicleanul, să-i aducă deznădejde, dezamăgire, moliciune şi altele asemenea? Harul dumnezeiesc îl umple şi acelea nu au putere să intre înăuntru. Nu pot intra atunci când cămara sa e plină de prietenii cei duhovniceşti – înţeleg prin asta pe îngeri, sfinţi, mucenici şi, mai cu seamă, pe Domnul. Dimpotrivă, când cineva se

înrobeşte omului celui vechi, atunci este stăpânit de duhul cel rău şi nu poate săvârşi binele, se umple de răutăţi, judecăţi, mânie ş.a.

Când năvăleşte asupra voastră răul, să alunecaţi şi să vă întoarceţi spre bine. Să prefaceţi, să preschimbaţi orice rău în bine. Această schimbare se săvârşeşte numai de către har. Apa, de pildă, se preface în vin la nunta din Cana Galileei. Uite prefacere! Acesta este un lucru mai presus de fire. Bineînţeles, se poate face vin, sau unt, şi din elemente chimice, şi să fie identice cu cele naturale. Dar acesta nu este un adevăr. Adevărata prefacere o lucrează dumnezeiescul har. Pentru ca aceasta să se petreacă, trebuie ca omul să se predea *din toată inima şi din tot sufletul* (Marcu 12, 30) lui Hristos.

Amintiţi-vă de întâiul mucenic Ştefan. Era stăpânit de Dumnezeu şi, pe când era urmărit şi bătut cu pietre, se ruga pentru prigonitorii lui: *Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta* (Fapte 7, 60). De ce s-a purtat aşa Sfântul Ştefan? Pur şi simplu pentru că nu putea să facă altfel. Era rob al binelui. Socotiţi că-i uşor să fie aruncată asupra ta o grămadă de pietre? Ia să arunce cu o piatră în tine! Bun-bun, dar când te-ajunge piatra, o să începi să strigi: „Ah! Răule!" ş.a. Asta arată că suntem sub stăpânirea unui duh rău. Şi atunci, unde să intre Hristos, unde să stea? În noi toate sunt ocupate. Însă, îndată ce pătrundem în viaţa duhovnicească, îndată ce pătrundem în Hristos, toate se schimbă. Şi hoţ de-ar fi fost cineva, încetează să mai fure; şi ucigaş, şi însetat de sânge, şi rău, şi pomenitor de rău... Toate încetează. Încetează păcatul şi trăieşte Hristos. Astfel

zicea şi Apostolul Pavel: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine.*

Libertatea nu se câştigă dacă nu ne slobozim lăuntric din legături şi din patimi. Iar asta, fireşte, numai cu Hristos se face. La Hristos este bucuria. Hristos preface patima în bucurie.

Aceasta este Biserica noastră, aceasta este bucuria noastră, aceasta este totul pentru noi. Şi omul pe aceasta o caută astăzi, şi ia otrăvuri şi narcotice, ca să vină asupra lumii bucurie, dar e o bucurie mincinoasă. Ceva simte el în clipa aceea, dar mâine e rupt. Această „bucurie" îl zdrobeşte, îl mănâncă, îl rupe, îl frige, în vreme ce cealaltă, adică darul lui Hristos, îi dă viaţă, bucurie, îl face să se bucure de viaţă, să simtă putere, măreţie.

Aceasta este religia noastră. Înălţime, măreţie, har, bucurie, veselie! Cât le trăia pe acestea proorocul David! El zicea: *Doreşte şi se sfârşeşte sufletul meu după curţile Domnului* (Ps. 83, 3). Ce frumos!

Pretutindeni se poate sfinţi cineva

Este un mare meşteşug să izbândiţi sfinţirea sufletului vostru. Pretutindeni se poate sfinţi cineva. Şi în Omonia se poate sfinţi, dacă vrea. În munca voastră, oricare ar fi ea, puteţi să deveniţi sfinţi. Prin blândeţe, răbdare şi iubire. Să puneţi în fiecare zi un început nou, o nouă dispoziţie, cu înflăcărare şi iubire, rugăciune şi tăcere. Nu să aveţi nelinişti şi să vă doară pieptul.

Se întâmplă, de pildă, să vi se rânduiască o muncă în plus faţă de datoriile voastre. Nu-i bine să vă mâniaţi şi să vă împotriviţi. Aceste tulburări aduc rău în om. Să le socotiţi pe toate prilejuri de sfinţire. Şi încă ceva. Există şi un alt câştig: încredinţându-vi-se multă treabă, învăţaţi modul cum se face întreaga muncă, slujiţi la mai multe ascultări, deveniţi mai responsabili. Primiţi cunoştinţe care mai târziu s-ar putea să vă folosească. Dacă vi se încredinţează treburi mai presus de puterile voastre, puteţi să spuneţi totuşi – cu nobleţe, fireşte: „Iertaţi-mă, nu voi putea face această treabă". Dar, puteţi şi să nu spuneţi, şi să vă iasă bine toată această osteneală.

Aşa şi eu, precum v-am spus, când eram mic, tata s-a dus în America, să lucreze la Canalul Panama. Eu mic, părinţii mei săraci. Mama m-a trimis la un magazin în Halkida. Erau acolo alţi doi copii. Toţi îmi porunceau, iar eu alergam pretutindeni. Făceam tot ce-mi spuneau, fără vicleşug. Şi asta m-a dus la ceva bun. Într-o zi, pe când măturam magazinul, am găsit nişte boabe de cafea nemăcinată. M-am aplecat şi le-am luat în mână, ca să le arunc înapoi în sac. Stăpânul era în biroul lui, m-a văzut, a înţeles ce voiam să fac şi m-a strigat. I-a strigat şi pe ceilalţi copii şi i-a dăscălit. Acolo se făcea mare risipă, iar eu i-am făcut o impresie bună. Din acea zi am împărţit treburile şi am pus rânduială în magazin. Munceam la toate cu sârguinţă şi fără să grăiesc împotrivă. Am păţit vreun rău?

Să munciţi cu trezvie, simplu, lin, fără frământare, cu bucurie şi veselie, cu bună dispoziţie. Atunci vine dumnezeiescul har.

Pe toate să le înfruntaţi cu iubire, cu bunătate, cu răbdare şi cu smerenie

Se întâmplă de multe ori ca cineva să simtă un necaz peste măsură din pricina stării acestei lumi. Să sufere văzând că voia lui Dumnezeu nu se împlineşte astăzi de către oameni, şi nici de către el însuşi. Să-l doară cu durerea trupească şi sufletească a celorlalţi. Această sensibilitate este un dar de la Dumnezeu. La femei o întâlnim mai des. Sufletele care au această subţirime sunt în chip deosebit primitoare ale vestirilor şi ale voii lui Dumnezeu. Aceste suflete sensibile au putinţa de a spori mult în viaţa cea întru Hristos, căci Îl iubesc pe Dumnezeu şi nu vor să-L întristeze. Au de străbătut însă o primejdie. Dacă nu Îi predau cu încredere lui Hristos viaţa lor, este cu putinţă ca duhul viclean să-şi tragă foloase din delicateţea lor şi să-i arunce în întristare şi deznădejde.

Această sensibilitate nu are îndreptare. Poate fi numai transformată, preschimbată în iubire, bucurie, adorare dumnezeiască. Cum? Prin întoarcerea către cele de sus. Să întoarceţi orice necaz către cunoaşterea lui Hristos, către iubirea Lui, către slăvirea Lui. Iar Hristos, Care aşteaptă totdeauna cu ardoare să ne ajute, vă va da harul şi puterea Sa, şi va preface necazul în bucurie, în iubire pentru fraţi, în adorare către El Însuşi. Aşa va fugi întunericul. Să vă amintiţi de Apostolul Pavel. Ce spunea? *Acum mă bucur în pătimirile mele* (Col. 1, 24).

Sufletul vostru să se dăruiască rugăciunii „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă" pentru toate

neliniştile voastre, pentru toate şi pentru toţi. Nu priviţi la ceea ce vi se întâmplă, ci la lumină, la Hristos, aşa precum pruncul priveşte către mama atunci când i se întâmplă ceva. Să le vedeţi pe toate fără frământare, fără strâmtorare, fără apăsare. Nu este nevoie să vă străduiţi şi să vă forţaţi. Întreaga voastră strădanie să fie să priviţi spre lumină, să cuceriţi lumina. Astfel, în loc să vă predaţi strâmtorării, care nu este a Duhului lui Dumnezeu, vă veţi preda slavoslovirii lui Dumnezeu.

Toate cele neplăcute, care locuiesc înlăuntrul sufletului vostru şi aduc nelinişte, pot deveni pricini pentru adorarea lui Dumnezeu, încetând astfel să vă mai istovească. Să aveţi încredere în Dumnezeu. Atunci scăpaţi de griji şi deveniţi organe ale Lui. Strâmtorarea arată că nu ne-am încredinţat viaţa lui Hristos. Nu spune Apostolul Pavel – *în toate pătimind necaz, dar nefiind striviţi* (II Cor. 4, 8)?

Pe toate să le înfruntaţi cu iubire, cu bunătate, cu răbdare şi cu smerenie. Să fiţi stânci. Toate să se spargă deasupra voastră şi să se întoarcă înapoi precum valurile, iar voi să rămâneţi netulburaţi. Dar veţi zice: „Ei, se poate asta?" Da, se poate întotdeauna prin harul lui Dumnezeu. Dacă le judecăm omeneşte, nu se poate. În loc să vă înrâurească spre rău, toate pot să vă facă bine, să vă întărească în răbdare, în credinţă. Căci pentru noi sunt exerciţii de încercare toate împotrivirile mediului şi greutăţile dimprejurul nostru. Ne exersăm pe noi înşine în răbdare, în stăruinţă. Ascultaţi un exemplu.

A venit unul la mine şi-mi spunea despre necazurile cu soţia lui. Îi zic, deci:

- Eşti un om atât de neghiob...

- Ce spun eu acum sunt neghiobii?

- Mari nerozii, zic. Soţia ta te iubeşte mult.

- Da, dar îmi face...

- Ţi le face ca să te sfinţească, dar pe tine nu te duce mintea. Te mânii şi, în loc să te sfinţeşti, te pierzi.

Dacă avea, însă, răbdare şi smerenie, nu pierdea prilejurile de sfinţire.

Răbdarea este mare lucru, o virtute mare. Hristos a zis: *Dacă nu aveţi răbdare, o să vă pierdeţi sufletele; ca să le câştigaţi, trebuie să aveţi răbdare*[43]. Răbdarea este iubire, şi fără iubire nu poţi avea răbdare. Este însă şi o problemă de credinţă. Într-adevăr, suntem necredincioşi, căci nu ştim cum le rânduieşte Dumnezeu şi ne scapă din necazuri şi strâmtorări. Să o rugaţi pe Preacurata:

„Stăpână, întoarce-mi întru bucurie plângerea mea,

izbăveşte-mă de robia celor ce mă războiesc neîncetat

şi mă învredniceşte luminii celei neînserate".

Dispoziţia spre a-L iubi pe Dumnezeu are în ea şi o oarecare durere. Când vrem să trăim duhovniceşte, ne doare, căci trebuie să tăiem orice legătură care ne uneşte cu materia. Însă, atunci când vrem să satisfacem sinele nostru sau pe ceilalţi, ceea ce dăruim este o iubire, o lucrare; este o putere a sufletului nostru, pe care în parte o „cheltuim" astfel. Trebuie băgare de seamă, ce rânduială vom pune în viaţa noastră, pentru cine se va face „cheltuiala".

Necazul cel după Dumnezeu are în el bucurie. Prin el se înaintează. Nu lasă înăuntru întristarea care

---

[43] Cf. Luca 21, 19.

strică sufletul. Atunci când există smerenie, nu există întristare. Cel egoist este strâmtorat din orice. Cel smerit este liber şi independent de toţi şi de toate. Aceasta se face numai prin unirea cu Hristos. Toate simţurile să lucreze potrivit legii Domnului. Să fiţi gata să vă dezgoliţi de voi înşivă dinaintea oricui. Aceasta este libertatea. Unde este iubire, acolo este libertate. Trăind înlăuntrul iubirii lui Dumnezeu, trăiţi în libertate.

Prin ardoarea pentru Hristos, puterea sufletului scapă de cursele potrivnicului

Mulţi oameni, şi chiar creştini, nu primesc deloc existenţa diavolului. Pe diavol, însă, nu-l poţi tăgădui. Cred că diavolul există, şi chiar zic că dacă scoţi din Evanghelie credinţa în existenţa diavolului, ce se întâmplă? Se duce Evanghelia. Căci *pentru aceasta a venit Fiul lui Dumnezeu, ca să strice lucrările diavolului* (I Ioan 3, 8). Mai spune Sfânta Scriptură: *Şi demonii cred şi se cutremură* (Iacov 2, 19). Iar altundeva: ...*ca să surpe prin moartea Sa pe cel ce are stăpânirea morţii, adică pe diavolul* (Evr. 2, 14). Aceste fragmente ce arată? Nu vorbesc despre surparea diavolului de către Hristos Însuşi? Nu putem trece cu vederea existenţa diavolului, ale cărui lucrări a venit să le surpe Hristos.

Eu însă vă spun: în loc să vă îngrijiţi de diavol şi de vicleniile lui, în loc să vă îngrijiţi de patimi, să vă întoarceţi către iubirea lui Hristos. Să vedem ce zice poetul în canonul Sfântul Onisim:

„*Cu cugetul tău cel vitejesc, fericite Onisim,*
ai călcat măiestriile înşelăciunii,
surpându-le pe ele cu organele dreptei credinţe,
înţelepţitule de Dumnezeu..."[44].

Aici te poţi minuna de duhul poetului, care pune meşteşug în alcătuirea troparului. Vrăjmaşul întindea curse şi capcane, iar Sfântul Onisim îl punea pe fugă cu „cuget vitejesc". Cu acest cuget vitejesc îi biruia pe toţi. Îl slăvea, era plin de înflăcărare pentru Hristos.

Satana meşteşugeşte urzeala înşelăciunii. Fără ca noi să ne dăm seama, vicleanul meşteşugeşte curse. Prin înflăcărarea pentru Hristos, puterea sufletului scapă de curse şi merge la Hristos. Alt lucru este acesta. Mai nobil. A te lupta cu vrăjmaşul tău este o străduinţă cu îmbrânceli şi încordări. În iubirea lui Hristos, însă, nu există îmbrânceli. Aici puterea sufletului se preschimbă fără osteneală. Nu trebuie să vă împotriviţi cu aceleaşi organe. Fiţi nepăsători! Această nepăsare faţă de vrăjmaşul este un mare meşteşug. Meşteşugul meşteşugurilor. Se lucrează numai prin harul dumnezeiesc. Înfruntarea răului prin harul lui Dumnezeu se face nesângeros şi fără osteneală. Fără îmbrânceli şi încordări.

Ce am spus? N-am spus că diavolul este multmeşteşugăreţ? Meşteşugirile diavolului sunt viclene. Groază! De aceea trebuie să înţesăm şi noi binecinstitoare meşteşugiri de apărare, fără vicleşug, ca să nimicim puterea curselor lui. Nu spune aşa şi Apostolul Pavel către efeseni? *Căci lupta noastră nu este împotriva trupului şi a sângelui, ci împotriva*

[44] Canonul Sfântului Onisim, cântarea a şaptea.

începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutăţii, care sunt în văzduhuri. Pentru aceasta, luaţi toate armele lui Dumnezeu, ca să puteţi sta împotrivă în ziua cea rea, şi toate biruindu-le, să rămâneţi în picioare (Efes. 6, 12-13). Când ne îmbrăcăm cu toate armele lui Dumnezeu, le izbândim pe toate; şi chiar foarte uşor. Toate sunt uşoare când pătrundem în harul dumnezeiesc. Atunci suntem mai liberi, mai puternici. Ne ocroteşte harul dumnezeiesc. Dacă ne luptăm, dacă ne îndrăgostim de Hristos, atunci dobândim harul dumnezeiesc. Într-armaţi cu harul dumnezeiesc, nu întâmpinăm nici o primejdie, iar diavolul ne vede şi pleacă.

Şi eu, sărmanul, smeritul, de mic aşa lucrez şi am o mică experienţă. Nu voiam să iau seama la curse, le treceam cu vederea. La început, însă, am pornit altfel. Mă întindeam jos şi ziceam că sunt mort. Mă sileam pe sine-mi cu siluirea morţii. Veneau dracii şi, cuprins de frică, ziceam: „Ţine pomenirea morţii mereu, ţine pomenirea iadului". Le-am părăsit. Le-am trăit şi pe ele. Bune sunt şi acelea pentru începători. Dar *cel ce se teme nu este desăvârşit în iubire* (I Ioan 4, 18).

Fericitul Augustin scrie undeva că meditaţiile îl preocupau, şi se încurca în discuţii. Vedeţi, aici discuta omul cel vechi cu cel nou, cu omul cel în Hristos. Discuta. Mie nu-mi place să discut cu omul cel vechi. Adică, mă trage pe la spate de rasă, dar îndată întind mâinile către Hristos şi astfel îl dispreţuiesc prin dumnezeiescul har, nu mă gândesc la el. Precum pruncul deschide mâinile şi se aruncă în braţele mamei sale, aşa fac şi eu. Este o taină, nu ştiu dacă aţi înţeles

subţirimea ei. Când vă străduiţi să fugiţi în lipsa harului de omul cel vechi, îl trăiţi. Prin har, însă, nu vă mai preocupă. Există în adânc. Toate rămân înlăuntrul nostru, şi cele urâte; nu se pierd. Prin har, însă, se prefac, se preschimbă. Nu spune rugăciunea Ceasului al nouălea „ca lepădând pe omul cel vechi, întru cel nou să ne îmbrăcăm şi Ţie să vieţuim, Stăpânului nostru"?

Hristos voieşte să ne unim cu El şi aşteaptă afară de uşa sufletului nostru. De noi atârnă să primim harul dumnezeiesc. Numai dumnezeiescul har poate să ne schimbe. Noi, singuri, nu putem nimic. Harul ne va da totul. Noi să ne străduim să împuţinăm egoismul şi iubirea de sine. Să fim smeriţi. Să ne dăruim lui Hristos şi toate cele împotrivitoare, trupeşti şi sufleteşti, vor pleca.

Amintiţi-vă de Apostolul Pavel care spunea: *Om nenorocit ce sunt! Cine mă va izbăvi de trupul morţii acesteia?* (Rom. 7, 24). Zicea acestea pentru că, la început, îşi simţea sufletul neputincios în a face binele. Săvârşea răul pe care nu-l voia, şi pentru aceasta mărturisea: *Căci nu săvârşesc ceea ce voiesc, ci fac ceea ce urăsc* (Rom. 7, 15). Venea duhul celui rău să-l abată de la strădania sa. Venea şi-l înfricoşa, zicându-i „Vei muri". Însă, când s-a sălăşluit harul lui Dumnezeu înlăuntrul său, atunci au plecat toate greutăţile şi striga cu însufleţire: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine... Căci pentru mine viaţă este Hristos, iar moartea un câştig*[45]. Ai văzut, nici moarte, nici iad, nici diavol! În vreme ce la început nu putea săvârşi binele, apoi nu mai putea face răul. Nu putea, nu-l voia.

[45] Cf. Gal. 2, 20. Filip. 1, 21.

sufletul său s-a îndumnezeit, s-a umplut de Hristos şi nu putea să cugete sau să poarte înlăuntrul său nimic altceva.

Prin harul dumnezeiesc toate se pot izbândi. Prin harul dumnezeiesc mucenicii lui Hristos nu-şi mai dădeau seama de chinurile pe care le aducea mucenicia. Prin harul dumnezeiesc toate devin nedureroase. De chipul acesta lin să vă slujiţi. Nu vă luptaţi să alungaţi întunericul, răul. Nu izbândiţi nimic lovind întunericul. Vă aflaţi în întuneric şi vreţi să scăpaţi? Ce faceţi voi? Alungaţi cu putere întunericul, îl loviţi, dar el nu pleacă. Vreţi lumină? Faceţi o deschizătură şi va pătrunde o rază a soarelui, va veni lumina. În loc să alungaţi întunericul, în loc să izgoniţi pe vrăjmaşul, ca să nu intre înlăuntrul nostru, mai bine deschideţi mâinile către braţele lui Hristos. Acesta este cel mai desăvârşit chip: anume de a nu lupta nemijlocit cu răul, ci de a-L iubi pe Hristos, lumina Lui, şi răul se va spulbera.

Să înfruntaţi fiecare atac al vicleanului prin dispreţ

Cea mai însemnată armă asupra diavolului este Cinstita Cruce, care îl înfricoşează. Crucea să fie însă făcută corect. Adică cele trei degete anume de la mâna dreaptă să atingă fruntea, pântecele, umărul drept şi, la urmă, umărul stâng, în forma crucii. Crucea se poate îmbina cu metaniile.

Părtăşia cu Hristos, atunci când se lucrează simplu, lin, fără siluire, îl face pe diavol să fugă. Satana

nu pleacă prin siluire, prin constrângere. Se îndepărtează prin blândeţe şi rugăciune. Se risipeşte, când vede sufletul dispreţuindu-l şi întorcându-se cu iubire către Hristos. Nu poate suferi dispreţul, fiindcă este trufaş. Însă, când îl îmbrânciţi, duhul rău prinde de veste şi vă luptă. Nu vă îngrijiţi de diavol, nici nu vă rugaţi să plece. Pe cât vă rugaţi să plece, pe atâta vă împresoară. Pe diavol să-l dispreţuiţi. Nu-l înfruntaţi nemijlocit. Când lupţi cu pizmă împotriva diavolului, atunci năvăleşte şi el ca un tigru, ca o pisică sălbatică. Când îi arunci un glonţ, el îţi aruncă o grenadă. Când îi arunci o bombă, îţi aruncă o rachetă. Nu priviţi la rău. Să priviţi către braţele lui Dumnezeu, să cădeţi în braţele Lui, şi să înaintaţi. Să vă dăruiţi Lui, să-L iubiţi pe Hristos, să trăiţi cu trezvie. Trezvia este trebuitoare omului care Îl iubeşte pe Dumnezeu.

Lucrurile sunt simple şi uşoare în viaţa duhovnicească, în viaţa în Hristos; ajunge să aveţi discernământ. Când vă stânjeneşte ceva - un gând, o ispită, o năvălire, atunci dispreţuindu-le pe toate acestea, să vă întoarceţi luarea aminte, privirea către Hristos. Acela vă va lua de mână şi vă va dărui îmbelşugat dumnezeiescul Său har. Voi să faceţi puţină străduinţă. Luăm un milion, îl tăiem într-un milion de părticele; o milionime dintr-o asemenea părticică este străduinţa omului, adică puţină dispoziţie. Mişcaţi-vă către Dumnezeu, şi într-o clipită vine dumnezeiescul har. O cugetaţi, şi îndată vine Duhul Sfânt. Nu faceţi nimic. Mişcaţi-vă către cele de acolo, şi vine degrabă harul dumnezeiesc. Îndată ce suspinaţi, vine, lucrează. Ce spune Apostolul Pavel: ...*Se roagă pentru noi cu suspine negrăite* (Rom. 8, 26). Mare înţelepciune!

Acestea nu sunt simple cuvinte, vorbe, ci Cuvântul viu al lui Dumnezeu.

Când vedeţi duhul cel potrivnic venind să vă înşface, voi să nu vă lăsaţi stăpâniţi de teamă, nici să-l priviţi, nici să vă străduiţi a-l scoate dinlăuntrul vostru. Ce faceţi? Cel mai bun mijloc este dispreţul. Adică deschideţi-vă braţele, deschideţi-vă mâinile către Hristos, precum copilaşul care vede o fiară sălbatică şi nu se teme, căci alături de el este tatăl lui şi-i sare în braţe. Chipul acesta, adică dispreţul, să-l folosiţi la orice năvălire a vicleanului şi la orice gând.

În acea clipă în care sufletul vostru are nevoie şi vă luptaţi, să strigaţi: „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă". Pe toate să le primiţi prin rugăciune. Acesta este un mare secret. În ceasul ispitei, când îl dispreţuiţi, vicleanul vă cufundă, vă coboară şi vă strânge, şi le face pe cele ale lui, iar nu pe cele pe care le vreţi voi. Trebuie să apucaţi să faceţi acea deschizătură către Dumnezeu. Însă, pentru a izbândi aceasta, trebuie să vă lumineze dumnezeiescul har. Dacă asta nu se face îndată, atunci vă răpeşte vicleanul şi, în vreme ce vă străduiţi să-l alungaţi, el deja v-a prins. Ascultaţi-mă, să vă dau un exemplu.

Am cerut de la un om să-mi facă ceva. Acesta nu se învoia, zicând că ştiinţa le spune altfel. Am stăruit eu, dar celălalt nimic. Am început să mă indignez. Mi-am dat seama. În acea clipă, m-am întors către Hristos şi am apucat înaintea răului.

Acesta va fi modul nostru. Vom înălţa mâinile către Hristos, iar El ne va da harul Său.

Să vă mai spun.

Odată eram pe drumul către Tourkovounia, unde locuiam. Drumul era foarte povârnit, trebuia să cobori vreo două sute de metri. În partea de sus era mai drept. Acolo, sus, mama lui Nikos stătea de vorbă cu alte două femei, vecine. Jos, la capătul drumului, copilul ei, Nikos, se juca cu alţi copii. La un moment dat, Nikos a urcat alergând şi, îndată ce a ajuns, a căzut în şorţul ei plângând.

- Ei, îi zice, ce ai?

- M-a lovit băiatul lui Manolias!

Aflând scăpare la mama, plânsul i-a încetat îndată.

Ce vreau să spun cu asta? În ceasul ispitei, lucrul uşor este să vă întoarceţi către Dumnezeu, să priviţi cu vioiciune şi dorire, şi îndată vă va veni puterea, va veni binele. Adică, în vreme ce vedeţi răul venind să vă cuprindă, îndată ce-l zăriţi de departe, dispreţuiţi-l şi alergaţi în braţele lui Dumnezeu. Ajunge să apucaţi să vă întoarceţi mai întâi către Domnul. Aşa încât, atunci când veţi merge spre bine, nu vă mai amintiţi răul. Dar nu puteţi face asta dacă nu vă întoarceţi către Hristos. Zicem câteodată: „Dispreţuiţi răul!" Ei, e uşor să o spunem, dar nu-i uşor să o facem. Acest dispreţ are un mare meşteşug.

Dispreţuirea duhului rău se face numai prin harul lui Dumnezeu. Întoarceţi-vă către Hristos, alergaţi către Hristos, străduiţi-vă să-L cunoaşteţi pe Hristos, să-L iubiţi pe Hristos, să-L simţiţi pe Hristos, şi, în această străduinţă a voastră, pornirea voastră fiind curată şi limpede şi sinceră, harul deschide sufletul vostru şi zice: *Deşteaptă-te, cel ce dormi, şi te va lumina Hristos* (Efes. 5, 14). Acolo, în lumina

dumnezeiască, vom trăi veşnic, câtă vreme sufletul nostru Îl va iubi cu înflăcărare pe Dumnezeu. Astfel, prin harul lui Hristos, toate cuvintele lui Hristos sunt uşoare şi adevărate: *Căci jugul meu este bun, iar povara mea este uşoară* (Matei 11, 30).

Şi încă ceva. Să nu dăm drepturi diavolului. Adică eu nu las nici un cuget de ţinere de minte a răului, nici un cuget egoist, ca să nu găsească satana nici o fereastră. Fereastra este dreptul. Când te îndepărtezi de Dumnezeu, te primejduieşti, pentru că satana te găseşte „gol" şi se înstăpâneşte asupra ta. Ascultaţi-mă şi pe mine, căci am puţină experienţă în astea.

Sfânta smerenie este încrederea desăvârşită în Dumnezeu

Încredinţarea desăvârşită în mâinile lui Dumnezeu – aceasta este sfânta smerenie. Ascultarea desăvârşită faţă de Dumnezeu, fără nici un fel de împotrivire, chiar şi dacă anumite lucruri par iraţionale şi greu de împlinit. Predarea în mâinile lui Dumnezeu. Ceea ce rostim la Dumnezeiasca Liturghie spune totul: „toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm". Acelaşi lucru şi în rugăciunea pe care o zice preotul în taină: „Ţie, Stăpâne, Iubitorule de oameni, Îţi încredinţăm toată viaţa şi nădejdea noastră, şi cerem şi ne rugăm şi cu umilinţă la Tine cădem...". Ţie, Doamne, Ţi le lăsăm pe toate. Aceasta este încrederea în Dumnezeu. Aceasta este sfânta smerenie. Aceasta îl preschimbă pe om. Îl face dumnezeu-om.

Cel smerit este conştient de starea sa lăuntrică şi, deşi aceasta este urâtă, el nu-şi pierde personalitatea. Cunoaşte că este păcătos şi se întristează din pricina asta, dar nu deznădăjduieşte, nu se mistuie pe sine. Cel ce are sfânta smerenie nu vorbeşte deloc, adică nu se împotriveşte. Primeşte să i se facă observaţii, să-l controleze ceilalţi, fără să se mânie şi să se îndreptăţească. Nu-şi pierde echilibrul. Celui egoist, complexat, i se întâmplă contrariul: la început seamănă cu cel smerit însă, dacă îl deranjează puţin cineva, îndată îşi pierde pacea, se mânie, se tulbură.

Cel smerit crede că toate depind de Hristos, şi că Hristos îi dă harul Său, şi astfel înaintează. Cel ce are sfânta smerenie trăieşte de acum în biserica cea nezidită de pe pământ. Are întotdeauna bucuria lui Hristos, chiar şi în cele neplăcute. Vedem aceasta şi în vieţile sfinţilor. Apostolul Pavel ce era? Om ca şi noi. Dar ce s-a făcut? S-a făcut organ al lui Dumnezeu, vas al alegerii. Mărturisesc cuvintele lui: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine... Căci pentru mine viaţă este Hristos, iar moartea un câştig*. Ardea de iubirea lui Hristos. Smerenia l-a ridicat acolo. Să arzi pentru Dumnezeu, aceasta-i totul.

Dacă aveţi iubire către Dumnezeu şi către aproapele, Dumnezeu va dărui smerenia, va dărui sfinţirea. Dacă nu aveţi iubire către aproapele şi către Dumnezeu, dacă vă leneviţi, are să vă chinuiască satana, o să se răzbune pe voi omul cel vechi, or să vă greşească toţi şi toate, o să cârtiţi zicând: „De ce-ai lăsat ásta aici? De ce acolo?" Şi o să socotiţi că e din pricina treburilor, a ostenelii. O să ziceţi: „Ce-o să fie cu starea asta în care am ajuns? Cum de mă port aşa?", fără să înţelegeţi de unde izvorăşte această stare. Pe când aceasta este răzbunarea instinctelor.

Atunci când omul trăieşte fără Dumnezeu, fără linişte, fără încredere, ci cu frământare, zbucium, întristare, deznădejde, dobândeşte boli trupeşti şi sufleteşti. Astenia psihică, neurastenia, schizofrenia sunt stări demonice. Diavol este şi vorbirea „smerită". I se spune *complex de inferioritate*. Adevărata smerenie nu vorbeşte, nu rosteşte cuvinte „smerite", adică „sunt păcătos, nevrednic, ultimul dintre toţi...". Cel smerit se teme să nu cumva să cadă în slavă deşartă prin cuvintele cele „smerite". Aici nu se apropie harul lui Dumnezeu. Dimpotrivă, harul lui Dumnezeu se află acolo unde există smerenie adevărată, smerenia dumnezeiască, desăvârşita încredere în Dumnezeu. Dependenţa de El.

Asta are mare valoare, să fii călăuzit de Dumnezeu, să nu ai nici o voie. Robul nu are nici o voie: ce vrea domnul său. Tot astfel şi credinciosul rob al lui Dumnezeu. Devii rob al Lui, dar în Dumnezeu afli slobozire. Aceasta este adevărata libertate. Să arzi pentru Dumnezeu. Asta-i totul. Am mai spus-o. Dacă eşti biruit de Dumnezeu, eşti robit Lui şi trăieşti în libertatea fiilor lui Dumnezeu: *...ceea ce te biruieşte, aceea te şi stăpâneşte* (II Petru 2, 19). Se întâmplă ca şi cu ucenicul care are desăvârşită încredere în Bătrânul lui, iar Dumnezeu îi dă harul. Amintiţi-vă de Prorocul Elisei. A luat cojocul şi a lovit apele râului, dar nu le-a despărţit în două, precum făcuse Prorocul Ilie, căci tot ceea ce făcea, făcea fără smerenie, din egoism. Apoi, când s-a smerit şi a văzut că singur nu poate face

nimic, a cerut cu smerenie ajutorul Bătrânului său Prorocul Ilie, şi a primit har. Apele s-au despărţit şi s-a făcut drum ca să treacă[46].

Trebuie, fireşte, şi puţină străduinţă, dar smerenia cea mai înaltă nu se dobândeşte numai prin străduinţe şi luptă. Este roada harului. O spun din experienţă: tot ce am, am de la har. *De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc* (Ps. 126, 1). Pe toate le dă Hristos.

Să fim în toate smeriţi: în cuget, în cuvinte, în purtare. Niciodată să nu ne înfăţişăm înaintea lui Dumnezeu zicând: „Am virtuţi". Dumnezeu nu are trebuinţă de virtutea noastră. Întotdeauna să te înfăţişezi înaintea lui Dumnezeu ca păcătos, însă fără deznădejde, ci „îndrăznind la mila milostivirii Sale"[47]. Ajunge să aflăm secretul.

Secretul este iubirea lui Hristos şi smerenia. Hristos ne va da smerenia. Noi, cu neputinţele noastre, nu-L putem iubi. Să ne iubească El. Să-L rugăm mult să ne iubească El şi să ne dea râvnă să-L iubim şi noi.

Dacă vrei să filosofezi, atunci pe toate le vei arunca sinelui tău celui rău şi te vei smeri totdeauna. Este smerenie să crezi că toţi sunt buni. Şi dacă auzi ceva rău despre cineva, să nu crezi. Pe toţi să-i iubeşti, să nu te gândeşti la nici un rău şi să te rogi pentru toţi. N-ai nevoie de altă filosofie. Inima celui bolnav de slavă deşartă nu se poate smeri. Când este corectat sau sfătuit, el răspunde cu tărie împotrivă, iar când este lăudat şi linguşit se poartă necuviincios. Orice i-ai

[46] Cf. IV Regi 2, 8-15 (Septuaginta).

[47] Tropar după Sfânta Evanghelie, în duminicile Triodului.

spune, înţelege să se mândrească mai mult. Se îngrijeşte şi se învârte numai în jurul propriului sine. Dimpotrivă, păcătosul care se pocăieşte şi se mărturiseşte iese din sine însuşi. Atunci când se mărturiseşte, nu se mai întoarce înapoi.

Sufletul bolnav de slavă deşartă este înstrăinat de viaţa cea veşnică. În cele din urmă, egoismul este curată nerozie! Slava deşartă ne face găunoşi. Când săvârşim ceva doar ca să fim văzuţi de ceilalţi, atunci rămânem deşerţi sufleteşte. Tot ce facem, să facem spre a-l mulţumi lui Dumnezeu; dezinteresat, fără slavă deşartă, fără mândrie, fără egoism, fără, fără, fără... Să fii cântăreţ în biserică, la mânăstire. Să ai glas îngeresc şi să-l cânţi lui Dumnezeu, fără să ştii că atâţia oameni te ascultă, adică fără să te gândeşti la asta. Se poate? Nu-i uşor. E greu. De-asta mulţi cântăreţi s-au rătăcit. De obicei, toţi cântăreţii buni au mare egoism. Bineînţeles, nu toţi, dar cei mai mulţi. Însă, când ai smerenie, chiar dacă citeşti sau cânţi frumos, nu eşti influenţat de cei care te ascultă. Ce este – ai să-mi spui – dacă citeşti sau cânţi frumos, şi te aude Bătrânul tău? Asta nu-i nimic, dacă ai smerenie.

Trebuie, cu orice jertfă, să devenim buni. Asta mă străduiesc şi eu, sărmanul. Dar vine osteneala pe aici, mă zdrobeşte boala pe dincolo, şi nu pot să fac nimic. Însă mă lupt. Vreau să devin mai bun, vreau să-L slăvesc pe Dumnezeu cu iubire, cu înflăcărare, mă străduiesc, dar nu iese nimic. Însă aceasta îmi dă bucurie şi mulţumire că, în sfârşit, mă străduiesc să-L iubesc pe Hristos. N-am izbândit-o, dar o doresc.

„Ispititorii" lui Dumnezeu sunt cei ce se îndoiesc

Spune înţeleptul Solomon că Hristos *Se lasă găsit celor ce nu-L ispitesc pe El* (Înţ. lui Sol. 1, 2). „Ispititorii" lui Dumnezeu sunt cei ce se îndoiesc, ezită sau, încă şi mai rău, se împotrivesc atotputerniciei şi atotînţelepciunii Lui. Sufletul nostru nu trebuie să se împotrivească, zicând „de ce a făcut Dumnezeu asta aşa, de ce pe cealaltă altfel, nu putea să facă altcumva?" Toate acestea dovedesc o micime de suflet şi o împotrivire lăuntrică. Ele arată părerea înaltă ce-o avem despre noi înşine, mândria şi marea noastră iubire de sine. Aceste „de ce"-uri îl chinuiesc mult pe om, dând naştere la ceea ce lumea numeşte „complexe"; de pildă, „de ce să fiu foarte înalt?", sau, invers, „foarte scund?". Şi se roagă cineva, şi face privegheri, dar se împlineşte tocmai contrariul. Şi suferă şi se răzvrăteşte fără folos. În vreme ce cu Hristos, cu harul, toate pleacă. Există acest „ceva" în adânc, adică „de ce"-ul, dar harul lui Dumnezeu îl adumbreşte pe om şi, deşi rădăcina este un complex, la suprafaţă răsare un trandafir cu flori frumoase şi, cu cât este udat cu credinţă, cu iubire, cu răbdare, cu smerenie, cu atâta încetează să aibă putere răul, încetează să existe; adică nu dispare, dar se veştejeşte. Cu cât nu este udat, trandafirul se veştejeşte, se usucă, se pierde, şi îndată răsar spinii.

Însă nu numai împotrivirea şi „de ce"-ul arată că Îl ispitim pe Dumnezeu. Îl ispitim pe Dumnezeu şi când cerem ceva de la El, dar viaţa noastră este departe de Dumnezeu. Îl ispitim când cerem ceva, dar viaţa noastră nu este potrivită cu voia Lui – adică e plină de lucruri potrivnice lui Dumnezeu; pe de-o parte - chinuri, frământări, iar pe de cealaltă - Îl rugăm.

„Pântecele gras nu naşte minte subţire"

Nu deveniţi sfinţi vânând răul. Lăsaţi răul. Să priviţi la Hristos şi El vă va mântui. Ceea ce-l face sfânt pe om este iubirea, slăvirea lui Hristos, care nu se poate pune în cuvinte, nu se poate, nu se poate... Şi omul se străduieşte să facă nevoinţe, să facă astfel de lucruri şi să se istovească pe sine pentru iubirea lui Dumnezeu.

Nici un ascet nu s-a sfinţit fără nevoinţe. Nimeni n-a putut să ajungă la duhovnicie fără să se nevoiască. Trebuie să fie nevoinţe. Nevoinţă sunt metaniile, privegherile ş.a., dar fără siluire. Toate să se facă cu bucurie. Nu atât metaniile pe care le vom face, nu rugăciunile, ci dăruirea, dragostea pentru Hristos, pentru cele duhovniceşti. Sunt mulţi care le fac pe acestea nu pentru Dumnezeu, ci pentru asceză, pentru folosul trupesc, însă oamenii duhovniceşti o fac pentru folosul sufletesc, pentru Dumnezeu. Dar se foloseşte mult şi trupul, nu se îmbolnăveşte. Vin multe bunătăţi.

Între nevoinţe – metanii, privegheri şi celelalte rele pătimiri – se află şi postul. „Pântecele gras nu naşte minte subţire". Eu ştiu asta de la Părinţi. Toate cărţile patristice vorbesc despre post. Părinţii stăruie să nu ne hrănim cu mâncăruri greu digerabile sau grase,

căci ele fac rău şi trupului, dar şi sufletului. Ei spun că oiţa mănâncă numai ierburile pământului, şi este atât de liniştită. Aţi văzut cum zic, „ca o oaie". În vreme ce câinele, pisica şi toate celelalte carnivore sunt animale sălbatice. Carnea face rău omului. Fac bine ierburile, fructele ş.a. Pentru aceasta Părinţii vorbesc despre post şi osândesc multa mâncare şi plăcerea pe care o simte cineva din mâncărurile cele bogate. Să fie mai simple mâncărurile noastre. Să nu ne îngrijim aşa de mult de ele.

Nu mâncarea, nu traiul bun asigură sănătatea, ci viaţa sfântă, viaţa lui Hristos. Cunosc nevoitori care posteau mult şi nu au avut nici o boală. Nimeni nu s-a îmbolnăvit din pricina postului. Mai mult se îmbolnăvesc cei ce se hrănesc cu cărnuri şi ouă şi lapte, decât cei cu un regim frugal. S-a observat asta. Chiar şi ştiinţa medicală spune asta acum. Postitorii postesc şi nu păţesc nimic; nu numai că nu păţesc, dar se şi vindecă de boli.

Însă, ca să le faceţi pe acestea, trebuie să aveţi credinţă. Altfel vă ia ameţeala. Postul ţine şi de credinţă. Nu vă face rău postul, atunci când vă digeraţi bine mâncarea. Nevoitorii transformă aerul în albumină şi nu sunt afectaţi de post. Când aveţi dragoste de cele dumnezeieşti, puteţi posti cu mulţumire şi toate sunt uşoare; altfel par un munte. Cei ce şi-au dăruit inima lui Hristos şi spun rugăciunea cu iubire fierbinte au devenit stăpâni şi au biruit lăcomia pântecelui şi neînfrânarea.

Există astăzi mulţi oameni care nu pot posti nici măcar zi, iar acum trăiesc cu regim vegetarian nu din motive de credinţă, ci pur şi simplu pentru că socotesc

că le face bine la sănătate. Dar trebuie să crezi că nu vei păţi nimic dacă nu mănânci carne. Bineînţeles, atunci când omul este bolnav, nu-i un păcat să mănânce şi mâncăruri care nu sunt de post, spre întărirea organismului.

Sarea este necesară organismului uman. Există un zvon că sarea ar face rău. Nu-i corect. Este un element necesar. Şi chiar sunt unii care au mare nevoie de ea. Alţii n-au nevoie, iar altora le face rău. Este o problemă de structură a organismului. E nevoie de examen microbiologic.

Ce vis am eu! Adică despre Sfântul Munte. Am comandat grâu, ca să măcinăm şi să facem noi pâine. Şi mă gândesc să luăm, să măcinăm şi să amestecăm grâu cu orez, soia, făină de soia cu linte ş.a. Apoi, mai avem dovlecii, roşiile, cartofii şi toate celelalte legume. Tot aşa visam şi cu Părintele Isihie să trăim în pustie, semănându-ne singuri grâul. Nu aşa făcea oare şi Marele Vasile, pe când era în pustie? Dar nouă acum ni se pare neplăcut.

Despre vieţuirea călugărească

În mânăstire toate sunt sfinţite; atâtea suflete care se roagă, care se nevoiesc, care trăiesc viaţa lui Dumnezeu."

Viaţa călugărească este o viaţă preaminunată

Este lucru mare viaţa călugărească! Foarte mare. ıţă dumnezeiască, poetică, înaltă, măreaţă. Este o ıţă preaminunată. Monahul se poate afla pe pământ, călătoreşte prin stele, în nemărginire. Trăieşte cu ıtea în Dumnezeu, în cer. Trăieşte o viaţă aminunată. Acestei vieţi i se spune îngerească, şi e îngerească. Aşa este cu adevărat.

Însă, pentru ca monahul să o trăiască după viinţă, trebuie să aibă şi conştiinţă monahală. Iar asta o va izbândi prin întoarcerea în întregime către mnezeu şi către ţelul pe care şi l-a rânduit. Trăieşte tăcere, cu rugăciunea minţii, cu asceză, cu ultare. Trebuie să moară pentru toate, ca să trăiască Hristos. Se trezeşte cu ardoare, îşi face canonul, argă la slujbe, la ascultări. O singură grijă are: cum placă lui Dumnezeu, cum să-l slujească lui mnezeu, cum să se slăvească numele lui Dumnezeu

prin el. Are întotdeauna în minte făgăduinţele pe care le-a pus atunci când s-a făcut monah, înaintea Dumnezeului Celui în Treime. Pentru aceasta deseori citeşte cu luare aminte canonul de la slujba tunderii în monahism. Nu strică rânduiala mânăstirii, ci păzeşte toate canoanele.

Pentru ca să sporească cineva în mânăstire, trebuie să se lupte fără a fi silit de nimeni. Toate cu bucurie şi bunăvoinţă, nu de nevoie. Monah nu este acela care se sileşte să facă ceva mecanic şi este plin de nelinişti. Tot ce face, face numai din iubire către Mirele ceresc, din dragoste dumnezeiască, nu punându-şi în minte iadul şi moartea. Monahismul nu trebuie să fie o fugă negativă, ci o fugă a dragostei dumnezeieşti, a adorării dumnezeieşti.

Întregul secret este rugăciunea, dăruirea, iubirea către Hristos. Viaţa monahală este o viaţă dăruită. Monahul trebuie să se îndulcească de rugăciune, să fie atras de iubirea dumnezeiască. Nu poate rămâne în monahism dacă nu se îndulceşte de rugăciune. Dacă asta nu se întâmplă, gata, nu poate sta în mânăstire.

Dar ceea ce îl ţine în mânăstire, împreună cu rugăciunea, este şi rucodelia. Nu este ceva munca, iar altceva rugăciunea. Munca nu împiedică rugăciunea, ci dimpotrivă, o întăreşte şi o face mai bună. Este o problemă de iubire. Munca este chiar ca şi când s-ar ruga cineva, ca şi când ar face metanii. Munca este binecuvântare. Pentru aceasta vedem că pe ucenicii săi, dar şi pe proroci, Hristos îi chema în ceasul în care aceştia lucrau, de pildă atunci când pescuiau sau îşi păşteau oile.

Bucuria monahului este să pătrundă în iubirea lui Dumnezeu, în Biserică, în Hristos, în Sfânta Treime. Se uneşte cu Hristos, îi tresaltă inima, se umple de har. Hristos este bucuria lui, este însufleţire, este nădejde, este iubire. Ce să vă spun! Eu, prin harul lui Dumnezeu, când m-am dus acolo, în Sfântul Munte... ce viaţă, ce iubire, ce evlavie, ce înflăcărare, ce ascultare, ce rugăciune! Cum trăiam unul cu altul, ce zâmbet, ce iubire! Măi, măi, ce vieţuire cerească!

Nevoitorul care se duce în pustie le jertfeşte pe toate, până şi odihna sa, şi ajunge să dobândească acel chip de a simţi harul lui Dumnezeu, ajunge să se afle în dragostea lui Hristos, în braţele lui Hristos; să se unească, să simtă tovărăşia lui Dumnezeu, unirea sa cu Dumnezeu, să devină una cu ceilalţi, precum Sfânta Treime, precum cele trei Persoane ale Sfintei Treimi care sunt Una. Astfel părăseşte această lume nedeznădăjduind. Şade acolo, se chinuieşte, dar nu pleacă deznădăjduit. Pleacă foarte mângâiat şi într-o adevărată întovărăşire. Tovărăşia sa este întreaga natură, animalele şi păsările, dar şi toţi sfinţii, mucenicii şi îngerii. Şi, mai ales, tovărăşia lui sunt Preasfânta Fecioară şi Fiul ei.

Viaţa călugărească izvorăşte din Sfânta Scriptură

Toate îşi au temelia în Cartea cea veşnică, în Sfânta Scriptură. Viaţa călugărească izvorăşte din Sfânta Scriptură, din Evanghelie. Ce zice Vechiul Legământ? *Ieşi din pământul tău, din neamul tău şi din casa*

tatălui tău, şi vino în pământul pe care ţi-l voi arăta Eu (Facerea 12, 1). Iar Hristos, nu spune oare: *Cel ce iubeşte pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine; cel ce iubeşte pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine* (Matei 10, 37-38)?

Şi cele pe care le spun Sfinţii Părinţi despre monahism sunt toate insuflate din Sfânta Scriptură. Nu poţi tăgădui nici un Părinte. Dacă-l tăgăduieşti pe Sfântul Simeon Noul Teolog, îl tăgăduieşti pe Apostolul Pavel, căci cele pe care le-a spus şi le-a trăit Sfântul Simeon, le spune şi Apostolul Pavel.

Are o deosebită însemnătate faptul de a-şi recunoaşte cineva chemarea

Dacă voieşte cineva să înainteze în monahism, trebuie ca pentru el toate să fie deschise, toate posibilităţile, şi să hotărască liber, mişcat numai de dragostea dumnezeiască, fără interes personal. Nu este bine să te chinuieşti şi să te loveşti, ca să devii monah. Să studiezi, să te rogi şi să ai drept ţintă înaintarea către iubirea lui Dumnezeu şi a Bisericii. Astfel, petrecând înlăuntrul iubirii lui Dumnezeu, ai să trăieşti în libertate, căci unde este iubire, acolo este libertate. Să te mişti numai înlăuntrul dragostei dumnezeieşti.

Înaintea ochilor lui Dumnezeu, cel căsătorit este la fel cu cel necăsătorit, ajunge să trăiască poruncile lui Dumnezeu, ajunge să trăiască viaţa lui Dumnezeu. Fecioria, neagoniseala, sărăcia, care sunt

virtuţi ale monahului, se află înlăuntrul inimii omului. Poate cineva să fie fecior cu trupul, iar în suflet să fie ca o desfrânată stricată de patimi şi de răutăţi. Poţi să ai blocuri întregi, iar lăuntric să fii liber de materie şi să trăieşti ca un neagonisitor. Poţi, însă, să fii sărac şi să trăieşti ca un agonisitor. Nu mulţimea bunurilor îl face pe om agonisitor sau neagonisitor, ci alipirea inimii de ele.

Are o deosebită însemnătate faptul de a-şi recunoaşte cineva chemarea. Mulţi vor să devină monahi din împotrivire. Să vă dau un exemplu.

O fată s-a dus la o mânăstire şi a rămas acolo. Părinţii au plâns şi au strigat, dar fata nimic. Se învârtoşa din împotrivire. Au venit la mine şi i-am sfătuit să nu se poarte aşa, ci să o lase liberă. Să meargă la slujbe la mânăstire, să se roage, să vorbească frumos cu toţi, cu Stareţa... Aşa încât, prin bine, a plecat împotrivirea. Peste puţin, fata a cerut de la Stareţă să meargă să se înscrie la Teologie. Aşa a şi făcut. A urmat facultatea şi, îndată ce şi-a dat licenţa, a lăsat mânăstirea.

Străină viaţă este viaţa monahului...

Străină viaţă este viaţa monahului... Aceasta stă scris şi pe schimă. Un „S" mare este unit cu un „V", pe schima pe care o poartă monahul. Sunt iniţialele cuvintelor „Viaţă Străină". Am trăit această înstrăinare. Ce să vă spun!... Departe de toţi şi de toate. Să munceşti, să te rogi şi să te vadă numai Dumnezeu. Mi-a plăcut mult pustia. Şi acum îmi place. Bine ar fi

fost să fi putut merge la Kavsokalivia. Mă cuprinde o mare bucurie atunci când merg la Kavsokalivia.

Este foarte frumos ca un ascet să trăiască împreună cu unul, doi sau trei de un suflet şi de un cuget cu el, aşa încât tot ce doreşte unul, să dorească şi celălalt. Unul să sporească în cele duhovniceşti, şi să sporească şi ceilalţi. Se nevoiesc toţi împreună şi se bucură cu duhovniceasca bucurie pe care o dă Hristos. Au murit pentru întreaga lume. Astfel ascetul nu se vatămă. Se întăreşte.

Ceea ce a ales ascetul este lucrul cel mai mare, cel mai sfânt. Ajunge să se îngrijească să-L iubească pe Hristos. Dacă Îl iubeşte, atunci se va dărui lui Hristos cu toată răspunderea, va înainta, ca să I se dăruiască Domnului din tot sufletul. Însă, dacă nu izbuteşte, atunci nu este rău să lucreze altfel în Biserică.

Simţeam ascultarea de Bătrânii mei ca pe un rai

Într-o mânăstire poate să fie rânduială, dar viaţa călugărească să fie inexistentă. Mânăstirea trebuie să pună deasupra tuturor ascultarea şi epitrahilul. Mie, de fiecare dată când mă spovedeam, îmi venea mare bucurie şi mă dăruiam mult pe sine-mi rugăciunii. Nu numai atunci, ci şi acum, când mă spovedesc, simt bucurie, mă uşurez îndată. Am primit aşa, cu credinţă, această taină. Din ea trebuie să izvorască toate. Toate în ascultare, în sfinţenie.

Mare şi înţelept lucru este ascultarea... Este taina vieţii duhovniceşti. N-o putem înţelege. Eu, însă, cu harul Domnului, am trăit-o. Ştiu ce lucru minunat este, ce desăvârşit şi lipsit de griji. Să asculţi de Dumnezeu, să te dăruieşti slăvirii lui Dumnezeu şi să asculţi de Bătrân! Ascultarea este foarte însemnată. Este o mare virtute, este smerenia însăşi. Ascultare cu bucurie, cu mulţumire. Chiar de-ar fi şi strâmb ceea ce cere Bătrânul. Şi această ascultare are mare preţ. Această ascultare Îl mişcă pe Dumnezeu. *Eu iubesc pe cei ce mă iubesc, iar cei ce mă caută vor afla har*[48].

Cu ascultarea te schimbi în toate. Devii treaz, înţelept, devii în toate nou. M-a iubit Hristos şi mi-a dat harul de a face ascultare. Iar eu, smeritul, puţin am simţit-o, şi tot ceea ce am, de la ascultare am. Simţeam ascultarea de Bătrânii mei ca pe un rai. Şi chiar nu eram mulţumit, ci ceream ca ei să fie mai aspri. Acum, însă, când am crescut, văd că erau cu adevărat aspri. Atunci nu-mi dădeam seama.

Ascultarea, şi mai ales la un bătrân duhovnicesc, este lucru mare. Când trăiţi împreună cu un sfânt, vă sfinţiţi şi voi. Luaţi ceva din obiceiurile lui sfinte, din cuvintele lui, din tăcerea lui. Rugăciunea lui vă înrâureşte. Chiar şi dacă nu vorbiţi, ceva se întâmplă, vi se împărtăşeşte şi vouă, fără să vă daţi seama, ceva sfânt, dumnezeiesc. Da, Sfântul Prohor, Sfântul Proclu şi alţii au trăit lângă dascăli sfinţi, au fost insuflaţi de către sfinţi şi au devenit şi ei sfinţi. La fel s-a întâmplat şi cu Simeon Noul Teolog, cu Grigorie Palama şi cu alţii asemenea.

Bătrânul joacă un rol însemnat în viaţa noastră. Bătrânul este călăuzitor. Nu e pur şi simplu un om cultivat care a devenit Bătrân, pentru că este teolog şi

---

[48] Pildele lui Solomon 8, 17 (Septuaginta).

are carte. Să desluşim ce este Bătrânul. Bătrânul poate fi şi necărturar, poate să nu aibă multe cunoştinţe, să nu aibă dar ritoricesc, să nu fi studiat tratate, dar să fi ajuns la înălţimi mai mari decât cel cultivat, dacă a trăit ca ucenic şi a dobândit harul lui Dumnezeu. Un astfel de Bătrân poate să-i folosească foarte mult pe ucenicii săi, dacă aceştia fac ascultare de dânsul.

Fireşte, cele pe care ţi le spune Bătrânul ţi le spun şi cărţile. Însă nu-i acelaşi lucru. Bătrânul care trăieşte cele duhovniceşti şi nu-ţi spune „Părintele cutare zice asta, în cutare carte scrie asta", ci trăieşte el însuşi viaţa lui Hristos şi îţi grăieşte din experienţă, ţi le va transmite şi ţie, ţi le va pune în suflet, iar tu vei învăţa alături de el cum să atragi harul lui Dumnezeu.

Când îl ai şi îl trăieşti pe Bătrânul, îl iubeşti. Iar când Bătrânul te iubeşte şi el şi sunteţi de un suflet, atunci deveniţi una. *Că unde sunt doi sau trei adunaţi în numele Meu, acolo sunt şi Eu în mijlocul lor* (Matei 18,20). Acolo este Hristos. În această stare nu există distanţe. Oriunde ne-am afla, suntem uniţi în Hristos, ne rugăm, şi astfel harul lui Dumnezeu ne cercetează şi ne întăreşte totdeauna. Astfel trăim unitatea înlăuntrul Bisericii. Avem simţirea că toţi suntem „una". Aşa trăiau în trecut bătrânii şi ucenicii.

Astea nu sunt basme. Le-am văzut şi eu de multe ori. Când m-am dus în Sfântul Munte, au trecut toate – şi lume, şi rude, şi stăpânitori ai lumii acesteia – toate au devenit ascultare de Bătrânul meu, au devenit rugăciune, au devenit bucurie. Străbătând Kavsokalivia, toate deveneau cer. Însă, îndată ce începeam să arăt puţină oboseală, mă năpădeau iarăşi aducerile aminte de părinţi şi de lume.

Aşadar, ascultarea de Bătrân este o mare virtute. Este totul. Trebuie să fi trecut prin ascultare ca să fii deplin, aşa încât să înfrunţi greutăţile oamenilor. Dacă nu ai smerenie, nu ai ascultare, atunci nu ai harul lui Dumnezeu. Dacă nu treci prin smerenie şi, deci, prin ascultare, o păţeşti foarte urât. Mare lucru este smerenia! Egoismul, mândria au născut neascultarea, şi astfel am plecat din Rai. Niciodată un egoist nu poate face ascultare. Vrea totdeauna să cerceteze ce i se spune, dacă este bine sau nu, dacă-i aşa sau altfel, şi împlineşte doar în parte. Sau face cum i se spune, dar cu obiecţii şi grăiri împotrivă, socotind că prin această purtare îşi dovedeşte libertatea. Însă omul află adevărata libertate în ascultare, în vreme ce robie este aceea care îl sileşte să nu asculte. Atunci când ascultă, intră în libertatea fiilor lui Dumnezeu.

Şi cei ce trăiesc în peşteră, le trăiesc pe acestea. Este îndumnezeirea, care le cuprinde pe toate. Ei se unesc cu Dumnezeu. Cultivă duhul, iar această cultivare nu cunoaşte sfârşit. Dumnezeu este plinirea celor desăvârşite, bunul cel mai înalt. Pe toate acestea le afli în unirea cu Dumnezeu. Această unire aduce o deplină mulţumire. Nici o altă bucurie nu este mai presus decât cea pe care o aduce unirea cu Dumnezeu. Este bucuria care cuprinde toată mintea. Este bucuria celor ce s-au dăruit lui Dumnezeu. Toate acestea se fac prin ajutorul dumnezeiesc. Dacă lucrează harul, atunci toate se săvârşesc mai presus de fire.

Să vă rugaţi ca Dumnezeu să ne învrednicească să simţim şi să trăim, fie chiar şi în parte, aceste măreţii.

Prin studiul cuvintelor dumnezeieşti puteţi ajunge sfinţi fără osteneală

Să vă desfătaţi de Scripturi. Să iubiţi studiul. Eu cu cât aud mai des Psaltirea şi canoanele, cu atât nu mă mai satur. Sunt atât de vii şi de îmbietoare, că nu te mai saturi. Să citiţi limpede, cuvânt cu cuvânt. Să le rostiţi şi să le ascultaţi; asta ajută mult. Şi unde aflaţi mult miez, să citiţi din nou, ca să înţelegeţi mai bine. Eu ce să vă spun!... Ascult cu sete iară şi iară. Îmi îndulcesc sufletul.

Deci, de vreme ce doriţi fierbinte, de vreme ce citiţi, de vreme ce ascultaţi în biserică cuvintele Mineielor, ale Psaltirii şi ale tuturor cărţilor Bisericii noastre, de vreme ce le simţiţi, să alergaţi îndată ce toacă, să auziţi „Sculându-ne din somn, cădem către Tine, Bunule..."[49], cu iubire şi cu înflăcărare. Astfel aţi izbândit ceea ce doreaţi. Sufletul se întoarce la strălucirea cea dintâi, la starea cea dintru început, la întâia frumuseţe. Ce spune Dumnezeu? *Spre cine voi căuta, dacă nu către cel blând şi liniştit, şi care tremură la cuvintele Mele?* [50]. Celui care iubeşte cuvintele Lui, Hristos îi dăruieşte har, şi toate cele bune devin pentru el uşoare.

Precum vedeţi, ne sfinţim fără război şi fără lupte sângeroase. Se bucură sufleţelul nostru, se desfată auzul nostru ascultând troparele, şi ceva se întâmplă înlăuntrul nostru. Această mulţumire aduce înflăcărare dumnezeiască şi sufletul nostru devine vrednic a primi harul lui Dumnezeu, aşa încât îl sfinţeşte Însuşi Dumnezeu. Fără harul dumnezeiesc, oricâte strădanii am face, nu ne putem sfinţi. În vreme ce prin studiul cuvintelor dumnezeieşti putem lesne, fără multă osteneală, să devenim sfinţi.

Mie mi-au plăcut şi îmi plac, de asemenea, cărţile scrise de Sfinţii Părinţi – Hrisostom, Vasile, Grigorie Teologul, Grigorie de Nyssa, Grigorie Palama ş.a. Dar, sincer vă spun, nu i-am studiat. Îi ştiu, însă, pe toţi fericiţii...

În vechime, în Sfântul Munte nu te lăsau să citeşti *Filocalia* şi celelalte lucrări ascetice; numai Sfânta Scriptură şi Vieţile sfinţilor. Să nu mă înţelegeţi greşit. Pentru aceste lucruri trebuie să aveţi şi duhovnic care să le fi trăit, şi aşa să le citiţi, altfel este cu putinţă să vă încurcaţi. Şi asta pentru că ele trebuie însoţite de ascultare. Fără ascultare, o păţeşti rău. Aceste cărţi cuprind lucruri foarte înalte, luminări dumnezeieşti, de pe urma cărora, dacă nu există ascultare de Bătrân, trage foloase duhul cel rău. Dar să fie ascultare curată, nu egoistă, nu numai ca să-l mulţumeşti pe Bătrânul, ci simplă, fără interes personal.

Pentru aceasta vreau să vă dăruiţi mai mult studiului Scripturii Vechiului şi Noului Legământ, precum şi Psaltirii şi canoanelor. Cu aceeaşi poftă cu care citiţi troparele şi canoanele, să citiţi şi pe Părinţii Bisericii; dar întâi de toate Sfânta Scriptură. Citiţi Evanghelia, Vechiul Legământ. Este mare bogăţie, de vreme ce pe acestea s-au sprijinit toţi Părinţii. Este izvorul, temelia. Niciodată nu te saturi. Fără îndoială, veţi simţi şi voi cuvintele Psalmistului: *Cât sunt de dulci limbii mele cuvintele Tale, mai mult decât*

[49] Din Rugăciunile dimineţii.
[50] Cf. Isaia 66, 2.

mierea în gura mea! (Ps. 118, 103). Nu spune „că mierea", ci „mai mult decât mierea în gura mea", ca să arate negrăit de marea dulceaţă a cuvintelor lui Dumnezeu.

Slujbele Bisericii să se facă întotdeauna cu dragoste

Slujbele Bisericii sunt cuvinte prin care îi vorbim lui Dumnezeu în adorarea noastră, în iubirea noastră. Înlăuntrul bisericii, împreună cu toţi fraţii, luând aminte la dumnezeiasca învăţătură, cântând, împărtăşindu-ne – acestea sunt cele mai înălţătoare ceasuri ale noastre. Când toţi împreună urmărim sfintele slujbe, cuvintele Domnului, Evanghelia, Apostolul, canoanele şi troparele Octoihului, ale Triodului, ale Mineielor, atunci izbândim unirea noastră cu Hristos.

Dar cursele satanei sunt multe pentru oamenii care-L slăvesc pe Dumnezeu. Ispita ne îndeamnă aici să nu fim deloc cu luare aminte. Deseori mergem la biserică numai pentru a ne continua somnul. Îndată ce auzim cuvintele, cântările, ni se închid ochii. Ajungem la o stare de moleşeală şi nu putem urmări cuvintele, troparele, imnele; un lucru satanic, care se vădeşte pe de-a-ntregul în această moţăială.

Cât de mult pierdem aflându-ne neatenţi în biserică! În vreme ce pe dinafară spui „o să fiu atent, o să mai fac, o să mă străduiesc", nu izbuteşti. Acest „o să fiu atent" şi celelalte, sunt toate lucruri silite, care te tulbură sinele, îl fac să se împotrivească. Nu se face

nimic prin siluire. Dimpotrivă, ne adânceşte starea cea rea şi ne nimiceşte. „Strânge-te, concentrează-te, fă ce socoteşti; eu, omul cel vechi, te am în mână, o să te strâng şi, dacă mai poţi, înaintează!"

Tot ceea ce faci din corvoadă îţi vatămă sufletul. Am spus asta de multe ori. Am văzut şi monahi şi oameni de toate vârstele părăsind desăvârşit Biserica şi pe Dumnezeu, nerăbdând strânsoarea lăuntrică sau pe cea a altor persoane. Din pricina acestei strânsori, nu numai că se împotriveşte Bisericii, ci nici nu o mai vrea. Nu îl mai înrâureşte spre bine. Nu rodeşte. O face silit, fireşte, pentru că a spus-o Bătrânul, a spus-o duhovnicul. Şi zice: „Acum trebuie să merg, de pildă, la pavecerniţă". Da, toate se fac, dar când se fac doar fiindcă aşa cere tipicul, atunci vatămă, nu folosesc.

Eşti nevoit de multe ori să faci binele. Dar nu trebuie să se facă cu strânsoare, nu foloseşte, nu zideşte. De pildă, ceea ce spunem despre „Doamne Iisuse...". Dacă îţi sileşte sinele să o facă, în curând vei fi strâmtorat, îl vei arunca în lături şi mai târziu ce va fi? Dacă o faci de corvoadă, te sileşti, te chinuieşti şi izbucneşte în rău. Se poate, chiar, ca o asemenea împresurare să te facă să nu mai mergi nici la biserică. Adică la biserică nu trebuie să mergi cu siliri şi îmbrânceli, ci cu mulţumire. Pentru ca să se întâmple aceasta, trebuie să iei aminte şi să te desfeţi şi să te bucuri de slujbe, de tropare, de citiri, de rugăciuni. Să iei aminte la fiecare cuvânt, să urmăreşti înţelesurile. Aţi priceput? De acolo începe fericirea.

Însă există încă o altă mare primejdie. Dacă nu luăm aminte, este cu putinţă ca pe toate acestea să le ascultăm şi să le cântăm după tipic. Să le spunem şi să

le ascultăm pentru că trebuie. Monahul merge, de pildă, la slujba de seară şi aude: *Cât de iubite sunt locaşurile Tale, Doamne al puterilor! Doreşte şi se sârşeşte sufletul meu după curţile Domnului...* (Ps. 83, 1). Le aude azi, aude mâine, aude poimâine, tot anul. Nimic altceva; aceleaşi şi aceleaşi? Când la aude, dacă nu participă, atunci oboseşte, doarme, nu se adânceşte, ajunge la saturaţie, iar apoi vine împotrivirea. Pe urmă, nici un folos, nici o bucurie. Începe deznădejdea, iar diavolul nu pierde prilejul să facă rău.

Slujbele sunt o mare temelie. Slujbele sunt totul. Am trăit asta. Este de-ajuns ca totdeauna să se facă cu dragoste, cu mărime de suflet, cu o sinceră aplecare spre slăvirea lui Hristos. Nu de corvoadă şi mecanic. E nevoie de dragoste, de însufleţire dumnezeiască. Dacă nu simţim astfel, nu au valoare. Nu numai că nu au valoare, dar fac şi rău. O să-mi ziceţi: „Atunci să nu le facem?" Nu, fireşte. Însă, pe cât poate cineva, să fugă de formă şi să privească miezul. Adică să o vrea, să o poftească, să afle mulţumire în rugăciune, în împreună-vorbirea cu Dumnezeu. Saturaţia este nenorocire pentru monah.

Eu, ce să vă spun, despre asta nu ştiu. Mă desfătam de slujbe. Nu mă strâmtoram pe sine-mi, nu ştiam să fac ceva de corvoadă. Dimpotrivă, dacă este cu putinţă, să aud în fiecare zi aceleaşi, azi şi mâine şi poimâine. Tot aceleaşi; dar asta are valoare. Nu mă satur să le rostesc întreaga zi. Şi cred că toate astea ne folosesc mult. Au atâta suc, încât răcoresc sufletul şi-l hrănesc. Aşa şi voi, să vă dăruiţi din inimă lui Hristos.

Într-o Vineri Mare, la Policlinică, ziceam rugăciunea „Stăpâne Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel ce îndelung ai răbdat..."[51] în faţa Celui Răstignit, o citeam şi o trăiam. În ziua următoare, la chirurgie, profesorul mi-a spus în faţa copiilor, adică a studenţilor:

- Părinte, ce frumoasă a fost rugăciunea! Tu trebuie să fii sfânt.

- Nu sunt sfânt, îi zic, dar întrucât vreau să devin sfânt, ceream mila lui Dumnezeu ca să mă facă sfânt, şi sufletul meu a fost mişcat. Eu sunt foarte păcătos şi aceasta a fost numai o lucrare a lui Hristos.

Această rugăciune este o capodoperă, nu-i aşa? De-asta vă spun iar şi iar să o citiţi.

Rugăciunile liturgice, care sunt după rânduială, când sunt spuse cu noimă şi trezvie, devin ale voastre. Rânduiala Sfintei Împărtăşanii, chiar şi atunci când este citită de cel mai păcătos om, îl sfinţeşte mult pe acesta.

Aşa se lucrează cultivarea, fără să ne dăm seama. Adică omul scoate din folosinţă sinele cel vechi. Îl scoate din folosinţă fără război. Nu îl mânie, ci îl scoate din folosinţă, iar atunci creşte omul cel nou înlăuntrul său.

Rugăciunea de noapte este mai folositoare

Să alegeţi oboseala trupească. Să o urmăriţi, să vă deprindeţi trup şi suflet. Viaţa noastră atârnă de voia noastră. Tot ce voim şi întocmai precum voim, putem să trăim. Cel ce face mai multă osteneală pentru Hristos – şi asta se face, de bună seamă, din dragoste

[51] Rugăciunea Ceasului al nouălea.

dumnezeiască – atrage mai mult har. Şi când zicem osteneală, înţelegem, în afară de altele, şi rugăciunea de noapte. Mult foloseşte să vă sculaţi noaptea pentru rugăciune. Auzim şi pe Isaia: *Sufletul meu Te-a dorit în vreme de noapte, duhul meu năzuieşte spre Tine* (Isaia 26, 9). Şi pe David: *Privegheat-am şi am ajuns ca o pasăre singuratică pe acoperiş* (Ps. 101, 8)... „Dimineaţa auzi glasul meu..."[52]... *Dimineaţa vei auzi glasul meu, dimineaţa voi sta înaintea ta şi mă vei vedea* (Ps. 5, 4)... *Dumnezeule, Dumnezeule, pe Tine Te caut dis de dimineaţă* (Ps. 62, 1). Cât de frumos le spune David! Nu le spune, ci le trăieşte, se bucură de ele. Are harul lui Dumnezeu. Duhul Sfânt.

În Sfântul Munte mulţi se roagă zi şi noapte. Se întâmplă să se roage cineva de seara până dimineaţa şi să nu-şi dea seama când trece timpul. În iubirea lui Dumnezeu, ceasurile fug cu altă repeziciune. O, ce-i în Sfântul Munte noaptea! Mireasmă, tămâie, îngeri, rugăciuni... Îngerii poartă rugăciunile sfinţilor şi le duc la Dumnezeu. Ce taină!

Noi la Sfântul Munte ne trezeam fără ceas. Când venea ora, îndată ne sculam. Şi obosit de-ai fi fost seara, şi chiar dacă ai fi adormit târziu, când venea ora, zburai în picioare. Este o obişnuinţă, îndată ce te trezeşti, să zbori în picioare. Bineînţeles, se poate şi să te întorci pe cealaltă parte şi să te ia somnul până la prânz. Foarte rău! De aceea, îndată ce te trezeşti, să te ridici din pat. Să alegi ceasurile de noapte. Intri mai uşor în rugăciune. Chiar şi întâmplător dacă te trezeşti noaptea, nu te culca îndată la loc; este un prilej pe care ţi-l dă Dumnezeu să te rogi, cât poţi, în linişte.

---

[52] Tropar la Ceasul întâi.

În afară de linişte, noaptea se mai întâmplă şi altceva. M-am încredinţat de un lucru ciudat. Există deosebiri între cele douăzeci şi patru de ore şi influenţa pe care o au asupra organismului uman. Vedeţi, de pildă, în vreme ce rana rămâne în aceeaşi stare, febra oscilează. Dimineaţa este scăzută, la prânz creşte, după amiază şi seara creşte mai mult, la miezul nopţii se schimbă. Aceasta depinde de mişcarea pământului. Precum este influenţat trupul de ore, astfel este influenţat şi sufletul.

Cel ce priveghează noaptea în rugăciune, în cealaltă zi poate munci mai bine, pentru că îl înzestrează Dumnezeu cu har şi se reînnoieşte sufleteşte. Dimpotrivă, cel ce nu are aplecare spre jertfă pentru iubirea lui Hristos, el însuşi se închide pe sine harului.

La slăvirea lui Dumnezeu participă omul întreg, suflet şi trup

Osteneala trupească face trupul să se văicărească, să bombăne şi să se împotrivească, însă nu poate să facă sufletul trândav pentru rugăciune. Pur şi simplu dai aparatul de radio mai tare, asculţi muzică, te desfeţi de ea şi nu mai auzi bombănelile. Adică întărind rugăciunea, osteneala trece pe planul al doilea. Înainte de a bombăni pentru osteneala trupească, începe rugăciunea, căci, atunci când bombăni, pleacă harul şi rămâi cu puterea ta. Dacă spui de trei ori „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă", înaintezi cu bucurie. Te vede Dumnezeu, întinde

mâna şi te apucă. De aici încolo va începe adevărata împărtăşire cu El.

Când osteneala trupească – metanii, priveghери, jertfe – se face cu iubire, cu dragoste, nu vatămă trupul. Când se face liber şi cu iubire către Hristos, aceasta arată cât de mult Îl iubeşte cineva. Nimeni nu socoteşte osteneala pentru cel pe care-l iubeşte. Urcă, de pildă, un munte, se osteneşte, se trudeşte, asudă. „Pentru ce o faci?", este întrebat. „Pentru cel pe care îl iubesc, răspunde, căci am înţeles că asta îl va mulţumi". Omul, credinciosul, îşi arată şi cu mijloace simţite iubirea sa, dăruirea, adorarea lui către Hristos. Iată temeiul ostenelii trupeşti, iată temeiul metaniilor. Nu ca să câştigi ceva, ci pentru că nu te lasă iubirea, dragostea pentru Hristos, să faci altfel.

S-ar putea ca cineva să spună: „Iubirea o am în inimă". Da, dar metaniile şi toate nevoinţele sunt de trebuinţă, fiindcă sunt forme, dar prin mijlocirea acestor forme izbutim să ajungem la esenţă. Dacă nu ajungem acolo, toate astea sunt zero. Aşa este. Să fac acum tumbe, să vadă Dumnezeu, să fie mulţumit? Nu prin astea este Dumnezeu mulţumit. Nici nu adăugăm ceva lui Hristos prin slăvirea pe care I-o aducem. Noi rodim, noi avem această nevoie. Acum au apărut o mie şi o sută de erezii. Aţi văzut de ce sunt în stare? Ajung la exerciţii gimnastice, cu picioarele drept în sus şi stând în cap. Izbutesc înfricoşătoare exerciţii trupeşti, şi se străduiesc să influenţeze prin ele sufletul. Noi nu spunem aşa, ci atunci când metaniile se fac pentru Hristos, harul lucrează nemijlocit în suflet, aduce pocăinţă, aduce linişte, pace şi bucurie. Dar acestea

vin prin dumnezeiescul har şi apoi se foloseşte şi trupul.

Cândva existau stăpâni şi robi. Pentru a-şi arăta supunerea şi respectul, robii îngenuncheau în faţa stăpânilor. Tot astfel şi noi, prin metanii arătăm că suntem smeriţi robi ai lui Dumnezeu. Ne arătăm micimea, dar şi respectul, într-un chip simţit. Prin metanii se întâmplă ceva: creştinul se smereşte şi asta ajută ca harul lui Dumnezeu să vină înlăuntrul său. Când vine harul, atunci inima lui devine foc. Focul iubirii naşte jertfe. Jertfă şi prinos sunt metaniile. La slăvirea lui Dumnezeu participă omul întreg, suflet şi trup.

Să nu cruţaţi trupul. Să-l certaţi. Nu puteţi înţelege ce este focul iubirii. Trebuie să faceţi jertfe, nevoinţă. Nevoinţă duhovnicească şi trupească. Fără nevoinţă nu se face nimic. Să păziţi programul duhovnicesc: canon, slujbe şi celelalte, şi să nu-l luaţi în râs. Nu amânaţi pentru mâine. Nici boala să nu-l strice, doar boala cea de moarte. Eu când eram mic făceam trei mii de metanii pe zi şi nu oboseam, eram foarte călit. Mă pedepseam, nu luam în seamă osteneala. După ce mă întorceam istovit de pe munte, de la cărat lemne, în Sfântul Munte, Bătrânii mă puneau să sap grădina. Mă pedepseam şi dispreţuiam trupul, însă eram foarte puternic. Dar aveam şi atâta foc înlăuntrul meu! Atâta foc!

Să vă arăt cum făceam metaniile: le făceam întinse şi repede, fără să ating cu genunchii podeaua. Mai întâi făceam crucea lovind puternic cu degetele fruntea, brâul şi umerii, simetric. Apoi atingeam cu mâinile podeaua şi mă ridicam repede, sprijinindu-mă

mâna şi te apucă. De aici încolo va începe adevărata împărtăşire cu El.

Când osteneala trupească – metanii, privegheri, jertfe – se face cu iubire, cu dragoste, nu vatămă trupul. Când se face liber şi cu iubire către Hristos, aceasta arată cât de mult Îl iubeşte cineva. Nimeni nu socoteşte osteneala pentru cel pe care-l iubeşte. Urcă, de pildă, un munte, se osteneşte, se trudeşte, asudă. „Pentru ce o faci?", este întrebat. „Pentru cel pe care îl iubesc, răspunde, căci am înţeles că asta îl va mulţumi". Omul, credinciosul, îşi arată şi cu mijloace simţite iubirea sa, dăruirea, adorarea lui către Hristos. Iată temeiul ostenelii trupeşti, iată temeiul metaniilor. Nu ca să câştigi ceva, ci pentru că nu te lasă iubirea, dragostea pentru Hristos, să faci altfel.

S-ar putea ca cineva să spună: „Iubirea o am în inimă". Da, dar metaniile şi toate nevoinţele sunt de trebuinţă, fiindcă sunt forme, dar prin mijlocirea acestor forme izbutim să ajungem la esenţă. Dacă nu ajungem acolo, toate astea sunt zero. Aşa este. Să fac acum tumbe, să vadă Dumnezeu, să fie mulţumit? Nu prin astea este Dumnezeu mulţumit. Nici nu adăugăm ceva lui Hristos prin slăvirea pe care I-o aducem. Noi rodim, noi avem această nevoie. Acum au apărut o mie şi o sută de erezii. Aţi văzut de ce sunt în stare? Ajung la exerciţii gimnastice, cu picioarele drept în sus şi stând în cap. Izbutesc înfricoşătoare exerciţii trupeşti, şi se străduiesc să influenţeze prin ele sufletul. Noi nu spunem aşa, ci atunci când metaniile se fac pentru Hristos, harul lucrează nemijlocit în suflet, aduce pocăinţă, aduce linişte, pace şi bucurie. Dar acestea vin prin dumnezeiescul har şi apoi se foloseşte şi trupul.

Cândva existau stăpâni şi robi. Pentru a-şi arăta supunerea şi respectul, robii îngenuncheau în faţa stăpânilor. Tot astfel şi noi, prin metanii arătăm că suntem smeriţi robi ai lui Dumnezeu. Ne arătăm micimea, dar şi respectul, într-un chip simţit. Prin metanii se întâmplă ceva: creştinul se smereşte şi asta ajută ca harul lui Dumnezeu să vină înlăuntrul său. Când vine harul, atunci inima lui devine foc. Focul iubirii naşte jertfe. Jertfă şi prinos sunt metaniile. La slăvirea lui Dumnezeu participă omul întreg, suflet şi trup.

Să nu cruţaţi trupul. Să-l certaţi. Nu puteţi înţelege ce este focul iubirii. Trebuie să faceţi jertfe, nevoinţă. Nevoinţă duhovnicească şi trupească. Fără nevoinţă nu se face nimic. Să păziţi programul duhovnicesc: canon, slujbe şi celelalte, şi să nu-l luaţi în râs. Nu amânaţi pentru mâine. Nici boala să nu-l strice, doar boala cea de moarte. Eu când eram mic făceam trei mii de metanii pe zi şi nu oboseam, eram foarte călit. Mă pedepseam, nu luam în seamă osteneala. După ce mă întorceam istovit de pe munte, de la cărat lemne, în Sfântul Munte, Bătrânii mă puneau să sap grădina. Mă pedepseam şi dispreţuiam trupul, însă eram foarte puternic. Dar aveam şi atâta foc înlăuntrul meu! Atâta foc!

Să vă arăt cum făceam metaniile: le făceam întinse şi repede, fără să ating cu genunchii podeaua. Mai întâi făceam crucea lovind puternic cu degetele fruntea, brâul şi umerii, simetric. Apoi atingeam cu mâinile podeaua şi mă ridicam repede, sprijinindu-mă

uşor în genunchi. Aţi văzut cum participă trupul şi sufletul la slăvirea lui Dumnezeu? Mintea, inima şi trupul către Hristos. Să faceţi metaniile cu evlavie şi iubire, şi să nu le număraţi. Mai bine să faceţi zece şi bune, decât multe şi fără râvnă, fără cinstire şi dragoste dumnezeiască. Faceţi câte puteţi, pe măsura râvnei, dar nu false metanii şi false rugăciuni. Nu lucruri tipiconale pentru Dumnezeu. Dumnezeu cere ca tot ce se face pentru El să fie *din tot sufletul şi din toată inima*[53].

Rugăciunea să se facă întreaga zi cu iubire: rugăciune, tropare, metanii – cu schimbul. Şi metaniile pe care le facem către Preasfânta sunt închinate tot lui Hristos, căci Preasfânta noastră Îl aduce pe Hristos înlăuntrul nostru. Hristos este Mântuitorul sufletelor noastre, iar Preasfânta Maica noastră - marea noastră mijlocitoare.

Metaniile sunt şi gimnastică. Şi – deşi nu trebuie deloc să ne gândim la asta – nu există o mai bună gimnastică pentru stomac, intestine, piept, inimă, coloana vertebrală. Este foarte folositoare, de ce să n-o facem? Când această asceză se face întru slava lui Dumnezeu, sufletul se umple de bucurie, se linişteşte. Aceasta este totul. Bineînţeles, se foloseşte apoi şi celălalt, adică trupul. Aţi înţeles? În suflet vine pace şi linişte, iar în trup buna funcţionare a tuturor sistemelor organismului nostru, precum este cel circulator, cel digestiv, respirator, endocrin, care au o legătură nemijlocită cu sufletul nostru.

[53] Cf. Marcu 12, 30. Luca 10, 27.

Înrâurirea rugăciunii este făcătoare de minuni

Când intraţi în mânăstire, sufleţelul vostru să se deschidă iubirii lui Dumnezeu. Aici toate sunt sfinţite; atâtea suflete care se roagă, care se nevoiesc, care trăiesc viaţa lui Dumnezeu. Sufletele sfinţite sunt măreţia mânăstirii. Sufletul are puteri înfricoşătoare, pe care le răsfrânge în toate cele înconjurătoare. Astfel şi locurile sfinţite ne înrâuresc şi ne înalţă. Când mă aflu în astfel de locuri, înainte să apuc a mă ruga, îndată locul sfinţit mă înalţă la cele cereşti, precum, de pildă, Patmosul, Sfântul Munte ş.a.

Monahul le pare multora a fi nelumesc şi chiar antisocial. Pare că priveşte numai în sufletul său, că nu dăruieşte nimic Bisericii, lumii. Nu-i aşa. Dacă atâţia ani Biserica s-a păstrat, aceasta se datorează monahismului. Cel ce intră în mânăstire şi le dăruieşte pe toate lui Hristos, intră în Biserică. S-ar putea să spună cineva: „Cei ce trăiesc singuri, în peşteri, ajută Biserica?” Da. Vieţuitorii în peşteri ajută Biserica în chip tainic. Cel ce trăieşte în peşteră nu face grădini şi livezi, opere şi alte lucruri care ajută vieţii şi progresului, ci acolo, înlăuntrul peşterii, plămădeşte, sporeşte şi se îndumnezeieşte. Asceţii locuiesc în peşteri pentru a nu-i despărţi nimeni de viaţa duhovnicească. Prin viaţa lor curată şi fierbinte, şi mai cu seamă prin rugăciunea lor, ei ajută Biserica. O să vă spun ceva care o să vă pară exagerat. Este vorba despre jertfa rugăciunii monahului. Ascultaţi-mă cu atenţie.

Să presupunem că avem şapte predicatori teologi, care sunt sfinţi în viaţa lor. Sunt ritori neîntrecuţi. Fiecare are parohia lui, cu zece mii de enoriaşi. În fiecare zi ascultă cuvântul lor şaptezeci de mii de oameni. Miile de oameni care îi ascultă sunt mişcate, se pocăiesc, se întorc la Hristos, se mântuiesc familii întregi. Însă un singur monah, pe care nu îl vede nimeni, aşezat într-o peşteră oarecare, influenţează cu mult mai mult prin rugăciunea sa smerită. Aduce roade mai vârtos decât ceilalţi şapte. Văd asta. Sunt încredinţat. Iată care este însemnătatea rugăciunii monahului. Se află singur în chilia sa, dar valurile rugăciunii lui ajung la toţi oamenii, fie chiar şi dacă sunt departe. Prin rugăciune, monahul se face părtaş tuturor problemelor oamenilor şi săvârşeşte minuni. Drept aceea, jertfa lui este mai mare şi decât a celui mai vrednic predicator.

„Să-L iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta..."

Să vă rugaţi pentru rudeniile voastre fără să vă neliniştiţi pentru mântuirea lor, căci altfel pierdeţi comunicarea voastră cu Hristos şi dovediţi puţinătate de credinţă. Să le încredinţaţi pe toate iubirii şi proniei lui Dumnezeu, şi să vă rupeţi de lume, de rudenii, de părinţi şi de fraţi. Toate acestea pe care le trăiesc asceţii sunt scrise în canonul de la slujba tunderii în Schima Mare:

„Cei ce voiţi - zice Domnul - în urma Mea a veni, cu osârdie lepădaţi-vă de patimile cele lumeşti, de părinţii care v-au născut şi de soţii şi de fraţi şi de prieteni şi de rudenii, de averi şi de case, şi primiţi vrednicia apostolilor Mei"[54].

Ascultaţi ce s-a întâmplat cu un ascet în *Pateric*:

Singurul născut al unei familii foarte bogate a mers în pustia Nitriei. Aici a sporit mult. Au trecut anii. Părinţii lui au murit. Nu exista moştenitor şi au venit să-l caute câţiva oameni din acea cetate. Averea era foarte mare. I-au zis:

- Am venit să-ţi spunem să vii, dacă vrei, să iei avuţia părinţilor tăi care au murit.

Atunci acela şi-a plecat capul şi a zis:

- Eu mai înainte de ei am murit lumii, şi cum este cu putinţă ca mort pe mort să moştenească?

Dacă nu ucidem omul cel vechi, nimic nu se face. Să-L iubim pe Hristos şi ne va iubi şi El. Toate durerile vor trece, vor fi biruite, se vor preschimba. Printre alţii, şi Sfântul Simeon Noul Teolog a spus ceva foarte frumos:

„... fii ai luminii... copii ai lui Dumnezeu, precum este scris, dumnezei prin har... câţi tăgăduiesc lumea cea deşartă şi care duce în rătăcire, câţi urăsc fără ură părinţi şi fraţi..."[55].

Ce lucru frumos e acesta! Marea taină este „ieşirea". Există un filtru matern, unul patern, iar dacă monahul nu este atent, „ieşirea" se face prin acestea. Dacă, într-un fel, ai înlăuntrul tău cinci trepte ale iubirii şi cheltuieşti două pentru părinţi, două pentru fraţi, ce rămâne pentru Dumnezeu? În vreme ce în Dumnezeu

---

[54] Sedealna de la slujba tunderii în Schima Mare.

[55] Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imne, Epistole şi Capitole*, Imnul 8, p. 70, Editura Deisis, 2001.

viază toate iubirile lumii. Dacă Îl iubeşti pe Dumnezeu, le iubeşti pe toate, căci înlăuntrul lui Dumnezeu există toate şi Dumnezeu aşa voieşte să-l iubeşti. El Însuşi spune: *Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău şi din toată puterea ta* (Marcu 12, 30).

Aceasta este „matematica superioară" a religiei creştine. Nici o altă religie n-a desluşit aceste noime, pentru că ele nu sunt născociri omeneşti. Dumnezeu ni le-a descoperit.

Despre taina pocăinţei

„Pocăinţa adevărată va aduce sfinţirea."

Pocăinţa adevărată va aduce sfinţirea

Nu există lucru mai înalt decât ceea ce se cheamă pocăinţă şi spovedanie. Această taină este darul iubirii lui Dumnezeu către om. În acest chip desăvârşit se izbăveşte omul de rău. Mergem, ne spovedim, simţim împăcarea cu Dumnezeu, vine bucuria înlăuntrul nostru, pleacă vinovăţia. În Ortodoxie nu există piedică de netrecut. Nu există poticnire, pentru că există cel ce primeşte spovedania, cel ce are puterea de a ierta. Mare este duhovnicul!

Încă de mic copil, atunci când mi se întâmpla să păcătuiesc, o mărturiseam şi plecau toate. Zburam de bucurie. La fel şi acum. Sunt păcătos, neputincios; caut scăpare la milostivirea lui Dumnezeu, mă mântuiesc, mă liniştesc, le uit pe toate. În fiecare zi mă gândesc că păcătuiesc, dar doresc ca tot ce mi se întâmplă să prefac în rugăciune şi să nu-l închid înlăuntrul meu.

Păcatul îl încurcă pe om sufleteşte. Această încâlcire nu pleacă prin nimic. Numai prin lumina lui

Hristos se face descâlcirea. Prima mişcare o face Hristos. *Veniţi la Mine toţi cei osteniţi...*(Matei 11, 28). Apoi noi, oamenii, primim această lumină prin buna noastră dispoziţie, pe care o dovedim prin iubirea noastră faţă de Domnul, prin rugăciune, prin Taine.

Pentru ca sufletul să se pocăiască, trebuie să se trezească. Aici, în această trezire, se săvârşeşte minunea pocăinţei. Şi aici se află intenţia omului. Trezirea, însă, nu atârnă numai de om. Omul nu poate de unul singur. Intervine Dumnezeu. Atunci se pogoară harul dumnezeiesc. Fără har omul nu se poate pocăi. Iubirea lui Dumnezeu va face totul. Poate să rânduiască ceva – o boală sau altceva, depinde – ca să-l aducă pe om la pocăinţă. Aşadar pocăinţa se izbândeşte prin harul dumnezeiesc. Noi vom face o mişcare către Dumnezeu în chip simplu şi lin, iar de acolo mai departe vine harul.

Poate o să-mi spuneţi: „Atunci prin har se fac toate". Se întâmplă şi aici întocmai ceea ce spun. Nu putem să-L iubim pe Dumnezeu, dacă Dumnezeu nu ne iubeşte. Apostolul Pavel zice: *Acum însă, după ce aţi cunoscut pe Dumnezeu, sau mai degrabă după ce aţi fost cunoscuţi de Dumnezeu...* (Gal. 4, 9). La fel se întâmplă şi cu pocăinţa. Nu ne putem pocăi, dacă Domnul nu ne dă pocăinţă. Şi aceasta este valabil pentru toate. Adică se adevereşte prin cuvântul: *Fără mine nu puteţi face nimic* (Ioan 15, 5). Dacă nu există temeiuri pentru a Se sălăşlui Hristos înlăuntrul nostru, pocăinţa nu vine. Temeiurile sunt smerenia, iubirea, rugăciunea, metaniile, osteneala pentru Hristos. Dacă simţământul nu este curat, dacă nu există simplitate, dacă sufletul are un interes viclean, atunci nu vine

harul dumnezeiesc. Se întâmplă atunci să mergem să ne spovedim, şi să nu simţim uşurare.

Pocăinţa este un lucru foarte subţire. Pocăinţa adevărată va aduce sfinţirea. Pocăinţa ne sfinţeşte.

Când omul se spovedeşte, harul îi tămăduieşte rănile sufleteşti

Nu este numai omul singur răspunzător pentru căderile sale. Greşelile, păcatele şi patimile nu sunt doar faptele personale ale celui ce se spovedeşte. Fiecare om ia înlăuntrul său şi faptele părinţilor, şi mai ales ale mamei, adică felul cum a trăit mama lui cât l-a purtat în pântece, dacă a fost necăjită, ce a făcut, dacă a fost obosit sistemul ei nervos, dacă a avut bucurie, dacă a avut tristeţe, dacă a avut melancolie. Întregul ei sistem nervos a influenţat sistemul nervos al embrionului ei. Aşa încât, atunci când copilul se naşte şi creşte, ia înlăuntrul său şi faptele mamei sale. Din pricina părinţilor săi, se creează în sufletul omului o stare pe care o poartă împreună cu el întreaga viaţă, lasă urme înlăuntrul lui şi multe fapte care se întâmplă în viaţa sa sunt urmarea acestei stări. Purtările sale au o legătură directă cu starea părinţilor săi. El se măreşte, se formează, dar nu se îndreaptă. Aici se află o mare parte din răspunderea pentru starea duhovnicească a omului.

Există, însă, o taină. Există un chip anume pentru ca omul să scape de acest rău. Este spovedania

generală, care se face prin harul lui Dumnezeu. Adică duhovnicul îţi poate spune:

- Cum aş fi vrut să ne fi aflat noi într-un loc liniştit, să nu fi fost ocupat şi să-mi spui viaţa ta de la început, de când ai început să-ţi simţi sinele. Toate evenimentele pe care ţi le aminteşti şi cum le-ai înfruntat, nu numai cele neplăcute, ci şi cele plăcute, nu numai păcatele, ci şi cele bune. Şi reuşitele, şi nereuşitele. Toate. Toate câte alcătuiesc viaţa ta.

De multe ori am meşteşugit o astfel de spovedanie generală, şi am văzut minuni prin ea. În ceasul în care le spui duhovnicului, vine harul dumnezeiesc şi te scapă de toate faptele cele urâte, de răni, de metehnele sufleteşti şi de vinovăţii; căci, în ceasul în care le spui, duhovnicul se roagă fierbinte Domnului pentru izbăvirea ta din ele.

Înainte cu ceva vreme a venit o doamnă care a făcut acest fel de spovedanie şi a aflat mare folos. S-a îmbunătăţit starea ei sufletească, fiindcă mai înainte o chinuia ceva. A trimis, aşadar, pe o prietenă de-a ei şi am mers afară, pe o stâncă, la Kallisia. Am şezut şi a început să-mi vorbească. Îi zic:

- Să-mi spui tot ce simţi. Dacă te întreb eu despre ceva, să-mi spui. Dacă nu te întreb, să continui să spui după cum simţi.

Toate cele pe care mi le spunea le urmăream nu doar cu atenţie, ci „vedeam" înlăuntrul lumii ei sufleteşti influenţa rugăciunii. O urmăream înlăuntrul sufletului ei şi „vedeam" că harul pătrundea înlăuntrul ei, aşa acum o priveam eu. Căci în duhovnic există har, şi în preot există har. Înţelegeţi? Adică, în vreme ce omul se spovedeşte, preotul se roagă pentru el. În

acelaşi timp, harul vine şi îi tămăduieşte rănile sufleteşti, care de ani de zile îl chinuiesc, fără a le cunoaşte pricina.

Poţi să-i vorbeşti duhovnicului întocmai cum simţi, dar asta nu are atâta însemnătate câtă are faptul că preotul priveşte înlăuntrul sufletului tău, rugându-se, şi vede cum eşti şi îţi transmite harul lui Dumnezeu. S-a dovedit că în această privire sunt raze duhovniceşti care te uşurează şi te vindecă. Să nu socotiţi că sunt raze fireşti. Aceste lucruri sunt adevărate. Şi cu Hristos ce s-a întâmplat? A prins mâna celei ce-i curgea sânge şi a zis: *Am simţit o putere care a ieşit din Mine* (Luca 8, 46). O să zici: „Da, dar era Dumnezeu!" Fireşte, Hristos era Dumnezeu, dar nu au făcut şi apostolii la fel?

Toţi duhovnicii au acest har şi, când se roagă, îl transmit ca nişte cabluri. De pildă, vrem să aprindem aici un reşou, iar dacă băgăm cablul în priză, curentul vine prin cablu îndată ce face contact. Acestea sunt lucrurile duhovniceşti ale religiei noastre. Vorbim de cablu, dar în realitate este vorba despre lucruri dumnezeieşti.

Dumnezeu le iartă pe toate prin spovedanie

Să nu ne întoarcem înapoi, la păcatele pe care le-am spovedit. Amintirea păcatelor pricinuieşte rău. Aţi cerut iertare? S-a isprăvit. Dumnezeu le iartă pe toate prin spovedanie. Nu trebuie să ne întoarcem înapoi şi să ne închidem în deznădejde. Să simţim

bucurie şi recunoştinţă pentru iertarea păcatelor noastre.

Nu este sănătos să se întristeze cineva peste măsură pentru păcatele sale şi să se răzvrătească împotriva sinelui celui rău, ajungând până la deznădejde. Deznădejdea şi dezamăgirea sunt lucrul cel mai rău. Sunt cursa satanei, ca să-l facă pe om să-şi piardă bunăvoirea sa către cele duhovniceşti şi să-l aducă la deznădejde, la nepăsare şi moleşeală. Atunci omul nu poate să facă nimic; este scos din folosinţă. Zice: „Sunt păcătos, întinat, sunt asta, sunt aia, n-am făcut asta, n-am făcut aia... Trebuia atunci, n-am făcut atunci, acum nimic... Se duc anii mei, s-au pierdut, nu sunt vrednic". Îi creează un complex de inferioritate, o neroditoare nimicire de sine; toate pentru el sunt cocioabe. Ştiţi ce lucru greu e acesta? Este falsă smerenie.

Toate acestea sunt semne ale unui om deznădăjduit asupra căruia s-a înstăpânit satana. Omul ajunge în punctul de a nu vrea nici să se împărtăşească, socotind că este nevrednic de toate. Se străduieşte să-şi nimicească activitatea, sinele, devine nefolositor. Aceasta este cursa pe care satana o întinde pentru ca omul să-şi piardă nădejdea în iubirea lui Dumnezeu. Sunt lucruri înfricoşătoare, potrivnice duhului lui Dumnezeu.

Şi eu mă gândesc că păcătuiesc. Nu merg bine, însă tot ceea ce mă necăjeşte prefac în rugăciune, n-o închid înlăuntrul meu, merg la duhovnic, mă spovedesc, s-a isprăvit! Să nu ne întoarcem înapoi şi să spunem ce n-am făcut. Însemnătate are ce-o să facem acum, din această clipă şi mai departe. Precum spune Apostolul Pavel: *...uitând cele ce sunt în urma mea, şi tinzând către cele dinainte* (Filip. 3, 14).

Pe Apostolul Pavel l-a cercat duhul temerii spre a-i tăia strădania către Hristos, dar el a prins îndrăzneală şi a zis: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine* (Gal. 2, 20). Şi celelalte: *Cine ne va despărţi pe noi de dragostea lui Hristos? Necazul, sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foametea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia? Precum este scris: „Pentru Tine suntem omorâţi toată ziua, socotiţi am fost ca nişte oi de junghiere"* (Rom. 35-36). Şi Împăratul Proroc David: *Nu voi muri, ci voi fi viu, şi voi povesti lucrurile Domnului* (Ps. 117, 17). Să vă desfătaţi de Scripturi. Amintiţi-vă de acel cuvânt frumos: *Eu iubesc pe cei ce mă iubesc, şi cei ce mă caută vor afla har*[56].

La Hristos sunt toate cele frumoase, cele sănătoase

Dacă-L iubim pe Hristos, toate sunt uşoare. Eu n-am izbândit încă. Acum mă străduiesc să-L iubesc. La Hristos sunt toate; toate cele frumoase, cele sănătoase. Sufletul sănătos trăieşte darurile Sfântului Duh, care sunt *dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credinţa, blândeţea, înfrânarea* (Gal. 5, 22-23). Omul lui Dumnezeu trăieşte încă şi toate câte le spune Apostolul Pavel în imnul dragostei: *Dragostea îndelung rabdă, dragostea este*

[56] Pildele lui Solomon 8, 17 (Septuaginta).

binevoitoare... nu gândeşte răul... toate le suferă, toate le crede... dragostea nu cade niciodată (I Cor. 13, 4-8).

Le aveţi pe acestea? Aveţi fericirea, pe Hristos, Raiul. Şi chiar şi organismul trupesc funcţionează minunat, fără anomalii. Harul lui Dumnezeu îl schimbă pe om, îl preface sufleteşte şi trupeşte. Se duc atunci toate bolile. Nici colită, nici tiroidă, nici stomac, nimic. Toate funcţionează normal. Este frumos să păşeşti, să munceşti, să te mişti şi să ai sănătate. Dar mai întâi să ai sănătate sufletească. Temelia este sănătatea sufletească; cea trupească îi urmează acesteia. Aproape toate bolile izvorăsc din lipsa încrederii în Dumnezeu, iar aceasta naşte neliniştea. Neliniştea izvorăşte din nimicirea simţământului religios. Dacă nu aveţi dragoste pentru Hristos, dacă nu vă îndeletniciţi cu lucruri sfinte, neîndoielnic vă veţi umple de melancolie, de lucruri rele. Ce se întâmplă însă în lume? Ascultaţi, să vă dau un exemplu.

O domnişoară s-a dus la doctor şi acesta i-a dat hormoni. Îi zic:

- Copilul meu, nu-i lua! Nu sunt doctor, însă îmi dau seama că nu trebuie să-i iei. Bine-ar fi să mergi măcar la un endocrinolog. Problema ta ţine mai degrabă de un endocrinolog. Ţi se trage de la necazuri.

- Într-adevăr, am trecut prin nişte necazuri.

- Ei, asta e! Linişteşte-te, spovedeşte-te, împărtăşeşte-te şi se vor rândui toate.

A mers, deci, la un endocrinolog şi i-a spus tot ce i se întâmplase.

- Măi, măi, măi! zice doctorul. Să nu iei deloc medicamentele astea! Aruncă-le! Au să-ţi facă mult rău.

Apoi mi-a telefonat:

- Tot ce mi-ai spus, mi-a zis şi doctorul.

Vedeţi, deci, ce se întâmplă? În vreme ce prin Spovedanie şi Dumnezeiasca Împărtăşanie s-au tămăduit mulţi oameni.

Când cineva este gol de Hristos, atunci vin o mie şi o sută de altele care îl umplu: pizmă, ură, plictiseală, melancolie, împotrivire, cugetare lumească, bucurii lumeşti. Străduiţi-vă să vă umpleţi sufletul de Hristos, ca să nu-l aveţi gol. Sufletul nostru seamănă cu un bazin plin cu apă. Dacă verşi apa către flori, adică spre virtuţi, spre calea binelui, vei trăi adevărata bucurie, iar răutăţile, spinii se vor ofili. Însă, dacă verşi apa către spini, aceştia vor creşte, te vor înăbuşi, iar toate florile se vor veşteji.

Să tindeţi totdeauna către cele de sus. Astfel veţi trăi bucuria, prin harul lui Dumnezeu. *Toate le pot întru Hristos, Cel ce mă întăreşte...* (Filip. 4, 13). Nu spuneţi că veţi izbândi ceva. Să nu vă închipuiţi niciodată asta. A spus-o Domnul: *Fără Mine nu puteţi face nimic*. Nu se face altfel. Niciodată omul nu trebuie să se încreadă puterilor sale, ci milei şi milostivirii lui Dumnezeu. Omul va face o mică strădanie, dar Hristos o va încununa. Este înşelare să credeţi că aţi izbândit ceva voi singuri. Omul, cu cât înaintează şi se apropie de Hristos, cu atât simte mai mult că este nedesăvârşit. În vreme ce fariseul care zice: „Eu! Eu sunt bun, fac asta, aia, cealaltă...", se află în înşelare.

Rugăciunea, adorarea lui Dumnezeu preface întristarea şi o întoarce în bucurie

Se întâmplă de multe ori ca astăzi omul să simtă întristare, deznădejde, moleşeală, lenevie, şi toate cele demonice. Să fie întristat, să plângă, să fie melancolic, să nu dea importanţă familiei lui, să cheltuiască o grămadă de bani pe tratamentele psihanaliştilor. Pe toate acestea oamenii le numesc „nesiguranţă". Religia noastră crede că ele sunt ispite.

Durerea este o putere sufletească pe care Dumnezeu a pus-o înlăuntrul nostru, cu menirea de a lucra binele, iubirea, bucuria, rugăciunea. Împotriva acesteia, diavolul izbuteşte şi ia această putere din bateria sufletului nostru şi o foloseşte spre rău, prefăcând-o în întristare şi aducând sufletul la moleşire şi nepăsare. Îl chinuieşte pe om, îl face robul lui, îl îmbolnăveşte sufleteşte.

Există un secret: să prefaceţi lucrarea demonică într-una bună. Este greu şi e nevoie şi de o oarecare pregătire. Pregătirea este smerenia. Prin smerenie smulgeţi harul lui Dumnezeu. Vă dăruiţi iubirii lui Dumnezeu, adorării Lui, rugăciunii. Dar şi dacă le faceţi pe toate, tot nimic n-aţi izbutit dacă n-aţi dobândit smerenie. Toate simţămintele rele - nesiguranţa, deznădejdea, dezamăgirea, care vor să stăpânească sufletul, se risipesc prin smerenie. Cel ce nu are smerenie, egoistul, nu vrea să-i tai voia, să-l atingi, să-l mustri. Se necăjeşte, se mânie, se răzvrăteşte, se împotriveşte, îl stăpâneşte întristarea.

Această stare se tămăduieşte prin har. Sufletul trebuie să se întoarcă la iubirea lui Dumnezeu. Vindecarea se va face prin a-L iubi pe Dumnezeu cu ardoare. Mulţi sfinţi de-ai noştri au prefăcut întristarea în bucurie prin iubirea către Hristos. Luau adică această putere sufletească, pe care diavolul voia s-o zdrobească, şi o dădeau lui Dumnezeu, prefăcând-o în bucurie şi veselie. Rugăciunea, adorarea lui Dumnezeu preface încet-încet întristarea şi o întoarce în bucurie, fiindcă lucrează harul lui Dumnezeu. Aici este nevoie să ai putere, aşa încât să smulgi harul lui Dumnezeu, care te va ajuta să te uneşti cu El. Este nevoie de meşteşug. Când te dăruieşti lui Dumnezeu şi devii una cu El, atunci vei uita de duhul cel rău, care te trăgea de la spate, iar acela, dispreţuit, va pleca. Apoi, cu cât te vei dărui Duhului lui Dumnezeu, cu atât nu vei mai privi în urma ta, ca să-l vezi pe cel ce te trage. Când te atrage harul, te uneşti cu Dumnezeu. Şi când te uneşti cu Dumnezeu şi te dăruieşti Lui, toate celelalte se duc, le uiţi şi te mântuieşti. Marele meşteşug, deci, marele secret spre a scăpa de întristare şi de toate cele rele este să te dăruieşti iubirii lui Dumnezeu.

Un lucru care-l poate ajuta pe cel întristat este munca, grija pentru viaţă. Grădina, plantele, florile, copacii, plimbarea în natura de la ţară, călătoria, toate acestea îl scot pe om din lâncezeală şi îl însufleţesc. Ele acţionează ca medicamente. Preocuparea pentru tehnică, muzică şi celelalte face foarte mult bine. Însă lucrul căruia îi dau cea mai mare însemnătate este grija pentru Biserică, pentru studiul Sfintei Scripturi, pentru slujbe. Studiind cuvintele lui Dumnezeu, te vindeci fără să-ţi dai seama.

Să vă povestesc despre o fată care a venit la mine, smeritul. Pătimea de o înfricoşătoare întristare. N-a izbândit nimic cu medicamentele. Le-a părăsit pe toate – serviciu, casă, toate preocupările. Şi eu i-am spus ce ştiu. I-am spus despre iubirea lui Hristos, care robeşte sufletul, căci harul lui Dumnezeu umple sufletul şi îl schimbă. I-am explicat că este demonică această putere care cuprinde sufletul şi preface puterea sufletească în întristare, o azvârle jos, o chinuieşte şi o face nefolositoare. Am sfătuit-o către anumite preocupări, muzica, de pildă, căci îi plăcuse la început, ş.a. Am stăruit însă mai mult asupra întoarcerii şi iubirii ei pentru Hristos. I-am mai spus că în Biserica noastră există tămăduire prin iubirea pentru Dumnezeu şi rugăciune, care se fac însă cu ardoare.

Acesta este taina vindecării. Pe acestea toate şi le însuşeşte Biserica noastră.

Despre iubirea de aproapele

„Iubirea către Dumnezeu şi către aproapele - acestea alcătuiesc o pereche, nu se despart."

Iubirea către fratele cultivă iubirea către Dumnezeu

Unul este lucrul spre care tindem în viaţa noastră: iubirea, adorarea lui Hristos şi iubirea către semenii noştri. Să fim toţi una, având drept cap pe Hristos. Numai aşa vom dobândi harul, cerul, viaţa veşnică.

Iubirea către fratele cultivă iubirea către Dumnezeu. Suntem fericiţi atunci când îi iubim în taină pe toţi oamenii. Vom simţi atunci că toţi ne iubesc. Nimeni nu poate ajunge la Dumnezeu dacă nu trece prin oameni. Căci *cel ce nu-l iubeşte pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, cum poate să-L iubească?* (I Ioan 4, 20). Să iubim, să ne jertfim pentru toţi dezinteresat, fără să căutăm răsplată. Atunci se pune omul în rânduială. O iubire care cere răsplată este interesată. Nu este curată, adevărată, sinceră.

Să-i iubiţi şi să-i compătimiţi pe toţi. *Şi dacă un mădular suferă, toate mădularele suferă împreună...*

Iar voi sunteţi trupul lui Hristos şi mădulare fiecare în parte (I Cor. 12, 26-27). Aceasta este Biserica; eu, tu, el, celălalt, să simţim că suntem mădulare ale lui Hristos, că suntem una. Iubirea de sine este egoism. Să nu cerem „Eu să stau, eu să merg în Rai", ci să simţim pentru toţi această iubire. Aţi înţeles? Aceasta este smerenia.

Astfel, dacă trăim uniţi, vom fi fericiţi, vom trăi în Rai. Fiecare dintre cei de lângă noi, fiecare aproape al nostru este *trup din trupul nostru*[57]. Pot să nu mă îngrijesc de acesta, pot să-l amărăsc, pot să-l urăsc? Aceasta este cea mai mare taină a Bisericii noastre. Să devenim toţi una în Dumnezeu. Dacă facem asta, devenim ai Lui. Nu există nimic mai bun decât această unitate. Aceasta este Biserica. Aceasta este Ortodoxia. Acesta este Raiul. Să citim de la Evanghelistul Ioan rugăciunea arhierească. Luaţi aminte la versete: *...ca să fie una precum suntem şi Noi... ca toţi să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine şi Eu întru Tine... ca să fie una, precum Noi una suntem... ca ei să fie desăvârşiţi întru unime... ca, unde sunt Eu, să fie împreună cu Mine şi aceia...*[58].

Vedeţi? O spune şi o repetă. Stăruie asupra unităţii. Să fim toţi una, având drept cap pe Hristos! Precum una este Hristos cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt. Aici se ascunde cea mai mare adâncime a tainei Bisericii noastre. Nici o altă religie nu spune aşa ceva. Nimeni nu cere această subţirime pe care o cere Hristos, să devenim toţi una împreună cu Hristos. Acolo se află plinătatea. În această unitate, în această

[57] Cf. Efes. 5, 30.
[58] Ioan 17, 11 şi 21-24.

iubire, cea în Hristos. Nu încape acolo nici o ruptură, nici o teamă. Nici moarte, nici diavol, nici iad. Numai iubire, bucurie, pace, adorare a lui Dumnezeu. Poţi să ajungi atunci să spui împreună cu Apostolul Pavel: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine* (Gal. 2, 20).

Putem ajunge foarte uşor la această măsură. Este trebuinţă de bună vrere, iar Dumnezeu este gata să Se sălăşluiască înlăuntrul nostru. *Bate la uşă* şi *noi le facem pe toate*[59], precum scrie în *Apocalipsa* lui Ioan. Se preschimbă cugetarea noastră, scapă de răutate, devine mai bună, mai sfântă, mai ageră. Însă, dacă nu deschidem Celui ce bate la uşă, dacă nu avem cele pe care le voieşte El, dacă nu suntem vrednici de El, atunci nu intră în inima noastră. Dar spre a deveni vrednici de El, trebuie să murim după omul cel vechi, ca să nu mai murim niciodată. Atunci vom trăi în Hristos, intrând în trupul Bisericii. Astfel va veni harul dumnezeiesc. Şi dacă va veni harul, ni le va da pe toate.

Am văzut cândva la Sfântul Munte ceva care mi-a plăcut tare mult. Într-o barcă, pe mare, nişte monahi ţineau felurite vase sfinte. Fiecare venea din altă parte, dar cu toate acestea nu spuneau „acesta este al meu", ci „al nostru".

Să răspândim iubirea noastră tuturor, dezinteresat

Mai presus de toate este iubirea. Lucrul de care trebuie să ne îngrijim, copiii mei, este iubirea pentru

[59] Cf. Apoc. 3, 20 şi 21, 5.

celălalt, sufletul său. Tot ceea ce facem – rugăciune, sfat, mustrare – să facem cu iubire. Fără iubire, rugăciunea nu foloseşte, sfatul răneşte, mustrarea îl vatămă şi-l nimiceşte pe celălalt, care simte dacă îl iubim sau nu, şi răspunde pe potrivă. Iubire, iubire, iubire! Iubirea fratelui ne pregăteşte să-L iubim mai mult pe Hristos. Nu-i frumos?

Să răspândim iubirea noastră tuturor, dezinteresat, fără a căuta la starea lor. Când vine înlăuntrul nostru harul lui Dumnezeu, nu ne va mai păsa dacă ne iubesc sau nu, dacă ne vorbesc cu bunătate. Vom simţi noi nevoia de a-i iubi pe toţi. Este egoism să vrem ca ceilalţi să ne vorbească cu bunătate. Să nu ne strâmtoreze cele potrivnice. Să-i lăsăm pe toţi să ne vorbească aşa cum simt. Să nu cerşim iubirea. Să urmărim a iubi şi a ne ruga din tot sufletul pentru aceia. Atunci vom vedea că toţi ne vor iubi fără să urmărim aceasta, fără să le cerşim deloc iubirea. Ne vor iubi liber şi sincer din adâncul inimii lor, fără să-i silim. Atunci când iubim fără să urmărim a fi iubiţi, se vor aduna toţi împrejurul nostru ca albinele. Asta este valabil pentru noi toţi.

Dacă fratele tău te stânjeneşte, te oboseşte, atunci să te gândeşti: *Acum mă doare ochiul meu, mâna mea, piciorul meu; trebuie să-l îngrijesc cu toată iubirea mea*[60]. Să nu ne gândim însă că vom fi răsplătiţi pentru cele chipurile bune, nici că vom fi pedepsiţi pentru cele rele pe care le-am făcut. Vii la cunoaşterea adevărului când iubeşti cu iubirea lui Hristos. Atunci nu ceri să fii iubit; aceasta este rău. Să iubeşti tu, să dăruieşti iubirea ta; aceasta este după dreptate. De noi

[60] Cf. I Cor. 12, 21.

atârnă mântuirea. Dumnezeu o voieşte. Precum spune Sfânta Scriptură: *Care voieşte ca toţi oameni să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină* (I Tim. 2, 4).

„Nimănui cu nimic nu fiţi datori, decât cu iubirea unuia faţă de altul"

Când cineva ne nedreptăţeşte în oricare chip - cu clevetiri, cu ocări, atunci să ne gândim că este fratele nostru pe care l-a cuprins vrăjmaşul. A căzut pradă potrivnicului. De aceea trebuie să ne doară pentru el şi să-L rugăm pe Dumnezeu să ne miluiască şi pe noi şi pe el; iar Dumnezeu ne va ajuta pe amândoi. Însă dacă ne mâniem asupra lui, atunci potrivnicul va sări de la el şi asupra noastră, şi ne va batjocori pe amândoi. Cel care-i judecă pe ceilalţi nu-L iubeşte pe Hristos. Egoismul greşeşte. De la el începe judecarea. O să vă dau o mică pildă.

Să presupunem că un om se află singur în pustie. Nu mai există nimeni altcineva. Deodată aude pe cineva departe plângând şi strigând. Se apropie şi zăreşte o înfricoşătoare privelişte: un tigru sfâşie cu furie un om. Acela, deznădăjduit, cere ajutor. În câteva minute urmează să fie rupt în bucăţi. Ce să facă să-l ajute? Să alerge lângă el? Cum? Asta este cu neputinţă. Să strige? Pe cine? Nu mai există nimeni acolo. N-ar fi mai bine să ia o piatră şi să-l zdrobească de tot pe acel sărman? „Bineînţeles că nu!", vom spune. Şi totuşi se poate întâmpla aceasta atunci când nu înţelegem că celălalt care se poartă urât cu noi este stăpânit de diavolul, de tigru. Ne scapă faptul că, atunci când îl

înfruntăm fără iubire, este ca şi când am arunca cu pietre în rănile lui, făcându-i mult rău, iar „tigrul" sare asupra noastră şi facem şi noi ca acela, ba chiar mai rele. Atunci care este, aşadar, iubirea pe care o avem pentru aproapele nostru şi, cu mult mai mult, pentru Dumnezeu?

Să simţim răutatea celuilalt ca pe o boală care îl chinuieşte şi îl face să sufere şi din care nu poate scăpa. Pentru aceasta să-i privim pe fraţii noştri cu bunăvoire şi să ne purtăm cu nobleţe, zicând înlăuntrul nostru cu simplitate „Doamne Iisuse...", ca să se întărească sufletul nostru prin harul dumnezeiesc şi să nu judecăm pe nimeni. Pe toţi să-i vedem sfinţi. Toţi purtăm înlăuntrul nostru acelaşi om vechi. Aproapele, oricine ar fi, este „trup din trupul nostru", este fratele nostru şi *nimănui cu nimic nu fiţi datori, decât cu iubirea unuia faţă de altul*, potrivit Apostolului Pavel (Rom. 13, 8). Nu putem niciodată să-i judecăm pe ceilalţi, căci *nimeni vreodată nu şi-a urât trupul său* (Efes. 5, 29).

Când cineva are o patimă, să ne străduim să-i azvârlim raze de iubire şi de milostivire, pentru a se tămădui şi a se elibera. Numai prin harul lui Dumnezeu se fac acestea. Să vă gândiţi că el suferă mai mult decât voi. În obşte, când cineva greşeşte, să nu-i spunem că greşeşte. Să stăm cu luare aminte, respect şi rugăciune. Noi să ne străduim să nu săvârşim răul. Când răbdăm grăirea împotrivă a fratelui, aceasta se socoteşte mucenicie. Să o facem cu bucurie.

Creştinul este nobil. Să preferăm a fi nedreptăţiţi. Dacă vine înlăuntrul nostru binele, iubirea, uităm răul pe care ni l-au făcut alţii. Aici se ascunde secretul.

Când răul vine de departe, nu puteţi să-l ocoliţi. Marele meşteşug, însă, este să-l dispreţuiţi. Cu harul lui Dumnezeu, deşi o să-l vedeţi, el nu vă va influenţa, căci veţi fi plini de har.

În Duhul lui Dumnezeu toate sunt altfel. În el toate cele ale celorlalţi sunt îndreptăţite. Toate! Ce am spus? *Hristos plouă peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi* (Matei 5, 45). Eu îţi găsesc ţie greşeala, oricât mi-ai spune tu că greşeşte cutare sau cutare. În cele din urmă greşeşti în ceva, şi-l afli atunci când îţi spun. Acest discernământ trebuie să-l dobândiţi în viaţa voastră. În orice trebuie să vă adânciţi, să nu priviţi doar la suprafaţă. Dacă nu mergem spre Hristos, dacă nu răbdăm când pătimim pe nedrept, atunci vom fi chinuiţi neîncetat. Secretul este să înfrunţi împrejurările duhovniceşte. Ceva asemănător scrie Sfântul Simeon Noul Teolog:

„Pe toţi credincioşii, noi, credincioşii, trebuie să-i vedem ca pe unul, şi în fiecare din ei trebuie să vedem pe Hristos şi să avem atâta dragoste faţă de el, încât să fim gata să ne punem sufletul pentru el. Nu trebuie să numim sau să socotim pe vreunul rău, ci pe toţi să-i vedem, cum am spus, ca buni. Chiar dacă ai vedea pe vreunul tulburat de patimi, să nu urăşti pe fratele, ci patimile care-l războiesc. Iar dacă îl vezi tiranizat de pofte şi de gânduri greşite, să ai şi mai multă milă de el, ca nu cumva să fii şi tu ispitit (cf. Col. 6, 1), ca unul ce te afli supus materiei nestatornice."

Iubirea pentru fratele te pregăteşte să-L iubeşti mai mult pe Dumnezeu. Aşadar, secretul iubirii către Dumnezeu este iubirea către fratele. Căci, dacă nu-l iubeşti pe fratele tău, pe care îl vezi, cum este cu

putinţă să-L iubeşti pe Dumnezeu pe care nu-L vezi? „Cel ce nu-l iubeşte pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, cum poate să-L iubească?”»[61].

Să ne luptăm să răspândim buna noastră dispoziţie

Să avem iubire, blândeţe, pace. Astfel îl ajutăm pe semenul nostru, atunci când este stăpânit de rău. Exemplul străluceşte tainic, nu numai când celălalt este prezent, ci şi când lipseşte. Să ne luptăm să răspândim buna noastră dispoziţie. Chiar şi atunci când spunem cuvinte despre viaţa celuilalt, pe care n-o încuviinţăm, el îşi dă seama şi ne îndepărtăm astfel de dânsul. În vreme ce dacă suntem milostivi şi îl iertăm, îl influenţăm chiar dacă nu ne vede.

Să nu ne luăm la ceartă cu cei hulitori, potrivnici lui Dumnezeu, prigonitori ş.a. Răzvrătirea face rău. Să urâm cuvintele şi răutatea lor, însă pe omul care le-a rostit să nu-l urâm, nici să ne răzvrătim împotriva lui. Să ne rugăm pentru el. Creştinul are dragoste şi nobleţe, şi se poartă pe măsură.

[61] Cf. Sfântului Simeon Noul Teolog, „Capete teologice şi practice”, *Filocalia* vol. VI, p. 57, Editura Humanitas, 1997. Legat de textul acesta, care conţine fragmente de la Sfântul Simeon Noul Teolog şi cuvinte de-ale sale, Bătrânul ne-a rugat: „Să-l scrieţi cu litere mari, uşor de citit, să-l puneţi în ramă şi să-l atârnaţi în chilia mea. Să faceţi multe copii şi să le daţi la lume, spre folos”.

Precum un ascet care, fără să-l vadă cineva, foloseşte întreaga lume, căci valul rugăciunii sale îl înrâureşte pe celălalt, împărtăşeşte lumii Duhul Sfânt, tot astfel şi voi să vă răspândiţi iubirea, fără să aşteptaţi răsplată; cu iubire, răbdare, zâmbet...

Iubirea trebuie să fie sinceră. Şi numai iubirea lui Dumnezeu este iubire sinceră. Persoanei care ne oboseşte şi ne îngreuiază, iubirea trebuie să i se dăruiască în chip lin, fără ca celălalt să-şi dea seama că ne străduim să-l iubim. Şi să nu ne manifestăm mult în afară, căci atunci îl facem să se împotrivească. Tăcerea mântuieşte din toate relele. Înfrânarea limbii este mare lucru! În chip tainic, tăcerea iradiază către aproapele. Să vă povestesc o întâmplare.

O monahie, care ţinea mult la rânduială, a spus Bătrânului ei:

- Cutare soră ne tulbură mânăstirea cu greutăţile şi felul ei de a fi. N-o putem răbda.

Şi Bătrânul a răspuns:

- Tu eşti mai rea decât ea.

La început, monahia s-a mirat şi s-a împotrivit, dar după lămuririle Bătrânului a înţeles şi a fost foarte mulţumită. Adică, Bătrânul i-a zis:

- În vreme ce pe ea o stăpâneşte duhul cel rău şi se poartă urât, acela te stăpâneşte şi pe tine, care chipurile eşti într-o stare mai bună, şi-şi bate joc de amândouă. Sora aceea ajunge în acea stare fără să vrea, dar şi tu, prin împotrivirea ta şi prin lipsa iubirii, faci acelaşi lucru. Astfel că nici pe ea n-o foloseşti, iar pe tine te vatămi.

Prin tăcere, îngăduinţă şi rugăciune îl folosim pe celălalt în chip tainic

Când îi vedem pe semenii noştri că nu-L iubesc pe Dumnezeu, ne întristăm. Cu întristarea nu facem absolut nimic. Şi nici cu mustrările. Nici asta nu-i bine. Există un secret; dacă îl înţelegem, vom ajuta. Secretul este rugăciunea noastră, dăruirea noastră către Dumnezeu, aşa încât să lucreze harul Său. Noi, prin iubirea noastră, prin înflăcărarea noastră în iubirea lui Dumnezeu, vom atrage harul, aşa încât să se reverse peste ceilalţi – peste aproapele nostru, să-i trezească, să-i ridice la dragostea dumnezeiască. Sau, mai degrabă, Dumnezeu va trimite iubirea Sa ca să-i deştepte pe toţi. Tot ceea ce noi nu putem, va face harul Său. Prin rugăciunile noastre îi vom face pe toţi vrednici iubirii lui Dumnezeu.

Să mai cunoaşteţi şi altceva. Sufletele îndurerate, chinuite de patimile lor, acestea câştigă mult iubirea şi harul lui Dumnezeu. Unii de felul acesta devin sfinţi şi de multe ori noi îi judecăm. Amintiţi-vă de Apostolul Pavel care spune: *Iar unde s-a înmulţit păcatul, a prisosit harul* (Rom. 5, 20). Când vă aduceţi aminte de asta, veţi simţi că aceştia sunt mai vrednici şi decât voi şi decât mine. Îi vedem neputincioşi, dar când se deschid lui Dumnezeu, devin pe de-a-ntregul iubire şi dragoste dumnezeiască. Deşi se obişnuiseră altfel, toată puterea sufletului lor o dau mai apoi lui Hristos şi devin foc din iubirea lui Hristos. Astfel lucrează minunea lui Dumnezeu înlăuntrul unor asemenea suflete, pe care le numim „bune de aruncat".

Să nu deznădăjduim, nici să ne grăbim, nici să judecăm după lucrurile mărunte din afară. Dacă, de pildă, vedeţi o femeie goală sau necuviincios îmbrăcată, să nu rămâneţi la cele din afară, ci să pătrundeţi în sufletul ei. Poate este un suflet foarte bun şi are căutări existenţiale, pe care le manifestă prin acea înfăţişare excentrică. Are o putere lăuntrică, această putere a provocării, vrea să atragă privirile celorlalţi. Din neştiinţă, însă, a strâmbat lucrurile. Gândiţi-vă, dacă L-ar cunoaşte ea pe Hristos... Va crede, şi tot acest imbold al ei îl va întoarce spre Hristos. Va face totul ca să atragă harul lui Dumnezeu. Va deveni sfântă.

Este un fel de provocare a sinelui nostru să stăruim ca ceilalţi să devină buni. În realitate, noi vrem să devenim buni şi, fiindcă nu putem, o cerem de la ceilalţi şi stăruim în asta. Şi, în vreme ce toate se îndreaptă prin rugăciune, noi de multe ori ne supărăm şi ne răzvrătim şi judecăm.

De multe ori, noi, cu frământările şi temerile şi starea noastră sufletească urâtă, fără să vrem şi fără să ne dăm seama, facem rău celuilalt, chiar şi dacă îl iubim foarte mult, precum, de pildă, mama pe copilul ei. Mama transmite copilului toată neliniştea ei pentru viaţa lui, pentru sănătatea lui, pentru creşterea lui, chiar dacă nu-i vorbeşte, chiar dacă nu lasă să se vadă ce are înlăuntrul ei. Această iubire, adică iubirea firească, poate uneori să vatăme. Nu se întâmplă însă acelaşi lucru cu iubirea lui Hristos, care se află într-o strânsă legătură cu rugăciunea şi cu sfinţenia vieţii. Această iubire îl face pe om sfânt, îl linişteşte, pentru că iubire este Dumnezeu.

Iubirea să fie numai în Hristos. Pentru a-i folosi pe ceilalţi, trebuie să trăieşti în iubirea lui Dumnezeu, altfel nu-l poţi folosi pe semenul tău. Nu trebuie să-l sileşti pe celălalt. Va sosi ceasul lui, va veni clipa, ajunge să te rogi pentru el. Prin tăcere, îngăduinţă şi rugăciune îl folosim pe celălalt în chip tainic. Harul lui Dumnezeu limpezeşte zările minţii lui şi-l încredinţează de iubirea Sa. Aici este punctul delicat. Dacă va înţelege că Dumnezeu este iubire, atunci o lumină îmbelşugată, pe care n-a mai văzut-o niciodată, se va pogorî asupra sa. Va afla astfel mântuirea.

Cea mai bună propovăduire se face prin pilda cea bună, prin iubirea şi blândeţea noastră

Să fim râvnitori. Râvnitor este acela care îl iubeşte din tot sufletul pe Hristos şi în numele Lui slujeşte omului. Iubirea către Dumnezeu şi către om - acestea sunt pereche, nu se despart. Patimă, dor, lacrimi, cu străpungere, nu cu un anume ţel. Toate din inimă!

Habotnicia n-are legătură cu Hristos. Să fii creştin adevărat. Atunci nu vei răstălmăci pe nimeni, ci iubirea ta pe toate le va suferi[62]. Şi pe cel de altă religie. Adică să-l cinsteşti fără legătură cu religia lui, într-un chip nobil. Poţi să îngrijeşti un musulman, când are nevoie, să-i vorbeşti, să te întreţii cu el. Să existe respect pentru libertatea celuilalt. Precum Hristos *stă la uşă şi bate*, fără să silească, ci aşteptând ca sufletul

[62] Cf. I Cor. 13, 7.

singur, liber, să-l primească, tot astfel să stăm şi noi dinaintea oricărui suflet.

În strădania de propovăduire să existe subţirime, astfel încât sufletele să primească tot ceea ce dăruim, cuvinte, cărţi, fără să se împotrivească. Şi încă ceva. Puţine cuvinte. Cuvintele răsună în urechi şi, de multe ori, tulbură. Rugăciunea şi viaţa au răsunet. Viaţa mişcă, renaşte şi preschimbă, în vreme ce cuvintele rămân neroditoare. Cea mai bună propovăduire se face prin pilda cea bună, prin iubirea şi blândeţea noastră. Ascultaţi un exemplu legat de asta.

Cândva un preot a mers la o conferinţă unde erau mulţi oameni cultivaţi; îl luase cu el un văr. Vorbitorul a spus multe legate de o temă marxistă. Auditoriul a fost entuziasmat, iar la sfârşit l-a aplaudat. Dar, pe când era încă la tribună, l-a văzut pe preot şi a zis:

- Avem şi un preot la conferinţa noastră. Dacă poate, să ne vorbească despre tema noastră dintr-o perspectivă religioasă şi filosofică.

A spus-o ironic, socotind că-l va smeri şi astfel va nimici Biserica. Preotul s-a ridicat şi a zis:

- Ce să-ţi spun eu, copilul meu, nu ştiu, dar am auzit; cutare înţelept spune aşa şi aşa la pagina cutare, cutare spune aşa şi aşa la pagina cutare... şi tot aşa. Moise spune aşa şi aşa la pagina cutare, Isaia, David, Hristos... A continuat spunând acest paragraf de la Apostolul Pavel: *Unde este înţeleptul? Unde e cărturarul? Unde e cercetătorul acestui veac? Au n-a dovedit Dumnezeu nebună înţelepciunea lumii acesteia? ...Ci Dumnezeu Şi-a ales pe cele nebune ale lumii, ca să ruşineze pe cei înţelepţi.... Ca nici un trup să nu se laude înaintea lui Dumnezeu* (I Cor. 1, 20; 27; 29).

„Înţeleptului" i s-a închis gura. Însemnătate a avut faptul că preotul le-a spus cu blândeţe şi fără egoism. Era episcop la Patriarhie. Când a isprăvit, a spus:

- Eu nu ştiu nimic. Judecaţi voi ce este adevărat.

Ruşinat, vorbitorul a spus la urmă:

- Foarte bine ni le-a zis părintele! Le-a combătut pe toate ale mele.

A avea şi pregătire este un lucru însemnat, atunci când se îmbină cu blândeţea, bunătatea şi iubirea. Acestea sunt valabile în toate împrejurările. Să vorbiţi, când aveţi o pregătire în legătură cu tema. Dacă nu aveţi, atunci să vorbiţi prin chiar pilda voastră.

În discuţii – puţine cuvinte despre religie şi veţi birui. Lăsaţi-l pe cel ce are altă părere să izbucnească, să spună, să spună... Să simtă că are de-a face cu un om liniştit. Să lucraţi prin bunătatea şi rugăciunea voastră, iar apoi să-i vorbiţi puţin. Nu veţi izbuti nimic dacă vorbiţi cu putere, dacă spuneţi, de pildă, „Ai minţit!". Şi ce-o să iasă? Sunteţi *ca nişte oi în mijlocul lupilor* (Matei 10, 16). Ce să faceţi? Să fiţi nepăsători în afară, dar să vă rugaţi înlăuntrul vostru. Să fiţi pregătiţi, instruiţi, cu îndrăzneală, dar şi cu sfinţenie, blândeţe, rugăciune. Însă, ca să faceţi asta, trebuie să deveniţi sfinţi.

Iubirea este deasupra tuturor

Iubirea către Hristos nu are hotare, la fel şi iubirea către aproapele. Să se întindă pretutindeni, până la marginile pământului. Pretutindeni, la toţi oamenii. Eu am vrut să merg să trăiesc împreună cu hipioţii la Matala, bineînţeles fără păcate, ca să le arăt

iubirea lui Hristos, cât de mare este şi cum poate să-i preschimbe, să-i transfigureze. Iubirea este deasupra tuturor. O să vă dau un exemplu.

Era un ascet care avea doi ucenici. Se străduia mult să-i folosească şi să-i facă buni. Avea, însă, neliniştea de a afla dacă aceştia înaintează sau nu, dacă sunt pregătiţi pentru Împărăţia lui Dumnezeu. Aştepta pentru aceasta un semn de la Dumnezeu, dar nu a primit nici un răspuns. Într-o zi urma să fie priveghere la biserica unui alt schit, aflat la depărtare de multe ceasuri de al lor. Călătoria trebuia să se facă prin pustie. Şi-a trimis ucenicii de dimineaţă, ca să ajungă devreme, spre a pregăti biserica, iar Bătrânul urma să plece după-amiaza. Ucenicii înaintaseră destul, când deodată au auzit gemete. Era un om grav rănit, care cerea ajutor:

- Luaţi-mă, vă rog, le spunea, căci aici prin pustie nu trece nimeni. Cine-ar putea să mă ajute? Voi sunteţi doi. Ridicaţi-mă şi duceţi-mă la primul sat.

- Nu putem! i-au spus. Ne grăbim să mergem la priveghere, avem poruncă pentru pregătiri.

- Luaţi-mă, vă rog! Dacă mă lăsaţi, o să mor, au să mă mănânce fiarele.

- Nu putem! Ce să facem, trebuie să mergem la ascultarea noastră.

Şi au plecat. După-amiază a pornit şi Bătrânul la priveghere. A luat-o pe acelaşi drum. A ajuns la locul unde era cel rănit. L-a văzut, s-a apropiat şi a zis:

- Ce-ai păţit, omul lui Dumnezeu? Ce ai? De când eşti aici? Nu te-a văzut nimeni?

- Au trecut dimineaţă doi monahi şi i-am rugat să mă ajute, dar se grăbeau să meargă la priveghere.

- O să te iau eu. Nu te nelinişti! i-a zis.

- Nu poţi, eşti bătrân, nu mă poţi ridica, e cu neputinţă!

- Nu, o să te iau! Nu te pot lăsa!

- Dar nu poţi să mă ridici.

- O să mă aplec, tu apucă-te de spatele meu şi, puţin câte puţin, o să te duc la vreun sat mai apropiat. Un pic azi, un pic mâine, o să ajungem.

Şi l-a luat cu mare greutate. Şi a început să păşească prin pustie cu acea greutate. Era tare greu prin nisip. Sudoarea curgea râuri. Se gândea: „Măcar să ajung, fie şi în trei zile". Însă, aşa cum înainta, a început să simtă povara mai uşoară, tot mai uşoară, şi, deodată, a simţit că nu mai poartă nimic. Atunci s-a întors să vadă ce se întâmplă şi, cu uimire, a văzut un înger care i-a zis:

- M-a trimis Dumnezeu să te înştiinţez că cei doi ucenici ai tăi sunt nevrednici Împărăţiei lui Dumnezeu, căci nu au iubire.

Despre pronia dumnezeiască

„Dumnezeu este iubire;
El nu este un simplu privitor al vieţii noastre.
Poartă de grijă ca Tată al nostru, dar ocroteşte şi libertatea noastră."

Dumnezeu cunoaşte mai dinainte, dar nu rânduieşte mai dinainte

Cunoaşterea lui Dumnezeu este de nepătruns de către mintea noastră. Este nemărginită, cuprinde toate făpturile, văzute şi nevăzute, de la cele dintru început până la cele mai de pe urmă. Dumnezeu le cunoaşte pe toate cu amănunţime, în toată adâncimea şi lăţimea lor. Domnul ne cunoaşte, înainte de a ne cunoaşte noi sinele. Cunoaşte pornirile noastre şi cel mai mic cuget, gândurile, hotărârile noastre, chiar înainte de a le lua noi. Dar şi mai înainte de zămislirea noastră, şi mai înainte de facerea lumii ne-a cunoscut. Pentru aceasta David se minunează şi strigă:

Doamne, cercatu-m-ai şi m-ai cunoscut, Tu ai cunoscut şederea mea şi scularea mea; Tu ai priceput gândurile mele de departe. Cărarea mea şi firul vieţii mele Tu le-ai cercetat şi toate căile mele mai dinainte le-ai văzut. Că încă nu este cuvânt pe limba mea şi

iată, Tu le-ai cunoscut pe toate, şi pe cele din urmă şi pe cele de demult; Tu m-ai zidit şi ai pus peste mine mâna Ta (Ps. 138, 1-5).

Duhul Sfânt pătrunde pretutindeni. Pentru aceasta, cel ce este purtat de Duhul Sfânt are şi el cunoaşterea lui Dumnezeu. Cunoaşte trecutul, prezentul şi viitorul. I le descoperă Duhul Sfânt. Nimic din faptele noastre nu este necunoscut lui Dumnezeu, ci toate sunt scrise. Se scriu şi totuşi nu se scriu. Se nasc şi există, dar nu se nasc. Ceea ce ştiţi voi acum, Dumnezeu ştie mai înainte de facerea lumii. Vă amintesc ce spune Sfântul Simeon Noul Teolog în rugăciunea de dinainte de Dumnezeiasca Împărtăşanie. Ascultaţi: „Cele încă nesăvârşite de mine le-au cunoscut ochii Tăi, şi în cartea Ta se află scrise şi cele încă nefăcute de mine".

Aceste cuvinte sunt răstălmăcite de unii şi le încurcă. „De vreme ce Dumnezeu le are pe toate scrise - zic ei - atunci există destin, noroc, ursită. Era ursit şi scris să săvârşeşti, de pildă, ucidere. Te-a predestinat pentru asta Dumnezeu". O să-mi spui: „Dacă este scris că eu o să te omor pe tine, sunt eu răspunzător sau nu? Dacă «în cartea Ta se află scrise şi cele încă nefăcute de mine», de ce să fim noi, oamenii, răspunzători? Acum spune-mi tu, care zici că Dumnezeu este bun, de ce a scris şi nu m-a împiedicat s-o fac?"

Aici este taina. Dumnezeu, în atotputernicia şi atotştiinţa Sa, le cunoaşte pe toate, şi pe cele ce urmează să se întâmple, dar nu este El răspunzător pentru rău. Dumnezeu cunoaşte mai dinainte, dar nu rânduieşte mai dinainte. Pentru Dumnezeu nu există trecut, prezent şi viitor. Precum spune Apostolul Pavel

toate sunt goale şi descoperite pentru ochii Celui în faţa Căruia noi vom da socoteală (Evr. 4, 13). Ca atotcunoscător, cunoaşte şi binele şi răul. De vreme ce este străin de rău, cum este cu putinţă să ne predestineze către acesta? Dumnezeu le-a creat pe toate bune foarte, şi i-a hărăzit pe toţi spre bine, spre sfinţenie.

Răul este problema; religia noastră îl explică într-un chip minunat, faţă de care altul mai bun nu există. Explicaţia pe care i-o dă este următoarea: Răul există şi izvorăşte de la diavol. Înlăuntrul nostru purtăm şi duhul rău şi duhul bun, luptându-se unul cu altul. *Sau pe unul îl va urî şi pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi şi pe celălalt îl va dispreţui; nu puteţi să slujiţi şi lui Dumnezeu şi lui mamona* (Matei 6, 24). Înlăuntrul nostru, adică, se dă o luptă între bine şi rău. Însă, în această luptă omul este liber să hotărască şi să aleagă. Deci nu este Dumnezeu Cel care predestinează şi hotărăşte, ci voia liberă a omului.

Dumnezeu, în atotştiinţa lui, cunoaşte cu toată amănunţimea nu doar mai înainte de a se petrece, ci chiar mai înainte de facerea lumii, că cineva va săvârşi, de pildă, o crimă la vârsta de treizeci şi trei de ani. Dar omul, în libertatea voinţei lui – care este un dar al lui Dumnezeu pe care l-a strâmbat – lucrează după cum voieşte. Nu este Dumnezeu pricina, nici nu este omul predestinat pentru acest scop. Atotştiinţa lui Dumnezeu nu ne sileşte. El păzeşte libertatea noastră, nu o nimiceşte. Ne iubeşte, nu ne face robi, ne preţuieşte. Dumnezeu nu calcă libertatea noastră, o ocroteşte, ne lasă slobozi. Deci, suntem răspunzători, pentru că facem ceea ce vrem noi. Dumnezeu nu ne

sileşte. Este scris şi cunoscut lui Dumnezeu că vei omorî tu pe acest om, dar nu este rânduit de Dumnezeu s-o faci. Cum este cu putinţă ca Dumnezeu, Care ne-a zidit din iubire nemărginită şi El Însuşi este iubire desăvârşită, şi voieşte numai iubirea, să vrea să te călăuzească spre răutate şi crimă? Îţi dă libertatea şi apoi ţi-o ia? Tu lucrezi liber, tu hotărăşti ceea ce Dumnezeu ştie de la începuturi, fără a te constrânge; pentru aceea tu eşti răspunzător.

Aceste lucruri sunt foarte subţiri, au nevoie de luminare dumnezeiască spre a fi înţelese de către om. Sunt taine. Firea binelui este o taină. Nu este frumoasă o floricică cu felurite culori, care te atrage şi te face s-o iubeşti? Te apropii de ea şi are o mireasmă atât de nobilă, de delicată, că te face s-o iubeşti mult mai mult. Acesta este binele. Da, dar nu-i şi asta o taină? Cum s-au făcut aceste culori, cum s-a făcut această mireasmă? Acelaşi lucru îl putem spune şi despre păsări, despre animale, despre vieţuitoarele din apă. Toate mărturisesc bunătatea lui Dumnezeu.

Spun unii: „De ce Dumnezeu mă face să mă doară, de ce mă face să păcătuiesc uşor, de ce mi-a dat acest caracter?" ş.a. Iarăşi vă zic: Dumnezeu ne-a plăsmuit buni. Dumnezeu i-a dăruit omului tot ce-a fost mai frumos şi mai bun. L-a menit să ajungă desăvârşit. I-a dat, însă, şi libertatea, şi atârnă de el să aleagă binele sau răul. De o parte este iubirea lui Dumnezeu, iar de cealaltă este libertatea omului. Iubirea şi libertatea se împletesc. Se uneşte duhul cu Duhul. Aceasta este viaţa de taină. Când duhul nostru se uneşte cu Duhul lui Dumnezeu, atunci săvârşim binele, devenim buni.

Răspunzătoare pentru patimile noastre este voinţa. Dumnezeu nu vrea să ne îngrădească voinţa, nu vrea să ne strâmtoreze, nu vrea să lucreze cu sila. De noi depinde ce vom face şi cum vom trăi. Fie Îl vom trăi pe Hristos şi vom dobândi trăiri dumnezeieşti şi fericire, fie vom trăi în melancolie şi tristeţe. Stare de mijloc, hotar de mijloc nu există. Fie vei fi, fie nu vei fi. Fie una, fie cealaltă. Firea se răzbună, urăşte golul. Orice poate fi astfel, dar poate şi să nu fie. Sărutul, de pildă, poate fi sfânt, însă poate fi şi viclean. Dar aceasta are valoare, ca omul să lucreze liber. În vreme ce, dacă am fi fost făcuţi fără voinţă şi am fi săvârşit numai ceea ce voieşte Dumnezeu, n-ar mai fi existat libertate. Dumnezeu l-a făcut pe om să ceară singur să devină bun, să o dorească el însuşi şi să se facă, într-un oarecare chip, izbânda sa proprie, în vreme ce ea izvorăşte, de fapt, de la harul lui Dumnezeu. Porneşte mai întâi de la a vrea, a iubi, a dori, iar apoi vine dumnezeiescul har şi o izbândeşte.

Dumnezeu poartă de grijă ca Tată, dar ocroteşte şi libertatea noastră

Dumnezeu este iubire; El nu este un simplu privitor al vieţii noastre. Poartă de grijă ca Tată al nostru ce este, dar ocroteşte şi libertatea noastră. Nu ne strâmtorează. Noi să avem nădejde în pronia lui Dumnezeu şi, de vreme ce credem că Dumnezeu veghează asupra noastră, să avem îndrăzneală, să ne

aruncăm în iubirea Lui, şi atunci Îl vom vedea mereu lângă noi. Nu ne vom teme că vom păşi pe alături.

Trupul omului este atât de desăvârşit! Mare fabrică: bea apă, se duce în stomac, în rinichi, curăţă sângele. Funcţionarea inimii, o pompă întreagă, plămânii, ficatul, fierea, pancreasul, creierul, sistemul nervos, simţurile, vederea, auzul... Ce să spunem despre puterile duhovniceşti şi cum lucrează toate acestea împreună, armonizate în acelaşi timp, sub paza şi pronia lui Dumnezeu!

Toate sunt în pronia lui Dumnezeu. Vedeţi pinii? Câte ace are fiecare pin? Puteţi să le număraţi? Dumnezeu le ştie, însă, şi fără voia Lui nici măcar una nu pică jos. Ca şi firele de păr din capul nostru, toate sunt numărate. El se îngrijeşte şi de cele mai mici amănunte ale vieţii noastre, ne iubeşte, ne ocroteşte.

Noi trăim ca şi când nu am simţi măreţia proniei dumnezeieşti. Dumnezeu este foarte tainic. Nu putem desluşi lucrările Lui. Să nu socotiţi că Dumnezeu a făcut ceva într-un fel, iar apoi a îndreptat. Dumnezeu nu greşeşte. Nu îndreaptă nimic. Însă cine este Dumnezeu în adâncime, în fiinţă, noi nu ştim. Nu putem pătrunde sfaturile lui Dumnezeu.

Căci sfaturile Mele nu sunt ca sfaturile voastre şi căile Mele ca ale voastre - zice Domnul. *Şi cât de departe sunt cerurile de la pământ, aşa de departe sunt căile Mele de căile voastre şi cugetele Mele de cugetele voastre* (Isaia 55, 8-9).

Când Dumnezeu ne dăruieşte harisma smereniei, atunci pe toate le vedem, pe toate le simţim, atunci Îl trăim pe Dumnezeu foarte vădit. Când nu avem smerenie, nu vedem nimic. Dimpotrivă, când ne

învrednicim de sfânta smerenie, le vedem pe toate, ne bucurăm de toate. Îl trăim pe Dumnezeu, trăim înlăuntrul nostru Raiul, care este Însuşi Hristos. O să vă povestesc ceva – nu ştiu dacă aţi citit în *Pateric* – care arată pronia lui Dumnezeu şi puterea rugăciunii Bătrânului. Un Bătrân l-a trimis pe ucenicul său, Paisie, să meargă la o treabă undeva departe de colibă lui sihăstrească. Acesta a mers, a tot mers, ore în şir. Era prânzul. Soarele ardea. A văzut o stâncă mare care făcea umbră şi a mers să se întindă la umbra stâncii, să se odihnească, şi acolo a adormit. În somn – sau în starea de amorţeală în care se afla – îl vede pe Bătrânul lui zicându-i:

- Paisie, Paisie, scoală-te şi fugi de-aici!

Auzindu-l pe Bătrânul lui strigându-l cu putere, s-a ridicat îndată şi a plecat. Numai ce a făcut cinci-şase paşi, că stânca s-a prăbuşit în urma lui cu zgomot mare. L-ar fi prins ca pe o pasăre în cursă. Adică n-ar mai fi rămas nici un oscior din el. Bătrânul era foarte departe de Paisie, şi cu toate acestea l-a văzut[63].

Aceasta este pronia lui Dumnezeu. Se adeveresc cuvintele Domnului: *Iar celor ce vor crede, le vor urma aceste semne: în numele Meu demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi, şerpi vor lua în mână şi chiar ceva dătător de moarte de vor bea nu-i va vătăma, peste cei bolnavi mâinile îşi vor pune şi se vor face sănătoşi* (Marcu 16, 17-18).

Putem să ne gândim şi să spunem:

- Dumnezeul meu, eşti pretutindeni de faţă şi pe toate le vezi, oriunde aş fi. Veghezi cu dragoste părintească fiecare pas al meu.

---

[63] Din viaţa Cuviosului Ioan Scărarul.

Să repetăm împreună cu David: *Unde mă voi duce de la Duhul Tău şi de la faţa Ta unde voi fugi? De mă voi sui în cer, Tu acolo eşti. De mă voi pogorî în iad, de faţă eşti. De voi lua aripile mele de dimineaţă şi de mă voi aşeza la marginile mării, şi acolo mâna Ta mă va povăţui şi mă va ţine dreapta Ta* (Ps. 138, 7-10).

Bineînţeles, nu-i de-ajuns că ştim asta, dar este o mare întărire şi mângâiere când o credem, când o trăim, când o îmbrăţişăm înlăuntrul nostru.

Despre educaţia copiilor

„În familie se află mare parte din răspunderea pentru starea duhovnicească a omului."

Educaţia copiilor începe din ceasul zămislirii lor

Educaţia copiilor începe din ceasul zămislirii lor. Embrionul aude şi simte în pântecele maicii lui. Da, aude şi vede cu ochii mamei. Percepe mişcările şi simţămintele ei, deşi mintea lui încă nu s-a dezvoltat. Se întunecă chipul mamei, se întunecă şi el. Se enervează mama, se enervează şi el. Tot ceea ce simte mama – tristeţe, durere, teamă, nelinişte – trăieşte şi el. Dacă mama nu doreşte embrionul, dacă nu-l iubeşte, el simte şi se răneşte sufleţelul lui, iar aceste răni îl însoţesc toată viaţa. La fel se întâmplă cu simţămintele sfinte ale mamei: când are bucurie, pace, iubire pentru embrion, le transmite tainic şi acestuia, precum se întâmplă cu copiii născuţi.

De aceea trebuie ca mama să se roage mult în perioada sarcinii şi să iubească embrionul, să mângâie pântecele, să citească psalmi, să cânte tropare, să trăiască o viaţă sfântă. Acest lucru este aducător de folos şi pentru ea, dar este şi o jertfă de dragul

embrionului, ca să devină copilul ei sfânt, să dobândească de la început trăsături sfinte. Aţi văzut ce lucru delicat este pentru o femeie să poarte în pântece un copil? Câtă răspundere şi câtă cinste!

O să vă spun ceva legat de alte fiinţe vii dar neraţionale, şi o să înţelegeţi puţin. În America au făcut următorul experiment: în două săli identice, cu aceleaşi temperaturi, acelaşi pământ şi aceeaşi umezeală, se plantează flori. Există, însă, o deosebire: într-una din săli pun o muzică liniştită, odihnitoare. Rezultatul? Ce să vă spun! Florile din această sală prezintă uriaşe diferenţe faţă de celelalte. Au altă putere de viaţă, culoarea lor este mai frumoasă, iar creşterea cu mult mai grabnică.

Ceea ce-i mântuieşte şi-i înrâureşte spre bine pe copii este viaţa din casă a părinţilor

Ceea ce-i mântuieşte şi-i înrâureşte spre bine pe copii este viaţa din casă a părinţilor. Părinţii trebuie să se dăruiască iubirii lui Dumnezeu. Lângă copii trebuie să devină sfinţi prin blândeţe, prin răbdare, prin iubire. Să pună în fiecare zi un nou început al bunei rânduieli, o nouă însufleţire, înflăcărare şi iubire pentru copii. Iar bucuria ce le va veni şi sfinţenia care îi va cerceta vor revărsa har asupra copiilor. De obicei, pentru purtarea rea a copiilor greşesc părinţii. Nu-i mântuiesc nici sfaturile, nici autoritatea, nici asprimea. Dacă părinţii nu se sfinţesc, dacă nu luptă, fac mari greşeli şi transmit răul pe care îl au înlăuntrul lor. Dacă părinţii

nu trăiesc o viaţă sfântă, dacă nu vorbesc cu iubire, diavolul îi chinuieşte pe părinţi prin împotrivirile copiilor. Iubirea, unirea într-un suflet, buna înţelegere dintre părinţi este tot ceea ce trebuie pentru copii. Mare pază şi ocrotire.

Purtările copiilor sunt legate nemijlocit de starea părinţilor. Când copiii sunt răniţi de faptul că părinţii se poartă rău unul cu altul, îşi pierd puterile şi pornirea de a lucra spre a spori. Se plămădesc rău, iar casa sufletului lor se primejduieşte să se prăbuşească clipă de clipă. Să vă dau şi două exemple.

Au venit două fete la mine, iar una dintre ele avea nişte trăiri foarte urâte, şi m-au întrebat de unde izvorăsc. Le-am zis:

- Sunt de acasă, de la părinţii voştri.

Şi, „privind" pe una dintre ele, zic:

- Tu de la mama le-ai moştenit.

- Şi totuşi, părinţii noştri sunt oameni atât de desăvârşiţi. Sunt creştini, se spovedesc, se împărtăşesc, am trăit, cum se spune, înlăuntrul religiei. Fără numai... dacă greşeşte religia, a răspuns ea.

Le zic:

- Nu cred nimic din ce-mi ziceţi. Eu un singur lucru văd, că părinţii voştri nu trăiesc bucuria lui Hristos.

Legat de aceasta, cealaltă a zis:

- Ascultă, Maria, zice bine părintele, are dreptate. Părinţii noştri merg la duhovnic, la spovedanie, la împărtăşanie, da... Dar am avut noi vreodată pace în casă? Tata se ceartă mereu cu mama. Totdeauna ba unul nu mânca, ba celălalt nu voia să meargă undeva împreună. Are dreptate, deci, părintele.

- Cum îl cheamă pe tata? întreb.

Mi-a spus.

- Cum o cheamă pe mama?

Mi-a spus.

- Ei, zic, înlăuntrul tău nu eşti deloc bine cu mama.

Ascultaţi-mă acum. În clipa în care îmi ziceau numele, îl vedeam pe tata, îi vedeam sufletul. În clipa în care îmi ziceau numele mamei, o vedeam pe mama şi vedeam cum privea fiica pe mama ei.

Într-o altă zi, m-au vizitat o mamă cu fiica ei. Era strâmtorată. Plângea în hohote. Se simţea foarte nenorocită.

- Ce ai? o întreb.

- Sunt deznădăjduită cu fata mea cea mare, care şi-a izgonit soţul de acasă şi ne-a spus multe minciuni.

- Ce minciuni? îi zic.

- L-a izgonit de mult timp de acasă pe soţul ei şi nu ne-a spus nimic. O întrebam la telefon: „Ce face Stelios?" „Bine, ne răspundea, tocmai s-a dus să-şi ia un ziar". De fiecare dată găsea un motiv, aşa încât să nu bănuim nimic. Asta a ţinut doi ani. Ne-a ascuns că-l izgonise. Am aflat chiar de la el, întâlnindu-l din întâmplare în urmă cu câteva zile.

Îi zic, deci:

- Tu greşeşti. Tu şi bărbatul tău. Dar mai mult tu.

- Eu! Eu, care i-am iubit atât de mult pe copiii mei, care nu ieşeam din bucătărie, care nu aveam viaţă personală, care i-am călăuzit către Dumnezeu şi către Biserică şi i-am povăţuit spre bine!? Cum greşesc eu?

Am întrebat-o pe fată, care era de faţă:

- Tu ce zici?

- Da, mama, are dreptate părintele, noi niciodată, dar niciodată, n-am mâncat pâine „dulce" din pricina certurilor pe care le-ai avut o viaţă întreagă cu tata.

- Vezi că am dreptate? Voi greşiţi, voi îi răniţi pe copii. Ei nu greşesc, ci pătimesc de pe urma voastră.

Se naşte în sufletul copiilor o anumită stare din pricina părinţilor lor, stare care lasă urme înlăuntrul lor pentru întreaga viaţă. Purtarea lor în viaţă, legătura cu ceilalţi atârnă nemijlocit de trăirile pe care le poartă din anii copilăriei. Se măresc, se formează, dar în adâncime nu se schimbă. Asta se vede şi în cele mai mici manifestări ale vieţii. De pildă, te apucă lăcomia şi vrei să mănânci. Ai luat, ai mâncat, vezi altceva, vrei şi din aceea, vrei şi din cealaltă. Simţi că ţi-e foame, ca şi când n-ai fi mâncat, te ia un leşin, un tremur. Ţi-e teamă c-o să slăbeşti. Este ceva psihologic, are o explicaţie. Poate, să spunem, că nu l-ai cunoscut pe tata, sau pe mama, că eşti înfometat şi sărac şi neputincios. Iar aceasta se răsfrânge din plan duhovnicesc ca o neputinţă a trupului.

În familie se află o mare parte a răspunderii pentru starea duhovnicească a omului. Pentru ca să scape copiii de feluritele probleme lăuntrice, nu sunt de-ajuns sfaturile, constrângerile, logica şi ameninţările. Mai degrabă înrăutăţesc lucrurile. Îndreptarea vine prin sfinţirea părinţilor. Deveniţi sfinţi şi nu veţi mai avea nici o problemă cu copiii voştri. Sfinţenia părinţilor îi scapă pe copii de probleme. Copiii vor creşte alături de oameni sfinţi, cu multă iubire, care nu-i înfricoşează, nici nu se mărginesc la dăscălire, ci se fac pildă de sfinţenie şi rugăciune. Părinţilor, rugaţi-vă în tăcere, cu

Mi-a spus.

- Cum o cheamă pe mama?

Mi-a spus.

- Ei, zic, înlăuntrul tău nu eşti deloc bine cu mama.

Ascultaţi-mă acum. În clipa în care îmi ziceau numele, îl vedeam pe tata, îi vedeam sufletul. În clipa în care îmi ziceau numele mamei, o vedeam pe mama şi vedeam cum privea fiica pe mama ei.

Într-o altă zi, m-au vizitat o mamă cu fiica ei. Era strâmtorată. Plângea în hohote. Se simţea foarte nenorocită.

- Ce ai? o întreb.

- Sunt deznădăjduită cu fata mea cea mare, care şi-a izgonit soţul de acasă şi ne-a spus multe minciuni.

- Ce minciuni? îi zic.

- L-a izgonit de mult timp de acasă pe soţul ei şi nu ne-a spus nimic. O întrebam la telefon: „Ce face Stelios?" „Bine, ne răspundea, tocmai s-a dus să-şi ia un ziar". De fiecare dată găsea un motiv, aşa încât să nu bănuim nimic. Asta a ţinut doi ani. Ne-a ascuns că-l izgonise. Am aflat chiar de la el, întâlnindu-l din întâmplare în urmă cu câteva zile.

Îi zic, deci:

- Tu greşeşti. Tu şi bărbatul tău. Dar mai mult tu.

- Eu! Eu, care i-am iubit atât de mult pe copiii mei, care nu ieşeam din bucătărie, care nu aveam viaţă personală, care i-am călăuzit către Dumnezeu şi către Biserică şi i-am povăţuit spre bine!? Cum greşesc eu?

Am întrebat-o pe fată, care era de faţă:

- Tu ce zici?

- Da, mamă, are dreptate părintele, no niciodată, dar niciodată, n-am mâncat pâine „dulce" din pricina certurilor pe care le-ai avut o viaţă întreagă cu tata.

- Vezi că am dreptate? Voi greşiţi, voi îi răniţi pe copii. Ei nu greşesc, ci pătimesc de pe urma voastră.

Se naşte în sufletul copiilor o anumită stare din pricina părinţilor lor, stare care lasă urme înlăuntrul lor pentru întreaga viaţă. Purtarea lor în viaţă, legătura cu ceilalţi atârnă nemijlocit de trăirile pe care le poartă din anii copilăriei. Se măresc, se formează, dar în adâncime nu se schimbă. Asta se vede şi în cele mai mici manifestări ale vieţii. De pildă, te apucă lăcomia şi vrei să mănânci. Ai luat, ai mâncat, vezi altceva, vrei şi din aceea, vrei şi din cealaltă. Simţi că ţi-e foame, ca şi când n-ai fi mâncat, te ia un leşin, un tremur. Ţi-e teamă c-o să slăbeşti. Este ceva psihologic, are o explicaţie. Poate, să spunem, că nu l-ai cunoscut pe tata, sau pe mama, că eşti înfometat şi sărac şi neputincios. Iar aceasta se răsfrânge din plan duhovnicesc ca o neputinţă a trupului.

În familie se află o mare parte a răspunderii pentru starea duhovnicească a omului. Pentru ca să scape copiii de feluritele probleme lăuntrice, nu sunt de-ajuns sfaturile, constrângerile, logica şi ameninţările. Mai degrabă înrăutăţesc lucrurile. Îndreptarea vine prin sfinţirea părinţilor. Deveniţi sfinţi şi nu veţi mai avea nici o problemă cu copiii voştri. Sfinţenia părinţilor îi scapă pe copii de probleme. Copiii vor creşte alături de oameni sfinţi, cu multă iubire, care nu-i înfricoşează, nici nu se mărginesc la dăscălire, ci se fac pildă de sfinţenie şi rugăciune. Părinţilor, rugaţi-vă în tăcere, cu

mâinile ridicate către Hristos, şi îmbrăţişaţi-i în taină pe copiii voştri. Şi, când fac neorânduieli, să luaţi ceva măsuri pedagogice, dar să nu-i forţaţi. În principal să vă rugaţi.

De multe ori, părinţii, şi mai ales mama, îl rănesc pe copil pentru neorânduiala pe care a făcut-o, şi îl ceartă peste măsură. Atunci acesta se răneşte. Chiar şi dacă nu-l cerţi în afară, dar îl cerţi înlăuntrul tău, şi te răzvrăteşti şi îl priveşti sălbatic, copilul îşi dă seama. Socoteşte că mama nu-l iubeşte. O întreabă pe mama:

- Mamă, mă iubeşti?

- Da, copilul meu.

Dar el nu este convins. S-a rănit. Mama îl iubeşte, apoi vrea să-l mângâie, dar el nu primeşte mângâierea, o socoteşte făţărnicie, căci a fost rănit.

Ocrotirea peste măsură lasă copiii necopţi

Un alt lucru care îi vatămă pe copii este ocrotirea peste măsură, adică grija exagerată, frământarea şi neliniştea părinţilor. Ascultaţi o întâmplare.

O mamă mi se văita că pruncul ei de cinci ani nu o ascultă. Îi spuneam „Tu greşeşti", dar nu pricepea. Odată am mers cu această mamă, cu maşina ei, într-o plimbare spre mare. Ajungând, copilul i-a scăpat din mână şi a alergat către mare. Era acolo un val de nisip care cobora abrupt în mare. Mama s-a îngrozit, era gata să strige, să alerge, căci îl văzuse pe micuţ cu mâinile

întinse, făcând echilibristică pe vârful movilei. Eu am liniştit-o, i-am spus să se întoarcă cu spatele, iar eu mă uitam pieziş către copil. Acesta, deznădăjduind că o va mai putea provoca iarăşi pe mama lui, înfricoşând-o şi făcând-o să strige ca de obicei, încet-încet a coborât şi s-a apropiat de noi. Asta era! Atunci a primit şi mama lecţia unei educaţii corecte.

O altă mamă se văita că singurul ei fiu nu mânca toate mâncărurile, şi mai ales iaurtul. Micuţul era de trei anişori, şi o chinuia zilnic pe mama. Îi zic: „O să faci aşa: o să goleşti frigiderul de toate mâncărurile şi o să-l umpli cu oarecare cantitate de iaurt. O să vă chinuiţi puţin şi voi, părinţii, câteva zile. A venit ora mesei? Îi dai lui Petru iaurt. N-o să-l mănânce. Seara la fel, ziua următoare la fel. Ei, o să flămânzească, o să încerce el să plângă, să strige. O să răbdaţi. Apoi, o să mănânce bucuros".

Aşa s-a întâmplat, iar iaurtul a devenit cea mai bună mâncare pentru Petru.

Nu sunt lucruri grele. Şi totuşi, multe mame nu le izbutesc şi dau o educaţie foarte proastă copiilor lor. Mamele care stau neîncetat pe capul copiilor şi-i strâmtorează, adică îi ocrotesc peste măsură, au dat greş în lucrarea lor. În vreme ce ar trebui să-l laşi pe copil singur să se îngrijească de sporirea lui. Atunci vei izbândi. Când stai tot timpul pe capul lor, copiii se împotrivesc. Dobândesc moleşeală, fragilitate, şi de obicei nu reuşesc în viaţă. Este un fel de ocrotire peste măsură, care îi lasă pe copii necopţi.

Înainte cu câteva zile a venit o mamă deznădăjduită pentru nereuşitele în lanţ ale fiului ei la examenele de admitere la Universitate. Strălucit elev în

şcoala generală, strălucit în gimnaziu, strălucit în liceu. Apoi, nereuşite, dezinteres al copilului, împotriviri ciudate.

„Tu greşeşti, îi spun mamei, şi eşti şi cultivată! Ce să facă bietul copil? Împresurare, împresurare, împresurare toţi anii, «să fii primul, să nu ne faci de ruşine, să devii mare în societate...». Acum nu mai vrea nimic. Să pui capăt acestei împresurări şi ocrotiri peste măsură, şi o să vezi atunci că şi copilul are se aşeze. Atunci va înainta, când îl vei lăsa liber."

Copilul vrea alături de el oameni cu o rugăciune fierbinte

Copilul vrea alături de el oameni cu o rugăciune fierbinte. Mama să nu se mărginească la mângâierea simţită, ci să dăruiască în acelaşi timp şi mângâierea rugăciunii. Copilul simte în adâncul sufletului său mângâierea duhovnicească pe care i-o trimite mama lui, şi este atras către ea. Simte pază şi ocrotire atunci când mama îl îmbrăţişează în taină pe copilul ei prin neîncetata, stăruitoarea şi fierbintea ei rugăciune, şi-l eliberează de tot ceea ce-l apasă.

Mamele ştiu să se nelinişteascä, să sfătuiască, să spună multe, dar să se roage n-au învăţat. Multele sfaturi şi mustrări fac foarte rău. Fără multe cuvinte copiilor. Cuvintele lovesc în urechi, în vreme ce rugăciunea merge la inimă. Este nevoie de rugăciune, cu credinţă lipsită de frământări, dar şi de exemplu bun.

Într-o zi a venit aici la mânăstire o mamă deznădăjduită de fiul ei, Iorgu. Era foarte încurcat. Se

întorcea noaptea târziu şi cu tovărăşii nu tocmai bune. Starea lui se înrăutăţea pe zi ce trecea. Mama – plânsete şi zbucium.

Îi zic:

- Tu, nimic – nici un cuvânt, numai rugăciune.

Am pus seara de la zece la zece şi un sfert o rugăciune comună. I-am spus să nu vorbească şi să-l lase pe fiul ei să iasă la ce oră vrea, să nu întrebe „La ce oră ai venit?" ş.a., ci să-i spună aşa, cu multă iubire: „Mănâncă, Iorgu, ţi-am lăsat mâncare în frigider". Şi să nu-i spună nimic altceva. Să se poarte cu iubire şi să nu lase rugăciunea.

Mama a început să le pună în faptă, iar după ce au trecut vreo douăzeci de zile, fiul i-a zis:

- Mamă, de ce nu-mi vorbeşti?

- Iorgu meu, eu nu-ţi vorbesc?

- Mamă, ai ceva cu mine. Nu-mi vorbeşti.

- Ciudat lucru îmi spui, Iorgu meu. Cum nu-ţi vorbesc? Uite, acum nu-ţi vorbesc? Ce vrei să-ţi spun?

Şi Iorgu nu i-a răspuns. Apoi, mama a venit la mânăstire şi mi-a zis:

- Părinte, ce este aceasta pe care mi-a spus-o copilul meu?

- A reuşit metoda noastră!

- Care metodă?

- Pe care v-am spus-o: să nu-i vorbiţi, să faceţi numai rugăciune în taină, şi copilul o să-şi revină.

- Spuneţi că asta e?

- Asta e, îi zic. Vrea să-l mustri: „Unde ai fost, ce-ai făcut?"; iar el să strige, să se împotrivească şi să vină şi mai târziu.

- Măi, măi! zice. Ce taine se ascund!

- Ai înţeles? De vreme ce chiar faptele vorbesc de la sine. El te chinuia, căci voia să-l cerţi, iar el să-şi facă mofturile lui. Nu-l cerţi, se strâmtorează. În loc să te strâmtorezi tu când şi le face el pe ale lui, acum, când nu te strâmtorezi tu şi arăţi nepăsare, se strâmtorează el.

Într-o zi, acasă, Iorgu i-a anunţat că pleacă, îşi lasă lucrul şi pleacă în Canada. Îi spusese şi şefului său: „Plec, găseşte pe altul să mă înlocuiască la lucru". Între timp, eu le-am zis părinţilor:

- Noi o să facem rugăciune.

- Dar e gata... I-arăt eu!, a spus tatăl.

- Nu, să nu-l atingi, îi zic.

- Dar pleacă copilul, părinte!

Zic:

- Să plece. Voi să vă dăruiţi rugăciunii, şi eu împreună cu voi.

După două-trei zile, duminică, Iorgu le-a zis foarte de dimineaţă:

- Eu plec, mă duc cu prietenii mei.

- Bine, cum vrei, i-au zis.

A plecat. Şi-a luat prietenii – doi băieţi şi două fete, au închiriat o maşină şi au pornit spre Halkida. Au mers ici, colo... Apoi au mers la Sfântul Ioan Rusul, iar de acolo la Mantoudi, la Sfânta Ana, la Vasilika. Au mers, au făcut baie în Marea Egee, au mâncat, au băut, au chefuit. Apoi au apucat-o pe drumul de întoarcere. Se înserase. Iorgu conducea. Acolo, la Sfânta Ana, au lovit maşina de colţul unei case. Au stricat-o. Ce să facă acum? Au luat-o încet-încet şi au adus-o în Athena.

A ajuns în zori acasă. Părinţii nu i-au spus nimic. S-a culcat şi a adormit. După ce s-a sculat, le-a zis:

- Tată, asta şi asta... Acum trebuie să facem maşina şi trebuie bani mulţi.

Îi zice:

- Copilul meu, tu ştii. Eu am datorii, le am pe surorile tale... Ce-o să facem?

- Ce să fac, tată?

- Fă tot ce vrei. Eşti mare, ai minte. Du-te în Canada să faci bani, să...

- Nu pot, trebuie s-o reparăm acum.

- Nu ştiu, îi zice. Rânduieşte.

Deci, văzându-l aşa pe tata, a plecat. A mers, l-a găsit pe şeful lui. Zice:

- Şefule, am păţit asta şi asta. Nu mai plec. Nu lua pe altul.

Acela îi zice:

- Bine, bine, copilul meu.

- Da, dar vreau bani.

- Da, dar tu vrei să pleci. Trebuie să-mi semneze tatăl tău.

- Îţi semnez eu. Tata nu se amestecă. Mi-a spus-o. O să muncesc şi o să ţi-i dau înapoi.

Nu-i asta minunea lui Dumnezeu? Când a venit din nou mama, i-am spus:

- A izbutit meşteşugirea noastră şi rugăciunea a fost auzită la Dumnezeu. Şi accidentul a fost de la Dumnezeu, iar acum copilul va sta acasă şi se va înţelepţi.

Aşa s-a întâmplat prin rugăciunea noastră. S-a săvârşit o minune. Părinţii au postit cu rugăciune şi în tăcere, şi au izbutit. Mai târziu, copilul a venit la mine fără să-i vorbească despre mine nimeni dintre

apropiaţii lui. Iorgu a devenit foarte bun, şi acum este la Aviaţie. Şi are şi o familie frumoasă.

Multă rugăciune şi puţine cuvinte copiilor

Toate se fac prin rugăciune, tăcere şi iubire. V-aţi dat seama de roadele rugăciunii? Iubire în rugăciune, iubire în Hristos. Aceasta foloseşte într-adevăr. Cu cât veţi iubi pe copii cu iubire omenească – şi aceasta este deseori patologică – cu atât se vor încurca mai mult, cu atât purtarea lor va fi mai rea. Însă, când iubirea dintre voi şi către copii va fi creştină şi sfântă, atunci nu veţi întâmpina nici o greutate. Sfinţenia părinţilor îi mântuieşte pe copii. Pentru ca asta să se întâmple, trebuie ca harul dumnezeiesc să lucreze în sufletele părinţilor. Nimeni nu se sfinţeşte de unul singur. Acelaşi har dumnezeiesc va lumina, va încălzi şi va da viaţă mai apoi sufletelor copiilor.

De multe ori îmi telefonează şi din străinătate şi mă întreabă despre copiii lor şi despre alte lucruri. Astăzi, de pildă, m-a sunat o mamă din Milano şi m-a întrebat cum să se poarte cu copiii ei. I-am spus:

„Să te rogi şi, atunci când trebuie, să le vorbeşti copiilor cu iubire. Mai mult să te rogi, şi mai puţine cuvinte să le spui celorlalţi. Să nu devenim stânjenitori, ci să ne rugăm tainic şi apoi să vorbim, iar Dumnezeu ne va încredinţa lăuntric dacă este primit de ceilalţi cuvântul nostru. Dacă nu-i primit, nu mai vorbim. Ne vom ruga, numai, în taină. Căci şi prin a vorbi devenim stânjenitori şi-i facem pe ceilalţi să se împotrivească, şi

câteodată să se răzvrătească. De aceea este mai bine să le spună cineva în chip tainic, în inima celorlalţi, prin rugăciunea tainică, decât în urechile lor.

Ascultă-mă: să te rogi, şi apoi să vorbeşti. Aşa să faci copiilor tăi. Dacă le dai necontenit sfaturi, o să devii plictisitoare, şi când vor creşte, vor simţi un fel de apăsare. Să preferi, deci, rugăciunea. Să le vorbeşti prin rugăciune. Să le spui pe toate lui Dumnezeu, iar Dumnezeu le va pune înlăuntrul lor. Adică, nu trebuie să-i sfătuieşti pe copiii tăi aşa, cu glas tare, pe care să-l audă cu urechile lor. Poţi s-o faci şi pe asta, dar înainte de toate trebuie să-l vorbeşti despre copiii tăi lui Dumnezeu. Să spui: «Doamne Iisuse Hristoase, luminează-mi copilaşii. Eu Ţie Ţi-i încredinţez. Tu mi i-ai dat, dar eu sunt neputincioasă, nu pot să-i pun pe cale. Pentru aceasta, Te rog, luminează-i». Şi Dumnezeu le va vorbi, iar ei vor spune: «Oh, nu trebuia s-o necăjesc pe mama cu ce-am făcut!». Şi aceasta, cu harul lui Dumnezeu, va ieşi dinlăuntrul lor."

Acesta este lucrul desăvârşit. Mama să-l vorbească lui Dumnezeu, iar Dumnezeu să-i vorbească copilului. Dacă nu se face asta, atunci spui, spui, spui... totul „în ureche"; la sfârşit devine un soi de asuprire. Şi, când copilul creşte, începe să se împotrivească, adică să se răzbune într-un fel pe mama şi pe tata, care l-au asuprit. În vreme ce unul este lucrul desăvârşit: să grăiască iubirea cea în Hristos şi sfinţenia tatălui şi a mamei. Iradierea sfinţeniei şi nu cea a omeneştii strădanii îi face bine pe copii.

Când copiii sunt răniţi şi traumatizaţi de vreun lucru grav, să nu vă miraţi că se împotrivesc şi vorbesc

urât. De fapt, nu vor asta, dar nu pot face altfel în clipele grele. Apoi se pocăiesc. Însă, dacă voi vă enervaţi şi o să vă mâniaţi, deveniţi una cu cel viclean, iar acela îşi bate joc de toţi.

Sfinţenia părinţilor este cea mai bună educaţie în Domnul

Să-l vedem pe Dumnezeu pe chipul copiilor, şi să dăm iubirea lui Dumnezeu copiilor. Să înveţe şi copiii să se roage. Pentru ca ei să se roage, trebuie să aibă sânge de copii rugători. Aici mulţi cad pe de lături şi zic: „De vreme ce părinţii se roagă, sunt binecinstitori, studiază Sfânta Scriptură şi copiii cresc *întru învăţătura şi certarea Domnului* (Efes. 6, 4), firesc este ca aceşti copii să se facă bine". Iată, însă, că vedem roade potrivnice din pricina asupririi.

Nu este de-ajuns să fie părinţii binecinstitori. Trebuie să nu-i asuprească pe copii, ca să facă binele cu sila. Este cu putinţă să-i alungăm pe copii de la Hristos, atunci când urmăm cele ale religiei cu egoism. Copiii nu voiesc asuprire. Nu-i siliţi să vă urmeze la biserică. Puteţi să spuneţi: „Cine vrea, poate să vină acum împreună cu mine, sau mai târziu". Lăsaţi să vorbească în sufletele lor Dumnezeu. Pricina pentru care copiii anumitor părinţi, atunci când cresc, devin nesupuşi şi părăsesc şi Biserica şi totul, şi aleargă în altă parte pentru a fi satisfăcuţi, este tocmai această asuprire pe care o săvârşesc părinţii cei „buni". Părinţii chipurile „binecinstitori", care se îngrijeau ca pruncii lor să devină „buni creştini", i-au asuprit prin această

iubire omenească a lor, şi s-a întâmplat contrariul. Adică, atunci când sunt mici sunt presaţi, iar când ajung la şaisprezece, şaptesprezece sau optsprezece ani, aduc roade potrivnice. Ajung, din împotrivire, să lege tovărăşii rele şi să vorbească urât.

În vreme ce, atunci când cresc în libertate, văzând în acelaşi timp pilda celor mai mari, ajung să se bucure în toate. Acesta este secretul - să fii bun, să fii sfânt, ca să insufli, să iradiezi. Se vede că viaţa copiilor este înrâurită de iradierea părinţilor. Părinţii stăruie: „Hai să te spovedeşti, hai să te împărtăşeşti, hai să faci aia...". Nu se face nimic aşa. În vreme ce, dacă te vede pe tine... ceea ce trăieşti aceea şi iradiezi. Iradiază Hristos înlăuntrul tău? Aceasta i se împărtăşeşte şi copilului tău. Acolo se află secretul. Iar dacă se face asta atunci când copilul este mic de vârstă, nu va fi nevoie de multă osteneală atunci când va creşte. Vorbind tocmai despre aceasta, înţeleptul Solomon foloseşte o imagine foarte frumoasă, stăruind asupra începutului cel bun, buna pornire, temelia bună. El spune undeva: *Cel ce se scoală pentru ea* [pentru înţelepciune] *dis de dimineaţă, nu se va osteni, căci o va afla şezând în poarta lui* (Înţ. lui Sol. 6, 14). *Cel ce se scoală pentru* ea este cel ce din tânără vârstă se îngrijeşte de ea, de înţelepciune. Înţelepciunea este Hristos.

Când părinţii sunt sfinţi şi transmit aceasta copilului, dându-i educaţia întru Domnul, atunci copilul nu este vătămat de orice fel de înrâuriri rele dimprejurul său, căci afară, la uşa lui, se află Înţelepciunea, Hristos. Nu se va osteni ca s-o dobândească. Pare foarte greu să ajungi bun, dar de

fapt este foarte uşor, atunci când ai pornit de mic cu trăiri bune. Mărindu-te, nu este nevoie de osteneală, căci porţi înlăuntrul tău binele, pe care îl păstrezi, dacă eşti cu luare aminte la întreaga ta viaţă.

Prin rugăciune şi sfinţenie puteţi să-i ajutaţi şi pe copii la şcoală

Ceea ce se face cu părinţii, se poate face şi cu educatorii. Prin rugăciune şi sfinţenie puteţi să-i ajutaţi şi pe copii la şcoală. Poate să-i adumbrească harul lui Dumnezeu şi astfel să devină buni. Nu vă străduiţi cu mijloace omeneşti să îndreptaţi lucrurile rele. Nu va fi nici o roadă. Numai prin rugăciune veţi aduce roade. Să chemaţi harul dumnezeiesc pentru toţi. Să pătrundă harul dumnezeiesc în sufletul lor şi să-i preschimbe. Asta înseamnă creştin.

Voi, educatorii, fără să vă daţi seama, transmiteţi în chip tainic copiilor neliniştea şi-i influenţaţi. Prin credinţă se risipeşte neliniştea. Ce spunem? „...şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm".

Să răspundeţi la iubirea copiilor cu discernământ. Astfel, dacă vă iubesc, veţi putea să-i călăuziţi aproape de Hristos. Veţi deveni voi mijlocul. Iubirea voastră să fie adevărată. Să nu-i iubiţi omeneşte, precum fac de obicei părinţii; nu-i ajută asta. Iubire întru rugăciune, iubire în Hristos. Aceasta într-adevăr foloseşte. Să vă rugaţi pentru fiecare copil pe care îl vedeţi, iar Dumnezeu va trimite harul Său şi-l va uni cu El. Înainte de a intra în clasă, şi mai ales în clasele mai

dificile, să spuneţi rugăciunea „Doamne Iisuse...". Intrând, să îmbrăţişaţi cu privirea toţi copiii, să vă rugaţi şi apoi să vorbiţi, dăruindu-vă întregul vostru sine. Făcând această jertfă în Hristos, vă veţi bucura. Astfel vă veţi sfinţi şi voi, şi copiii. Veţi trăi în iubirea lui Hristos şi în Biserică, fiindcă veţi deveni buni în lucrarea voastră.

Dacă vreun elev creează probleme, faceţi mai întâi o observaţie generală, zicând:

- Copii, aici am venit pentru lecţii, pentru o muncă serioasă. Mă aflu lângă voi ca să vă ajut. Şi voi vă osteniţi, ca să reuşiţi în viaţă. Şi eu, care vă iubesc foarte mult, mă ostenesc. Pentru aceea vă rog să faceţi linişte, ca să reuşim în scopul nostru.

Să nu priviţi pe cel ce s-a purtat rău. Dacă stăruie, atunci să vă adresaţi lui însuşi nu cu mânie, ci serios şi ferm. Să luaţi aminte să vă impuneţi în clasă, ca să puteţi lucra în sufletele lor. Nu e vina copiilor că sunt dificili. Aceasta se datorează celor mari.

Copiilor să nu le spuneţi multe despre Hristos, despre Dumnezeu, ci să vă rugaţi lui Dumnezeu pentru copii. Cuvintele lovesc în urechi, în vreme ce rugăciunea merge la inimă. Ascultaţi un secret. În prima zi, când veţi intra în clasă, să nu le ţineţi lecţie. Să le vorbiţi frumos. Cuvânt cu cuvânt. Să vă purtaţi cu iubire faţă de copii. La început să nu le vorbiţi deloc despre Dumnezeu, nici despre suflet. Acestea altădată, mai târziu. Însă în ziua în care le veţi vorbi despre Dumnezeu, îi veţi pregăti bine şi le veţi zice:

- Există o temă despre care mulţi se îndoiesc. Este vorba despre *Dumnezeu*. Ce părere aveţi?

Apoi discuţie. Într-altă zi, despre tema *suflet*.

- Există suflet?

Apoi să vorbiţi despre rău din perspectivă filosofică. Să le spuneţi că avem două feluri de sine - cel bun şi cel rău. Trebuie să-l cultivăm pe cel bun. Acesta tinde spre sporire, bunătate, iubire. Pe el trebuie să-l deşteptăm, ca să devenim oameni buni în societate. Să vă amintiţi de acel „Suflete al meu, suflete al meu, scoală, pentru ce dormi?”[64]. Dar să nu le spuneţi aşa, ci cu alte cuvinte, cam aşa: „Copii, să fiţi treji pentru studiu, pentru bine, pentru iubire. Numai iubirea le face pe toate frumoase, şi viaţa noastră se umple şi dobândeşte sens. Sinele cel rău ne trage către lenevie şi nepăsare. Dar aceasta ne face viaţa searbădă, fără sens şi frumuseţe”.

Toate acestea însă au nevoie de pregătire. Iubirea cere jertfe, şi deseori jertfă de timp. Să daţi locul cel dintâi instruirii, ca să fiţi pregătiţi să vă dăruiţi copiilor. Să fiţi pregătiţi şi pe toate să le spuneţi copiilor cu iubire şi, înainte de toate, cu bucurie. Să le arătaţi toată iubirea voastră şi să ştiţi ce vreţi şi ce spuneţi. Dar e nevoie şi de meşteşug ca să ştiţi cum să vă purtaţi cu copiii. Despre asta am auzit ceva minunat. Luaţi aminte.

Un învăţător, mulţumit de toţi copiii lui, suferea din pricina neorânduielilor unuia dintre elevi, şi voia să-l exmatriculeze din şcoală. Între timp a venit un învăţător tânăr şi a luat el clasa respectivă. A fost înştiinţat şi despre elevul cu pricina. Învăţătorul cel nou, aflând că acel elev era împătimit de bicicletă, când a intrat în clasă a doua zi, a spus:

---

[64] Condacul Canonului celui mare al Sfântului Andrei Criteanul.

- Copii, am un necaz. Stau departe, şi mă dor picioarele să străbat pe jos atâta cale; vreau să folosesc o bicicletă, dar nu ştiu să merg pe ea. Ştie cineva să mă înveţe?

A sărit, deci, cel neastâmpărat.

- Eu o să vă învăţ!

- Ştii?

- Da, ştiu.

Şi de atunci au devenit prieteni foarte buni, aşa încât fostul învăţător, văzându-i, se necăjea socotind că a fost nevrednic să-l ajute pe acel elev.

Se întâmplă ca de multe ori la şcoală să fie şi copii orfani. Cel ce a fost lipsit de părinţi, şi chiar din fragedă vârstă, a devenit un nenorocit în viaţă. Însă cel care i-a dobândit drept părinţi duhovniceşti pe Hristos şi pe Preasfânta noastră Maică, a devenit sfânt. Să vă purtaţi cu copiii orfani cu iubire şi înţelegere, dar mai ales să-i uniţi cu Hristos şi cu Biserica.

Învăţaţi-i pe copii să ceară ajutorul lui Dumnezeu

Medicamentul şi marele secret pentru creşterea copiilor este smerenia. Încrederea în Dumnezeu dă o siguranţă absolută. Dumnezeu este totul. Nu poate nimeni să spună „Eu sunt totul”. Aceasta vădeşte egoismul. Dumnezeu vrea să-i călăuzim pe copii la smerenie. Este nevoie de luare aminte atunci când îi îmbărbătaţi pe copii. Copilului nu trebuie să-i spui: „Tu vei izbuti, tu eşti important, eşti tânăr, eşti curajos, eşti desăvârşit!...”. Nu-l folosiţi astfel pe copil. Puteţi, însă,

să-i spuneţi să facă rugăciune. Să-i spuneţi: „Copilul meu, Dumnezeu ţi-a dat darurile pe care le ai. Roagă-te să-ţi dea Dumnezeu puteri, ca să le cultivi şi să reuşeşti. Să-ţi dea Dumnezeu harul Său". Aceasta este totul. Să înveţe copiii să ceară ajutorul lui Dumnezeu pentru orice lucru.

Copiilor le face rău lauda. Ce spune cuvântul lui Dumnezeu? *Poporul meu, cei ce te fericesc pe tine te rătăcesc şi te abat de la calea pe care tu mergi* (Isaia 3, 12). Cel ce ne laudă, ne înşeală şi ne strâmbă cărările vieţii. Cât de înţelepte sunt cuvintele lui Dumnezeu! Lauda nu-i pregăteşte pe copii pentru greutăţile vieţii, ci ajung inadaptabili, se pierd şi, în cele din urmă, se nenorocesc. Acum lumea s-a stricat. Copilului mic i se spun numai cuvinte de laudă. „Să nu-l certăm, să nu i ne împotrivim, să nu-l silim pe copil." Însă copilul se învaţă aşa şi nu poate reacţiona corect nici la cea mai mică greutate. Îndată ce i se împotriveşte cineva, se răneşte, n-are putere morală.

Părinţii sunt primii răspunzători pentru nereuşita copiilor în viaţă, apoi învăţătorii şi profesorii. Îi laudă într-una. Le spun cuvinte egoiste. Nu-i aşează în Duhul lui Dumnezeu, îi înstrăinează de Biserică. Când copiii cresc puţin şi merg la şcoală cu acest egoism, fug de religie şi o dispreţuiesc, îşi pierd respectul faţă de Dumnezeu, faţă de părinţi, faţă de toţi. Devin nesupuşi, aspri şi nemiloşi, fără respect de Dumnezeu şi de religie. Am adus în viaţă egoişti, iar nu creştini.

Copiii nu se zidesc prin laudele necontenite

Copiii nu se zidesc prin laudele necontenite. Devin egoişti şi iubitori de slavă deşartă. Vor dori întreaga viaţă să fie lăudaţi de toţi, neîncetat, chiar dacă li se spun şi minciuni. Din nefericire, astăzi toţi s-au învăţat să mintă, iar cei iubitori de slavă deşartă primesc minciunile, acestea sunt hrana lor. „Spune orice, fie şi minciună, fie şi ironie", zic ei. Dumnezeu nu vrea asta. Dumnezeu vrea adevărul. Din nefericire, asta n-o înţeleg toţi, şi fac cu desăvârşire cele potrivnice.

Copiii, când sunt lăudaţi mereu, fără discernământ, sunt luaţi în stăpânire de cel potrivnic. Le răscoleşte egoismul şi, obişnuiţi de mici cu laudele părinţilor şi ale învăţătorilor, pot să înainteze în învăţătură, dar ce folos? În viaţă vor ieşi egoişti, iar nu creştini. Egoiştii nu pot să fie niciodată creştini. Egoiştii vor întotdeauna să fie lăudaţi de toţi, să fie iubiţi de toţi, toţi să-i vorbească de bine, lucru pe care Dumnezeul nostru, Biserica noastră, Hristosul nostru nu le voieşte.

Religia noastră nu vrea acest chip, acest fel de educaţie. Dimpotrivă, vrea ca de mici copii să înveţe adevărul. Adevărul lui Hristos întăreşte faptul că, dacă îl lauzi pe un om, îl faci egoist. Omul egoist este un rătăcit, călăuzit de diavolul, de duhul cel rău. Astfel, crescând în egoism, întâia lui îndeletnicire este să-L tăgăduiască pe Dumnezeu şi să fie un egoist inadaptabil în comunitate.

Trebuie să spui adevărul, să-l afle omul. Altfel îl întăreşti în neştiinţa lui. Când spui celuilalt adevărul, atunci el se orientează, ia aminte, îi ascultă şi pe ceilalţi, se înfrânează. Astfel, şi copilului îi vei spune adevărul, îl vei certa, ca să-şi dea seama că ceea ce face nu-i bine. Ce spune înţeleptul Solomon? *Cine cruţă toiagul său îşi urăşte copilul, iar cel care îl iubeşte îl ceartă la vreme* (Pildele lui Sol. 13, 24). Dar nu să-l baţi cu bâta, căci atunci sărim dincolo de hotare şi se întâmplă contrariul.

Prin lauda de mici, îi purtăm pe copiii noştri la egoism. Iar pe cel egoist poţi să-l înşeli, e de-ajuns să-i spui că este bun, să-i umfli eul. Şi aşa îţi spune: „A, acesta mă laudă, acesta este bun". Acestea nu sunt lucruri corecte. Pentru că omul creşte în egoism, încep încurcăturile înlăuntrul său, suferă, nu ştie ce să facă. Pricina frământării sufleteşti este egoismul. Chiar şi psihiatrii înşişi, dacă studiază acest lucru, vor vedea că egoistul este bolnav.

Niciodată nu trebuie să-i lăudăm şi să-i linguşim pe semenii noştri, ci să-i călăuzim către smerenie şi către iubirea lui Dumnezeu. Şi să nu căutăm noi să ne iubească, lăudându-i pe ceilalţi. Să învăţăm să iubim, iar nu să cerem să fim iubiţi. Să-i iubim pe toţi şi să facem jertfe cât putem mai mari, pentru toţi fraţii cei întru Hristos, dezinteresat, fără să aşteptăm laude şi iubire de la ei. Aceştia vor face tot ceea ce Dumnezeu le va spune. Dacă şi ei sunt creştini, vom da slavă lui Dumnezeu că ne-am întâlnit şi i-am ajutat sau le-am spus un cuvânt bun.

Aşa să-i povăţuiţi şi pe copiii de la şcoală. Acesta este adevărul. Altfel devin inadaptabili. Nu ştiu

unde merg şi ce fac, iar pricina suntem noi, că i-am făcut aşa. Nu i-am călăuzit spre adevăr, spre smerenie, spre iubirea lui Dumnezeu. I-am făcut egoişti, iar acum iată roada!

Există, însă, şi copii care provin din părinţi smeriţi, şi cărora li se vorbeşte de când sunt mici despre Dumnezeu şi despre sfânta smerenie. Aceşti copii nu creează probleme semenilor lor. Nu se mânie când le arăţi greşeala, ci se străduiesc să se îndrepte, şi se roagă lui Dumnezeu să-i ajute să nu devină egoişti.

Eu, ce să vă spun, când am ajuns în Sfântul Munte am mers la nişte Bătrâni tare sfinţi. Aceştia niciodată nu mi-au spus „Bravo!". Întotdeauna mă sfătuiau cum să-L iubesc pe Dumnezeu şi cum să fiu întotdeauna smerit. Să-L chem pe Dumnezeu să mă întărească în sufletul meu şi să-L iubesc mult. Nici n-am ştiut de acest „Bravo!", nici nu l-am căutat. Dimpotrivă, mă strâmtoram că Bătrânii mei nu mă certau. Ziceam: „Mânca-m-ar Raiul, n-am găsit Bătrâni buni!". Voiam să mă mustre, să mă certe, să se poarte aspru. Dacă aude vreun creştin ce vă spun eu acum, se pierde cu firea şi nu le primeşte. Cu toate acestea, aşa este bine - smerit, sincer.

Nici părinţii mei nu mi-au spus niciodată „Bravo!". Nici nu-l voiam. Pentru aceasta, tot ce făceam, făceam dezinteresat. Acum, că mă laudă oamenii, mă simt prost. Ce să vă spun... Mă atinge înăuntru când ceilalţi îmi spun „Bravo!". Dar nu m-am vătămat, fiindcă am învăţat smerenia. Şi acum, de ce nu vreau să fiu lăudat? Pentru că ştiu că lauda îl face pe om găunos şi alungă harul lui Dumnezeu. Iar harul lui Dumnezeu vine numai prin sfânta smerenie. Omul

smerit este omul desăvârşit. Nu sunt acestea frumoase? Nu sunt adevărate?

Cui îi spui asta, va zice: „Ce spui, bunule, dacă nu-l lauzi pe copil nici nu poate citi, nici, nici...". Dar aceasta se întâmplă pentru că aşa suntem noi, şi îi facem aşa şi pe copii. Adică am rătăcit de la adevăr. Egoismul l-a scos pe om din Rai, este un mare rău. Primii oameni, Adam şi Eva, erau simpli şi smeriţi, pentru aceea trăiau în Rai. Aveau, precum se spune în limbaj teologic, cele dintru început, adică harismele pe care Dumnezeu le-a dat la început, când l-a zidit pe om, adică viaţa, nemurirea, conştiinţa, stăpânirea peste sine, iubirea, smerenia şi celelalte. Apoi diavolul a izbutit să-i înşele prin laudă. S-au umplut de egoism. Însă, firescul omului, aşa cum l-a plăsmuit Dumnezeu, este smerenia. În vreme ce egoismul este ceva nefiresc, este boală, este împotriva firii.

Aşadar, când noi umflăm în copil acest „super-eu" cu laudele, îi aţâţăm egoismul, îi facem mare rău. Îl facem mult mai uşor influenţabil de lucrurile diavoleşti. Astfel, crescând, îl îndepărtăm de toate lucrurile de preţ vieţii. Nu credeţi că aceasta este pricina pentru care copiii se pierd, pentru care oamenii se răzvrătesc? Este egoismul, pe care din fragedă vârstă părinţii li l-au sădit. Diavolul este marele egoist, marele luceafăr. Adică îl trăim pe diavolul înlăuntrul nostru, îl trăim pe luceafăr. Nu trăim smerenie. Smerenia e a lui Dumnezeu, este ceva trebuincios sufletului omului. Este ceva organic. Iar când lipseşte, este ca şi când ar lipsi inima din organism. Inima dă viaţă organismului, iar smerenia dă viaţă sufletului. Prin egoism, omul este

de partea duhului celui rău, adică se dezvoltă cu duhul cel rău, nu cu cel bun.

Asta a izbutit diavolul să facă. A făcut pământul labirint, ca să nu ne mai putem înţelege între noi. Ce să fie toate astea pe care le-am păţit, şi nu ne dăm seama? Vedeţi cum ne-am înşelat? Am făcut pământul nostru şi epoca noastră o adevărată clinică de psihiatrie! Şi nu ne dăm seama de greşeală. Toţi ne mirăm: „Ce-am devenit, unde mergem, de ce copiii noştri au apucat-o pe un astfel de drum, de ce-au plecat de acasă, de ce au părăsit viaţa, şcoala? De ce se-ntâmplă asta?" Diavolul a izbutit să se facă pe sine nevăzut şi să-i facă pe oameni să-l numească în alte feluri. Doctorii, psihologii spun deseori, când un om pătimeşte: „A, ai o nevroză! A, ai o angoasă!" şi altele asemenea. Nu pot pricepe că diavolul răscoleşte şi tulbură în om egoismul. Şi totuşi diavolul există, este duhul răutăţii. Dacă spunem că nu există, este ca şi când am tăgădui Evanghelia, care vorbeşte despre el. Acesta este vrăjmaşul nostru, cel ce ne luptă toată viaţa, potrivnicul lui Hristos, de aceea se numeşte şi antihrist. Hristos a venit pe pământ ca să ne scape de diavolul şi să ne dăruiască mântuirea.

Drept aceea, trebuie să-i învăţăm pe copii să trăiască smerit şi simplu, să nu caute lauda şi pe „Bravo!". Să-i învăţăm că există smerenia, care este sănătatea vieţii.

Concepţia societăţii contemporane face rău copiilor. Ea are altă psihologie, altă pedagogie, care se adresează copiilor ateilor. Această concepţie duce la samavolnicie. Şi vedeţi roadele la copii şi la tineri. Tinerii strigă astăzi, zicând: «Trebuie să ne înţelegeţi!».

Însă nu trebuie să mergem noi la ei. Dimpotrivă, ne vom ruga pentru ei, vom spune ce-i bine, vom trăi binele, îl vom propovădui, dar nu ne vom adapta duhului lor. Să nu stricăm măreţia credinţei noastre. Nu se cuvine ca, încercând să-i ajutăm, să dobândim felul lor de a gândi. Trebuie să fim cine suntem, şi să propovăduim adevărul, lumina.

De la Părinţi vor învăţa copiii. Învăţătura Părinţilor le va arăta cele despre spovedanie, patimi, răutăţi, cum au biruit sfinţii răul înlăuntrul lor. Iar noi ne vom ruga ca Dumnezeu să Se sălăşluiască înlăuntrul lor.

Despre gândurile inimii

„Totdeauna să vă rugaţi cu iubire pentru fraţii noştri."

Să avem în sufletul nostru sfinţenie şi iubire

Omul are asemenea puteri, încât poate răspândi în jurul său binele sau răul. Aceste lucruri sunt foarte subţiri. Este nevoie de multă băgare de seamă. Trebuie să vedem întru bunătate fiecare lucru. Nimic rău să nu gândim despre ceilalţi. Chiar şi o privire, chiar şi un suspin lucrează asupra semenilor noştri. Până şi cea mai mică răzvrătire face rău. Să avem în sufletul nostru sfinţenie şi iubire, pe acestea să le răspândim la rându-ne.

Să fim cu luare aminte să nu ne aprindem din pricina oamenilor care ne vatămă; numai să ne rugăm pentru ei cu iubire. Orice ar face semenul nostru, niciodată să nu gândim rău despre el. Totdeauna să ne rugăm cu iubire. Totdeauna să cugetăm binele. Vedeţi pe întâiul mucenic Ştefan. Se ruga: *Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta* (Fapte 7, 60). Acelaşi lucru trebuie să-l facem şi noi.

Nu trebuie niciodată să gândim despre celălalt că-i va da Dumnezeu vreun rău, sau că-l va pedepsi

Însă nu trebuie să mergem noi la ei. Dimpotrivă, ne vom ruga pentru ei, vom spune ce-i bine, vom trăi binele, îl vom propovădui, dar nu ne vom adapta duhului lor. Să nu stricăm măreţia credinţei noastre. Nu se cuvine ca, încercând să-i ajutăm, să dobândim felul lor de a gândi. Trebuie să fim cine suntem, şi să propovăduim adevărul, lumina.

De la Părinţi vor învăţa copiii. Învăţătura Părinţilor le va arăta cele despre spovedanie, patimi, răutăţi, cum au biruit sfinţii răul înlăuntrul lor. Iar noi ne vom ruga ca Dumnezeu să Se sălăşluiască înlăuntrul lor.

Despre gândurile inimii

„Totdeauna să vă rugaţi cu iubire pentru fraţii noştri."

Să avem în sufletul nostru sfinţenie şi iubire

Omul are asemenea puteri, încât poate răspândi în jurul său binele sau răul. Aceste lucruri sunt foarte subţiri. Este nevoie de multă băgare de seamă. Trebuie să vedem întru bunătate fiecare lucru. Nimic rău să nu gândim despre ceilalţi. Chiar şi o privire, chiar şi un suspin lucrează asupra semenilor noştri. Până şi cea mai mică răzvrătire face rău. Să avem în sufletul nostru sfinţenie şi iubire, pe acestea să le răspândim la rându-ne.

Să fim cu luare aminte să nu ne aprindem din pricina oamenilor care ne vatămă; numai să ne rugăm pentru ei cu iubire. Orice ar face semenul nostru, niciodată să nu gândim rău despre el. Totdeauna să ne rugăm cu iubire. Totdeauna să cugetăm binele. Vedeţi pe întâiul mucenic Ştefan. Se ruga: *Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta* (Fapte 7, 60). Acelaşi lucru trebuie să-l facem şi noi.

Nu trebuie niciodată să gândim despre celălalt că-i va da Dumnezeu vreun rău, sau că-l va pedepsi

pentru păcatul său. Acest gând aduce foarte mult rău, fără ca noi să ne dăm seama. De multe ori ne aprindem şi zicem celuilalt: „Nu te temi de dreptatea lui Dumnezeu, nu te temi că are să te pedepsească?" Altădată zicem: „Nu se poate, Dumnezeu o să te pedepsească pentru ce-ai făcut", sau „Dumnezeul meu, să nu faci rău acestui om pentru ce mi-a făcut", ori „Să nu păţească acest lucru cutare".

În toate aceste cazuri, avem în adâncul nostru dorinţa ca celălalt să fie pedepsit. Însă, în loc să mărturisim mânierea noastră pentru greşeala lui, înfăţişăm altfel tulburarea noastră şi, chipurile, ne rugăm lui Dumnezeu pentru el. Însă, de fapt, noi îl blestemăm pe fratele.

Iar dacă, în loc de a ne ruga, zicem: „Să-ţi răsplătească Dumnezeu pentru răul pe care mi l-ai făcut", şi atunci ne rugăm să-l pedepsească Dumnezeu. Chiar şi când zicem „vede Dumnezeu", pornirea sufletului nostru lucrează într-un chip tainic, înrâureşte sufletul semenului nostru şi acesta pătimeşte un rău.

Când ne gândim la rău, o oarecare putere rea iese dinlăuntrul nostru şi se transmite celuilalt, precum se transmite vocea prin undele sonore, şi cu adevărat celălalt păţeşte un rău. Se întâmplă ceva ca un deochi, atunci când omul are pentru ceilalţi gânduri rele. Aceasta se lucrează din tulburarea noastră. Noi transmitem în chip tainic răutatea noastră. Nu Dumnezeu este pricina răului, ci răutatea oamenilor. Nu Dumnezeu pedepseşte, ci reaua noastră dispoziţie se transmite în sufletul celuilalt în chip tainic şi aduce răul. Hristos nu voieşte niciodată răul. Dimpotrivă, El

porunceşte: *Binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă...* (Matei 5, 44).

Deochiul este un lucru foarte rău. Este influenţa rea ce se lucrează atunci când cineva invidiază sau râvneşte ceva sau pe cineva. E nevoie de multă luare aminte. Invidia face mult rău celuilalt. Celui ce deoache nici nu-i trece prin minte că face rău. Aţi văzut ce spune şi Vechiul Legământ? *Căci vraja viciului întunecă cele bune* (Înţ. lui Sol. 4, 12).

Însă, când celălalt este om al lui Dumnezeu şi se spovedeşte şi se împărtăşeşte, şi are asupra lui semnul crucii, nu se atinge de el nimic. Toţi demonii de-ar cădea asupra lui, nu izbândesc nimic.

„Sunetul şoaptelor nu-i scapă"

Există înlăuntrul nostru o latură a sufletului care se cheamă „morală". Această „morală", când vede pe cineva abătându-se, se răzvrăteşte, în vreme ce de multe ori cel care judecă făcuse el însuşi aceeaşi abatere. Nu se îngrijeşte însă de sine, ci de celălalt. Iar Dumnezeu nu vrea asta. Spune Hristos în Evanghelie: *Deci tu, cel ce înveţi pe altul, pe tine nu te înveţi? Tu, cel care propovăduieşti: Să nu furi – tocmai tu furi?* (Rom. 2, 21). Poate că nu furăm, dar ucidem; îl osândim pe celălalt, iar nu pe noi. Spunem, de pildă: „Trebuia să faci asta; n-ai făcut-o, uite ce-ai păţit!" De fapt, dorim ca celălalt să păţească rău. Când ne gândim la rău, atunci poate într-adevăr să se întâmple. Într-un chip tainic şi nevăzut, micşorăm în celălalt puterea de a merge spre bine, îi facem rău. Putem deveni pricină

pentru care el să se îmbolnăvească, să-şi piardă slujba, averea şi celelalte. În acest chip nu facem rău numai aproapelui nostru, ci şi nouă înşine, căci ne îndepărtăm de harul lui Dumnezeu. Şi atunci ne rugăm, dar nu suntem ascultaţi. „Cerem şi nu primim." De ce? Ne-am gândit vreodată? *Pentru că cerem rău*[65]. Trebuie să găsim chipul de a tămădui înclinarea cea rea care există în noi, aceea de a simţi şi a gândi rău despre celălalt.

Se poate ca cineva să spună: „Aşa cum se poartă cutare, va fi pedepsit de Dumnezeu", şi să creadă că o spune fără răutate. Este, însă, un lucru foarte subţire să poată cineva desluşi dacă are sau nu are răutate. Nu se vede limpede. Este un lucru foarte tainic, ce ascunde sufletul nostru şi felul cum poate aceasta să influenţeze persoanele şi lucrurile.

Nu se întâmplă acelaşi lucru dacă spunem cu teamă că celălalt nu trăieşte bine, şi ne rugăm ca Dumnezeu să-l ajute şi să-i dea pocăinţă; adică, nici nu zicem, şi nici nu dorim lăuntric să-l pedepsească Dumnezeu pentru ceea ce face. Atunci nu numai că nu facem rău aproapelui nostru, dar îi facem şi bine. Când cineva se roagă pentru aproapele său, o putere bună izvorăşte din el către fratele, îl vindecă, îi dă putere şi viaţă. Este o taină cum pleacă de la noi această putere. Însă, într-adevăr, cel care are înlăuntrul lui binele, trimite această putere bună şi celorlalţi, în chip tainic şi lin. Trimite aproapelui său lumină care creează un cerc de apărare în jurul lui, şi îl păzeşte de rău. Când avem către celălalt bună dorire şi ne rugăm, îl tămăduim pe fratele şi îl ajutăm să meargă spre Dumnezeu.

---

[65] Cf. Iacov 4, 3.

Există o viaţă nevăzută - viaţa sufletului. Aceasta are mare putere şi-l poate înrâuri pe celălalt, chiar şi dacă ne despart kilometri. La fel se întâmplă şi cu blestemul, care este o putere ce lucrează răul. Iarăşi, dacă ne rugăm pentru cineva cu iubire, oricâtă distanţă ne-ar despărţi, binele se transmite. Nici binele nici răul nu sunt influenţate de distanţă. Putem să le trimitem la distanţe uriaşe. O spune înţeleptul Solomon: *Sunetul şoaptelor nu-i scapă*[66]. Sunetul sufletului nostru ajunge în chip tainic şi-l influenţează pe celălalt, chiar şi dacă nu spunem nici un cuvânt. Şi fără să vorbim, putem să transmitem binele sau răul, oricâtă distanţă ne-ar despărţi de aproapele. Ceea ce nu se rosteşte are de obicei mai mare putere decât cuvintele.

„Preasfântă Stăpâna mea, fă-l să slăvească numele tău!"

Ascultaţi ceva din ce mi s-a întâmplat mie. Odată mergeam în satul meu, trecând prin Halkida. Către staţia de tren din Halkida văd un copil care era urcat într-o căruţă şi se străduia să traverseze liniile de tren. Nu-l asculta calul, şi a început să hulească pe Preacurata Fecioară. M-am întristat foarte tare în acea clipă, şi îndată am spus: „Preasfântă Stăpâna mea, fă-l să slăvească numele tău, rogu-te!". În cinci minute căruţa s-a răsturnat şi l-a prins sub ea. S-a spart butoiul care era în ea, Iar mustul din butoi curgea pe capul copilului. Copilul s-a apucat cu mâinile de cap şi, tremurând, a început să strige: „Preasfântă Maică,

---

[66] Cf. Înţelepciunea lui Solomon 1, 10.

Preasfântă Maică, Preasfântă Maică!!!". Eu, mai sus, văzându-l, plângeam şi ziceam Preacuratei noastre: „Preasfântă Stăpâna mea, de ce-ai făcut aşa? Eu am zis să slăvească numele tău, dar nu în felul acesta". Mi-a părut rău de copil. M-am pocăit, căci m-am făcut pricină pentru tot ce-a păţit. Eu socoteam că am spus cu bunătate acea rugăciune către Preacurata, când l-am auzit hulind numele ei, însă în sufletul meu poate că se născuse tainic şi o oarecare tulburare.

O să vă mai povestesc o întâmplare, să vă minunaţi. Nu-i nimic din închipuirea mea. Tot ce vă spun e adevărat. Ascultaţi.

Cândva, o doamnă a vizitat-o într-o după-amiază pe o prietenă de-a ei. În salon se găsea o frumoasă vază japoneză, de preţ, plină de flori.

- Ce vază frumoasă! Când ai cumpărat-o?

- Mi-a adus-o bărbatul meu, a spus aceea.

În ziua următoare, la opt dimineaţa, doamna care făcuse vizita şi-a amintit de vază în timp ce-şi bea cafeaua împreună cu soţul ei. Îi făcuse mare impresie. Zice, deci, soţului ei cu minunare:

- Ce să-ţi spun de prietena mea! I-a adus soţul ei o foarte frumoasă vază japoneză, în multe culori, cu scene frumoase; împodobeşte frumos salonul.

În aceeaşi zi a mers din nou la prietena ei pentru o treabă oarecare. A văzut că vaza lipsea. Îi zice:

- Ce-ai făcut cu vaza?

- Ce să-ţi spun... Azi de dimineaţă, pe la opt, aşa cum eram liniştită în cameră, aud un puternic „crac!" şi vaza s-a făcut bucăţele. Aşa, singură, fără să umble nimeni la ea, fără s-o mişte cineva, fără să bată vântul!

Doamna n-a spus nimic la început. Apoi îi zice:

- Ce să-ţi spun... La ora opt beam cu soţul meu cafea şi, cu minunare şi bucurie, i-am vorbit despre vaza ta. Am descris-o cu multă ardoare. Ce să spun, crezi c-a lucrat vreo putere rea? Asta s-ar fi întâmplat dacă nu te iubeam.

Însă, asta a fost. Nu şi-a dat seama că înlăuntrul ei avea răutate. Aceasta a fost invidie, deochi. Puterea cea rea se transmite, oricât de departe am fi. Aceasta este o taină. Nu există distanţe. De-asta s-a spart vaza. Mi-aduc aminte şi de altceva, care s-a întâmplat tot din invidie.

O soacră era foarte geloasă pe nora ei. Nu voia să vadă la ea nici un bine. Într-o zi, nora a cumpărat o pânză imprimată frumoasă, pentru haine. Soacra a văzut-o şi a invidiat-o. Nora a încuiat pânza într-un cufăr, în partea de jos, sub celelalte haine, până să vină ziua în care trebuia să-l dea croitoresei. A venit şi acea zi. Nora s-a dus să scoată pânza şi, ce să vadă! Tot materialul era forfecat din aproape în aproape, de nefolosit. Şi cu toate astea, cufărul a fost încuiat!

Puterea cea rea nu are bariere, nu se împiedică de încuietori şi distanţe. Puterea cea rea poate să distrugă şi un automobil, fără ca acesta să aibă vreun defect.

Cu Duhul lui Dumnezeu, ajungem să nu mai putem săvârşi nici un păcat

Aţi înţeles, deci, că gândurile noastre rele, reaua noastră dispoziţie îi influenţează pe ceilalţi? Pentru aceasta trebuie să aflăm chipul de a curăţi adâncul sinelui nostru de orice răutate. Când sufletul nostru este sfinţit, el răspândeşte binele. Trimitem atunci iubirea noastră în tăcere, fără să rostim cuvinte.

De bună seamă, aceasta este puţin mai greu la început. Aduceţi-vă aminte de Apostolul Pavel: *Căci nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârşesc* (Rom. 7, 19). Şi mai departe: *Dar văd în mădularele mele o altă lege, luptându-se împotriva legii minţii mele şi făcându-mă rob legii păcatului, care este în mădularele mele. Om nenorocit ce sunt! Cine mă va izbăvi de trupul morţii acesteia?* (Rom. 7, 23-24). Era foarte neputincios atunci, şi nu putea să facă binele, deşi o dorea foarte mult.

Acestea le spunea la început. Însă, când încet-încet s-a dăruit iubirii şi adorării lui Dumnezeu, atunci, văzând pornirea sa, Dumnezeu a intrat şi s-a sălăşluit întru el harul dumnezeiesc. Astfel a izbutit să-L trăiască pe Hristos. A intrat Hristos Însuşi înlăuntrul său, iar cel ce mai înainte zicea „Nu pot să fac binele, deşi îl doresc", a izbutit, prin harul lui Dumnezeu, să ajungă neputincios în a mai săvârşi răul. La început nu era în stare să facă binele, iar apoi, după ce a venit Hristos înlăuntrul lui, a ajuns să nu mai poată face răul. Şi chiar striga: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în*

mine (Gal. 2, 20). O spunea, propovăduia cu tărie – „Îl am în mine pe Hristos", în vreme ce înainte spunea „Voiam să fac binele, dar nu puteam". Unde a fugit *Om nenorocit ce sunt!*? S-a dus! Harul şi-a făcut lucrarea înlăuntrul lui. Din nenorocit a devenit plin de har. După ce s-a smerit, l-a plinit harul.

Aţi înţeles? Toţi, prin Duhul lui Dumnezeu, ajungem să nu mai putem săvârşi nici un păcat. Ne arătăm neputincioşi spre păcat, fiindcă înlăuntrul nostru trăieşte Hristos. Nu mai suntem în stare decât de bine. Astfel vom smulge harul lui Dumnezeu, ne vom îndumnezei. Dacă ne dăruim acelora, dacă ne dăruim lui Hristos, atunci toate se vor preface, se vor preschimba. Mânia, iuţimea, invidia, gelozia, mânierea, judecata, nemulţumirea, melancolia, întristarea, toate vor deveni iubire, bucurie, ardoare, dragoste dumnezeiască. Rai!

Despre zidire

„Toate cele dimprejurul nostru sunt picături izvorâte din iubirea lui Dumnezeu."

Frumuseţile naturii sunt micile iubiri care ne călăuzesc spre marea Iubire, spre Hristos

Să vă bucuraţi de toate cele ce ne înconjoară. Toate ne învaţă şi ne călăuzesc spre Dumnezeu. Toate împrejurul nostru sunt picături care izvorăsc din iubirea lui Dumnezeu. Cele însufleţite şi cele neînsufleţite, şi plantele, şi animalele, şi păsările, şi munţii, şi mările, şi apusurile de soare, şi cerul înstelat. Sunt micile iubiri prin mijlocirea cărora ajungem la Iubirea cea mare, la Hristos. Florile, de pildă, au darul lor, ne învaţă prin mireasma lor, prin măreţia lor. Ne vorbesc despre iubirea lui Dumnezeu. Îşi răspândesc mireasma lor, frumuseţea lor, şi celor păcătoşi şi celor drepţi.

Ca să devină cineva creştin, trebuie să aibă suflet poetic, trebuie să fie poet. Hristos nu voieşte lângă El sufletele „grosolane". Creştinul, chiar şi numai când iubeşte, este poet, petrece în poezie. Inimile

poetice îmbrăţişează iubirea, o aşează înlăuntrul lor, o simt în adâncuri.

Să vă folosiţi de clipele frumoase. Clipele frumoase apleacă sufletul spre rugăciune, îl fac subţire, nobil, poetic. Treziţi-vă dimineaţa, să vedeţi răsăritul soarelui îmbrăcat în porfiră. Atunci când v-a însufleţit vreun peisaj frumos, o bisericuţă, ceva frumos, să nu rămâneţi la acestea, mergeţi mai departe, la doxologia pentru toate cele frumoase, pentru a-L trăi pe singurul Frumos. Toate sunt sfinte - şi marea, şi îmbăierea, şi mâncarea. Să vă bucuraţi de toate. Toate ne îmbogăţesc, toate ne călăuzesc spre marea Iubire, toate ne călăuzesc spre Hristos.

Să luaţi aminte la câte a făcut omul – casele, clădirile mari şi mici, oraşele, satele, oamenii, civilizaţia noastră. Să întrebaţi, să vă întregiţi cunoştinţele despre orice, să nu staţi nepăsători. Aceasta vă ajută la o mai adâncă cercetare a minunăţiilor lui Dumnezeu. Toate devin prilejuri de a ne lega cu toate şi cu toţi. Devin pricini de mulţumire şi de rugăciune către Domnul a toate. Să trăiţi în mijlocul naturii, al tuturor. Natura este taina Evangheliei. Însă, când nu are cineva har lăuntric, nu-l foloseşte natura. Natura ne trezeşte, dar nu ne poate duce în Rai.

Negustorul duhovnicesc, cel ce are Duhul lui Dumnezeu, ia aminte peste tot pe unde trece, este tot numai ochi, numai miros. Toate simţurile lui trăiesc, dar trăiesc în Duhul lui Dumnezeu. El se osebeşte de ceilalţi. Pe toate le vede şi pe toate le aude; vede păsările, pietrele, fluturii... Trece pe undeva, simte totul, o mireasmă, de pildă. Trăieşte în mijlocul

tuturor; în fluturi, în albine, în toate celelalte. Harul îl face să fie cu luare aminte. Vrea să fie împreună cu toate.

A, ce să vă spun! Am trăit asta când m-a cercetat harul dumnezeiesc în Sfântul Munte. Mi-aduc aminte de privighetoarea triluind printre copaci, cu aripile date pe spate ca să aibă putere. Măi, măi! Să fi avut un păhăruţ cu apă, să-i fi dat să mai bea, să-şi ostoiască setea... De ce să triluiască aşa privighetoarea, de ce? Însă şi ea îşi simte trilul, se bucură de el, de aceea triluieşte.

Mă însufleţeau mult păsărelele în pădure. Să mergeţi odată la Kallisia să ascultaţi privighetorile. Inimă de piatră să ai, şi tot eşti mişcat. Cum să nu simţi că eşti împreună cu toate? Să vă adânciţi în ţelul vostru. Ţelul este aşezat de Făcătorul nostru. Faptul că zidirea are un ţel arată măreţia lui Dumnezeu şi pronia Lui. Această menire a lui Dumnezeu pentru noi, oamenii, se manifestă altfel. Avem libertate, raţiune.

Am întocmit într-o zi un plan pentru cele de aici. Să fac o cisternă între pini şi să pun un bazin de doi metri cubi de apă şi să fie automat, să dea apă. Atunci vor veni privighetorile, care tânjesc mult după apă, musculiţele şi muştele...

Cândva, atunci când eram la Kallisia, mă întorceam la mănăstire după o boală, şi doamna Maria, ciobăniţa, a venit să mă ia cu măgăruşul. Pe drum am întrebat-o:

- Doamnă Maria, cum sunt frumuseţile acelea, livezile, culorile, fluturii, miresmele, privighetorile?

- Nimic, îmi zice, nu e nimic.

- Da? îi zic. Este luna mai şi nu e nimic?

- Nimic! îmi răspunde.

Peste puţin am întâlnit de toate – flori, miresme, fluturi.

- Ei, doamna Maria, acum ce ziceţi?

- A, n-am fost atentă la ele!

Înaintând, am ajuns la Platani. Privighetorile cântau.

- Doamna Maria, mi-aţi spus minciuni!

- Nu, mi-a zis. N-am fost atentă la ele deloc!

Şi eu la început eram „grosolan", nu-mi dădeam seama. Apoi Dumnezeu mi-a dat harul. Atunci toate s-au schimbat. Asta s-a întâmplat după ce am deprins ascultarea.

Rugăciune este să te apropii de fiecare făptură a lui Dumnezeu cu iubire

Rugăciune este să te apropii de fiecare făptură a lui Dumnezeu cu iubire şi să trăieşti împreună cu toate, chiar şi cu cele sălbatice, în armonie. Aceasta doresc şi mă străduiesc să o pun în faptă. Ascultaţi să vă spun ceva care are legătură cu asta.

Cu câtva timp în urmă, cineva mi-a dăruit un papagal. În primele zile era foarte nesupus şi sălbatic. Nu te puteai apropia de el, era gata să-ţi taie mâna cu ciocul. Voiam, deci, să-l îmblânzesc cu harul lui Dumnezeu şi cu rugăciunea. Ziceam „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă", lăuntric sau cu voce tare, şi cu o vărguţă îl atingeam pe spate, în vreme ce papagalul se afla în colivia lui. Am făcut această

mişcare de trei ori, cu atenţie. În după-amiaza aceleiaşi zile am făcut la fel. În ziua următoare, de asemenea, la fel. După puţine zile îl atingeam cu vărguţa pe cap, zicând lin „Doamne Iisuse...". Tot timpul cu atenţie, să nu se mânie pasărea. Această mişcare n-am făcut-o mult timp. După puţine zile, îl atingeam pe cap şi coboram cu vărguţa pe spate, până la coadă. Dacă n-am văzut nici o împotrivire, am început să-i pun vărguţa la gât şi-l mângâiam pe piept în jos, lin, ca să nu-l scot din sărite, şi rostind totdeauna rugăciunea. Apoi am prins îndrăzneală, am lăsat vărguţa, am luat un creion şi am făcut aceleaşi mişcări. În cele din urmă, am lăsat creionul şi am început să folosesc mâna. Se ivise deja familiaritatea, aşa că l-am scos afară din colivie şi se urca pe umărul meu. Ne plimbam pe hol împreună. Şi când stăteam la masă, venea şi mâncam împreună. Dar l-am pierdut. Într-o zi a venit un preot cu mulţi copii, iar aceştia au deschis colivia şi papagalul a fugit.

După ceva timp ne-au adus alt papagal, acesta pe care îl avem acum. Sălbatic şi acesta, ca şi cel dintâi. În acelaşi fel, lin şi cu rugăciune, l-am îmblânzit şi pe acesta. A început încet-încet să spună diferite cuvinte, să strige nume, să iasă din colivia lui, să se urce pe mine, să mănânce împreună cu mine. Când iese afară, îi pun zăvorul şi el stă pe colivie. Când vreau să intre iar înăuntru, îi arăt printr-un semn să coboare şi să intre. Atunci merge, trage zăvorul şi intră. Este însă egoist, şi vrea să fii atent la el, să-i vorbeşti cu dulceaţă, să nu-l dispreţuieşti. Este mai cu seamă gelos, şi de aceea nu vrea să-i vorbeşti altuia, nici să iubeşti pe altcineva. Altfel se mânie rău. Acum, că am dobândit mare prietenie, a învăţat nu numai cuvinte şi nume, ci zice şi

rugăciunea: „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă". Spune, de asemenea, „Născătoare de Dumnezeu Fecioară, bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Marie, Domnul este cu tine", „Dumnezeu este bun", „Dumnezeu este foarte bun", cântă şi „Doamne miluieşte" ş.a.

Acum vreau să îmblânzesc şi un vultur. L-am găsit în nordul Evviei. Acolo unde mă duc şi mă odihnesc, un pic mai sus, am găsit un loc pe care l-am numit „cuib de vultur". Nu i-am dat acest nume întâmplător. Este foarte greu să ajungi acolo. Este o prăpastie stâncoasă, iar jos – Egeea. Când atmosfera este bună, de acolo se vede Kavsokalivia din Sfântul Munte.

Într-o zi am văzut acolo un vultur cu aripile deschise. Doi metri şi jumătate! Fiară! Trecea pe deasupra noastră fără să bată deloc din aripi, liniştit. Am urzit un plan: precum am îmblânzit papagalul, să îmblânzesc şi vulturul. Şi cred că, dacă ajută Dumnezeu, vom deveni prieteni cu vulturul. O s-o facem întru sfinţenie. Şi păsările vor să se roage. Le place citirea. Vulturului îi place şi carnea.

Să vă mai spun ceva.

A venit odată o femeie, doamna Leni, acolo unde mă duc eu în pustie, în nordul Evviei, şi mi-a adus căpriţele ei. Mi-a spus:

- Poţi să faci o rugăciune şi pentru caprele mele, că nu merg bine?

M-am ridicat. Au venit singure, n-a fost nevoie să mi le aducă. Mi-am întins mâinile şi am citit o rugăciune. Au venit lângă mine, au ridicat căpşoarele şi mă priveau. Un ţap s-a apropiat mai mult, s-a aplecat

şi mi-a sărutat mâna. Voia să-l mângâi. L-am mângâiat, a fost mulţumit. M-au înconjurat toate şi mă priveau în faţă. Le-am binecuvântat. Eu vorbeam, mă rugam.

Cândva am avut un câine. Dacă mă vedea afară, venea... pap! – îmi săruta mâna, mă umplea de bale şi fugea, ca să nu-l cert.

Cel ce are înţelepciunea cea dumnezeiască, le priveşte pe toate cu iubire

Toate cele ce ţin de natură ne ajută mult în viaţa duhovnicească, atunci când sunt cu harul lui Dumnezeu. Eu, când simt armonia naturii, plâng într-una. De ce să nu avem poftă de viaţă? Să o trăim în Duhul lui Dumnezeu, în Duhul adevărului. Cel ce are Duhul lui Dumnezeu, cel ce are înţelepciunea cea dumnezeiască, le priveşte pe toate cu iubirea lui Dumnezeu, şi ia aminte la toate. Înţelepciunea lui Dumnezeu Îl face să le stăpânească pe toate şi să se bucure de toate.

Despre boală

„Simt boala ca iubire a lui Hristos."

„Hristoase al meu, iubirea Ta nu are hotar!"

Mulţumesc lui Dumnezeu că mi-a dat multe boli[67]. De multe ori îi spun: „Hristoase al meu, iubirea Ta nu are hotar!". E o minune cum de mai trăiesc. Printre alte boli ale mele, am şi cancer la hipofiză. S-a făcut acolo o tumoare care creşte şi apasă pe nervul optic. De-asta nu mai văd acum. Mă doare înfricoşător. Mă rog, însă, ridicând Crucea lui Hristos cu răbdare. Vedeţi inima mea cum este? S-a mărit, nu mai este cum era. Este tot din pricina cancerului de la cap. Şi cu cât merg, o să se înrăutăţească. Se va mai mări, o să-mi fie greu să vorbesc. Mă doare mult, sufăr, dar este foarte frumoasă boala mea. O simt ca iubire a lui Hristos. Mă străpung la inimă şi mulţumesc lui Dumnezeu. Este

[67] Cuviosul Bătrân a suferit de următoarele boli: infarct miocardic, insuficienţă renală cronică, ulcer cu nişă (cu repetate gastroragii), cataractă, herpes zosterial pe faţă, dermatidă stafilococică pe mână, hernie inghinală (cu dese strangulări), guşă endemică cronică, adenom la hipofiză.

pentru păcatele mele. Sunt păcătos şi Dumnezeu Se străduieşte să mă curăţească.

Atunci când eram de şaisprezece ani, Îl rugam pe Dumnezeu să-mi dea o boală grea, un cancer, ca să mă doară pentru iubirea Lui şi să-L slăvesc în durere. Multă vreme m-am rugat aşa. Dar Bătrânul meu mi-a spus că asta este egoism şi astfel Îl constrâng pe Dumnezeu. Dumnezeu ştie ce-o să facă. Aşa că n-am mai stăruit. Vedeţi însă că Dumnezeu n-a uitat cererea mea şi mi-a dat această binefacere după atâţia ani!

Acum nu-L rog pe Dumnezeu să-mi ia ce l-am cerut. Mă bucur că o am, ca să fiu şi eu părtaş la Patimile Lui, din multa mea iubire. Am certarea lui Dumnezeu. *Căci pe cine îl iubeşte, Domnul îl ceartă* (Evr. 12, 6). Boala mea este o deosebită bunăvoinţă a lui Dumnezeu, Care mă cheamă să pătrund în taina iubirii Lui şi prin harul Lui să mă străduiesc să-I răspund. Dar eu nu sunt vrednic. O să-mi spuneţi: „Toate astea pe care ţi le descoperă Dumnezeu nu te fac vrednic?" Acestea mă judecă. Pentru că ele sunt ale harului lui Dumnezeu. Nu-i nimic al meu. Dumnezeu mi-a dat multe harisme, dar eu nu am răspuns, m-am dovedit nevrednic. Strădania, însă, n-am părăsit-o. Poate că Dumnezeu o să-mi dea ajutorul Lui, ca să mă dăruiesc iubirii Sale.

Pentru aceasta nu mă rog ca să mă facă Dumnezeu bine. Mă rog să mă facă bun. Sunt încredinţat că Dumnezeu ştie că mă rog. Însă mă rog pentru sufletul meu, ca să-mi ierte păcatele. Nu iau medicamente, nici n-am mers la operaţie, nici la analize. O să-L las pe Dumnezeu să rânduiască. Singurul lucru pe care îl fac este să mă străduiesc să

devin bun. Asta să vă rugaţi pentru mine. Harul lui Dumnezeu mă ţine. Mă străduiesc să mă dăruiesc lui Hristos, să mă apropii de Hristos, să mă unesc cu Hristos. Asta o doresc, dar n-am izbândit-o încă – n-o spun din smerenie. Dar nu-mi pierd îndrăzneala. Stărui. Mă rog să-mi ierte Dumnezeu păcatele. Am auzit pe mulţi spunând: „Nu pot să mă rog". Eu aşa ceva n-am păţit. Numai în ziua neascultării mele în Sfântul Munte am păţit asta.

Nu mă frământă dacă şi cât trăiesc. Asta am lăsat-o în seama iubirii lui Dumnezeu. Se întâmplă de multe ori ca cineva să nu vrea să-şi aducă aminte de moarte. Este pentru că doreşte viaţa. Aceasta este, dintr-un punct de vedere, o dovadă a nemuririi sufletului. Însă, *şi dacă trăim, şi dacă murim, ai Domnului suntem* (Rom. 14, 8). Moartea este puntea care ne va duce la Hristos. Îndată ce închidem ochii, îi vom deschide în veşnicie. Ne vom înfăţişa înaintea lui Hristos. În cealaltă viaţă vom trăi „mai întipărit" harul lui Dumnezeu.

Am simţit o mare bucurie la gândul că-L voi întâlni pe Domnul

Cândva ajunsesem pe patul de moarte [68]. Păţisem o înfricoşătoare hemoragie gastrică datorită cortizonului pe care mi l-au dat la spital, când am făcut operaţia la ochiul pe care, în cele din urmă, l-am pierdut. Atunci locuiam într-o colibioară; încă nu zidisem mânăstirea. Din pricina istovirii, nu ştiam când

[68] Întâmplarea s-a petrecut în anul 1983.

e noapte şi când este zi. Am ajuns la moarte şi, totuşi, am trăit. Am slăbit mult. Mi s-a tăiat pofta de mâncare. Trei luni de zile am trăit cu trei linguri de lapte pe zi. Am fost salvat de-o capră!

Trăiam cu gândul plecării. Am simţit o mare bucurie la gândul că-L voi întâlni pe Domnul. Aveam adânc înlăuntrul meu simţământul prezenţei lui Dumnezeu. Şi Dumnezeu a voit atunci să mă întărească şi să mă mângâie cu ceva preabinecuvântat. De fiecare dată când simţeam că-mi iese sufletul, vedeam pe cer o stea care răspândea de jur-împrejur raze preadulci. Era strălucitoare şi foarte dulce. Era foarte frumoasă! Lumina ei avea multă dulceaţă. Era de un albastru deschis, ca diamantul, ca o piatră de mult preţ. De câte ori o vedeam, mă umplea de mângâiere şi bucurie, căci înlăuntrul acestei stele simţeam că este toată Biserica, Dumnezeu Cel în Treime, Preasfânta Fecioară, îngerii, sfinţii. Aveam simţământul că acolo erau toţi ai mei, sufletele tuturor celor iubiţi ai mei, ale Bătrânilor mei. Credeam că, atunci când voi pleca din această viaţă, voi merge şi eu pe acea stea, nu pentru virtuţile mele, ci pentru iubirea lui Dumnezeu. Voiam să cred că Dumnezeu, Care mă iubeşte, îmi arată acea stea ca să-mi spună: „Te aştept!"

Nu voiam să mă gândesc la iad, la vămi. Nu-mi aminteam de păcatele mele, deşi aveam multe. Le-am lăsat în urmă. Îmi aminteam numai de iubirea lui Dumnezeu şi mă bucuram. Şi mă rugam: „Pentru iubirea Ta, Dumnezeul meu, să fiu şi eu acolo. Însă, dacă pentru păcatele mele trebuie să merg în iad, atunci să mă aşeze iubirea Ta oriunde voieşte. Ajunge să fiu împreună cu Tine". Atâţia ani am trăit în pustie

mângâierea lui Hristos. Ziceam întru sine: „Dacă merg sus în cer şi Dumnezeu îmi zice: «*Prietene, cum ai intrat aici fără haină de nuntă?* (Matei 22, 12) Ce cauţi aici?», o să-I spun: «Tot ce voieşti Tu, Domnul meu, tot ce voieşte iubirea Ta, unde vrea iubirea Ta să mă aşeze. Mă predau iubirii Tale. Dacă voieşti să mă aşezi în iad, aşează-mă, destul îmi este să nu pierd iubirea Ta!»."

Aveam simţământul păcătoşeniei mele; de aceea rosteam neîncetat înlăuntrul meu rugăciunea Sfântului Simeon Noul Teolog:

„Ştiu, Mântuitorule, că altul ca mine n-a greşit Ţie, nici a făcut faptele pe care le-am făcut eu. Dar şi aceasta ştiu, că mărimea greşelilor mele şi mulţimea păcatelor mele nu covârşesc răbdarea cea multă a Dumnezeului meu, nici iubirea Lui de oameni cea înaltă."

Ceea ce spune rugăciunea nu sunt cuvintele noastre. Noi nu putem cugeta şi exprima astfel de cuvinte. Le-au scris sfinţii. Dar ceea ce au scris sfinţii trebuie să fie îmbrăţişat de către sufletul nostru, să fie simţit şi trăit. Îmi place şi altceva din rugăciune:

„Nu se ascunde înaintea Ta, Doamne Dumnezeul meu, Făcătorul şi Izbăvitorul meu, nici picătura de lacrimi, nici din picătură vreo parte. Cele încă nesăvârşite de mine le-au cunoscut ochii Tăi, şi în cartea Ta se află scrise şi cele încă nefăcute de mine. Vezi smerenia mea, vezi-mi osteneala câtă este şi toate păcatele mi le iartă, Dumnezeule a toate..."

Repetam această rugăciune cu însufleţire, ca să plec cu aceste gânduri. Cu cât o repetam, cu atât se vedea mai bine acolo sus, în nemărginit, acea stea, mângâierea mea. Venea în toate zilele când aveam

dureri. Şi, atunci când venea, sufletul meu sălta şi ziceam în sine-mi: „A venit steaua mea!" Simţeam că mă cheamă să merg la ea, plecând de pe pământ. Simţeam mare bucurie când o vedeam. Nu voiam să mă gândesc la păcatele mele, v-am spus, căci ele m-ar fi scos din această taină. O singură dată, numai o singură dată am simţit-o goală, nu mai lumina, nu era plină. Am înţeles. Era de la potrivnicul. N-am băgat-o în seamă, m-am întors în altă parte, am vorbit cu sora mea despre treburi. După puţin timp am văzut-o iar strălucind din destul. A venit iarăşi bucuria, încă şi mai vie, înlăuntrul meu.

În tot acest timp aveam dureri înfricoşătoare în tot trupul meu. Ceilalţi mă vedeau murind. Eu mă predasem iubirii lui Dumnezeu. Nu mă rugam să mă izbăvească de dureri. Dorul meu era să mă miluiască. Mă sprijinisem de El, aşteptam să lucreze harul Lui. Nu mă temeam de moarte. Mergeam la Hristos. Precum v-am spus, ziceam necontenit rugăciunea Sfântului Simeon Noul Teolog, dar nu din interes, nu ca să-mi dea sănătate. O simţeam cuvânt cu cuvânt.

Secretul în boală este să te lupţi pentru a dobândi harul lui Dumnezeu

Mult folos avem din boli, este de-ajuns să le răbdăm fără cârtire şi să-L slăvim pe Dumnezeu, cerând mila Lui. Când ne îmbolnăvim, problema nu este să nu luăm medicamente sau să mergem să ne rugăm la Sfântul Nectarie. Trebuie să cunoaştem şi celălalt secret: să ne luptăm pentru a dobândi harul lui

Dumnezeu. Acesta este secretul. Despre celelalte ne va învăţa harul, adică despre cum ne vom lăsa în voia lui Hristos. Altfel spus, noi dispreţuim boala, nu ne gândim la ea, ne gândim la Hristos, simplu, imperceptibil, dezinteresat, iar Dumnezeu face minunea Sa pentru ceea ce este de folos sufletului nostru. Precum zicem la Dumnezeiasca Liturghie: „toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm".

Dar trebuie să vrem să dispreţuim boala. Dacă nu vrem, este greu, nu putem să spunem „o dispreţuiesc". Şi aşa, în vreme ce noi socotim că o dispreţuim şi că nu-i dăm însemnătate, de fapt îi dăm, o avem mereu în mintea noastră şi nu putem dobândi pace lăuntrică. Iar asta am să v-o dovedesc. Zicem: „Cred că o să mă tămăduiască Dumnezeu. Nu iau medicamente. O să fac aşa: priveghez toată noaptea şi-L rog pentru asta. O să mă asculte Dumnezeu". Ne rugăm toată noaptea, cerem, implorăm, strigăm, Îl silim pe Dumnezeu şi pe toţi sfinţii să ne facă bine. Ne silim zi şi noapte. Alergăm ici şi colo. Ei, nu arătăm prin asta că n-am dispreţuit boala? Cu cât stăruim şi-i silim pe sfinţi şi pe Dumnezeu să ne facă bine, cu atâta trăim boala. Cu cât ne îngrijim s-o alungăm, cu atâta o trăim. De aceea nu se întâmplă nimic. Şi noi avem impresia că oricum se va petrece o minune; însă, de fapt, n-o credem, şi astfel nu ne facem bine.

Facem rugăciuni, nu luăm medicamente; însă nu ne potolim, şi minunea nu se întâmplă. Însă vei spune: „Dar n-am luat medicament; cum n-am credinţă?" Cu toate acestea, în adâncul nostru există o îndoială, o teamă, şi ne gândim: „Oare o să se întâmple?" Aici este valabil cuvântul Scripturii: *Dacă*

veţi avea credinţă şi nu vă veţi îndoi, veţi face nu numai ce s-a făcut cu smochinul acesta, ci şi muntelui acestuia de veţi zice: Ridică-te şi te aruncă în mare, va fi aşa (Matei 21, 21). Când credinţa este adevărată, fie iei medicament, fie nu iei, ea va lucra. Dumnezeu lucrează şi cu doctorii şi cu medicamentele. Grăieşte Înţelepciunea lui Sirah: *Cinsteşte pe doctor cu cinstea ce i se cuvine, că şi pe el l-a făcut Domnul. Domnul a zidit din pământ leacurile, şi omul înţelept nu se va scârbi de ele. Şi doctorului dă-i loc, că şi pe el l-a făcut Domnul; şi să nu se depărteze de la tine, că şi de el ai trebuinţă* (Înţ. lui Isus Sirah 38, 1; 4; 12).

Tot secretul este credinţa; fără de margini, lină, simplă şi nevinovată. *Întru smerenia şi nevinovăţia inimii*[69]. Să avem credinţă că Dumnezeu ne iubeşte nespus şi că voieşte să devenim ai Lui. De aceea îngăduie bolile, până ce ne vom preda Lui cu încredere.

Să-L iubim pe Hristos şi toate se vor schimba în viaţa noastră. Să nu-L iubim pentru a primi răsplată, de pildă sănătatea. Ci să-L iubim cu înflăcărare, din recunoştinţă, fără să ne gândim la nimic, numai la iubirea dumnezeiască. Nici să ne rugăm mânaţi de un scop anume, zicând lui Dumnezeu: „Fă-l pe cutare sănătos, ca să vină aproape de tine". Asta nu e potrivit, să-i arătăm noi mijloacele lui Dumnezeu. Cum să-l spunem lui Dumnezeu: „Fă-mă bine"? Cum să-L înştiinţăm noi pe Cel ce ştie toate? Noi ne vom ruga, dar este cu putinţă ca Dumnezeu să nu vrea să ne asculte.

Un om m-a întrebat cu ceva timp în urmă:

[69] Cf. Înţelepciunea lui Solomon 1, 1.

- Când o să mă fac bine?

- A! îi zic. Dacă zici: „Când o să mă fac bine?", niciodată n-o să te faci bine. Nu este cuviincios să-L rogi pe Dumnezeu pentru astfel de lucruri. Te rogi din răsputeri lui Dumnezeu să-ţi ia boala. Dar atunci aceasta te cuprinde şi te strâmtorează mai mult. Nu trebuie să ne rugăm pentru asta.

S-a înfricoşat şi a zis:

- Să nu fac rugăciune!?

- Aoleu! îi zic. Să faci chiar multă rugăciune, dar ca să îţi ierte Dumnezeu păcatele şi să-ţi dea putere ca să-L iubeşti şi să I te dăruieşti. Căci cu cât te rogi să plece boala, cu atâta se lipeşte de tine, te îmbrăţişează, te strânge şi nu se mai desparte de tine. Fireşte, dacă simţi ca om o greutate lăuntrică şi o neputinţă, atunci să-L rogi cu smerenie pe Domnul să-ţi ridice boala.

Să ne lăsăm cu încredere în seama iubirii lui Dumnezeu

Atunci când ne predăm lui Hristos, se linişteşte organismul nostru duhovnicesc, având drept rezultat funcţionarea fiziologică a tuturor organelor. Toate sunt influenţate. Ne facem bine, încetăm să suferim. Chiar şi având cancer, dacă îl lăsăm pe acesta în seama lui Dumnezeu şi astfel sufletul nostru se linişteşte, harul dumnezeiesc poate ca prin această linişte să lucreze tămăduirea cancerului şi a celorlalte.

Iar, dacă vreţi să ştiţi, şi ulcerul la stomac tot de la nevroză se face. Sistemul simpatic, dacă este presat, se strânge şi suferă, şi astfel se naşte ulcerul. Una, două, trei - strânsoare, strânsoare, strânsoare, strâmtorare,

strâmtorare, strâmtorare, frământare, frământare, frământare, hop! – ulcer. Ulcer sau cancer, depinde. Când în sufletul nostru există încurcături, ele influenţează trupul, iar sănătatea nu merge bine.

Lucrul cel mai desăvârşit este de a nu ne ruga pentru sănătatea noastră. Să nu ne rugăm să ne facem bine, ci să ne facem buni. Şi eu pentru mine însumi aşa mă rog, vă spun. Aţi auzit? Nu buni, adică virtuoşi, „să devenim asta, asta, asta...", ci să dobândim râvnă dumnezeiască; să ne lăsăm cu încredere în seama iubirii lui Dumnezeu, să ne rugăm mai degrabă pentru sufletul nostru, pe care îl înţelegem în-trupat înlăuntrul Bisericii, împreună cu toţi semenii noştri şi cu toţi fraţii cei întru Hristos.

Şi eu deschid mâinile şi mă rog pentru toţi. În faţa Sfântului Potir, când mă împărtăşesc, îmi deschid sufletul să-L primească pe Domnul şi-mi plec capul şi mă rog pentru voi, pentru acela, pentru acela, pentru întreaga Biserică. Aşa să faceţi şi voi. Aţi înţeles? Să nu vă rugaţi pentru sănătatea voastră. Să nu spuneţi: „Doamne, fă-mă bine". Nu! Ci „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă", cu negrijire de sine, cu iubire, fără să aşteptaţi nimic. „Doamne, tot ce voieşte iubirea Ta..."; numai astfel veţi lucra de acum înainte, iubindu-L pe Hristos şi pe fraţii noştri. Iubiţi-L pe Hristos. Deveniţi sfinţi. Lăsaţi-vă numai în seama prieteniei lui Hristos, a iubirii lui, a dragostei dumnezeieşti.

Oare nu se întâmplă şi cu mine – care simt această râvnă, această adorare – acelaşi lucru, adică a nu mă lăsa biruit în boală sau în cancer, deşi îmi simt trupul putrezit? Nu trebuie să vorbesc, dar iubirea mea pentru voi şi pentru întreaga lume nu mă lasă să tac. Vorbind, plămânii mei rămân fără oxigen şi este foarte rău, căci suferă inima. Am pătimit ceva mai rău decât un infarct. Însă trăiesc. Nu-i asta lucrarea lui

Dumnezeu? Da, iar eu fac ascultare voii lui Dumnezeu, în boală. Îndur fără cârtire şi... cu mustrare de sine, căci *Cine ar putea să scoată ceva curat din ceea ce este necurat?*[70]. Sunt rău, suferă şi duhul meu.

Îi spun unui pustnic cu care ţin legătura:

- Roagă-te pentru mine. Eu te iubesc! Iubeşte-mă şi tu, şi miluieşte-mă – rugându-te pentru mine – ca Dumnezeu să mă miluiască.

- Ei, tu să te rogi, îmi zice.

- Eu, îi zic, încep să am lipsuri acum în toate cele pe care le-am făcut atâţia ani. Cum spune un tropar?

„Mintea s-a rănit, trupul s-a trândăvit,
duhul boleşte; cuvântul a slăbit,
viaţa s-a omorât, sfârşitul este lângă uşi.
Pentru aceasta, ticălosul meu suflet, ce vei face
când va veni Judecătorul să cerceteze ale tale?"[71]

Pentru mine grăieşte acest tropar, în el mă văd pe mine însumi. Mă gândesc că, dacă n-aş fi făcut aceea şi aceea, n-aş suferi acum, aş fi mai aproape de Hristos. O spun pentru mine, care sunt necugetat...

Dacă vreţi să aveţi sănătate şi să trăiţi mulţi ani, ascultaţi ce zice înţeleptul Solomon: *Începutul înţelepciunii este frica lui Dumnezeu, şi priceperea este ştiinţa celui sfânt. Căci prin Domnul se vor înmulţi zilele tale şi se vor adăuga ţie ani de viaţă* (Pildele lui Sol. 9, 10-11). Iată secretul: să dobândim această înţelepciune, această cunoaştere, iar atunci toate vor merge bine, toate se vor rândui şi vom trăi cu bucurie şi sănătate.

---

[70] Cf. Iov 14, 4.
[71] Canonul cel mare al Sfântului Andrei Criteanul, troparul întâi al cântării a noua.

Despre harisma străvederii

„Numai cel ce are smerenie primeşte daruri de la Dumnezeu, le pune pe seama lui Dumnezeu şi le foloseşte spre slava Lui."

Omului care are suflet sănătos i se descoperă tainele lui Dumnezeu

Omul care este vrednic de Dumnezeu devine plin de Duhul sfânt. Are harul dumnezeiesc. Dumnezeu, în taina lui Hristos, îi dă bucurie, pace, blândeţe, iubire. Îi dăruieşte alte cunoştinţe, despre care vorbeşte Apostolul Pavel: *Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credinţa, blândeţea, înfrânarea, curăţia*... (Gal. 5, 22-23). Dumnezeu nu cunoaşte trecut, prezent şi viitor. *Şi nu este nici o făptură ascunsă înaintea Lui, ci toate sunt goale şi descoperite pentru ochii Celui în faţa Căruia noi vom da socoteală* (Evr. 4, 13). Tot astfel, omului care are suflet sănătos i se descoperă tainele lui Dumnezeu şi-i

sunt cunoscute sfaturile Lui, după măsura pe care o îngăduie Dumnezeu.

Este nevoie însă de temeiuri, pentru ca să vină şi să rămână harul dumnezeiesc înlăuntrul omului. Numai cel ce are smerenie primeşte daruri de la Dumnezeu, le pune pe seama lui Dumnezeu şi le foloseşte spre slava Lui. Cel bun, cel smerit, cel binecinstitor, cel care-L iubeşte pe Dumnezeu, cel ce are harul lui Dumnezeu, nu se rătăceşte. Simte înlăuntrul său că într-adevăr este nevrednic şi că toate acestea îi sunt dăruite ca să devină bun, şi pentru aceasta se luptă.

Dimpotrivă, harul lui Dumnezeu nu vine la cei egoişti, la oameni care nu au conştiinţa a ceea ce li se întâmplă. Omul care are egoism luciferic socoteşte că este plin de har dumnezeiesc, dar se află în înşelare; este om al diavolului. Înşelarea este o stare psihologică, o greşită judecată; în esenţă, înşelarea vine din egoism. Omului care se află în înşelare i se nasc simţiri false, imagini înşelătoare, şi astfel este chinuit. Înşelarea este foarte greu de îndreptat. Se îndreaptă numai prin harul dumnezeiesc. Poate să se roage altcineva, iar Dumnezeu să-l miluiască pe omul care rătăceşte. Dacă se străduieşte şi el, dacă merge la „oglindă", care este duhovnicul cel bun, şi se spovedeşte sincer, harul lui Dumnezeu îl va tămădui.

Sfânta Scriptură ne luminează spre a putea deosebi duhurile

Astăzi se întâmplă foarte des să întâlnim oameni sfinţi, dar şi oameni înşelaţi. Poţi merge la un pustnic, la un ascet care, îndată ce te vede, să-ţi spună: „Bun venit, cutare! Cum de n-ai luat aminte şi te-ai încurcat în acea problemă?" Ţi-a spus pe nume fără să te cunoască, şi ţi-a vorbit şi despre o problemă ascunsă. Şi spui: „Acesta e sfânt! Mi-a spus pe nume, mi-a descoperit tainele mele". Mergi, însă, şi la un vrăjitor – trebuie să ştiţi că s-a umplut lumea de vrăjitori, şarlatani care adună bogăţii – şi îţi spune şi el de unde vii şi unde mergi. Atunci îţi pierzi cumpătul, te pierzi. Te gândeşti: „Ce se întâmplă aici? Unde este adevărul? Mi-a spus adevărul sfântul, mi-a spus adevărul şi vrăjitorul. Mi-a spus pe nume... Şi el este sfânt?" Iată cum ne încurcăm.

Sfânta Scriptură ne luminează spre a putea deosebi duhurile, şi de aceea trebuie să o stăpânim în amănunt. Una este beţia apostolilor care dobândiseră Duhul Sfânt, şi altceva este cu rătăciţii, în care se desluşeşte limpede duhul satanei. Ceea ce se întâmplă cu vrăjitorul este înşelare. Cel potrivnic se înfăţişează ca *înger de lumină* (II Cor. 11, 14). Dacă nu-i cunoşti ciudăţeniile, nu vei putea să-ţi dai seama că nu este de la Duhul Cel dumnezeiesc, şi s-ar putea să te laşi târât şi să socoteşti că este o bună însufleţire. Mulţi o păţesc astfel.

În aceste împrejurări există două lucruri - binele şi răul. Îngerul cel bun şi îngerul cel rău – demonul,

duhul cel rău. Tot la fel şi înlăuntrul nostru există binele şi răul, adică omul cel vechi şi omul cel după Hristos. Omul cel vechi este acela care se supune sinelui celui vechi. Asupra acestuia lucrează mult duhul cel rău, şi devine rău. Priveşte lumea întreagă cu ochi răi, doreşte răul tuturor şi blestemă necontenit.

Astfel, un om care primeşte lucrarea duhului celui rău, un vrăjitor de pildă, huleşte tot timpul. Poate că profeţeşte, spune viitorul, dar totul spre rău. Este întors către cele de jos, săvârşeşte din răutate lucruri ale sinelui celui vechi. Ajunge într-o stare demonică, nu de însufleţire adevărată. Iar acolo nu există Dumnezeu. El, însă, susţine că este al lui Hristos. Şi, într-adevăr, poate ca în cele din afară să aparţină Bisericii, să fie botezat, să cunoască Evanghelia. Dar este încurcat cu răul şi are cugetarea, imaginaţia şi sufletul bolnave. Acest om poate rătăci şi pe alţii. Spune: „L-am văzut pe Hristos, am văzut-o pe Preasfânta Fecioară. Mi-a spus că va fi război, că va fi un asasinat sau altceva..." Şi cu adevărat aşa se întâmplă. Aţi înţeles? Dar toate astea sunt lucruri încurcate. În vreme ce îţi spune că a văzut Sfânta Treime, sau pe Preacurata Fecioară, sau pe Sfântul Serafim, şi i-a zis „aşa... şi aşa... şi aşa...", poate de fapt să fie vorba de un medium. Aţi înţeles? Şi cade jos, îşi pierde simţirea, şi face spume şi plânge. Atunci se vădeşte că acest om nu este al lui Hristos. Poate să creadă că este insuflat de Hristos, de Maica Domnului şi de sfinţi, dar aceasta nu-i adevărat.

Un om care este purtat de duhul cel rău, dacă se apropie cineva vreodată de el şi îi spune „eşti un şarlatan", îi dă vreo palmă sau îi spune vreun cuvânt rău, va huli chiar şi cele dumnezeieşti. Se află într-o stare demonică, care încet-încet îl va duce la spitalul de nebuni. Adică, toate aceste stări, spiritismele şi cele asemănătoare, sunt bolnăvicioase.

Celor vrednici ai Săi, Dumnezeu le face mari descoperiri

O să vă povestesc câte ceva, ca să înţelegeţi că celor vrednici ai Săi, Dumnezeu le face mari descoperiri, în chip simplu şi firesc. Le descoperă evenimente ale trecutului ale prezentului, şi ce se va întâmpla în viitor. Le descoperă adâncul sufletului oamenilor, durerile şi bucuriile lor, păcatele şi harismele lor, bolile trupeşti şi sufleteşti, timpul şi felul morţii lor. Ascultaţi.

Sus, pe Sinai, sunt multe sihăstrii. Aşadar, acolo locuia cândva un Bătrân cu ucenicul lui. Bătrânul era de o sută de ani. Avea înştiinţare de sus că o să moară. Mai jos, pe un povârniş, exista puţin pământ. Îi spune, deci, ucenicului său:

- Să-mi sapi groapa, căci o să mor. Peste puţin o să te strig.

Ucenicul a ascultat îndată şi a săpat groapa. Bătrânul s-a rugat. Peste puţină vreme, l-a strigat:

- Vino, Pafnutie, copilul meu, ia-mă de mână şi du-mă la mormânt, căci după ce mor, cum o să mă mai duci singur până acolo jos? Hai, prinde-mă de mână.

Şi încet-încet, cu toiegelul şi cu ajutorul ucenicului, a coborât povârnişul. Au ajuns la mormânt şi i-a zis:

- Ţine-mă, ţine-mă!

Şi cu ajutorul lui a intrat în groapă, după ce mai întâi şi-au luat rămas bun, sărutându-se. A intrat în mormânt, s-a întins, a închis ochii şi şi-a dat duhul, rugându-se.

Aţi văzut? Pare de necrezut. Şi totuşi aşa s-a întâmplat!

Mulţi sfinţi s-au învrednicit de la Dumnezeu să fie purtaţi în alte locuri, după dorinţa lor, şi să meargă acolo *fie în trup, fie în afară de trup* (II Cor. 12, 2), şi să fie văzuţi şi de alţii.

Odată, egumenul Sfintei Mânăstiri a Sinaiului era bolnav. Avea însă dorinţa de a merge să fie împărtăşit de Patriarh la Ierusalim. În acea clipă, la chilia sa, în Sinai, au venit ucenicii şi l-au întrebat dacă poate să vină la biserică.

- Nu, le spune, nu pot.

Îndată ce au plecat, Bătrânul a rămas singur trupeşte, în vreme ce duhovniceşte, cu mintea sa, a mers la Ierusalim, la biserica Învierii, şi urmărea acolo Liturghia. L-a văzut pe Patriarh intrând în Sfântul Altar. Dar şi toţi cei ce erau acolo, preoţi, diaconi, episcopi, l-au văzut pe egumen în timpul Dumnezeieştii Liturghii, iar la vremea Dumnezeieştii Împărtăşanii i-au pus un epitrahil. El s-a apropiat de Sfânta Masă şi a primit preacuratele Taine din mâna Patriarhului. Când s-a sfârşit Dumnezeiasca Împărtăşanie, toţi preoţii s-au dus să-şi spele mâinile. A trecut şi părintele Gheorghe pe lângă Patriarh, iar acesta i-a spus:

- La prânz te aştept la masă.

Părintele Gheorghe n-a spus nimic, ci a făcut doar o plecăciune.

Între timp, la Sinai, după Dumnezeiasca Liturghie de aici, au intrat în chilia lui diaconul şi preotul, cu un monah ce ţinea o făclie şi cădelniţa, şi l-au împărtăşit.

La Ierusalim, când a venit ora mesei, Patriarhul îl aştepta pe părintele Gheorghe. A trecut timpul, n-au mai putut aştepta şi au început să mănânce. Patriarhul s-a necăjit mult şi a trimis la Sinai trei fraţi de la Ierusalim, ca să vadă de ce părintele n-a ascultat şi a plecat, de vreme ce era atât de cunoscut pentru ascultarea sa. Au ajuns, deci, trimişii Patriarhului şi, îndată ce au intrat în mânăstire, au zis:

- A fost Bătrânul vostru la Ierusalim şi s-a împărtăşit în biserica Învierii. L-am văzut toţi acolo, iar Patriarhul i-a spus să şadă la masă, dar el a plecat. Asta l-a întristat mult pe Patriarh; s-a simţit jignit şi ne-a încredinţat sarcina de a-l certa pentru această neascultare.

Fraţii din mânăstire s-au pierdut.

- Ce spuneţi? Bătrânul nostru n-a ieşit din mânăstire de cincizeci de ani! Faceţi o greşeală.

- Nu, toţi l-am văzut.

- Ca să vă dovedim adevărul, veniţi să mergem la Bătrânul.

Au mers acolo şi, îndată ce l-au zărit, i-au spus despre întristarea Patriarhului. Bătrânul n-a răspuns nimic, însă peste puţin a zis:

- Să-i spuneţi Preafericitului să mă ierte, şi să-i daţi şi o veste bună: Dumnezeu mi-a descoperit că peste şase luni de zile ne vom întâlni; pentru aceasta, să se pregătească.

Vedeţi, egumenul Sinaiului a mers la Ierusalim fără ca el însuşi să ştie dacă era în trup sau în afară de trup, dar a fost văzut acolo unde s-a dus.

Mulţi sfinţi de-ai noştri, de asemenea, se înţelegeau de departe şi se rugau împreună. Toate se fac prin harul lui Dumnezeu. Prin harul lui Dumnezeu, nu mai există distanţe. Să mă ierte Dumnezeu că am să vă spun, dar mai demult mă înţelegeam de multe ori de departe cu un ieromonah de la Mânăstirea Sfântul Haralambie din Evvia, părintele Pavel. O să vă dau un exemplu grăitor.

Când am mers acolo, după ce m-am întors din Sfântul Munte, aveam o problemă serioasă. Datorită sănătăţii mele – mă întorsesem din Sfântul Munte, precum v-am spus, foarte bolnav – trebuia să mănânc câte un ou, puţin lapte. N-aveam voie să mănânc atunci fasole, linte şi cele asemenea. Acolo mâncau mai ales fasole, bob, năut. Mie sănătatea nu-mi îngăduia să rămân cu ceilalţi fraţi, ca să nu-i smintesc. Aşa simţeam eu. Mă ruşinam, însă, să o spun, şi mă gândeam să fug din mânăstire. Într-o zi m-am aşezat sub un copac mare. Mă apucaseră iarăşi gândurile plecării, când deodată înaintea mea a apărut părintele Pavel, ţinând o carte mare. Era Sfânta Scriptură, Vechiul şi Noul Legământ. Se dusese în adâncul pădurii, printre copaci, să citească, iar apoi se ridicase dintr-o dată, a venit la mine, s-a apropiat şi mi-a zis:

- Ce faci, părinte Porfirie? Ştii ce m-am gândit? Cunosc problema ta, că eşti bolnav şi suferi de stomac, căci nu se digeră mâncărurile pe care le mâncăm în mânăstire. Deci, m-am gândit să-ţi dăm lapte şi ouă. Eşti îndreptăţit, de vreme ce eşti bolnav, să ţii un regim.

Îl întreb:

- Cum de te-ai gândit la asta?

- Acum, când veneam încoace...

Vedeţi, pe toate le face harul lui Dumnezeu.

De multe ori, înainte vreme, dar şi acum, „zbor" în Sfântul Munte, pe Athon, şi mă rog împreună cu părinţii aghioriţi. Simt cu adevărat harul asceţilor şi tămâia cea binemirositoare, ce urcă la cer. Fumul de tămâie este ca un nor împrejurul Athonului! În aceste locuri păşeau cândva sfinţi cu mare dăruire şi rugăciune către Dumnezeu. Până şi pietrele sunt adăpate de harul pe care sfinţii l-au atras asupra lor. Aceşti oameni au fost ca nişte îngeri ai lui Dumnezeu trimişi aici, pe pământ. Au trăit o viaţă îngerească. Au trăit cu dragoste către Dumnezeu, cu iubire, cu dăruire.

Trezindu-mă noaptea aici, în mânăstire, „văd" revărsându-se peste Sfântul Munte harul, datorită rugăciunilor de dimineaţă ale părinţilor. Îndată ce bate toaca, ei aleargă să audă începutul rugăciunilor dimineţii cu iubire, cu bucurie. Ce să vă spun! Se deschide Raiul. Aşa le simt, cu harul lui Dumnezeu, şi le spun. Îngăduiţi-mi să le spun. Vreau să le spun. Din iubirea mea pentru voi o spun!

Să vă mai spun acum un secret. Noaptea vorbesc prin telefon cu un ascet aghiorit. Acesta studiază mult pe Părinţi şi-mi lămureşte multe lucruri. Vorbim despre lucruri duhovniceşti. Nebunie, ce să vă spun... Asta s-a întâmplat şi astăzi, la trei dimineaţa. Băteau clopotele la ora la care vorbeam noi. Am discutat despre lucruri foarte frumoase vreo jumătate de oră. Sincer, mare bucurie am simţit, mai mare decât tot ce-aş putea eu spune în cuvinte. Slavă Ţie,

Dumnezeule! În vreme ce discutam despre acestea, îmi zice:

- Bate toaca pentru slujbă, alerg să ajung.

Îi zic:

- Părinte, nu mă lăsa!

- Cu bucurie, îmi zice. Vino să mergem în biserică, să fim împreună, să vedem măreţiile lui Dumnezeu, Dumnezeiasca Liturghie, harul lui Hristos. Vino, nu există depărtare în Hristos Iisus, Domnul nostru. Nici o distanţă!

Şi „m-am dus" împreună cu el la biserică. M-am rugat multe ceasuri împreună cu el. Vedeam toate sfintele icoane, sfeşnicele, lumânările, cădeluţele sfârâind. Îi vedeam pe preoţi liturghisind înălţaţi cu duhul. Era plină biserica de asceţi şi toţi aveau o mare bucurie înlăuntrul lor, şi cântau: „Naşterea ta... Fecioara astăzi... Hristos Se naşte, slăviţi-L..." La „Cu frica lui Dumnezeu..." a mers să se împărtăşească. Alături de el şi eu, cu harul Domnului nostru, mişcat. Iertaţi-mă că o spun. Îi vedeam pe toţi fraţii rugându-se. Am simţit o mare bucurie. Tot ce vedeau ei, vedeam şi eu. A fost un ospăţ duhovnicesc această Liturghie cu sfinţii asceţi, cu fericitele suflete care trăiau praznicul Naşterii lui Hristos! Îl trăiau! Cât aş fi vrut să fiţi şi voi acolo, să ascultaţi cuvintele pe care le rosteau!

Bucuria mea este foarte mare când celălalt îmi adevereşte că ceea ce „văd" este într-adevăr aşa, căci înţeleg că această cunoaştere nu izvorăşte decât de la Dumnezeu. Să vă spun ce înţeleg. Vă cer de multe ori să-mi citiţi un paragraf, de pildă, de la vreun Părinte, şi vă spun: „uitaţi-vă la pagina zece, al doilea paragraf, la mijlocul paginii, şi-o să găsiţi asta ce v-am spus".

Deschideţi, într-adevăr, la acea pagină, găsiţi şi-mi citiţi. Este scris întocmai precum cum vă spusesem. Vă miraţi de mine că sunt ciudat, căci zic: „A, nu ştiam, e prima dată când o aud!", deşi v-o spusesem pe de rost mai înainte. Şi cu toate astea, vă spun adevărul, nu mint. Cu adevărat n-o ştiam, căci n-o mai citisem niciodată înainte. În clipa în care v-am spus paragraful, în acea clipă mi l-a descoperit înlăuntrul meu harul dumnezeiesc, Duhul Sfânt. Eu, însă, o auzeam pentru întâia oară în timp ce mi-o citeaţi, căci n-o citisem niciodată şi mi-a făcut impresie şi m-am bucurat, căci aţi adeverit ceea ce mi-a descoperit harul dumnezeiesc. Să vă mai dau un exemplu.

Într-o zi, egumenul Marii Lavre conferenţia la Societatea Arheologică la orele şapte după-amiază. „M-am dus" prin rugăciune şi l-am „văzut". Am urmărit aproape o jumătate de oră. Sala era plină de lume; oamenii erau mişcaţi şi foarte atenţi. Şi ce văd! Îl văd pe egumen, căruia îi curgea râu năduşeala, ieşindu-i prin rasă în timp ce vorbea. Într-adevăr, când v-am dat telefon să-mi spuneţi cum a mers conferinţa, mi-aţi spus:

- Foarte frumoase lucruri, a fost mişcată toată lumea. Ce să vă spunem, însă năduşeala curgea râuri!

Taină! „Cel ce pretutindenea este şi pe toate le plineşte..."

Altă dată mergeam în drumeţie către nordul Evviei patru-cinci oameni. Autoturismul mergea prin natura atât de frumoasă. Ierburi, copaci, flori pe partea stângă; în dreapta, marea neţărmurită. Toate frumoase, curate, prealuminoase. Nu vorbea nimeni. Deodată îi întreb pe tovarăşii mei:

- Ce vedeţi afară? Tot ce vedeţi, „văd" şi eu, orbul, în această clipă, prin mijlocirea ochilor voştri.

Am început să cânt:

„Ochii tăi sunt ochii mei,
sprâncenele tale sunt ale mele,
mâinile tale amândouă sunt chei
care deschid inima mea".

Acest cântec este lumesc, dar îl luăm metaforic. Aţi înţeles? Există şi alţi ochi, ochii sufletului. Cu ochii cei trupeşti poţi vedea mărginit, în vreme ce cu aceia ai sufletului poţi să vezi şi în spatele lunii. Voi vedeţi cu ochii trupului. Aceleaşi lucruri le văd şi eu prin har, şi încă mai bine, mai limpede. Cu ochii sufletului vezi mai adânc. Voi vedeţi cele din afară, eu văd cum este şi înlăuntru. Văd şi citesc în sufletul celuilalt.

Cei care l-au iubit şi s-au lipit de Bătrânul lor au dobândit harisma pe care o avea acela

Dumnezeu mi-a dat acest har prin ascultarea faţă de Bătrânii mei. Cei care l-au iubit şi s-au lipit de Bătrânul lor au dobândit harisma pe care o avea el însuşi. Sfântul Prohor de la Sfântul Ioan Teologul, Sfântul Proclu de la Sfântul Ioan Hrisostom, Sfântul Simeon Noul Teolog de la Bătrânul lui. Şi în Vechiul Legământ vedem că Prorocul Ilie a dat harisma prorociei ucenicului său, Prorocul Elisei.

Atunci, luând Ilie mantia sa şi strângând-o vălătuc, a lovit cu ea apa şi aceasta s-a strâns la dreapta şi la stânga şi au trecut ca pe uscat. Iar după

ce au trecut, a zis Ilie către Elisei: „Cere ce să-ţi fac, înainte de a fi luat de la tine". Iar Elisei a zis: „Duhul care este în tine să fie îndoit în mine!". Răspuns-a Ilie: „Greu lucru ceri! Dar de mă vei vedea când voi fi luat de la tine, va fi aşa; iar de nu mă vei vedea, nu va fi". Pe când mergeau ei aşa pe drum şi grăiau, deodată s-a ivit un car şi cai de foc şi, despărţindu-i pe unul de altul, a ridicat pe Ilie în vârtej de vânt la cer. Iar Elisei se uita şi striga: „Părinte, părinte, carul lui Israel şi caii lui!" Şi apoi nu l-a mai văzut. Şi apucându-şi hainele le-a sfâşiat în două. Apoi, apucând mantia lui Ilie care căzuse de la acesta, s-a întors înapoi şi s-a oprit pe malul Iordanului. Şi a luat mantia lui Ilie care căzuse de la acesta şi a lovit apa, dar ea nu s-a despărţit. Şi a zis: „Unde este Domnul Dumnezeul lui Ilie?" Şi lovind, apa s-a tras la dreapta şi la stânga şi a trecut Elisei. Iar fiii prorocilor cei din Ierusalim, văzându-l de departe, au zis: „Duhul lui Ilie s-a odihnit peste Elisei!" Şi au ieşit înaintea lui şi i s-au plecat până la pământ (IV Regi 2, 8-15)[72].

Aţi văzut ce a cerut Elisei de la Prorocul Ilie? A cerut îndoit harul, şi l-a primit, cu binecuvântarea lui. După ce Prorocul Ilie s-a înălţat la cer, Elisei a ridicat cojocul pe care i-l aruncase Bătrânul său, şi a lovit cu el apele râului. Acestea însă nu s-au despărţit, căci nu luase binecuvântarea Prorocului Ilie. Atunci Elisei a spus: *Unde este Domnul Dumnezeul lui Ilie?* Ce se spune mai departe? *Apa s-a tras la dreapta şi la stânga şi a trecut Elisei.* De această dată apele s-au despărţit, căci Elisei şi-a dat seama de greşeală şi a cerut binecuvântarea Prorocului Ilie.

[72] IV regi 2, 8-15 (Septuaginta).

Nimic nu se face fără binecuvântarea Bătrânului. Nimic nu se izbândeşte fără har. Acestea le veţi înţelege cu adevărat, atunci când va veni harul. Când va veni Duhul Sfânt, vă va învăţa şi vă va aduce aminte despre toate. Precum spune Ioan, ucenicul cel iubit al Domnului: *Dar Mângâietorul Duhul Sfânt, pe Care-L va trimite Tatăl în numele Meu, Acela vă va învăţa toate şi vă va aduce aminte despre toate cele ce v-am spus Eu* (Ioan 14, 26).

Harisma mi-a dat-o Dumnezeu, ca să mă fac bun

V-am spus-o de multe ori, harisma nici n-am aşteptat-o, nici n-am voit-o, nici n-am cerut-o. Bătrânii mei nu-mi spuneau nimic. Aveau această rânduială. Nu mă învăţau prin cuvinte, ci numai prin starea lor. Le-am învăţat pe toate din vieţile sfinţilor şi din paterice. Părinţii nu sileau pe Domnul, nu căutau semne, nu cereau harisme. Şi nici eu n-am urmărit vreodată dobândirea harismelor, ci numai iubirea lui Hristos; nimic altceva. Harisma mi-a dat-o Dumnezeu, ca să mă fac bun.

Când „văd" ceva prin harul lui Dumnezeu, mă bucur mult în adânc, cu bucuria cea întru Domnul. Când mă cercetează harul lui Dumnezeu, şi privesc şi citesc sufletul celuilalt prin harul dumnezeiesc, în acea clipă harul dumnezeiesc aduce înlăuntrul meu însufleţire. Prin această însufleţire se manifestă harul dumnezeiesc, aducând un fel de apropiere prietenoasă, familiară, frăţească, de unire. După această unire vine

o mare bucurie, atâta bucurie încât inima mea e cât pe ce să se spargă. Însă mă tem să o fac cunoscută în cele din afară. Văd, dar nu grăiesc, chiar şi dacă harul îmi adevereşte că acestea sunt adevărate. Însă, când harul mă înştiinţează să vorbesc, atunci vorbesc. Spun anumite lucruri pe care Dumnezeu mă luminează să le spun din iubirea mea pentru toţi. Ca să simtă lumea îmbrăţişarea pe care Hristos ne-o face nouă tuturor. Ţelul meu este ca toţi creştinii să fie ajutaţi şi să se mântuiască, aflându-se în comuniune de iubire cu Hristos.

Iertaţi-mă, că le spun aşa. Nu cer niciodată de la Dumnezeu să-mi descopere ceva, căci nu-mi place să-L întreb. Socotesc că aceasta este potrivnic voii Sale, că nu este nobil şi – cel mai rău – că Îl silesc. Spun însă „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă" în chip rugător, şi apoi mă las în voia lui Hristos. Tot ce vrea El. Tot ce descoperă El Însuşi.

Dumnezeu ascunde atâtea taine pe care nu ni le-a descoperit. Domnul i le descoperă celui care Îl iubeşte, chiar dacă acesta ar trăi şi în pustie. Le vede, dar nu le spune pe toate; numai câte îi îngăduie Dumnezeu. În vreme ce unul care este în lume, în mijlocul lucrurilor şi al mijloacelor de comunicare, poate să nu-şi dea seama şi să nu ştie nimic.

Acum, că le văd pe toate, mă simt foarte smerit. Adică, cum să vă explic... Dumnezeu mă ocroteşte. Îmi trimite harul Său. Şi zic: „Eu, atât de smerit şi de nevrednic! Ce voieşte Dumnezeu de la mine?" Dumnezeu îi iubeşte însă şi pe cei păcătoşi, asemenea mie, şi vrea ca ei să devină buni. Face şi astfel de lucruri harul lui Dumnezeu.

Această harismă este darul lui Dumnezeu, este dar al harului dumnezeiesc, dar păstrarea lui atârnă de om. Harismele duhovniceşti le pierde omul atunci când nu ia aminte. Este nevoie de atenţie în aceste lucruri duhovniceşti. Să nu dezvăluiţi altora experienţele duhovniceşti tainice pe care le-aţi avut. Nu se cuvine. Pierdem astfel harul dumnezeiesc. Aţi văzut-o pe Preasfânta? Păstra tăcerea. Lui Iosif nu i-a descoperit taina Buneivestiri, pe care i-a încredinţat-o arhanghelul. Dormea Iosif, şi a auzit glasul arhanghelului. A venit tainic, fără zgomot, cu delicateţe. Atenţie! Dumnezeu Se ascunde mult; atât de mult încât socotim că nu există. Se înfăţişează acelora care s-au învrednicit de darul smereniei.

Eu pe toate le pun pe seama lui Dumnezeu, spre slava Lui. Cred despre mine că sunt o ţeavă veche ruginită, care împrăştie însă apa cea vie şi preacurată, care izvorăşte din Duhul Sfânt. Când ţi-e sete rău, nu stai să te mai gândeşti dacă ţeava este de plastic sau de metal, dacă-i ruginită. Te interesează apa. În vreme ce eu sunt cu sufletul la gură, lumea vine la mine, smeritul. Nu are nimic de luat de la mine. Eu nu am nimic, numai Hristos are totul.

Când omul se umple de harul lui Dumnezeu, atunci se preschimbă, saltă sufletul său! Ascultă glasul lui şi se bucură sufletul său. Harul mă face să păţesc şi eu aşa. Mi se schimbă glasul, chipul, se schimbă toate. Am învăţat să mă laud nu cu izbândirile mele, ci cu harul lui Dumnezeu, care stăruitor şi întru totul vădit voieşte să mă tragă alături de el, prin toate cele pe care mi le înfăţişează în viaţa mea, de atunci de când eram mic şi am mers în Sfântul Munte. Eu, însă, am întotdeauna acelaşi simţământ, că n-am izbutit să-L

trăiesc cu ardoare pe Hristos. Cât de în urmă sunt! Cât de departe! Pentru toate câte mi le-a dat Dumnezeu înlăuntrul meu, sufletul meu mă osândeşte mult. Am înlăuntrul meu o teamă. Mă gândesc şi la ce spune Sfânta Scriptură: *Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am prorocit şi nu în numele Tău am scos demoni şi nu în numele tău minuni multe am făcut? Şi atunci voi mărturisi lor: niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtaţi-vă de la Mine cei ce lucraţi fărădelegea* (Matei 7, 22-23). Mă gândesc la asta, dar nu deznădăjduiesc. Mă las în seama iubirii şi milei lui Dumnezeu, şi rostesc acele cuvinte de aur din rugăciunea Sfântului Simeon pentru Dumnezeiasca Împărtăşanie:

„Ştiu, Mântuitorule, că altul ca mine n-a greşit Ţie, nici a făcut faptele pe care le-am făcut eu. Dar şi aceasta ştiu, că mărimea greşelilor mele şi mulţimea păcatelor mele nu covârşesc răbdarea cea multă a Dumnezeului meu, nici iubirea lui de oameni cea înaltă."

Atunci când citim cu credinţă şi evlavie aceste cuvinte de aur pe care le-au scris părinţii, este ca şi când le-am trăi şi noi.

Din iubirea mea vă spun câteva din cele pe care mi le descoperă Dumnezeu

Vă spun multe lucruri care sunt adânci, lăuntrice, de-ale mele. S-ar putea ca cineva să mă răstălmăcească, fiindcă nu păstrez taina asupra trăirilor mele, cele pe care mi le descoperă Dumnezeu, şi spun atât de multe. Va zice cineva că sunt egoist, că-mi

mărturisesc trăirile mele. O fac din multa mea iubire pentru voi, copiii mei. Ca să vă folosesc, s-o luaţi şi voi pe calea asta. Ce spune înţeleptul Solomon? Zice undeva... *Nu voi merge pe acelaşi drum cu pizma care roade, căci ea n-are nici o părtăşie cu înţelepciunea*. Şi încă ceva: *...fără să ascund tainele lui Dumnezeu* (Înţ. lui Sol. 6, 23; 22). Nu vrea înţeleptul Solomon să ascundă înţelepciunea lui Dumnezeu. Dumnezeu îl îndeamnă să descopere tainele înţelepciunii.

Ceea ce fac eu, spunându-vă ce mi-a dat Dumnezeu, este lucru apostolicesc. O spune Apostolul Pavel în Epistola către Romani: *Pentru că doresc mult să vă văd, ca să vă împărtăşesc vreun dar duhovnicesc, spre întărirea voastră. Şi aceasta ca să mă mângâi împreună cu voi prin credinţa noastră laolaltă, a voastră şi a mea* (Rom. 1, 11-12). Ce înseamnă acest *împărtăşesc*? Ai primit ceva? Să-l împărtăşeşti cu dragoste celorlalţi. Nu vei crede că ai ceva al tău. E al lui Dumnezeu şi-l împărtăşeşti şi altora. Aceasta este adevărata smerenie. În vreme ce un fanatic, un stilist, zice: „Măi, măi! Vorbeşte despre sine; acesta-i egoism!" Apostolul Pavel face aceasta *spre întărire*. Ca şi copacul, care atunci când bate vântul se încovoaie, tot astfel i se întâmplă şi omului. De-aceea e nevoie de un sprijin, ca să nu se strâmbe. Dacă te strâmbi, creşti aşa, te „îngroşi", nu eşti vrednic de Dumnezeu.

Bineînţeles, pentru tainele pe care Dumnezeu ni le descoperă înlăuntrul nostru mai bună este tăcerea. Iată, însă, că ni se poate întâmpla ceea ce spune Apostolul Pavel: *M-am făcut ca unul fără de minte, lăudându-mă. Voi m-aţi silit!*[73]. La fel este strâmtorat şi

[73] Cf. II Cor. 12, 11.

Avva Isaac, care este nevoit să descopere tainele şi adâncile trăiri ale inimii sale, mânat numai de iubire[74]. Aceleaşi lucruri ca şi mine făcea şi el, înainte cu atâţia ani!

Şi eu, sărmanul, din iubire vă spun câteva din cele pe care mi le-a descoperit Dumnezeu. Am, însă, foarte adânc întipărită în inima mea simţirea că altcineva le spune. Cred aceasta cu putere, căci văd ceva şi îndată după aceea îmi simt foarte mult neputinţele, căci nu este nici din sfinţenie, nici din nimic altceva, fără numai din iubirea lui Dumnezeu pentru mine, voind să devin bun. Însă acestea pe care mi le descoperă Dumnezeu le spun la puţini, căci omul trebuie să fie duhovnicesc ca să le priceapă. Poate un om de ştiinţă să vadă, să audă ceva şi să o povestească şi să o scrie, şi în cele din urmă să spună: „Uite, aceleaşi le zice şi Platon". Nu se întâmplă însă acelaşi lucru aici, căci poate folosim aceleaşi cuvinte, dar cu înţelesuri diferite.

Când nu vreau să spun ceva din cele pe care le văd, nu trebuie să mă silească nimeni, căci m-am obişnuit să fac ascultare. Sunt foarte moale şi simplu, iar când nu vreau să dau ceva şi totuşi o dau în chip silit, mă pocăiesc apoi. Aceasta este slăbiciunea mea, care izvorăşte din marea ascultare pe care am făcut-o de Bătrânii mei în Sfântul Munte.

Şi când vreodată văd că cineva merge spre pierzare în viaţa lui, nu pot să fac nimic. Îi arăt puţin, dar nu pricepe. Nu trebuie să mă amestec cu tărie şi să-i îngrădesc libertatea. Nu-i un lucru simplu.

[74] Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte despre nevoinţă*, Cuvântul XXXVIII, *Filocalia*, vol. X, E.I.B.M.B.O.R., 1981.

Am văzut acolo, între pini, măreţiile lui Dumnezeu

De multe ori, cu harul lui Dumnezeu, am intrat într-o altă stare. Mi s-a schimbat glasul, chipul meu a pătruns într-o lumină dumnezeiască. Aceasta am păţit-o în Sfântul Munte, dar şi în alte părţi. Mi s-a întâmplat şi în satul Agoriani, în Parnassos, în bisericuţa Sfintei Treimi, şi m-au văzut două fete, Vasiliki K. şi Panaghiota K., care se aflau cu mine. M-a insuflat biserica; era o biserică pustie. Să vă spun ce s-a întâmplat acolo[75].

Păşind prin pădurea Parnassosului, ne-am aflat în faţa unei bisericuţe. Era a Sfintei Treimi. Am intrat înăuntru. Am înaintat către Uşile Împărăteşti. Cele două fete au rămas la intrarea în biserică. Eu m-am însufleţit din prima clipă. Am văzut viaţa bisericii. Am văzut acolo multe lucruri din vechime. Preoţi slujind la praznice cu ani de zile mai înainte, rugăciunile oamenilor sfinţi, revărsarea durerii atâtor îndureraţi, la o Liturghie un episcop foarte sfânt... Am început să cânt pe dinafară cu înflăcărare canoane, tropare şi alte imne, şi mai ales tropare treimice. Am simţit o bucurie de negrăit, vocea mi-a devenit neobişnuită, ca a o sută de oameni, dulce, puternică, cerească, armonioasă, ca *un glas de mulţime multă şi ca un vuiet de ape multe* (Apoc. 19, 6). Mi-am înălţat mâinile, mi-a strălucit faţa, expresia mi s-a schimbat. Intrasem într-o stare duhovnicească.

---
[75] Întâmplarea a avut loc în anul 1972.

Fetele stăteau la trei metri mai în spate. Se străduiau să înregistreze la magnetofon acea voce, dar nu le-am lăsat. Le-am „văzut" şi le-am împiedicat. Am învăţat de mic, în Sfântul Munte, să fiu ascuns... După câteva zile, însă, întorcându-mă în Athena, căutam acele cântări. Doream să mai aud acea voce. M-am întristat că nu înregistraseră. Le-am spus:

- Să fi avut acum acele cântări... Erau atât de frumoase! Cât ne-am fi bucurat să le auzim! Nu era omenesc acel glas, nu era al meu, era al harului lui Dumnezeu. Aş vrea să-l aud şi să mă întorc la acea zi. Am văzut acolo, între pini, măreţiile lui Dumnezeu. Nu le-am văzut? Ce frumos! Cum am dat foc şi am ars pădurea! Obişnuit, însă, să fiu ascuns, n-am vrut să mă înregistraţi. Acesta a fost un simţământ de smerenie.

Veniţi, aduceţi-mi Octoihul, Ceaslovul. Veniţi să cântăm împreună cele pe care le-am cântat atunci cu harul lui Dumnezeu.

„Cuvine-se cu adevărat a lăuda pe Treimea cea întru tot dumnezeiască; pe Tatăl cel fără de început şi a toate lucrător, pe Cuvântul cel împreună fără de început, Care din Tatăl mai înainte de veci fără stricăciune S-a născut, şi pe Sfântul Duh, Cel ce din Tatăl cel fără de ani purcede.

Să lăudăm toţi cum se cuvine pe Dumnezeu, cu cântări dumnezeieşti: pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Duhul cel dumnezeiesc, Stăpânirea cea în trei ipostasuri, o Împărăţie şi o Domnie."

Cum rostesc cuvintele unul câte unul! Cu adevărat, ca şi când aş fi înaintea Sfintei Treimi! Cât de mult le-am îmbrăţişat înlăuntrul meu!

„Din morţi văzând pe Fiul tău, Preacurată Fecioară, înviat cu cuviinţă dumnezeiască, de bucurie negrăită lumea s-a umplut, pe Acela slăvindu-L şi pe tine mărindu-te."[76]

„Toate oştile îngereşti, Înaintemergătorul Domnului, cei doisprezece Apostoli şi toţi sfinţii, împreună cu Născătoarea de Dumnezeu faceţi rugáciuni ca să ne mântuiască pe no."[77]

„Lăudăm trei Ipostasuri dumnezeieşte-începătoare, ale unei Fiinţe, pe un chip neschimbat, pe bunul Dumnezeu, Cel iubitor de oameni, Care dăruieşte nouă curăţire de greşeli."[78]

Aţi văzut cum se înalţă sufletul nostru cântând? Spuneţi-mi, cum de le ştiu? Am această nebunie, o beţie, beţie dumnezeiască. Nu mă satur! Mi-amintesc de anii mei frumoşi din Sfântul Munte. Bătrânii mei nu mă scoteau pe afară; eram mic şi nu mă luau pe la praznice şi pe la celelalte. Deci, când rămâneam singur, mergeam acolo în bisericuţa noastră, la Sfântul Gheorghe, şi cântam numai tropare de umilinţă. Deschideam Octoihul la slujbele de sâmbăta şi cântam. Spuneam, de asemenea, de multe ori Paraclisul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Cu multă străpungere şi iubire cântam Canonul lui Iisus. Bătrânii mei nu m-au învăţat psaltică. Am învăţat ascultând.

[76] Din troparele de la slujba miezonopticii de duminică.
[77] Paraclisul Maicii Domnului.
[78] Canonul treimic, glasul al şaselea, troparul întâi al primei cântări.

Am trăit în Patmos evenimentul Dumnezeieştii Apocalipse

Am mers cândva în pelerinaj, împreună cu domnul Iorgu şi doamna Keti P., la Sfântul Ioan Teologul, în Patmos[79]. Era dimineaţă. Am simţit înecându-mă harul Sfântului Ioan. Era lume în peştera Apocalipsei. M-am temut că au să mă trădeze simţămintele. Dacă aş fi lăsat sinele meu să se manifeste, m-ar fi luat de nebun. M-am stăpânit. Am ieşit din biserică. Nu este bine să vadă ceilalţi trăirile atingerii noastre tainice cu Dumnezeu. În după-amiaza aceleiaşi zile era linişte. Eram numai noi trei în biserică. Înainte de a intra, îi pregătisem, zicându-le:

- Orice-aţi vedea, să nu vă mişcaţi, să nu vorbiţi.

Am intrat cu evlavie, fără zgomot, cu tăcere, simplu, smerit. Am stat înaintea Dumnezeieştii Apocalipse. Am îngenuncheat toţi trei, eu în mijloc. Am căzut cu faţa la pământ. Am rostit „Doamne Iisuse..." cam un sfert de ceas. Eu mă simţeam gol. Nici o mişcare lăuntrică, nimic. Pustiu. A priceput potrivnicul, diavolul, şi a vrut să mă împiedice. „Astea nu se fac la comandă", m-am gândit. O spuneam, doream rugăciunea – sau mai degrabă nici n-o rosteam, nici n-o voiam, căci, atunci când o vrei, câteodată prinde de veste potrivnicul. Este un lucru foarte subţire. Nu poţi singur să-l dispreţuieşti pe potrivnic. Şi ca să-l dispreţuieşti, ai nevoie iarăşi de harul dumnezeiesc – un lucru de netâlcuit.

[79] Întâmplarea a avut loc în anul 1964.

Nu m-am silit cu tot dinadinsul, n-am forțat lucrurile. Nu trebuie să mergem cu sila în cele duhovnicești. Am ieșit afară. Am cercetat florile, ca și când aș fi vrut să nu dau însemnătate faptului că sufletul nu mi se deschidea. Am privit puțin marea. Am intrat iarăși în bisericuță, am pus în cădelniță câțiva cărbuni, i-am aprins, am pus tămâie, am cădit, și atunci mi s-a deschis inima. Atunci a venit harul dumnezeiesc. Pe chipul meu a venit o strălucire, m-am îndumnezeit, am înălțat mâinile și am început să plâng. Lacrimile curgeau fără contenire din ochi. La un moment dat am căzut jos. Precum mi-au spus tovarășii mei, am rămas jos douăzeci de minute...

Această minune care mi s-a întâmplat în Patmos este o mare taină. Are un înțeles înalt. Am văzut evenimentul Apocalipsei. L-am văzut pe Sfântul Ioan Teologul, pe ucenicul său, Prohor, am trăit evenimentul Dumnezeieștii Apocalipse, întocmai așa precum s-a întâmplat. Am auzit glasul lui Hristos prin crăpătura stâncii...

Să nu spuneți acestea nimănui. Doamne Iisuse Hristoase... Să mă miluiască Dumnezeu. De ce vi le-am spus? Spuneți-mi... Vi le-am spus ca să învățați să vă părăsiți sinele vostru, lin, fără siluire, în mâinile lui Dumnezeu. Atunci Acela va veni în sufletele voastre și vă va umple de har. Dacă potrivnicul vă așterne piedici, să-l disprețuiți. Ați înțeles? M-am îngrijit cu altele atunci când mi-am dat seama că încerca să se amestece ceva. Acesta este un lucru adânc.

Spun eu toate astea, dar nu-mi pică bine că le spun. Simt că trebuie să le spun... Sunt taine, nu le pot explica. Singurul lucru pe care îl spun este că trebuie

să se facă toate simplu, smerit, lin. Când vrei și aștepți să te unești cu Dumnezeu, când Îl constrângi pe Dumnezeu, nu vine. Ci vine *în ziua în care nu te aștepți și în ceasul pe care nu-l cunoști*. Felul în care vine este cu totul sfânt, dar nu-l poți învăța pe dinafară. Trebuie să pătrundă în sufletul tău tainic, astfel încât să-l îmbrățișezi lăuntric prin harul lui Dumnezeu.

CUPRINS